

చివరికి స్వేచ్ఛ

సద్బల వ్యాలి బడి అనుభవాలు

డేనియల్ గ్రీన్బర్గ్

చివరికి స్వేచ్ఛ

సద్బరీ వ్యాలీ బడి అనుభవాలు

డేనియల్ గ్రీన్బర్గ్

అనువాదం

కె. శోభాదేవి

మంచి పుస్తకం

Telugu Translation of **Free at Last : The Sudbury Valley School**
by *Daniel Greenberg*

చివరికి స్వేచ్ఛ

రచయిత : డేనియల్ గ్రీన్ బర్గ్
అనువాదం : కె. శోభాదేవి
సంపాదకత్వం : కె. సురేష్
మొదటి ముద్రణ : డిసెంబర్, 2014
ప్రతుల సంఖ్య : 1000

వెల : రూ. 80/-

ISBN No. 978-93-83936-15-1

ప్రచురణ, ప్రతులకు :

మంచి పుస్తకం

12-13-439, వీధి నెం. 1,

తార్నాక, సికింద్రాబాద్ - 500 017.

ఫోను: 94907 46614

email: info@manchipustakam.in

website: www.manchipustakam.in

ముద్రణ :

చరిత ఇంప్రెషన్స్,

అజామాబాద్, హైదరాబాద్-20.

ఫోన్: 040-2767 8411

హన్నాకి

ఇద్దరమూ ఒకే వ్యక్తిగా కలిసి
వాస్తవంలోకి కలలను అల్లుతున్నాం

1862

“చదువులో పాఠశాల కలగజేసుకోక పోవడమంటే ఏమిటి? అంటే... విద్యార్థులు కోరుకుంటున్న, వారి అవసరాలను తీర్చే బోధనని వారు కోరుకున్నంత మేరకే ఎంచుకునే పూర్తి స్వేచ్ఛని ఇవ్వడం; అంటే వారు కోరుకోని, ఇష్టపడని దానిని నేర్చుకోమని బలవంతపెట్టక పోవడం....

“మరో శతాబ్దికయినా నేననుకుంటున్న పాఠశాల సర్వ సాధారణమవుతుందా అన్నది సందేహమే. పిల్లలే ఎంచుకునే స్వేచ్ఛ మీద ఆధారపడ్డ పాఠశాలలు ఇప్పటికి నూరు సంవత్సరాలకైనా... ఏర్పాటు అయ్యే అవకాశాలు తక్కువ.”

కౌంట్ లియో టాల్స్టాయ్ - “చదువు, సంస్కృతి”

1968

“స్వీయ ప్రేరణ, స్వీయ నియంత్రణ, ఆత్మవిమర్శ ద్వారానే బాగా నేర్చుకునే అవకాశం లభిస్తుంది అనే సూత్రం మీద ఏర్పడి, నిర్వహించబడడమే ఈ పాఠశాల ఉద్దేశం.”

- సద్బరీ వ్యాళీ బైలాస్

విషయ సూచిక

సద్బర్ వ్యాఖ్య బడి వివరాలు	9
తెలుగు ప్రచురణకు ముందుమాట	11
పరిచయం	15
ముందుమాట: ఎవరూ దరఖాస్తు చేసుకోనవసరం లేదు	21

మొదటి భాగం - నేర్చుకొనడం

1. గణితం	23
2. తరగతులు	26
3. పట్టుదల	29
4. మంత్రగాని శిష్యుడు	33
5. చదవటం, రాయటం	36
6. చేపలు పట్టడం	41
7. నోవా ఓడ	44
8. రసాయన శాస్త్రం	46
9. వస్తువుల వేటకీ...	49
10. ప్రత్యేక ఖర్చులు	52
11. మోజులు - అలంకరణలు	55
12. పాఠశాల పాలక సంఘాలు	58
13. విచక్షణ పద్ధతులు	62
14. వంటలు	64
15. అన్ని వయసుల వారు కలవడం	68
16. ఆట	73
17. గ్రంథాలయం	76
18. చాలినంత సమయం	80
19. నేర్చుకోవడం	84
20. మూల్యాంకనం	87
21. పిడుగునాపే కడ్డీ	91

రెండవ భాగం - పాఠశాల జీవితం

22. బడి సభ	95
23. ఆపదలు	99
24. మాటమీద నడిచే వ్యవస్థ	102
25. ఆటల దృశ్యం	105
26. శిబిర జీవనం	108
27. సంఘాలూ - సహాయకులూ	111
28. పరిశుభ్రత	115
29. మాయజాల బడ్డెట్	119
30. సిబ్బంది	124
31. చిన్నారులు	130
32. “మంచి పిల్లలు”, “పోకిరి పిల్లలు”	134
33. తల్లిదండ్రులు	139
34. సందర్భకులు	141
35. అందరికీ స్వేచ్ఛా, న్యాయం	145
36. అసలు విషయం	153
చివరిమాట: “తింటే రుచి తెలుస్తుంది”	158

సద్బరీ వ్యాలీ బడి వివరాలు

(ఈ అనువాదాన్ని మరింత బాగా అర్థం చేసుకోవడానికి క్లుప్తంగా కొన్ని వివరణలను ఇక్కడ ఇస్తున్నాం. ఈ బడి గురించి మరిన్ని వివరాలకు అంతర్జాలంలో చూడండి : www.sudval.org)

సద్బరీ వ్యాలీ స్కూల్ ఇన్‌కార్పొరేటెడ్ పేరుతో రిజిస్టరు అయిన సంస్థ ద్వారా బడి నడపబడుతుంది. సిబ్బంది, పిల్లలు, తల్లిదండ్రులు దీంతో సభ్యులు (లాభాపేక్షలేని సంస్థ కాబట్టి వీళ్లని షేర్‌హోల్డర్లు అనరు). సభ్యుల వార్షిక సమావేశాన్ని అసెంబ్లీ (విధాన సభ) అంటారు. అన్ని ముఖ్యమైన విధాన నిర్ణయాలను ఇది తీసుకుంటుంది.

బడి సభ (School Meeting) బడి రోజువారీ వ్యవహారాలు చూస్తుంది. పెద్దలు, పిల్లలు అందరికీ ఒక ఓటు ఉంటుంది. దీనికి హాజరు కావటం తప్పని సరికాదు. ఒకరికి బదులు మరొకరు ఓటు వెయ్యడానికి లేదు. బడి సభ వారానికి ఒకసారి, ప్రతి గురువారం ఒంటిగంటకు సమావేశం అవుతుంది. వారం ముందే చర్చించే అంశాలను ప్రకటిస్తారు. బడి సభ వివరాలను నమోదు చేసే రికార్డు ఉంటుంది. సంవత్సర కాలానికి ఎన్నికయ్యే అధ్యక్షుడు (చైర్ పర్సన్) బడి సభని నిర్వహిస్తారు. బడి నియమాలను పొందు పరిచిన పుస్తకం ప్రకారం బడి సభని నిర్వహిస్తారు. ఏదైనా ముఖ్యమైన ప్రతిపాదన ఆమోదింపబడటానికి రెండు వరస సమావేశాల్లో చర్చించబడాలి. మెజారిటీ ఓటుతో నిర్ణయాలు తీసుకుంటారు.

బడి పాలక సంఘాలు (School Corporations) బడిలో 'వ్యాపకాల' నిర్వహణకు ఇవి ఏర్పడతాయి. ఆసక్తి ఉన్న వాళ్లందరూ సభ్యులుగా ఉంటారు. ఒక నిర్దేశకుడి (director)ని తమలోంచి ఎన్నుకుంటారు. ప్రతి సంఘం తన కార్యకలాపాలను తానే నిర్వహించుకోవాలి.

బడి సంఘాలు, సహాయకులు / గుమస్తాలు (School Committees, Clerks) బడిలో 'విధుల' నిర్వహణకు ఇవి ఏర్పడతాయి. సద్బరీ వ్యాలీ బడిలో శాశ్వత శాఖలు ఏవీ లేవు. పనులను బట్టి ఎప్పటికప్పుడు ఇవి మారుతుంటాయి. ఒకళ్లు అవసరమైన పనికి 'గుమస్తా'ని, అంతకంటే ఎక్కువ మంది అవసరమైన వాటికి కమిటీలను బడి సభ ఏర్పాటు చేస్తుంది.

సిబ్బంది (Staff) సర్వీస్ వ్యాలీలో ఉపాధ్యాయులు, పరిపాలన విధులు నిర్వహించే వాళ్లు అన్న తేడాలు లేకుండా అందరినీ సిబ్బంది అంటారు. వీళ్లదీ శాశ్వత నియామకం కాదు. ప్రతి సంవత్సరం బడి సభ ద్వారా ఎంపిక కావాలి. సిబ్బంది అవసరమైనప్పుడు ప్రకటనలిస్తారు. సిబ్బందిగా చేరాలని ఉన్నవాళ్లు దరఖాస్తు చేసుకుంటారు. బడి సభలో ఓటింగు ద్వారా సిబ్బందిని ఎన్నుకుంటారు. అందుకే 'సిబ్బందిగా పోటీ చెయ్యటం' వంటివి కనపడతాయి.

పిల్లలు సర్వీస్ వ్యాలీ బడి 4 నుంచి 19 సంవత్సరాల పిల్లలకు ఉద్దేశించిన పగటి పూట (వసతి గృహ సౌకర్యం లేని) బడి. ఈ బడిలో ఎవరైనా చేరవచ్చు. బడిలో ప్రవేశించటానికి ముందు చేసే ముఖాముఖి పిల్లల్ని ఎంపిక చెయ్యటానికి కాకుండా బడి తాత్వికతని, విధానాన్ని తల్లిదండ్రులకు తెలియచెయ్యటానికి ఉపయోగించుకుంటారు.

బోధన సర్వీస్ వ్యాలీ బడిలో పాఠ్య ప్రణాళిక, పీరియడ్లు, తరగతులు ఉండవు. అన్ని వయసుల వాళ్లు కలిసి జీవించటం ద్వారా నేర్చుకుంటారు. పిల్లలు అవసరం అనుకుని టీచర్లతో ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నప్పుడు దాని ప్రకారం తరగతులు జరుగుతాయి. ఇక్కడ గ్రేడ్లు, మార్కులు వంటివి ఏవీ లేవు.

ధృవీకరణ విధానం బడిలోని రకరకాల పరికరాలను ఉపయోగించటానికి విద్యార్థులకు ధృవీకరణ పత్రం ఉండాలి. వయో, లింగ భేదాలతో సంబంధం లేకుండా నైపుణ్యం బట్టి ధృవీకరణ లభిస్తుంది. పరికరాలు సున్నితమైనవి అయితే ధృవీకరణ విధానం కష్టంగా ఉంటుంది. కానీ ఎవరినీ, దేనినుంచీ మినహాయించరు.

డిప్లొమా అమెరికాలో 12వ తరగతి పూర్తి చేసిన వాళ్లకి డిప్లొమా లభిస్తుంది. అయితే, సర్వీస్ వ్యాలీ బడిలో ఈ విధానం లేదు. కానీ, విద్యార్థులు కోరుకున్నప్పుడు 'సమాజంలో బాధ్యతాయుతమైన పౌరులుగా వ్యవహరించగలరు' అన్న ధృవీకరణను బడి ఇస్తుంది. ఇది పొందటం చాలా కఠినమైనది.

కాలాలు అమెరికాలో కాలాలను ఆకురాలే కాలం (సెప్టెంబరు-నవంబరు), శిశిర కాలం (డిసెంబరు-ఫిబ్రవరి), వసంత కాలం (మార్చి-మే), వేసవి కాలం (జూన్-ఆగస్టు)గా విభజిస్తారు. అక్కడ విద్యా సంవత్సరం సెప్టెంబరులో మొదలు అవుతుంది.

తెలుగు ప్రచురణకు ముందుమాట

ఒక వ్యవస్థగా బడి మీద తీవ్రదాడులు జరిగాయి, నిశిత విమర్శలు చేశారు. 1960లలో 'స్కూల్ ఈజ్ డెడ్' అన్న పుస్తకాన్ని ఎవెరెట్ రైమర్ రాశారు. పిల్లలపై బడుల హానికర ప్రభావాన్ని బొమ్మలలో చూపుతూ 'డేంజల్ స్కూల్'¹ అన్న పుస్తకాన్ని 1970ల చివరలో పాలో ఫ్రేరీ బృందం ప్రచురించింది. చాలా బడులు జైళ్ల మాదిరి ఉంటాయి, ఎవరో 'నిపుణులు' రూపొందించిన పాఠ్యంశాలను అక్కడ పిల్లల గొంతుల్లోకి బలవంతంగా కూరతారు. తల్లిదండ్రులు బలవంతం చేస్తే తప్పించి అత్యగౌరవమున్న పిల్లలెవరూ బడికి వెళ్లరు.

ఇవాళ బడులు ఎక్కువగా కార్పొరేట్ సంస్థలను పోలి ఉంటున్నాయి. చాలా బడుల్లో వేలాది మంది విద్యార్థులు ఉంటున్నారు. వాటిని కర్మాగారాలు మాదిరిగా, లేదంటే చిన్నపాటి సైన్యంగా నడుపుతున్నారు.

అయితే పిల్లలకు 'స్వేచ్ఛాపూరిత బడులను' కోరుకున్న ఉదారవాద ఆలోచనాపరులు ఏనాటి నుంచో ఉన్నారు. రష్యన్ అరాచకవాది అయిన కౌంట్ లెవ్ తొలస్తాయ్ యాస్నా యా పోల్యానాలో పేద రైతుల పిల్లలకు బడి స్థాపించి, అందులో స్వయంగా పాఠాలు చెప్పాడు. దీంతో స్థానిక కులీనవర్గం ఆగ్రహించింది. పిల్లల్లో 'వికాస దశ'లను రూపొందించిన మొదటివారిలో ఇటలీకి చెందిన మహిళా డాక్టరయిన మాంటిస్సోరి ఒకరు. గాంధీజీ సమకాలికుడైన గిజుభాయి బధేకా మాంటిస్సోరి పద్ధతులతో తీవ్రంగా ప్రభావితం అయ్యాడు. మాంటిస్సోరి పద్ధతులను భారతదేశ పరిస్థితులకు అనుగుణంగా మార్చి, వీటిని మరింత సుసంపన్నం చెయ్యటంలో అతని ప్రతిభ కనపడుతుంది. గుజరాత్‌లోని భావనగర్‌లో అతడు 20 ఏళ్లపాటు పిల్లలు మెచ్చేలా బడిని నడిపాడు. అతడు తన అనుభవాలను, ఆలోచనలను 'దివాన్స్వప్న'² అన్న పుస్తకంలో పొందుపరిచాడు.

1. ఈ పుస్తకం 'బాబోయ్ బడి' పేరుతో తెలుగులోకి అనువాదమయ్యింది, బిజిఎస్ ప్రచురణ.
2. ఈ పుస్తకం 'పగటి కల' అన్న పేరుతో తెలుగులోకి అనువాదమయ్యింది, హెచ్‌బిటి ప్రచురణ.

1928లో మొదట వెలువడిన ఈ పుస్తకం ఈనాటికీ బోధనా శాస్త్రంలో ముఖ్యమైన భారతీయ కృషిగా పరిగణింపబడుతోంది.

విద్యా వ్యవస్థపై తన విమర్శను రవీంద్రనాథ్ టాగూర్ 'ది ప్యారట్స్ ట్రేనింగ్'³ అన్న కథా రూపంలో రాశాడు. చక్కటి ప్రకృతి వాతావరణంలో ప్రాచ్య, పాశ్చాత్య దేశాలలో ఉత్తమమైన వాటిని విద్యార్థులు పొందేలా 'శాంతినికేతన్' అన్న కళాశాలను స్థాపించాడు.

జపాన్ లో స్వేచ్ఛాపూరిత చిన్న బడి అయిన టోమోలోని తన అనుభవాల గురించి, దార్శనికుడైన దాని ప్రిన్సిపాలు కొబయాషి గురించి టెట్సుకో కురయొనాగి రాసింది. పాత రైలు బోగీల్లో నడిచిన ఈ బడి టోటోచాన్⁴ అన్న పుస్తకంలో చిరకాలం నిలిచిపోతుంది. ఈ పుస్తకాన్ని ఇంగ్లీషులోను, ఇతర భారతీయ భాషలలోను నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్ ప్రచురించింది.

స్వేచ్ఛాపూరిత బడులలో అన్నిటికంటే మిన్నయైన భారతీయ అనుభవంగా నీల్ బాగ్ ని చెప్పుకోవాలి - 1970లలో డేవిడ్ హార్స్ బరో అన్న వ్యక్తి ఈ చిన్న బడిని నడిపాడు.⁵ చుట్టూపక్కల గ్రామాల పిల్లలు ఈ బడిలో చదువుకునేవాళ్లు, వీళ్లు చదువు నేర్చుకుంటున్న మొదటి తరం. 4-5 భాషలను ధారాళంగా నేర్చుకోవటమే కాకుండా వడ్రంగం, కుట్టు, నాటకం, కవిత్వం వంటి అనేక నైపుణ్యాలను కూడా వీళ్లు నేర్చుకునేవాళ్లు. స్వేచ్ఛాపూరిత వాతావరణంలో సామాన్య గ్రామీన బాలలు కూడా నేర్చుకోవడంలో అద్భుతాలను సాధించగలరని ఈ బడి నిరూపించింది. నిరాసక్తితో నడిచే ప్రభుత్వ బడులకు నీల్ బాగ్ ఒక సవాలుగా నిలిచింది. దురదృష్టవశాత్తు ఇది కొంత కాలానికే మూత పడింది.

ప్రపంచంలోనే దీర్ఘకాలం నడిచిన ఉదారవాద బడిగా సమ్మర్ హిల్స్ ని చెప్పుకోవచ్చు. ఈ బడిని ఇంగ్లాండ్ లో 1921లో ఎ.ఎస్.నీల్ స్థాపించాడు. పిల్లలకు అనుగుణంగా బడిని తీర్చిదిద్దాలిగానీ బడికి అనుగుణంగా పిల్లలను మార్చకూడదు అన్న విశ్వాసంతో ఈ బడి నడిచింది. అది ఒక ప్రజాస్వామిక బడిగా నడిచింది.

-
3. ఈ పుస్తకం 'చిలకమ్మ చదువు' అన్న పేరు తెలుగులోకి అనువాదమయ్యింది, జన విజ్ఞాన వేదిక, మంచి పుస్తకం ప్రచురణ.
 4. 'రైలు బడి' పేరుతో ఈ పుస్తకం హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్ ద్వారా ముందు ప్రచురితమయ్యింది.
 5. 'నీల్ బాగ్ డేవిడ్' అన్న పుస్తకంలో దీని గురించి మరింత తెలుసుకోవచ్చు, జన విజ్ఞాన వేదిక, మంచి పుస్తకంల ప్రచురణ.
 6. 'సమ్మర్ హిల్' అన్న పుస్తకం ప్రస్తుతం ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ ద్వారా అందుబాటులో ఉంది.

విద్యార్థులు, సిబ్బంది హాజరయ్యి, అందరికీ ఒకే ఓటు ఉండే బడి సమావేశంలో బడిని ఎలా నడపాలో నిర్ణయిస్తారు. ఇతరులకు ఇబ్బంది, హాని కలిగించనంత వరకు అక్కడి వాళ్లు తమకు ఇష్టమైనది చేసే స్వేచ్ఛ ఉంది.

ఒత్తిడి లేని పరిస్థితులలో పిల్లలు బాగా నేర్చుకుంటారని సమ్మర్ హిల్ నమ్ముతుంది. కాబట్టి అన్ని పాఠాలు ఐచ్ఛికం. తమ సమయాన్ని తమకు నచ్చిన విధంగా వినియోగించుకునే స్వేచ్ఛ విద్యార్థులకు ఉంటుంది. “తమ జీవితాన్ని స్వయంగా జీవించటం పిల్లల విధి - అందోళనతో కూడుకున్న తల్లిదండ్రులు కోరుకున్నట్లు, అన్నీ తెలుసని భావించే విద్యావేత్త ఆశించినట్లు కాదు,” అని నీల్ నమ్మాడు.

ఈ బడి నుంచి గత తొంభై సంవత్సరాలలో కేవలం వెయ్యిమంది విద్యార్థులే ఉత్తీర్ణులయ్యారు. అయితే ప్రపంచ వ్యాప్తంగా స్వేచ్ఛాపూరిత విద్యపై ఇది తీవ్ర ప్రభావం చూపించింది.

ఈ విధంగానే సద్బరీ వ్యాలీ బడి కూడా సమ్మర్ హిల్ ద్వారా ప్రేరణ పొందింది. దీనిని 1968లో డేనియల్ గ్రీన్బర్గ్ స్థాపించాడు. తన పిల్లల కోసం బోస్టన్ చుట్టు పక్కల విద్యార్థులతో స్నేహపూర్వకంగా ఉండే బడికోసం అన్వేషిస్తున్న డేనియల్ భౌతికశాస్త్రవేత్త. ఒకే అభిప్రాయం ఉన్న తల్లిదండ్రులు కొందరు కలిసి సద్బరీ వ్యాలీ బడిని ప్రారంభించారు. బోధనా శాస్త్ర పదజాలమేమీ లేకుండా ఉన్న ఈ పుస్తకాన్ని హాయిగా చదువుకోవచ్చు. పిల్లలు ‘తాముగా ఉండాటానికి’ అనుమతిచ్చే ఈ అద్భుతమైన బడి కథను ఈ పుస్తకం తెలియచేస్తుంది. ఈ బడిలో పాఠ్య ప్రణాళిక లేదు, తరగతులు లేవు, గ్రేడ్లు లేవు, ఒత్తిడి లేదు, యూనిఫారం లేదు, బడి గంట లేదు, ఒక బడిని తలపించే ఇతర సంప్రదాయాలు ఏమీ ఇక్కడ లేవు. ఇక్కడ పిల్లలను బాధ్యాతయుత పౌరులుగా చూస్తారు, తమ చదువు భారాన్ని వాళ్లే మోస్తారు. అడిగితే తప్పించి పిల్లలకు ‘దూరంగా’ ఉపాధ్యాయులు ఉంటారు. ఇక్కడ పిల్లలు తమ అంతర్గత ఆసక్తులను గుర్తించి పట్టు విడవకుండా వాటిని అనుసరిస్తారు. వాటిని వాళ్లే ఎంచుకున్నారు కాబట్టి ఎంత కష్టమైన వాటిని పరిపూర్ణంగా నేర్చుకుంటారు. ఆ విధంగా విద్యార్థులు తమ విద్యకు స్వంత రూపకర్తలు అవుతారు.

ఈ బడిలో చదువు ఖర్చుతో కూడుకున్నది కూడా కాదు - ప్రభుత్వ పాఠశాలలో విద్యార్థికి అయ్యే ఖర్చులో సగమే ఇక్కడ అవుతుంది. సద్బరీ వ్యాలీ బడి అనుభవం ఇచ్చిన ప్రేరణతో ఇతర ప్రాంతాలలో ఇటువంటి బడులను ప్రారంభించారు. ప్రస్తుతం ఎనిమిది దేశాలలో ఇటువంటి 30 బడులు ఉన్నాయి. ‘స్వేచ్ఛాయుత ప్రగతిశీల’

బడిని నడవటం అంత తేలికేమీ కాదు. ప్రధాన స్రవంతిలోని బడులు స్వేచ్ఛ, సృజనాత్మకతల గొంతు నొక్కటానికి నడుం కట్టుకున్న నేపథ్యంలో ఏటికి ఎదురీదటానికి ధైర్య, సాహసాలు కావాలి. ఈ పరిస్థితులలో కొన్ని ‘స్వేచ్ఛా పాఠశాలలు’ ప్రారంభమయ్యి, మూతపడిపోతాయి, వాటి స్థానంలో మళ్లీ కొత్తవి ఏర్పడతాయి. ప్రధాన స్రవంతిలోని బడుల డొల్లతనాన్ని వెల్లడి చేస్తూ ఇటువంటి వింత బడులను నడిపిన సాహస వ్యక్తులు ఎప్పుడూ ఉంటూనే ఉన్నారు. అంచులలో ఉంటూనే ఇవి వ్యవస్థను వెక్కిరిస్తూ, విమర్శిస్తూ ఉన్నాయి. ఫలితంగా అందులోనూ కొన్ని చెప్పుకోదగ్గ సంస్కరణలు చోటు చేసుకున్నాయి.

సద్ బరీ వ్యాలీ వ్యవస్థాపకులైన డేనియల్ గ్రీన్ బర్గ్, మిమ్మీ సడోఫిస్కీలు ‘ఫ్రీ అట్ లాస్ట్’⁷ అన్న పుస్తకాన్ని భారతదేశంలో అమ్మకానికి ఇంగ్లీషులోనూ, ఇతర భారతీయ భాషల అనువాదాలను ప్రచురించటానికి ఎటువంటి రుసుము లేకుండా అనుమతించారు. ఆ విధంగా ఇంగ్లీషులో, హిందీ, మరాఠీలలో ఈ పుస్తకం ప్రచురణ కావటం, ఇప్పుడు తెలుగులో రావటం నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. ప్రత్యామ్నాయ బోధనా విధానాలకు సంబంధించిన పుస్తకాలలో ఇది మరొక ఆణిముత్యం అవుతుందనటంలో సందేహం లేదు.

- అరవింద్ గుప్తా

-
7. ఈ పుస్తకం పేరు ఇంగ్లీషులో Free at Last. మార్టిన్ లూథర్ కింగ్ జూనియర్ 1963లో ఇచ్చిన ప్రఖ్యాత ఉపన్యాసమైన ‘I have a dream’ని, “Free at last, Free at last, Thank God almighty we are free at last” అన్న వాక్యంతో ముగించాడు. Free at Last అన్న పేరుతో పలు పాటలు, పుస్తకాలు ఉన్నాయి.

పరిచయం

ప్రాచీన కాలంనుంచీ ప్రతి విద్యావేత్తా కొన్ని ప్రాథమిక ప్రశ్నలతో తలపడ్డారు: గొప్ప బోధన లేదా అధ్యయన విధానం ఏది? ఏ అంశాలు పిల్లలు నేర్వాలి? ఇందులో పిల్లల బాధ్యత ఏమిటి? తాము చేసే పనులలో పిల్లల మాటకు ఎంత విలువ ఉందాలి? ప్రజాస్వామిక సమాజంలో బడులను ఎట్లా నడపాలి? మనలో చాలా మందికి ఈ ప్రశ్నలు సైద్ధాంతికంగానే ఉండిపోతాయి. ఒక విద్యా విధానాన్ని మనం వారసత్వంగా పొందాం, మన ఆలోచనలను వాస్తవ ప్రపంచంలో అమలు పరిచే అవకాశాలు మనకు లేవు. మనకున్న వాటిలో ఉత్తమమైన దాన్ని భద్రపరచుకోవాలి. ప్రస్తుత విధానంలో మరీ అంతగా జోక్యం చేసుకోలేం.

సంప్రదాయబద్ధాలు కాని కొందరు అప్పుడప్పుడూ ఈ ప్రశ్నలడుగుతుంటారు - మనందరం అవి అమలు అవుతుండగా చూడడం కోసం మౌలికమైన కొత్త జవాబులని ప్రతిపాదిస్తారు. అందరూ ఆమోదించే సూత్రాలని పూర్తిగా కొత్త దృష్టితో చూడటంలో, కొత్త వాటి కోసం ప్రయత్నించడంలో ఇలాంటి ప్రయోగాలు ప్రత్యేకంగా ఎంతో విలువైనవి.

1968లో (అమెరికాలో) మసాచూసెట్స్‌లోని (మిడిల్‌సెక్స్ కౌంటీలోని) ప్రామింగ్ హామ్‌లో ఒక గొప్ప ప్రయోగాత్మక పాఠశాల మొదలయ్యింది. అదే సద్బరీ వ్యాలీ స్కూలు. 4 నుండి 19 సంవత్సరాల వయసుగల విద్యార్థుల కోసం ఏర్పడిన ఈ పాఠశాల సృజనాత్మక పద్ధతులెన్నింటికీ దారి వేసింది. దీని పనికి విస్తృత గుర్తింపు లభించింది. 'ప్రత్యామ్నాయ' బడులలో పూర్తి అక్రెడిటేషన్ పొందిన విశిష్టత కూడా ఈ పాఠశాలకు దక్కుతుంది.

నేర్చుకోవడం పట్ల సద్బరీ వ్యాలీ దృక్పథం దాని అత్యంత ఆసక్తికరమైన అంశాల్లో ఒకటి. 2000 సంవత్సరాల క్రితం అరిస్టాటిల్ తన అధిభౌతికశాస్త్ర (Metaphysics) ప్రారంభంలో పేర్కొన్న - "మానవులు సహజంగానే జిజ్ఞాసాపరులు" అన్న సమ్మతంతో ఈ బడి నడుస్తుంది. అంటే, జీవించడంలో భాగంగా మనుషులు నిరంతరం నేర్చుకుంటూ ఉంటారు. అంటే పిల్లలు కూడా వారి సహజమైన ఇష్టాలను అనుసరిస్తూ వాళ్ళకిష్టమైనది రోజంతా, ప్రతిరోజూ వాళ్ళకున్న సమయమంతా వినియోగించు

కోవటం ద్వారా నేర్చుకుంటారు. వారి వయసుతో సంబంధం లేకుండా బడిలో ప్రవేశించిన మరుక్షణం పిల్లలు స్వతంత్రులుగా ఉంటారు. తమకి తాము బాధ్యత వహించాల్సి ఉంటుంది, వాళ్ల జీవిత గమనాన్ని నిర్ణయించే కఠిన నిర్ణయాలన్నింటినీ వాళ్లే తీసుకోవాల్సి ఉంటుంది. పాఠశాల, దాని సిబ్బంది, భవనాలు, పరికరాలు, గ్రంథాలయంతో సహా అడిగినపుడు అందుబాటులో ఉంటూ, అడగనపుడు స్తబ్ధంగా ఉండే వనరుగా ఉంటాయి. మానవ సహజ అంతర్గత జిజ్ఞాసతో ప్రేరేపితమై, పిల్లలు తమ చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచాన్ని పరిశీలించడానికి, పట్టు సాధించడానికి ఎంతో శ్రమిస్తారు అన్న సూత్రం దీని వెనక ఉంది.

వాస్తవంగా ఏం జరుగుతుంది? ప్రతి ఒక్కరూ ప్రాథమికాంశాలు నేర్చుకుంటారు - అయితే వారి వారి నేర్చుకొనే వేగాన్ననుసరించి, వారికి అవసరమైనంత సమయం తీసుకుని వారి వారి పద్ధతుల్లో నేర్చుకుంటారు - కొంత మంది ఐదేళ్ళకి చదవడం నేర్చుకుంటారు, కొందరు పదేళ్ళకి. సిబ్బంది లేదా తోటి విద్యార్థులు ద్వారా కొందరు, స్వయంగా కొందరు నేర్చుకుంటారు. ఏ రోజునా సరే బడిలో అన్ని వయసులవారూ కలిసి నేర్చుకోవడం, మాట్లాడటం, ఆడటం - అంటే, ఎదగడం చూస్తారు. పిల్లలు ఎదుగుతున్నకొద్దీ బలమైన అస్థిత్వ భావనను, వాళ్ళ భవిష్యత్ లక్ష్యాలని ఏర్పరచుకుంటారు. బడి వదిలి వెళ్ళిన తరువాత వాళ్ళు దేశమంతటా రకరకాల వృత్తుల్లో, వ్యాపార వాణిజ్యల్లో, కళాశాలల్లో ప్రవేశిస్తారు. తాము ఏం చేయాలి, ఎలా ముందుకు వెళ్లాలి అన్న నిర్ణయాలు విద్యార్థులే తీసుకునే ఒక విద్యా సంస్థలో ఇది జరుగుతోంది.

ఎన్నో అద్భుత ఆవిష్కరణలలో ఇంకొకటి బడి వ్యవస్థాగత రూపంలో ఉంది. ప్రతి విద్యార్థికి, సిబ్బందికి ఒక ఓటు ఉండే బడి సభ ద్వారా అది ఒక సినలైన ప్రజాస్వామ్యంగా నిర్వహింపబడుతుంది. బడికి సంబంధించిన ప్రతి ఒక్క అంశం - నియమాలు, బడ్జెట్, పరిపాలన, నియామకాలు-తొలగింపులు, క్రమశిక్షణ - ఈ పద్ధతిలో పని చేస్తుంది. ఫలితం: సజావుగా సాగే సంస్థ. దీంట్లో ప్రతి ఒక్కరి భాగస్వామ్యం ఉంటుంది. విధ్వంసాలు, గోడరాతలు లేని బడి భవనాన్ని ఇక్కడే చూస్తారు. చిన్నా, పెద్దా బడుల్లో ఈ రోజున కనిపించని పారదర్శకత, నమ్మకంతో కూడిన వాతావరణం ఇక్కడ ఉంటుంది. ప్రభుత్వ లేక ధార్మిక సంస్థల నుంచి ఎటువంటి ఆర్థిక సహాయం లేకుండానే ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో ప్రతి విద్యార్థికయ్యే ఖర్చులో సగం ఖర్చుకే, ప్రైవేటు బడి ఫీజుతో పోలిస్తే ఇంకా తక్కువ ఫీజుతో ఈ బడి నడుస్తుంది.

•••

ఈ బడి గురించి వివరించటానికి ఒక విద్యా సంస్థనుంచి మేం ఏం ఆశిస్తున్నాం,

వాటిని మేం ఎట్లా ఏర్పాటు చేసుకున్నామన్నది తెలియచెయ్యడం తేలిక మార్గం అవుతుంది. మొదట్లో చాలా లక్ష్యాలు పెట్టుకున్నాం, అయితే చివరికి అవన్నీ ఒకే ఒక సమగ్ర అంశమని గుర్తించాం.

చదువు చెప్పటం, నేర్చుకోవటానికి సంబంధించినంత వరకు విద్యార్థులు నేర్చుకోవాలని ఆసక్తి కనపరిచిన వాటినే నేర్చుకునే అవకాశం ఉండాలి. సొంత ప్రేరణతో నేర్చుకోటానికి పూనుకుని పట్టు పట్టి, కష్టపడి నేర్చుకోటానికి సిద్ధంగా ఉన్న వాటినే పిల్లలు నేర్చుకోవాలి. ఉపకరణాలను, పుస్తకాలను, ఉపాధ్యాయులను ఎన్నుకొనే పూర్తి స్వేచ్ఛ వారికుండాలని మేం కోరుకున్నాం. నేర్చుకొనే వారు ఒక అంశంలోకి ఎటువంటి బుజ్జగింపులు, లంచాలు, ఒత్తిడులు లేకుండా తమకి తాము ప్రవేశించినపుడు మాత్రమే జీవితంలో అసలయిన నేర్చుకోవడం సంభవిస్తుందని మా అభిప్రాయం. జిజ్ఞాస, పట్టుదల గల విద్యార్థులతో పనిచేసే ఉపాధ్యాయులు అసాధారణమైన సంతృప్తిని అనుభవిస్తారనే అలాంటి వాతావరణం అటు అధ్యాపకులకి ఇటు విద్యార్థులకి కూడా ఒక స్వర్గం అవుతుందనే మాకు నమ్మకం ఉండింది.

మేం అనుకున్నది నిజం చెయ్యటానికి పాఠ్యప్రణాళిక (curriculum)కు లేదా పాఠశాల ప్రేరేపిత కార్యక్రమానికి దూరంగా ఉండాలి. చొరవ పూర్తిగా విద్యార్థుల నుంచి వచ్చేట్లు చూడాలి. దానికి బడి అంకిత భావంతో స్పందించాలి. ప్రతి ఒక్క విద్యార్థి తన కార్యక్రమానికి తానే పూర్తి బాధ్యతతో ఉండాలి తప్ప అది అధికారంలో ఉన్న వారి బాధ్యత కాకూడదు. అందుకే ఏ స్థాయిలోనూ తప్పనిసరిగా చదవాల్సినవి అంటూ ఎప్పుడూ మాకు లేవు. తాము జీవితంలో సాధించ దలుచుకున్నదానికి ఏది అవసరమో ఏది అనవసరమో తెలుసుకోదానికి అవసరమైన సాయాన్ని బడి నుంచి తమంతట తాము ప్రతి ఒక్కరూ పొందగలరని మేం తెలుసుకున్నాం.

మేం పెంపొందించదలచిన వ్యక్తిత్వ లక్షణాలకు ఇది దగ్గరగా ఉంటుంది. బాధ్యత అంటే ఏమిటో అనుభవాల ద్వారా విద్యార్థులు పూర్తిగా అర్థం చేసుకోవాలి. బాధ్యతగల వ్యక్తిగా ఉండటమంటే ఏమిటో పుస్తకాలనుంచి, ఉపన్యాసాలనుంచి, ఉపదేశాలనుంచి కాక రోజువారీ జీవితానుభవాల్లోంచి తెలుసుకోవాలి.

బాధ్యత అంటే నీ బరువుని నువ్వే మోసుకెళ్ళడం లాంటిది అని మా అభిప్రాయం. నువ్వు మాత్రమే నీ సొంత నిర్ణయాలు తీసుకుని వాటితో జీవించాలి. నీకోసం ఎవరూ ఆలోచించకూడదు, నీ చర్యల వల్ల ఎదురయ్యే ఫలితాలనుంచి నిన్నెవ్వరూ రక్షించకూడదు. స్వతంత్రంగా, స్వీయ నిర్దేశకుడివై నీ లక్ష్యానికి నువ్వే కర్తవి కావాలంటే ఇది అత్యవసరమని మేం భావించాం.

వ్యక్తిగత బాధ్యత ఉండాలంటే అందరికీ కనీస సమానత్వం ఉండాలి. ఏ

అధికారం అయినా అందరి స్వేచ్ఛామోదంతోనే ఉండాలి. అయితే ఇదేమీ కొత్త కాదు - మన దేశాన్ని ఆ సూత్రంమీదే నిర్మించారు. మా రోజువారీ పనులకిది మార్గదర్శకంగా నిలిచింది.

బాధ్యతాయుతమైన వ్యక్తి అనే దాంట్లో ఎన్నో భావనలు ఇమిడి ఉన్నాయి. అవన్నీ స్వేచ్ఛా, స్వతంత్ర వ్యక్తిగా జీవించటంతో, నేర్చుకోవటంతో ముడిపడి ఉంటాయి. మా మనసులోని పాఠశాల మూలాలు ఇందులో ఉండాలి. వయసుతో, జ్ఞానంతో, సాధించిన దానితో నిమిత్తం లేకుండా ప్రతి ఒక్కరి పూర్తి వ్యక్తిగత బాధ్యత, జవాబుదారీతనంలో ఏమాత్రం రాజీపడదలుచుకోలేదు. ఈ విధానంలో వ్యక్తులు తప్పులు చేస్తారని మాకు తెలుసు - అయితే ఆ తప్పులు తమవే అని వాళ్లు గుర్తిస్తారు, కాబట్టి వాటి నుంచి నేర్చుకోగలుగుతారు. గెలుపు నుంచే కాకుండా ఓటమి నుంచి కూడా లభి పొందే మార్గాలను వాళ్లు అన్వేషిస్తారు. విజయం పొందినా, పొందక పోయినా తాము అనుకున్నది ప్రయత్నించి చూడడం మంచిదని మేం నమ్ముతాం. అప్పుడు వాళ్ళు ఊహించని సవాళ్ళను ఎదుర్కోడానికి, ఊహించని అవకాశాలను చేజిక్కించుకోడానికి మానసికంగా సిద్ధంగా ఉంటారు.

మేం పెంపొందించాలనుకున్న లక్షణాలు బడి సాధారణ వాతావరణంలో వ్యాపించి ఉండాలని అనుకున్నాం. అన్నిటికీ మించి భయరహిత, నమ్మదగిన, నిజాయితీతో కూడిన తెరచి ఉన్న వాతావరణాన్ని కోరుకున్నాం. ఎవరూ భయపడని, కనీసం మా చర్యల వల్ల భయానికి గురికాని పాఠశాలను నిర్మించటం మా లక్ష్యం.

•••

అధికారం, ఆధిపత్యం అంటే భయాన్ని బడిలో లేకుండా చెయ్యాలని మేం అనుకున్నాం. వ్యక్తులకు అధికారం ఉండడం పట్ల మాకు అభ్యంతరం లేదు. అధికారం మంచిగానో, చెడ్డగానో ఉండటమన్నది చాలా విషయాల మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. కొన్ని పరిస్థితులలో అధికారం అవసరం కావచ్చు - ఉదాహరణకి నిపుణుడి దగ్గర నేర్చుకునే సందర్భం లేక వ్యాపారం.

మనుషులు ఎట్లా అధికారంలోకి వస్తారు, ఒకసారి అధికారంలోకి వచ్చాక దాన్ని ఎలా నియంత్రిస్తారు అన్నది ముఖ్య ప్రశ్న. అధికార స్థానంలో వాళ్ళు అక్కడ ఎందుకున్నారో నీకు తెలిసినప్పుడు, వాళ్ళక్కడ ఉండడంలో నీ పాత్ర కూడా ఉన్నప్పుడు, వాళ్ళు చేసే ప్రతి పనిమీదా నీ దృష్టి ఉన్నప్పుడు వాళ్లంటే భయపడవు. కాని విచక్షణ లేని అధికారానికి, నీ ప్రమేయంలేని, నీ అదుపులో లేని అధికారానికి భయపడతావు. విద్యార్థికాని, సిబ్బంది కాని, తల్లిదండ్రులు కాని, సందర్భాలు కాని పాఠశాలకి

సంబంధించిన ఏ అధికారికి భయపడే అవసరం ఉండకూడదని మేం గట్టిగా నిర్ణయించుకున్నాం. వయో, లింగ, స్థాయి, జ్ఞానం, నేపథ్యాలతో సంబంధం లేకుండా ప్రతి ఒక్కరు ఎదుట వాళ్ల కళ్ళలోకి సూటిగా చూడగలిగేట్టు చేయటానికి అన్నిటికంటే ఇది ఎక్కువగా దోహదం చేస్తుంది.

మానవ వ్యవహారాల నిర్వహణకు రూపొందించిన వాటిల్లో ప్రజాస్వామిక పాలనా విధానం ఉత్తమమని మా భావన. ఇది ప్రతి ఒక్కరికి ఒకే సమయంలో సాధ్యమైనంత స్వేచ్ఛగా ఉండడానికి అవకాశం కల్పిస్తుంది. కలిసి పనిచేయవలసిన సందర్భాలలో నిర్ణయాలు తీసుకోవడంలో ప్రతి ఒక్కరు పూర్తి భాగస్వాములు అయ్యే అవకాశం కల్పిస్తుంది. న్యూ ఇంగ్లండ్¹లోని పట్టణ సమావేశాలలో మూడు వందల సంవత్సరాలుగా అమలులో ఉన్న ప్రజాదరణ పొందిన ప్రజాస్వామిక విధానం మంచి ప్రభుత్వ విధానమని, దానిని మించింది లేదని మా అభిప్రాయం. ఆ పట్టణ సమావేశాన్ని పూర్తిగా అనుకరిస్తూ మా ఊహలలోని బడిని రూపొందించాలనుకున్నాం. అందులో ప్రతి ఒక్కరికీ పాత్ర ఉంటుంది.

అన్ని ప్రభుత్వ సంస్థలూ ప్రజాస్వామికంగా నడిచే దేశంలో ప్రజాస్వామికంగా నడిచే బడి సరైనదని మేం భావించాం. అతి చిన్న పట్టణం నుంచి కేంద్రస్థాయి వరకు సంస్థలన్నీ ఏదో ఒక విధంగా ప్రజాస్వామిక నియంత్రణకు లోబడి పనిచేసేలా రూపొందించారు. బడులు కూడా ఇట్లా ఎందుకు నడవకూడదని మమ్మల్ని మేం ప్రశ్నించుకున్నాం. దాన్ని గురించి ఆలోచించిన కొద్దీ ఇలా ఉండడమే సబబనిపించేది. బయటి జీవితంలో పౌరులకు వర్తించే ప్రామాణికాలను ప్రజాస్వామిక పాఠశాలలోనూ పాటిస్తారు. ప్రజాస్వామిక జీవన విధానానికి సంబంధించిన సిద్ధాంతాలు, ఆచరణలను బడి పిల్లల్లో పెంపొందేలా చెయ్యవచ్చు. చాలా కాలంగా పాటించి ఉన్నందున వాళ్ళు పెద్దవాళ్ళయేసరికి బాధ్యతాయుతమైన పౌరసత్వం వారికి సహజసిద్ధమైనదిగా మారిపోతుంది.

బడిలో ఏమేమి కావాలనుకున్నామో మొత్తంగా చూసినప్పుడు అవన్నీ ఒకే ఒక ముఖ్యమైన భావన అని గుర్తించాం. మిగిలినవన్నీ దానిని అనుసరిస్తాయి.

బయటి వాళ్ళ జోక్యమేమీ లేకుండా వారి సొంత వ్యవహారాలు నిర్వహించు కోవటమే ఈ ముఖ్యమైన భావన. ఉమ్మడి వ్యవహారాలను - బడి రోజువారీ పనులను

1. అమెరికాలోని ఈశాన్య ప్రాంతంలోని మాయిన్, మసాచుసెట్స్, న్యూహాంప్ షైర్, వెర్మాంట్, రోడ్ ఐలాండ్, కనెక్టికట్ అన్న ఆరు రాష్ట్రాలను 'న్యూ ఇంగ్లండ్' అని అంటారు.

పట్టణ సభ మాదిరి నిర్వహించుకునే బడిని కోరుకున్నాం.

ఇది చాలా తేలికైనది - మేం కోరుకుంటున్న నేర్పుకునే విధానం అందులో భాగమవుతుంది. మేం వెలికి తీయదలచిన వ్యక్తిత్వ లక్షణాలను అది పెంపొందిస్తుంది. మేం కావాలనుకున్న వాతావరణం దాంట్లో ఉంది. మేం కోరుకున్న వ్యవస్థాగత నిర్మాణం దానికి ఉంది.

1968లో బడి ప్రారంభం కావడానికి ముందు చాలామంది మమ్మల్ని కలలుగనేవారనీ, బడి గురించిన మా దృక్పథం కల్పన జగత్తులోనే సాధ్యమని అనేవారు. అటువంటి బడి చాలా కాలం నిలబడడం ఇప్పుడు అందరూ చూడవచ్చు.

సద్బరీ వ్యాలీని సందర్శించడం ఎలా ఉంటుంది? ప్రధాన భవంతి వందేళ్ళ నాటి స్థానిక రాతి కట్టడం, దాని చుట్టూ పది ఎకరాల పచ్చిక బయళ్ళు, చెట్లు, పొదలు, పూపొదరిళ్ళు ఉన్నాయి, ఆవరణ ఒక చివర ఒక పెద్ద ధాన్యపు కొట్టు, బడి కోసం మార్చబడిన గుర్రపుశాల ఉన్నాయి. మరో చివర నీటిమర చెరువు, దానికి అభిముఖంగా ఒక నల్ల రాతి మర గది ఉన్నాయి. దాని పక్కనే రాళ్ళు, మట్టితో కట్టిన ఆనకట్ట, దాని కొనసాగింపుగా ఒక పాత కొయ్య వంతెన. ఆవరణ చుట్టూ చూపు అనినంత మేర వందల ఎకరాల ప్రభుత్వ రక్షిత ఉద్యానవనం, సంరక్షణ క్షేత్రాలు, పొలాలు, అడవులు, చిత్తడి నేలలు, సంవత్సరంలో ఆయా రుతువుల్లో రంగులు మారే కొండల బారులు.

చూడటానికి ఆ స్థలమొక పాఠశాల అనిపించనే అనిపించదు. బడిని సూచించేవి ఏవీ ఇక్కడ కనిపించవు. తమతమ పనుల్లో దృఢనిశ్చయంతో, అదే సమయంలో ఏ మాత్రం హడావుడి పడకుండా తిరుగుతున్న ఎందరో మనుషులతో అది ఇంటిని తలపిస్తుంది. ఇక్కడి వస్తువులు, మనుషులు, వాతావరణం బడిలో ఎవరూ ఊహించకపోవచ్చు. సందర్శకులు తరచూ గందరగోళానికి లోనవుతారు: మామూలు పాఠశాలల్లో కనబడే దృశ్యాల కోసం చూసే వాళ్లకి అవి ఇక్కడ కనబడవు.

...

సద్బరీ వ్యాలీని “చూడటా”నికి వచ్చే వారికి సహాయపడటంలో ఈ పుస్తకం ఒక ప్రయత్నం. పాఠశాల జీవితంలో మొదటి 20 సంవత్సరాల్లో సేకరించిన వ్యక్తిగత అనుభవ సంపదను ఇది అందిస్తుంది. ఇది విద్యాతత్వ శాస్త్రానికి, ఆచరణకి సంబంధించిన నిర్దిష్ట గ్రంథం కాదు, పాఠశాల చరిత్రను తెలియచేసే పుస్తకమూ కాదు. విద్యారంగంలో ఒక విశిష్ట ప్రయోగాన్ని తెలియచేసే కథ ఇది.

సద్బరీ వ్యాలీ స్కూలు ముద్రణాలయం

ముందుమాట

దరఖాస్తు చేసుకోనవసరం లేదు

కలుసుకోటానికి ఎవరికీ అవకాశం ఇవ్వటం లేదు.

డిసెంబర్ కనెక్టికట్ లోని మిడిల్టౌన్ వెస్లియన్ విశ్వవిద్యాలయానికి వెళ్ళాలని ఆశించిన ప్రతి ఒక్కరూ ఎప్పుడో దరఖాస్తు చేసుకుని, ప్రవేశ ఇంటర్వ్యూ కోసం సిద్ధంగా ఉన్నారు. దరఖాస్తు చేసుకోడానికి డిసెంబర్ అంటే ఆలస్యమైనట్టు, ఎవరినైనా కలవటానికి కూడా చాలా ఆలస్యమైనట్టు.

అది లిసాని ఆపలేకపోయింది. ప్రతి ఉదయం 9 గంటల తరువాత వెస్లియన్ అడ్మిషన్స్ విభాగానికి ఫోన్ చేసేది. సెక్రటరీ ఫోను ఎత్తి 'ప్రవేశాలు లేవ'ని చెప్పేవాడు. అదే సమయంలో అడ్మిషన్స్ సిబ్బంది మొత్తానికి ఈమె స్వరం, ఈమె పట్టుదల త్వరలోనే తెలిసిపోయాయి. వారం తరువాత వారం ఆమె వారితో మాట్లాడేది, బతిమాలేది, వేడుకొనేది.

సకాలంలో ఎందుకు దరఖాస్తు చేయలేదని వాళ్ళడుగుతారు. 'చేశాను' అన్నది ఆమె సమాధానం - అయితే వెస్లియన్ కి కాదు. ఆమె దరఖాస్తు పెట్టుకోవటం ఎప్పుడో పూర్తయ్యింది. కానీ ఇప్పుడే ఒక ఉపాధ్యాయినీ, ఒక స్నేహితురాలు వెస్లియన్ తనకి బాగుంటుందని, ప్రయత్నించమని చెప్పారు. అప్పుడు ఆమె ఈ క్యాంపస్ ని సందర్శించి, అక్కడి వాళ్ళతో మాట్లాడి తన స్నేహితురాలు చెప్పింది నిజమేనని తెలుసుకుంది. వెస్లియన్ తనకోసమే, అది ఆమెకి తెలుసు. దరఖాస్తు చేసుకోవటం ఎంత ఆలస్యమైనప్పటికీ వెస్లియన్ కి కూడా ఈ విషయం తెలియ చెయ్యాలని ఆమె నిశ్చయించుకుంది.

ఇంటర్వ్యూ లభించేలా చూడాలి. వాళ్ళు ఆమెను ప్రత్యక్షంగా అంచనా వేయాలి. తనెవరో, ఏమిటో వాళ్ళకి తెలియాలి. మామూలు జవాబులూ, వ్యాసాలూ దరఖాస్తు ఫారంలో ఎలాగూ రాసింది. ఒక విధంగా ఆమె దరఖాస్తు భయం కలిగించేంత తేడాగా ఉంది.

దరఖాస్తులో గ్రేడ్లు లేవు, ప్రశంసా పత్రాలు, సిఫారసులు లేవు, రాతపూర్వక మూల్యాంకనాలు లేవు. అన్ని సంవత్సరాల బడి చదువు తరువాత కూడా వీటిల్లో ఏ ఒక్కటి లేదు.

లిసా సద్బరీ వ్యాలీ స్కూలులో చదివింది. ఆమె చాలా విషయాలు నేర్చుకుంది. కానీ అన్నిటినీ మించి తనకు కావలసింది తానుగా సాధించుకోవటం నేర్చుకుంది.

జనవరి 8. “ఒకరు ప్రవేశం రద్దు చేసుకున్నారు. పై మంగళవారం ఉదయం 9 గంటలకి రాగలవా? అడ్మిషన్ డీన్ నిన్ను చూస్తారు,” వెస్లీయన్ నుంచి ఫోన్ వచ్చింది. పారవశ్యం. తరవాతి మంగళవారమే కాదు ఏ రోజైనా, ఎప్పుడైనా రావటానికి లిసా సిద్ధంగా ఉంది.

వెస్లీయన్ కార్యాలయానికి ఆమె వెళ్లింది. అందరూ తలలు తిప్పి ఆమెను చూశారు. పట్టు విడవకుండా ఫోను చేస్తూ ఉన్నది ఈ అమ్మాయేనన్న మాట. వాళ్లు ఆ అమ్మాయిని చూసి చిరునవ్వు నవ్వారు. ఆప్యాయంగా ఆహ్వానించారు, డీన్ కి కూడా ఈ విషయాలు తెలుసు.

పదిహేను నిమిషాల కోసమని ఆమె డీన్ ఆఫీసులోకి వెళ్లింది. మిగిలిన అభ్యర్థులు వాళ్ళ వంతుకోసం చూస్తున్నారు. పదిహేను నిమిషాలు గడిచాయి. లిసా బయటికి రాలేదు; అరగంట గడిచింది, ముప్పావుగంట. లోపల ఏం జరుగుతోంది? చివరికి గంట తరవాత ఆమెతోపాటు నవ్వుతూ డీన్ బయటకొచ్చాడు. ఎదురుచూస్తున్న లిసా తల్లిదగ్గరకు వాళ్లు వెళ్ళారు. “ఇక్కడ చేరాలని లిసా నిర్ణయించుకుంటుందని ఆశిస్తాను. ఇదామెకి సరైన స్థలమని నేననుకుంటాను,” డీన్ అన్నాడు.

దరఖాస్తు, ఇంటర్వ్యూ పని చేశాయి. పన్నెండు సంవత్సరాల బడి జీవితంలో పడకట్టిన బలమైన సారం వాళ్ళేం చేయాలనుకున్నారో దాన్ని సాధించేట్లు చేసింది. చేరడానికి ఆమెకి ఆహ్వానం అందింది. అందుకు ఆమె ఒప్పుకుంది.

•••

సద్బరీ వ్యాలీలో చదువు పూర్తి చేసి కళాశాలలో చేరాలనుకున్న ప్రతి విద్యార్థికి ఇలాంటి కథే ఉంటుంది. అందరికీ దాదాపుగా వారు ఇష్టపడిన మొట్టమొదట కళాశాలలోనే ప్రవేశం లభిస్తుంది. ఎవ్వరికీ సాధారణ మూల్యాంకనాలుగాని, సర్టిఫికెట్లుగాని, సిఫారసులుగాని ఉండవు.

అయితే వారి వద్ద అంతకంటే ఎక్కువే ఉంది. వారిలో అంతర్గత శక్తి ఉంది. సొంత జ్ఞానం, పట్టుదల ఉన్నాయి. వాళ్ళు కళాశాల ప్రవేశానికి దరఖాస్తు చేసుకొన్న ప్రతిసారీ అక్కడి వాళ్లు ఆశ్చర్యపోయేవారు, “ఎటువంటి బడి ఇట్లాంటి వాళ్ళను తయారు చేస్తుంది? సద్బరీ వ్యాలీ ఏమిటి?”

దేనితో సరిపోలని ఆ బడి గురించిన కథే ఈ పుస్తకం. ఇతరుల నుంచి ఇది చాలా తీసుకుంది, కానీ అంతిమ ఫలితం మాత్రం పూర్తిగా భిన్నమైంది. పాత, కొత్తల కలయిక; అంతుబట్టని విషయం. రాటు తేలిన వ్యక్తివాదం, వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛ, రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యాలతో కణకణలాడే వేదికను తొంగిచూద్దాం రండి - అమెరికా దేశపు ఈ విలువలకు కాణాచిగా ఉన్న న్యూ ఇంగ్లాండ్ లోని ఒక పాత పట్టణాన్ని చూద్దాం రండి.

నేర్చుకొనడం

1

గణితం

తొమ్మిది - పన్నెండేళ్ళ వయసుల డజను మంది అబ్బాయిలు, అమ్మాయిలు నా ముందు కూర్చుని ఉన్నారు. గణితం బోధించమని ఒక వారం క్రితం వాళ్ళు నన్ను అడిగారు. కూడికలు, తీసివేతలు, హెచ్చవేతలు, భాగహారాలు వంటివి వాళ్ళు నేర్చుకోవాలనుకున్నారు.

“మీరు నిజంగా ఇవి నేర్చుకోవాలనుకోడం లేదు,” వాళ్ళు మొదట నాదగ్గర కొచ్చినప్పుడు అన్నాను.

“కాదు, నేర్చుకోవాలని ఖచ్చితంగా అనుకుంటున్నాం,” వాళ్ళు బదులిచ్చారు.

“నిజంగా మీరు నేర్చుకోవాలనుకోడం లేదు,” నేను వదలలేదు. “చుట్టుపక్కల స్నేహితులు, తల్లిదండ్రులు, బంధువులు మీరు గణితం నేర్చుకోవాలని కోరి ఉంటారు. కానీ మీకు మీరుగా దీనికన్నా ఆడుకోవాలనీ, ఏదో చేయాలనీ అనుకొని ఉంటారు.”

“మాకేం కావాలో మాకు తెలుసు, మేం గణితం నేర్చుకోవాలనుకుంటున్నాం. మాకు బోధించండి, నేర్చుకోవాలన్న మా నిర్ణయాన్ని నిరూపిస్తాం. మేం ఇంటికిచ్చిన పని అంతా చేస్తాం, కష్టపడగలిగినంత కష్టపడతాం.”

నేను సందేహిస్తూనే అంగీకరించవలసి వచ్చింది. సాధారణ బడుల్లో గణితం చెప్పడానికి ఆరు సంవత్సరాలు పడుతుందని నాకు తెలుసు. కొద్ది నెలల్లో వాళ్ళ అసక్తి పోతుందని కూడా నాకు తెలుసు. కానీ వాళ్ళు బాగా ఒత్తిడి చెయ్యటం వల్ల అంగీకరించడం మినహా నాకు వేరే దారిలేకపోయింది.

అశ్చర్యానికి లోను కావటం నా వంతు అయ్యింది.

...

మార్గదర్శిగా ఏ పాఠ్యపుస్తకాన్ని వాడాలన్నది నాకు పెద్ద సమస్యగా మారింది. 'నూతన గణితం' అభివృద్ధి పరచడంలో భాగస్వామియైన నేను ఇప్పుడు దానిని ఇష్టపడడం లేదు. దాని మీద పని చేసేప్పుడు మాకు - స్పృత్తిక్ అనంతర కెనెడీ యుగపు¹యువ విద్యావేత్తలకు - దాని పట్ల ఎటువంటి సందేహాలు లేవు. శతాబ్దాల తరబడి గణిత శాస్త్రజ్ఞులు ఆడిన రకరకాల ఆటలు, అమూర్త తర్కం, సమితి సిద్ధాంతం, సంఖ్యా శాస్త్రాల వంటి వాటి మోజులో ఉన్న రోజులవి. రైతుల కోసం వ్యవసాయ కోర్సుని రూపొందించటానికి కర్షణ రసాయనశాస్త్రం, జన్యుశాస్త్రం, సూక్ష్మజీవ శాస్త్రంతో మొదలుపెట్టి ఉండే వాళ్లనుమకుంటా. ఆకలితో ఉన్న ప్రపంచ ప్రజలు మమ్మల్ని అడగకపోవడం వాళ్ల అదృష్టం అనుకోవాలి.

నూతన గణితపు నటనని, నిగూఢత్వాన్ని, కఠినత్వాన్ని నేను ద్వేషించసాగాను. అదంటే ఏమిటో వందమంది లెక్కల మాస్టార్లలో ఒకరికీ తెలియదు, వెయ్యిమంది విద్యార్థుల్లో ఒకరికీ రాదు. ఏదైనా గణించడానికి, పరికరాలను ఎలా వాడాలో తెలుసుకోడానికి గణితం అవసరం. అందుకే నా విద్యార్థులు ఇప్పుడు గణితం నేర్చుకోవాలని అనుకుంటున్నారు.

మా గ్రంథాలయంలో సరిగ్గా అందుకు సరిపోయే పుస్తకం దొరికింది, 1898లో రాసిన లెక్కల పుస్తకం. అది చిన్నగా, లావుగా ఉంది. ప్రాథమికాంశాల్ని వేగంగా, ఖచ్చితంగా చేయడంలో యువ మెదడులకు తర్ఫీదివ్వడానికి అందులో వేల కొద్దీ అభ్యాసాలు ఉన్నాయి.

•••

సరిగ్గా సమయానికి క్లాసు మొదలయింది. అది మా ఒప్పందంలో భాగం. "మీరు ఈ విషయంలో పట్టుదలగా ఉన్నామని అన్నారు. కాబట్టి కచ్చితంగా ఉ. 11 గంటలకి ప్రతి మంగళ, గురువారాలు ఈ గదిలో మీరు ఉండాలి. ఐదు నిమిషాలు మీరాలస్యమైతే క్లాసుండదు. రెండు క్లాసులు పోతే ఇక బోధించడమే ఉండదు," వాళ్లను సవాలు చేస్తూ అన్నాను. "సరే," అంటూ కళ్ళలో సంతోషపు మెరుపులతో

1. 1957 చివరలో సోవియట్ యూనియన్ స్పృత్తిక్ అనే ఉపగ్రహాన్ని ప్రయోగించింది. తమ ప్రత్యర్థితో పోలిస్తే సాంకేతికంగా వెనకబడిపోతున్నామని భావించిన అమెరికా పాఠశాల స్థాయిలో విజ్ఞాన శాస్త్ర బోధనలో, ఇంజనీరింగ్ బోధనలో మార్పులు తలపెట్టింది. జాన్ ఎఫ్ కెన్నెడీ జనవరి 1961 నుంచి నవంబరు 1963 వరకు అమెరికా అధ్యక్షుడుగా ఉన్నాడు. ఇందులో భాగంగానే గణిత బోధనకు 'నూతన గణితం' పేరుతో పాఠ్య పుస్తకాలు రూపొందించారు.

నా షరతులను అంగీకరించారు.

మౌలిక కూడికలకి రెండు తరగతులు పట్టాయి. అన్ని కూడికలు నేర్చేసుకున్నారు - సన్నగా, పొడవుగా ఉండే వరసలు; లావుగా, పొట్టిగా ఉండే వరసలు; లావుగా, పొడవుగా ఉండే వరసలు. డజన్లకొద్దీ అభ్యాసాలు చేశారు. తీసివేతకు మరో రెండు తరగతులు అవసరమయ్యాయి. అసలు ఒక తరగతి సరిపోయేది కాని అప్పు తెచ్చుకోవడం గురించి అదనపు వివరణ కావలసి వచ్చింది.

ఇక హెచ్చవేతలు, ఎక్కాలు మొదలయ్యాయి. ప్రతి ఒక్కరూ ఎక్కాలు గుర్తుంచుకోవాలి. తరగతిలో ప్రతి ఒక్కరినీ అటు తిప్పి, ఇటు తిప్పి పరీక్షించాను. ఆ తరువాత నియమాలు నేర్చుకున్నారు. తరవాత అభ్యాసం.

వాళ్ళందరూ ఎంతో ఉత్సాహంగా ఉన్నారు. సొంతగానే అన్ని పద్ధతుల్నీ, కలన గణితాన్ని (అల్గారిథమ్స్) ఆకళింపు చేసుకుంటూ సాగిపోయారు. విషయం నరసరాల్లోకి ఇంకడం వారికి తెలుస్తోంది. వందలాది అభ్యాసాలు, తరగతి పరీక్షలు, మాఖిక పరీక్షలతో అంతా వాళ్ళ బుర్రల్లోకి ఇంకింది.

అయినా అందరూ వస్తూనే ఉన్నారు. తరగతి ముందుకు సాగటానికి అవసరమైనపుడు ఒకరికొకరు సాయపడసాగారు. పన్నెండేళ్ళ వాళ్ళు, తొమ్మిదేళ్ళవాళ్ళు; సింహాలు, గొర్రెపిల్లలు, సామరస్యపూర్వకమైన సహకారంతో కలిసి ప్రశాంతంగా కూర్చున్నారు - ఒకరిని వెక్కిరించడం లేదు, ఎగతాళి లేదు.

భాగహారం - పొడవు భాగహారం. భిన్నాలు. దశాంశాలు. శాతాలు. వర్గమూలాలు.

వాళ్ళు కచ్చితంగా ఉ. 11 గంటలకి వస్తారు. అరగంట సేపు ఉంటారు. ఇంటిపని తీసుకుని వెళతారు. మరుసటి తరగతికి ఇంటిపని పూర్తిచేసుకుని వస్తారు. అందరూ...

20 వారాల్లో, 20 పని గంటల్లో వాళ్ళు 6 సంవత్సరాలలో నేర్చుకునేటంత పూర్తిచేశారు. ప్రతి ఒక్కరికీ అదంతా బాగా వంట బట్టింది.

...

తరగతులు పూర్తి అవ్వటాన్ని ఒక పెద్ద పార్టీతో సంబరంగా చేసుకున్నాం. మాకు ప్రియమైన సిద్ధాంతాలు అద్భుత విజయాలు సాధించడం ఇది మొదటిసారి కాదు, చివరిదీ కాబోదు. కనీసో సాధించినట్టు అవి మళ్ళీ మళ్ళీ నిరూపితమయ్యాయి.

అద్భుతం అనిపిస్తున్న దీనంతటికీ నేను సిద్ధంగా ఉండవలసింది. ఇదంతా

ముగిసిన వారం తరవాత నేను ఎలాన్ వైట్‌తో మాట్లాడాను. అతడు ప్రభుత్వ పాఠశాలలో ప్రాథమిక స్థాయి లెక్కల్లో చాలా ఏళ్ళుగా పనిచేసిన నిపుణుడు. అత్యాధునికమైన, అత్యుత్తమమైన బోధనా పద్ధతులన్నీ అతనికి తెలుసు.

నా తరగతి కథని అతనికి వినిపించాను.

అతడేమీ ఆశ్చర్యపడలేదు.

అతని ప్రతిస్పందనకి విస్తుపోతూ ఎందుకాశ్చర్యపడలేదని అడిగాను. మా ‘పనికిరాని పన్నెండు’ విద్యార్థులు వేగంగా, కూలంకషంగా నేర్చుకున్న పద్ధతి నుంచి నేను ఇంకా తేరుకోలేదు.

“విషయం దానికదే కఠినం కా”దని అతడు బదులిచ్చాడు, “ప్రతి దశనీ ద్వేషిస్తుండగా చిన్నారుల మెదళ్లలోకి దానిని ఎక్కించటమే కష్టం. మనకున్న ఒకే ఒక మార్గం దాన్నంతా కొంచెం కొంచెంగా ప్రతిరోజూ సంవత్సరాల తరబడి వాళ్ల మెదళ్లలోకి దిగకొట్టడమే. అప్పటికీ అది పని చేయదు. ఆరో గ్రేడులో కూడా చాలామందికి లెక్కలు రావు. లెక్కలు నేర్చుకోవాలి అనుకునే పిల్లవాడిని నాకివ్వు - నేర్పడానికి 20 గంటలు చక్కగా సరిపోతాయి.”

అది నిజమేననిపిస్తుంది. అంతకంటే ఎక్కువ సమయం ఆ తరువాత ఎప్పుడూ పట్టలేదు.

2

తరగతులు

మనం పదాలతో జాగ్రత్తగా ఉండాలి. ఏ ఇద్దరికైనా అవి ఒకే అర్థాన్ని ఇచ్చాయంటే అది అద్భుతమే అనాలి. తరచుగా అలా జరగదు. “ప్రేమ”, “శాంతి”, “నమ్మకం”, “ప్రజాస్వామ్యం” లాంటి మాటలు తీసుకుంటే - ప్రతి ఒక్కరూ వీటికి జీవితకాలపు అనుభవాలు, ప్రాపంచిక దృక్పథం జోడిస్తారు. ఏ ఇద్దరికీ ఇవి ఒకటిగా ఉండడం అరుదని మనకి తెలుసు.

“తరగతి” అన్న మాటే తీసుకోండి. బదులే లేని సంస్కృతుల్లో ఈ మాటకి అర్థం ఏమై ఉంటుందో నాకు తెలియదు. బహుశా వాళ్ళకీమాటే ఉండి ఉండక పోవచ్చు. “తరగతి” అని చదవడంతోనే చాలా మందికి ఎన్నో దృశ్యాలు కళ్లముందు కదలాడతాయి: “ఉపాధ్యాయులు”, “విద్యార్థులు” ఉండే ఒక గది, కూర్చున్నో నిలబడో

ఉండే టీచరు, టీచరు కెదురుగా డెస్కులముందు “బోధిస్తున్నది” గ్రహించే విద్యార్థులు. అది ఇంకా చాలా విషయాలను కూడా తలపింపచేస్తుంది: “పీరియడ్” అంటే తరగతి జరిగే నిర్దిష్ట సమయం, ఇంటి పని, పిల్లలందరికీ వర్తించే విషయం ఉన్న ఒక పాఠ్యపుస్తకం.

అది ఇంకా చాలా తెలియచేస్తుంది: విసుగుదల, నిరుత్సాహం, అవమానం, గెలుపు, ఓటమి, పోటీ.

సద్బరీ వ్యాలీలో ఈ పదానికి పూర్తిగా భిన్నమైన అర్థం ఉంది.

సద్బరీ వ్యాలీలో తరగతి అనేది ఇరువర్గాల మధ్య ఒక ఏర్పాటు. అది ఒక నిర్దిష్ట విషయం - ఉదాహరణకి బీజగణితం, లేక ఫ్రెంచ్, భౌతిక శాస్త్రం, స్పెల్లింగు, కుండలు చేయడం. నేర్చుకోవాలని ఉన్న ఎవరో ఒకరితో గాని, ఎక్కువమందితోగాని అది మొదలౌతుంది. చాలాసార్లు వాళ్ళంతట వాళ్ళు దానిని ఎలా నేర్చుకోవాలో తెలుసుకుంటారు. లేదా ఒక పుస్తకంగాని, కంప్యూటర్ ప్రోగ్రాం గాని ఎంచుకుంటారు. లేక ఎవరినో పరిశీలించడం ద్వారా నేర్చుకుంటారు. అలా జరిగితే అది తరగతి కాదు, అది వాళ్ళు నేర్చుకోవటం.

కొన్నిసార్లు వాళ్ళంతట వాళ్ళు నేర్చుకోలేని సందర్భాలు ఉంటాయి. అప్పుడు సహాయం కోసం, వారికేం కావాలో అది ఇచ్చేవారి కోసం చూస్తారు. అలాంటి వారిని కనుగొన్నప్పుడు ఒక ఒప్పందానికి వస్తారు: “మేం ఇలా, ఇలా చేస్తాం, మీరు ఇదీ ఇదీ చేయండి - సరేనా?” అందరూ సరే అంటే అప్పుడు ఒక ‘తరగతి’ ఏర్పడినట్లు.

ఒప్పుందాన్ని మొదలుపెట్టేవాళ్ళని “విద్యార్థులు” అంటారు. వాళ్ళు ప్రారంభించకపోతే తరగతే ఉండదు. చాలా సందర్భాలలో బడిలో పిల్లలు ఏమి నేర్చుకోవాలో వాళ్లంతట వాళ్లే నేర్చుకుంటారు. తరగతుల అవసరం అంతగా ఉండదు.

ఒప్పుందం ఎవరితో కుదుర్చుకుంటారో వారిని “ఉపాధ్యాయులు” అంటారు. బడిలోని ఇతర పిల్లలు కూడా ఉపాధ్యాయులు కావచ్చు, సాధారణంగా వాళ్ళు ఈ పని కోసం నియమితులైనవాళ్ళు.

సద్బరీ వ్యాలీలో అధ్యాపకులు ఒప్పుందాలు చేసుకోడానికి సిద్ధంగా ఉండాలి, అవి పిల్లల అవసరాలను తీర్చేవిగా ఉండాలి. టీచర్లుగా ఉంటామని చాలామంది బడికి రాస్తుంటారు. పిల్లలకి నేర్పటానికి తమ వద్ద చాలా ఉందని ఎంతోమంది చెబుతుంటారు. అలాంటి వారు ఇక్కడ బడిలో అంత బాగా రాణించలేరు. టీచరు ఏమివ్వాలనుకుంటున్నారన్న దానికన్నా పిల్లలేం కోరుకుంటున్నారన్నది మాకు ముఖ్యం. వృత్తి ఉపాధ్యాయులలో చాలామంది దీన్ని గ్రహించడం చాలా కష్టం.

•••

తరగతి ఒప్పుందాల్లో చాలా విషయాలుంటాయి: విషయం, సమయం, ఇరుపక్షాల కర్తవ్యాలు. ఉదాహరణకి నిర్దిష్ట సమయంలో విద్యార్థులను కలవడానికి అధ్యాపకులు అందుబాటులో ఉండటానికి ఒప్పుకోవాలి, ఆ వేళలు అర్థగంట పాటు ఉండే నిర్ణీత తరగతులు కావచ్చు, ప్రతి మంగళవారం ఉదయం 11 గంటలకు. లేదా అవసరాన్ని బట్టి కలిసే వెసులుబాటు ఉండవచ్చు, “మాకెమైనా సమస్యలుంటే సోమవారం ఉదయం 10 గంటలకి కలిసి వాటిని పరిష్కరించుకుందాం. అవి లేకపోతే మళ్లీ వారం కలుద్దాం.” కొన్నిసార్లు సంప్రదించడానికి ఒక పుస్తకాన్ని ఎంచుకోవచ్చు. ఒప్పుందంలో విద్యార్థులు పాటించవలసినవి కూడా ఉంటాయి. ఉదాహరణకి వాళ్ళు సమయానికి కచ్చితంగా రావడానికి ఒప్పుకోవాలి.

అనుకున్న ప్రకారం ఇరువైపులా సంతృప్తికరంగా జరిగితే తరగతులు అయిపోతాయి. విద్యార్థులు కోరింది తాము ఇవ్వలేమనుకున్నప్పుడు టీచర్లు తప్పుకోవచ్చు. విద్యార్థులకు టీచరు అవసరం ఇంకా ఉంటే కొత్త టీచరుని వెదుక్కుంటారు. ఇక కొనసాగించలేమని విద్యార్థులు అనుకుంటే ఆ సమయం గడవడానికి ఉపాధ్యాయులు మరో మార్గం వెతుక్కోవాలి.

•••

అప్పుడప్పుడూ బడిలో మరో రకమైన తరగతులుంటాయి. పుస్తకాల్లో కనబడని ప్రత్యేకమైన అంశం పట్ల ఇతరులకీ ఆసక్తి ఉంటుందని ఎవరైనా అనుకుంటే కూడా దానిమీద తరగతి ఉంటుంది. అప్పుడు వాళ్ళొక నోటీసు పెడతారు: “ఫలానా విషయంలో ఆసక్తి గల వారెవరైనా ఉంటే వారు గురువారాలు ఉదయం 10.30 గంటలకి సెమినార్ గదిలో కలవగలరు.” ఎవరైనా వస్తే ఆ తరగతులు జరుగుతాయి. లేకపోతే, జీవితం అంతే! మొదటి తరగతికి కొందరు రావచ్చు, రెండో తరగతి ఉంటే రాకూడదని నిర్ణయించుకోవచ్చు.

ఇలాంటి పని నేను చాలాసార్లు చేశాను. మొదటి తరగతికి సాధారణంగా ఒక గుంపు ఉండేది. “అతడేం చెప్పతాడో చూద్దా,”మని వస్తారు. రెండో తరగతికి తక్కువమంది వస్తారు. చివరలో చెపుతున్న అంశాన్ని చాలా తక్కువమంది నిజమైన జిజ్ఞాసతో వింటారు. అది వారికి ఒక విధమైన వినోదం. నేను (ఇతరులు) మా ఆలోచనలు తెలియ చెయ్యటానికి ఇదొక మార్గం.

3

పట్టుదల

మళ్ళీ పదాలతోనే సమస్య. ఇప్పుడే నేను వివరించిన దానిబట్టి - నేర్చుకోవడం అనేది యధాలాపంగా, ఒకదానితో ఒకటి ముడి లేకుండా, ఏమాత్రం శ్రమ లేకుండా జరుగుతుందని అనిపించవచ్చు. సులభంగా వచ్చేది సులభంగా పోతుంది. అక్కడొకటి ఇక్కడొకటి, గందరగోళంగా, క్రమశిక్షణ లేకుండా ఉన్నట్టు మీకు అనిపించవచ్చు.

అది నిజమయితే బాగుండునని తరచూ నాకు అనిపిస్తుంది.

బడి తెరిచిన మొదట్లో పదమూడేళ్ళ రిచర్డ్ శాస్త్రీయ సంగీతంలో ట్రంపెట్¹ వాయింపడంలో లీనమయ్యాడు. తన జీవిత కాంక్షను కనుగొన్నానని అనతికాలంలోనే రిచర్డ్ కి అనిపించింది. త్రోంబోన్¹ వాయిద్యకారుడైన జాన్ సిబ్బందిలో ఉండడంతో సాధనలో నిమగ్నమయ్యాడు.

రిచర్డ్ ప్రతిరోజూ నాలుగు గంటలు ట్రంపెట్ సాధన చేసేవాడు. మేం అది నమ్మలేక పోయాం. మేం సూచించిన ఇతర కార్యక్రమాలన్నీ నిరుపయోగమయ్యాయి.

1. ట్రంపెట్, త్రోంబోన్: ఇత్తడితో చేసిన, నోటితో ఊదే సంగీత వాయిద్యాలు, బాకా అంటారు.

తను ఏం చేసినప్పటికీ - రిచర్డ్ బడిలో చాలా చేసేవాడు - నాలుగు గంటలు మాత్రం తప్పనిసరిగా ట్రంపెట్ వాయింఛడానికి కేటాయించేవాడు.

అతడు బోస్టన్ నుంచి వచ్చేవాడు. ప్రతిరోజూ ఒకటింపావుగంట రావడానికి ఒకటింపావుగంట పోవడానికి పడుతుంది. అరగంట లేదా అంతకన్నా ఎక్కువ కాలినడకన ఫ్రామింగ్ హామ్ బన్ స్టేషన్ నుంచి రావటానికి పడుతుంది. తపాలా బంట్లోతులాగా “ఎండలో, వానలో, మంచులో, వడగండ్ల”లో బడికొచ్చేవాడు. మా చెవులని తాకేవాడు.

చెరువు పక్కనున్న మర గది ఉపయోగాలను మేం అనతి కాలంలోనే కనిపెట్టాం. నల్లరాతితో కట్టి, పలకల కప్పుతో, క్యాంపస్ లో ఒక మూలగా అలక్సానిక్ గురైన ఆ పాత కట్టడం ఉన్నట్టుండి మా కళ్లలో, రిచర్డ్ కళ్ళలో ఒక కొత్త అందాన్ని సంతరించుకుంది. చూస్తుండగానే అది ఒక సంగీతశాలగా మారిపోయింది. అందులో రిచర్డ్ తనివితీరా సంగీత సాధన చేసుకోవచ్చు.

అతను సాధన చేశాడు.

రోజుకి నాలుగు, అంతకంటే ఎక్కువ గంటల చొప్పున, నాలుగు సంవత్సరాల పాటు అతను సాధన చేశాడు.

బడి చదువు పూర్తి చేసుకుని¹, సంగీత కళాశాలలో పై చదువులు పూర్తి చేసుకుని, ఒక గొప్ప వాయిద్య బృందంలో హార్న్² ఊదే ముఖ్య సంగీతకారుడయ్యాడు.

...

రిచర్డ్ మార్గాన్నే ఫ్రెడ్ అనుసరించాడు. ఫ్రెడ్ కి డ్రమ్స్ అంటే ఇష్టం. ఉదయం డ్రమ్స్, మధ్యాహ్నం డ్రమ్స్, రాత్రి డ్రమ్స్. అత్యవసరంగా ఏదైనా చర్య తీసుకోవాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. మేం బేస్ మెంటులో అతనికోసం డ్రమ్స్ గదిని సిద్ధం చేసి, ఎప్పుడైనా ఉదయాన్నే కాని, సమయం అయిపోయాక కాని, వారంతాల్లో కాని అతను డ్రమ్స్ వాయింఛుకోటానికి వీలుగా అతనికి బడి తాళం చెవులిచ్చాం.

1. అమెరికాలో 18 సంవత్సరాలకు 12వ తరగతితో పాఠశాల చదువు పూర్తి చేసుకుంటారు. దీనిని ఉన్నత పాఠశాల నుంచి పట్టా పొందటం అంటారు. అమెరికాలోని చాలా రాష్ట్రాలలో ఈ స్థాయి వరకు, లేదా 16 సంవత్సరాల వయస్సు వరకు పాఠశాలకు హాజరు కావటం తప్పనిసరి.
2. హార్న్ అనేది మరొక రకం బాకా వాయిద్యం. బృందంలో హార్న్ వాయింఛే ప్రధాన వాయిద్యకారుడిని ‘ఫస్ట్ హార్న్’ అంటారు. ఇక్కడ రిచర్డ్ ఆ స్థాయికి చేరుకున్నాడు.

బేస్మెంటు నుంచి శబ్దాలు మిగతా భవనంలోకి వినపడుతున్నాయని గుర్తించాం. నేపథ్య సంగీతంలా బేస్మెంటు నుంచి ఎప్పుడూ డ్రమ్ముల చప్పుళ్ళు వినపడటంతో అటవీ గ్రామానికి దగ్గరగా నివసిస్తున్నట్టు అనిపించేది.

రెండేళ్ళ తరవాత తన 18వ ఏట ఫ్రెడ్ బడి వదిలాడు. మేమతడిని ప్రేమించాం, అతని విజయాన్ని కాంక్షించాం.

•••

వ్యక్తులలోని ఉండే గట్టి పట్టుదలను వెలికితీసేది సంగీతమొక్కటే కాదు. పట్టు విడవకుండా నేర్చుకోటానికి ప్రతి బిడ్డా ఒకటో, రెండో లేదా అంతకంటే ఎక్కువ రంగాలనో అనతి కాలంలోనే గుర్తిస్తుంది.

పరికరాలొక్కటే ఆనందాన్నిస్తాయని కూడా ఏమీ లేదు. ప్రతి సంవత్సరం కాలేజీలో చేరాలన్న పట్టుదలతో పెద్ద పిల్లలు ‘సాట్’ పరీక్షలకు¹ సన్నద్ధమవుతారు. ఈ ‘అభిరుచి’ పరీక్షలు పిల్లల సామర్థ్యాన్ని అంచనా వేస్తాయి. ప్రవేశాలకు సంబంధించి క్లిష్టమైన నిర్ణయాలకు కళాశాలలు ఈ పరీక్షపై ఆధారపడతాయి. కఠినంగా అనిపించినప్పుడు విద్యార్థులు ఉపాధ్యాయుల సహాయం తీసుకుంటారు. కానీ చదవాల్సిన బాధ్యత పిల్లలదే. లావుపాటి పుస్తకాలను గది నుంచి గదికి మోసుకెళ్తుతూ పేజీ, పేజీ చదువుతారు. చాలా మందికి ఈ “స్టడీ మెటీరియల్” చూడటం ఇదే మొదటిసారి అయినప్పటికీ మొదటినుంచి చివరిదాకా చదువుతారు, ఘమారుగా ఇదంతా నాలుగైదు నెలలు పడుతుంది.

ఇక రచయితలున్నారు. వాళ్ళు ప్రతిరోజు గంటలతరబడి రాస్తారు. పెయింట్ చేసేవాళ్ళు పెయింట్ చేస్తారు. కుండలు చేసేవాళ్ళు కుండలు, వంట చేసేవాళ్ళు వంట, క్రీడాకారులు ఆటలు ఆడతారు.

రోజువారీ విషయాల పట్ల ఆసక్తి ఉన్నవాళ్ళు కొందరైతే, వింతైన అంశాలలో ఆసక్తి ఉన్నవాళ్ళు కొందరు.

లూక్ అంత్యక్రియ సేవలు² అందించాలనుకున్నాడు. పదిహేను సంవత్సరాల

1. అమెరికాలోని కళాశాలలో ప్రవేశానికి నిర్వహించే పరీక్షని SAT అంటారు. అక్కడ 1928లో దీనిని తొలిసారిగా ప్రవేశపెట్టారు, అప్పుడు దానిని ‘స్కాలర్ షిప్ టెస్ట్’ అనేవారు. కాలక్రమంలో ఎన్నో మార్పులకు లోనైన దీనిని ఇప్పుడు ‘సాట్’ అని వ్యవహరిస్తున్నారు.
2. అమెరికాలో అంత్యక్రియల కార్యక్రమం అంతటిని నిర్వహించే వ్యక్తిని ‘మార్టిసియన్’ అంటారు. ఈ పనిని వృత్తిపరంగా నిర్వహించటానికి లైసెన్స్ పొందాలి.

అబ్బాయికుండవలసిన ఆకాంక్ష కాదు ఇది. అతని కారణాలు అతనికి ఉన్నాయి. అతడి మనోనేత్రంలో అతడు నిర్వహించే అంత్యక్రియల గృహంలో ప్రజల అవసరాలను తీరుస్తూండటం, ఏదే బంధువుల్ని ఓదార్చుతుండటం చాలా స్పష్టంగా వీక్షిస్తాడు.

అత్యంత ఇష్టంతో లూక్ భౌతికశాస్త్రం, రసాయనికశాస్త్రం, జీవశాస్త్రం, జంతుశాస్త్రం చదివాడు. పదహారేళ్ళు వచ్చేసరికి అతను సీరియస్ గా పనిచేయడానికి సిద్ధమయ్యాడు. మేమతడిని వాస్తవ ప్రపంచంలోకి తీసుకెళ్ళాం. ఉత్కంఠతో, కష్టపడి పనిచేసే ఈ విద్యార్థిని ప్రాంతీయ వైద్యశాలలోని ఒక ప్రముఖ రోగవిజ్ఞాన శాస్త్రవేత్త తన ప్రయోగశాలలోకి ఆహ్వానించాడు. ప్రతిరోజూ లూక్ చాలా పద్ధతులు నేర్చుకోవడం, వాటిపై ఆధిపత్యం సాధించటం అతడి బాస్ కి సంతోషాన్ని ఇచ్చింది. ఒక్క సంవత్సర కాలంలో ఏ సహాయం లేకుండా బాస్ పర్యవేక్షణలో శవపరీక్ష నిర్వహించసాగాడు. ఇలా జరగటం ఆ అనుపత్రికి మొదటి అనుభవం.

ఐదేళ్ళలో అతడు అంత్యక్రియల నిర్వాహకుడయ్యాడు. కొన్ని సంవత్సరాల తరవాత అతడి అంత్యక్రియల గృహం ఒక వాస్తవంగా మారింది.

•••

తరవాత బాబ్ విషయం.

ఒకరోజు బాబ్ నా దగ్గరకు వచ్చి “నాకు భౌతికశాస్త్రం బోధిస్తారా?” అని అడిగాడు. నేను అతడి ఆసక్తిని శంకించాల్సిన అవసరంలేదు, అతడిప్పటికీ ఎన్నో పనులు ఎంతో బాగా, చివరికంటా చేసి ఉన్నాడని తెలుసు. అతడు బడి ముద్రణశాల నడిపాడు. బడి న్యాయ వ్యవస్థమీద క్షుణ్ణంగా పరిశోధించి ఒక పుస్తకం ప్రచురించాడు. పియానో అధ్యయనానికి ఎన్నో గంటలు వెచ్చించాడు.

నేను వెంటనే ఒప్పుకున్నాను. మా ఒప్పందంలో విశేషమేమీ లేదు. భౌతిక శాస్త్రాన్ని పరిచయం చేసే లావుపాటి కళాశాల పాఠ్య పుస్తకాన్ని నేను అతనికి ఇచ్చాను. పూర్వం నేను దానిని ఉపయోగించి బోధించి ఉన్నాను, దాని ముందు ఎడిషన్ ని కూడా ఉపయోగించి ఉన్నాను, దాని లోటుపాట్లు నాకు తెలుసు. “ఆ పుస్తకంలో ప్రతిపేజి, ప్రతి అభ్యాసం చదువు,” అని చెప్పాను. “నీకేదయినా చిన్న సమస్య రాగానే నాదగ్గరకిరా. చిన్నవిగా ఉన్నప్పుడే పట్టుకో, వాటిని పెద్ద అవరోధాలుగా పెరగనివ్వకు.” బాబ్ మొదట ఎక్కడ తడబడతాడో నాకు తెలుసు అనుకున్నాను.

వారాలు, నెలలు గడిచాయి. బాబ్ జాడలేదు.

ఒకసారి ప్రవేశించాక ముందుగాని, తరవాతగానీ వదిలేసే రకం కాదతను.

ఒకవేళ అతడికి ఆసక్తి పోయిందా? ఏమీ మాట్లాడకుండా వేచి చూడసాగాను.

అతడు మొదలుపెట్టిన ఐదు నెలల తరువాత బాబ్ నన్ను చూడాలనుకున్నాడు. “252వ పేజీలో నాకో సమస్య ఎదురైంది,” అన్నాడు. నేను ఆశ్చర్యపడినట్లు కనబడకుండా ఉండటానికి ప్రయత్నించాను. అతడి ఇబ్బంది పోగొట్టటానికి ఐదు నిమిషాలు పట్టింది.

భౌతికశాస్త్రం గురించి తరువాత నేను బాబ్ని చూడాల్సిన పని పడలేదు. తనకి తానే ఆ పుస్తకాన్నంతటినీ పూర్తి చేశాడు. అతడు నా సహాయం అడగకుండానే బీజగణితం, కలనగణితం (Calculus) పూర్తి చేశాడు. నేను సాయపడగలనని అతనికి తెలుసు.

ఈ రోజు అతడొక గణితశాస్త్రవేత్త.

4

మంత్రగాని శిష్యుడు¹

అనుపత్రి రోగవిజ్ఞాన శాస్త్ర ప్రవీణుడిగా పనిచేయడానికి వెళ్ళిన లూక్ అయ్యాడు. సద్బరీ వ్యాలీ స్కూలునుంచి శిక్షణ కోసం బయటకు వెళ్ళిన మొదటి విద్యార్థి అతడు.

బడి ఆవరణలో శవపరీక్ష చేసుకోడానికి లూక్కి మేం ఏర్పాటు చేసే మార్గమే లేదు. బడిలో ఎంత పెద్ద ప్రయోగశాల ఉన్నప్పటికీ మానవ శవాలతో పని చేయడం కుదిరేది కాదు.

పదిహేనేళ్ళ వయసప్పుడు లూక్ ముందు రెండు దారులు ఉన్నాయి: ఆరు లేక ఏడు సంవత్సరాలు వేచి ఉండి, ఈలోగా కళాశాల చదువు ముగించి, తనకిష్టమైన రంగంలో ప్రవేశించటం, లేదా తాను సిద్ధంగా ఉన్నప్పుడు అంటే వెంటనే అందులోకి ప్రవేశించటం.

అతను వేచి ఉండాల్సిన అవసరం ఏమిటో మాకు కనిపించలేదు. మేం స్థానిక వైద్యుల దగ్గరకెళ్ళి మా పరిస్థితి చెప్పాం. చివరకు మాలాగానే ఆలోచించే ఒక డాక్టరు మాకు దొరికాడు. బడిలో మాదిరిగానే అతనితో ఒప్పందం చేసుకున్నాం: లూక్ మీకు సహాయకునిగా పనిచేస్తాడు. అది అతని చదువులో భాగం కాబట్టి మీరతనికేమీ

1. ఒక ప్రక్రియని మొదలుపెట్టి ఆ తరువాత దానిని నియంత్రించలేని వ్యక్తిని ‘సార్పరెస్ అప్రెంటిస్’ అంటారు. ఈ పేరుతో గోథే 1797లో ఒక కవిత రాశాడు.

చెల్లించనవసరం లేదు. ప్రతిగా మీరతనికి ఫలానా, ఫలానా శిక్షణ ఇవ్వాలి. ఏమి శిక్షణ ఇవ్వాలో క్షుణ్ణంగా చర్చించుకున్నాం. దానిలోని భాగస్వాములందరూ అందుకు అంగీకరించారు. ఆ విధంగా బడిలోని మొదటి అప్రెంటిస్ శిక్షణ మొదలయ్యింది.

ఈ ఆలోచన అందరికీ నచ్చింది. జిల్కి నాటకంలో ఆసక్తి కలగటంతో బడిని మించి వెళ్ళడానికి ఆమె సిద్ధమైంది. ఆమెకు ప్రొడెక్షన్ విభాగం అంటే ఇష్టం: మేకప్, ఆహార్యం, సెట్టింగు, లైటింగు మొదలైనవి. ఆమె కేంబ్రిడ్జిలోని లోబ్ థియేటర్లో అప్రెంటిస్గా శిక్షణకు చేరింది. తరవాత అనతి కాలంలోనే దేశం పలుప్రాంతాల నుంచి నాటక బృందాలు ఆమెను సహాయకురాలిగా వినియోగించుకోసాగాయి. ఆమె కనుగొన్న ఈ కొత్త వృత్తి ఆమె కళాశాల చదువుకి అయ్యే ఖర్చు సంపాదించిపెట్టగా, ఆమెకు లభించిన డిగ్రీ ఉద్యోగావకాశాల్ని పెంచింది.

ఎప్పుడు క్యాంపస్లో కొనసాగాలి, ఎప్పుడు వెళ్ళిపోవాలి? ఇది కష్టమైన నిర్ణయం. పద్నాలుగవ ఏట సౌల్ ఛాయాచిత్రగ్రహణలో లీనమై పోయాడు. బడి చీకటి గదిని ఉపయోగించుకుని ఫోటో ల్యాబ్కి సంబంధించిన ఓనమాలపై పట్టు సాధించాడు. త్వరలోనే బడిలోని సదుపాయాలతనికి తృప్తినివ్వలేదు. అయితే, వేరేచోటుకి వెళ్లే బదులు ఉన్న దానిని అభివృద్ధి చెయ్యటానికి పూనుకున్నాడు. మెల్లగా, ఎంతో శ్రమకోర్చి పాపులో వడ్రంగం నేర్చుకున్నాడు. సాంకేతిక ఛాయాగ్రహణానికి సంబంధించిన శిక్షణా పుస్తకాలను చదివాడు. అవసరమైన చోట వాడిన సామగ్రిని కొంటూ, ఒక సంవత్సరంలో ఫోటో ల్యాబ్ని దాదాపు తిరిగి కట్టాడు. ఛాయాచిత్రగ్రహణ ప్రేమలో పడిన వాళ్లలో ఇతడు నాలుగోవాడు కావడంతో చీకటి గది పునః నిర్మాణం పూర్తయ్యేసరికి అద్భుతమైన సౌకర్యాలు ఏర్పడ్డాయి.

అయితే అతనికి పదహారు సంవత్సరాలు వచ్చేసరికి అది కూడా సరిపోలేదు. ఒక నిపుణుడి (Master) దగ్గర స్వయంగా నేర్చుకొని శిక్షణ పొందవలసి ఉంది. తనను అప్రెంటిస్గా తీసుకునే వృత్తి ఛాయా గ్రాహకుని కోసం బోస్టన్ చుట్టూ, సౌల్ ఎన్నో వారాంతాలు కాళ్ళరిగేలా తిరిగాడు. ప్రతిస్పందన ఏమంత ప్రోత్సాహకరంగా లేదు. ఒకరు “కాలేజీకి వెళ్ళమ”న్నారు. మరొకరు “మాస్ ప్రాసెసింగ్ ల్యాబ్లో పనిచేయమ”న్నారు.

జో దగ్గరకి వెళ్ళేటప్పటికి సౌల్కి తన వాదం వినిపించే విధానం తెలిసింది. జో అభ్యంతరాలను ఒకదాని తరవాత ఒకటి తీర్చగలిగాడు. అయితే చిన్న వాడికి శిక్షణ ఇచ్చే రిస్కు జో తీసుకోదలచలేదు, “నేను యువకుల వ్యవహారం చూశాను. వాళ్ళకి బాధ్యత ఉండదు. సమయానికి రారు. అంతా గందరగోళం చేసేస్తారు,

పనిలో బద్ధకం ప్రదర్శిస్తారు.” కానీ సౌల్ పట్టు వదలలేదు. బడి అతడిని సమర్థించింది. దాంతో ఖచ్చితమైన ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నారు. వారానికి రెండు రోజులు సౌల్, బస్ లో వెళ్ళి జోకోసం పని చేశాడు.

అతడు ‘ఓం’ నుంచి మొదలుపెట్టాడు. సంవత్సరాంతంలో శిక్షణ పూర్తయింది. అతడిని ఉండిపోయి తన ల్యాబ్ చూసుకోమమని జో అడిగాడు.

ఈరోజు సౌల్ ఒక కళాత్మక ఛాయాచిత్ర గ్రాహకుడు. వ్యాపార ఛాయా చిత్రగ్రహణ విభాగంలో ప్రఖ్యాతి గాంచిన సాంకేతిక నిపుణుడు.

•••

ఇప్పటికి ఒకే ఒక అప్రెంటిస్ లో విఫలమయ్యాం. దీనికి కారణం శిక్షకుడు తనవైపు నుంచి ఒప్పందాన్ని నిలబెట్టుకోవడంలో బాధ్యత చూపకపోవటం. కొంత కాలం తరవాత ఆ విద్యార్థి అక్కడ వదిలేసి మరొకరిని చూసుకున్నాడు.

•••

ఇప్పటివరకు ఎక్కువ మంది విద్యార్థులకు అప్రెంటిస్ శిక్షణ ఇచ్చిన ఒక వ్యక్తి ఉన్నాడు.

అలాన్ వైట్ సాధారణ కాంట్రాక్టరు. ఈ బడి ప్రారంభించినపుడు అతను ఒక పబ్లిక్ స్కూల్ కి ప్రిన్సిపాల్ గా, చాలా పై మెట్టులో ఉన్నాడు. పరిపాలకుడికి అవసరమైన నైపుణ్యాలు ఉండడం అతడి వరం. అతడెంత తెలివైన వాడయినా దాన్ని ప్రదర్శించుకోడు. మృదు స్వభావి, తన సహనాన్నిప్పుడూ పోగొట్టుకోడు. అతడు న్యాయంగా, మర్యాదగా, హేతుబద్ధంగా, పద్ధతిగా ఉంటాడు.

బడి ప్రారంభించినపుడు మేం ఏం చేస్తున్నామో చూడటానికి రమ్మని బోస్టన్ నగరంలోని పబ్లిక్ స్కూళ్లకు ఆహ్వానం పంపించాం. దానికి స్పందించి, ఏం జరుగుతోంది అన్న జిజ్ఞాసతో వచ్చింది అలాన్ ఒక్కడే.

అతడి జిజ్ఞాసే అతడిని దాదాపు ముంచినంత పని చేసింది.

అసతి కాలంలోనే పాఠశాల పర్యవేక్షకుడిగా ఎదిగిన అలాన్ పాఠశాలల సంస్కరణల్లో లోతుగా మునిగిపోయాడు. సద్బరీ వ్యాలీ ఇప్పుడతని హాబీగా మారింది. మా బడిని చూసిన కొద్దీ ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో కొన్నయినా మార్పులు చెయ్యాలని అతను గట్టిగా కృషి చేశాడు.

అతడు పని చేస్తున్న పట్టణంలో పెద్ద ఎత్తున వాదవివాదాలు చెలరేగాయి.

అతడు నిర్వహించిన ఆదర్శ ప్రత్యామ్నాయ ప్రభుత్వ పాఠశాలలో చదువుకున్న వాళ్లు, పనిచేసిన వాళ్లు పదిహేను సంవత్సరాల తరువాత కూడా దాని జ్ఞాపకాలను ఎంతో ప్రేమతో గుర్తు చేసుకున్నారు. కానీ అది కూడా తిరిగి సాంప్రదాయ ఒరవడిని అనుసరించక తప్పింది కాదు.

ప్రభుత్వ విద్యా వ్యవస్థని అలాన్ వొదిలేశాడు. పదవీకాలాన్ని, పెరుగుతున్న ఉద్యోగ విరమణ లాభాలను, తన సదుపాయాలను - అన్నీ వొదిలేశాడు. తన పాత అభిరుచి అయిన వడ్రంగం పనిలోకి వెళ్ళి కాంట్రాక్టరు అయ్యాడు.

అన్ని సంవత్సరాలుగా అలాన్ మా పక్షాన్ని వదలేదు. అతనెప్పుడూ మాకు సాయపడుతూ, సూచనలిస్తూ, అవసరమైనపుడు ఓదారుస్తూ ఉండేవాడు. మొదటి సంవత్సరంతో మొదలు పెట్టి ప్రతి సంవత్సరం మా పాఠశాల సంఘాని (school corporation)కి అధ్యక్షుడుగా అతడు ఎన్నుకోబడుతున్నాడు.

వడ్రంగంలో లేక కట్టుబడిలో ఆసక్తి ఉన్న విద్యార్థి అలాన్ దగ్గర అప్రెంటిస్ గా చేరేవాడు. నలుగురు విద్యార్థులు ఆ విధంగా అలాన్ దగ్గర శిక్షణ పొంది వృత్తి నేర్చుకుని వ్యాపారం చేసుకుంటున్నారు.

ఈ అప్రెంటిస్ కార్యక్రమం ద్వారా దాని అసలైన అర్థంలో విద్యా కార్యక్రమంలో అలాన్ కొనసాగగలిగాడు. నేర్చుకోవాలన్న ఆసక్తి, ఉత్సాహం ఉన్న యువతతో పని చేయటంలోని ఆనందాన్ని ఎంతో మంది నిపుణులకు ఈ అప్రెంటిస్ విధానం అందించింది.

5

చదవటం, రాయటం

సద్బరీ వ్యాలీలో దాదాపు రెండు దశాబ్దాల కాలంలో ఒక్క డిస్లెక్సియా¹ కేసు కూడా లేదు. ఎందుకన్నది ఎవరికీ తెలియదు. డిస్లెక్సియాకి కారణం, దాని పద్ధతి, అది సోకడం, ప్రవర్తనలోని లోపంగా అది చాలా వాదోపవాదాలకు లోనయ్యింది. ప్రజల్లో 20% ఈ ఆరోపిత వైకల్యంతో బాధపడతారని కొందరు అధికారులు అంటారు.

1. చదవటం నేర్చుకోవటం, లేదా పదాలను అర్థం చేసుకోవటంలోని సమస్యలను డిస్లెక్సియా అంటారు. తెలివితేటలకి, ఈ సమస్యకి సంబంధం లేదు.

మా బడిలో దీనిని చూడనే లేదు అన్నది మాత్రం వాస్తవం. బహుశా ఎలా చదవాలో ఎవరికీ మేం నేర్పకపోవడమే కారణం అయ్యి ఉండవచ్చు.

•••

చదవడం నేర్చుకోవడం మాకు పెద్ద పరీక్షలాంటిది. ఈ విషయంలో కూడా పిల్లలే మొదట చొరవ తీసుకోవాలి. మేం ఎటువంటి సూచనలు కూడా చెయ్యం. “ఇప్పుడు చదవడం నేర్చుకో,” అని ఎవరూ చెప్పరు. “నీకు ఇప్పుడు చదవడం నేర్చుకోవాలని లేదా?” అని ఎవరూ అడగరు. “ఇప్పుడు చదవడం నేర్చుకోవటం బాగుంటుంది కదా?” అని ఎవరూ సూచించరు. ఉత్తేజాన్ని నటిస్తూ “చదవడం సరదాగా ఉండదూ,” అని ఎవరూ అనరు. ‘విద్యార్థి మొదటి అడుగు వేసేవరకు వేచిచూడండి,’ అన్నది మా సూక్తి.

అందరూ ఆశించే ఫలితాలు ఉంటే మన నమ్మకాల ప్రకారం జీవించటం తేలిక అవుతుంది. నా కుటుంబాన్నే తీసుకోండి. మా పెద్ద అబ్బాయి ఐదవ ఏట చదవడానికి ఇష్టం చూపాడు. తనంతట తాను ఆరు సంవత్సరాలకి బాగా చదవటం నేర్చేసుకున్నాడు. సమస్తే లేదు. ప్రతిదీ చక్కగా ‘జరిగి’పోయింది.

తరవాత మా పాప, పెద్దవాడికంటే రెండున్నర సంవత్సరాలు చిన్నది. అందరి మాదిరిగానే చదవడం నేర్చుమని అడుగుతుందేమోనని వేచి చూశాం. లేక తనకి తాను నేర్చుకుంటుందని చూశాం. వేచి చూశాం, వేచి చూశాం. వేచి చూశాం.

ఆరు సంవత్సరాల వరకు ఆమె చదవలేకపోవటం మిగిలిన వాళ్లకి ఇబ్బంది కలిగించలేదు.

ఆమె ఏడు సంవత్సరాలకి కూడా చదవలేక పోవడం ఇతరులకు అంత తీవ్ర విషయంగా అనిపించలేదు. మాకు తెలిసినవాళ్ళు, తాతయ్య, తాతమ్మలు ఇబ్బందిపడటం మొదలయ్యింది. మెల్లగా మాకు సూచనలు చెయ్యసాగారు.

ఎనిమిది సంవత్సరాలకి కూడా చదవక పోవడం కుటుంబంలో, స్నేహితుల్లో ఒక అపవాదయింది. మేం దోషులుగా చూడబడ్డాం. ఇక బడి? ఎనిమిదేళ్లు వచ్చినా చదవటం రాని వాళ్లకు ఎటువంటి దిద్దుబాటు చర్యలు చేపట్టని బడి మంచి బడి కాదుగాక కాదు.

బడిలో ఎవరూ దీన్ని పట్టించుకున్నట్టు లేదు. ఆమె ఎనిమిదేళ్లు స్నేహితులలో చాలామంది చదవగలరు. కొందరు చదవలేరు. ఈమె దాన్ని పట్టించుకోలేదు. బడిలో ఆమెకు రోజులు తీరిక లేకుండా, ఆనందంగా గడిచి పోతున్నాయి.

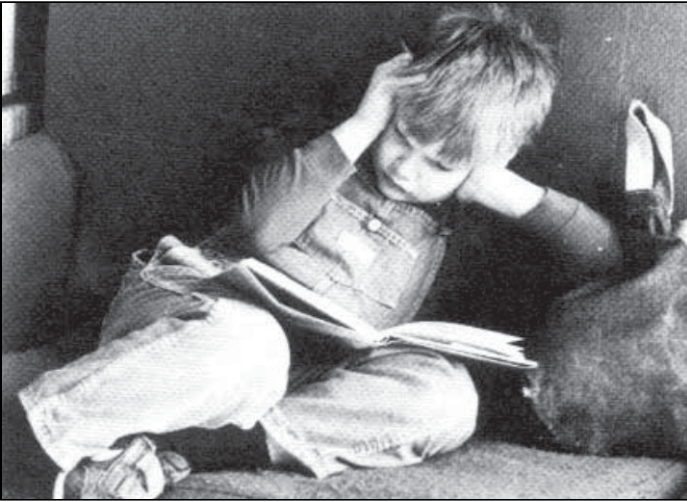
తొమ్మిదేళ్ళ వయసప్పుడు చదవాలని నిర్ణయించుకుంది. ఆ నిర్ణయం అప్పుడెందుకు తీసుకుందో నాకు తెలియదు. ఆమెకీ జ్ఞాపకం లేదు. ఆరు నెలల్లో ఆమె బాగా చదవటం నేర్చేసుకుంది. ఆమె ఏదయినా చదవగలదు. ఆమె ఇప్పుడు ఎవరికీ “సమస్య” కానేకాదు. ఆమె ఎప్పుడూ సమస్య కాదనుకోండి.

•••

మా వ్యక్తిగత అనుభవానికి ఎటువంటి ప్రత్యేకత లేదు. బడిలో కొంతమంది పిల్లలు త్వరగా చదవటం నేర్చుకుంటారు, కొందరు ఆలస్యంగా. అందరూ సిద్ధంగా ఉన్నప్పుడే చదవటం నేర్చుకుంటారు తప్ప ఒక నిమిషం కూడా ముందు జరగదు. అందరూ చివరికి బాగానే చదవగలుగుతారు.

ఆలస్యంగా చదవడం నేర్చుకున్న కొందరు పుస్తకాల పురుగులొత్తారు. చాలా ముందుగా చదవ నేర్చిన ఇంకొందరు ఆ నైపుణ్యం సంపాదించిన తరువాత ఒక్క పుస్తకాన్ని కూడా తాకరు.

మాకు ప్రాథమిక స్థాయిలో చదవడం నేర్చుకోవటానికి ఒక్క పాఠ్యపుస్తకం కూడలేదు. ఒకటవ, రెండవ, మూడవ తరగతుల భాషా పుస్తకాలు లేవు. అధ్యాపక వృత్తిలోని వారు కాకుండా ఎంతమంది పెద్దవాళ్ళు ప్రాథమిక స్థాయి భాషా పుస్తకాలు చూసుంటారు? అవి అసందర్భంగా, విసుగు పుట్టించేవిగా, ఆశ్చర్యం గొలిపేటంత తేలికగా ఉంటాయి. టీ.వి. చూస్తూ అత్యంత చలాకీగా ఉండే ఇప్పటి పిల్లలకి ఈ

పుస్తకాలు పనికిమాలినవిగా కనిపిస్తాయి.

సరదాగా చదవటానికి భాషా పుస్తకాన్ని తీసుకున్న పిల్లవాళ్లను ఒక్కళ్లని కూడా చూడలేదన్నది నిజం.

నిజానికి చదవగలగడం గురించి బడిలో ఎవరూ పెద్దగా పట్టించుకోరు. చదవటం నేర్చుకోవాలనుకున్నప్పుడు చాలా తక్కువ మంది సహాయం కోసం చూస్తారు. ప్రతి ఒక్కరికీ తన సొంత పద్ధతేదో ఉంటుంది. కొంత మంది ఇతరులు చదువుతూ ఉంటే, కథల్ని గుర్తుపెట్టుకుంటూ చివరగా తామే చదవడం నేర్చుకుంటారు. కొంతమంది వస్తువుల అట్ట పెట్టెల మీద ఉన్న దాని నుంచి నేర్చుకుంటారు. కొందరు అటల సూచనల నుంచి, కొందరు వీధి సైన్ బోర్డుల నుంచి నేర్చుకుంటారు. కొందరు అక్షర ఉచ్చారణ నేర్చుకోవటం ద్వారా, కొందరు పదాంశ (సిలబల్) ఉచ్చారణ, మరికొందరు మొత్తం పదం పలకటం నేర్చుకోవటం ద్వారా చదవటం నేర్చుకుంటారు. నిజాయితీగా చెప్పాలంటే చదవటం వాళ్ళెలా నేర్చుకుంటారో మాకు తెలియదు. వాళ్ళు కూడా మాకా విషయం చెప్పలేరు. ఒకరోజు అప్పుడే చదవడం నేర్చిన బాబుని అడిగాను “నువ్వు చదవడం ఎట్లా నేర్చుకున్నావు?” అని. అతని జవాబు “అది చాలా సులువు. నేను ‘లోపల’ నేర్చుకున్నాను, ‘పైకి’ నేర్చుకున్నాను. అప్పుడు నేను చదవటం నేర్చుకున్నాను.”

చివరకి చదవటం పిల్లలకి మాట్లాడటం లాంటిదేనని తేలింది. మాట్లాడటం నేర్చే తరగతులకి సమాజం పిల్లల్ని పంపదు. (అందుకే బహుశా బడి చేతిలో పడకముందే వాళ్ళు మాట్లాడ్డం నేరుస్తారు. ఏడాది వయసులోనే బడికి వెళితే మాట్లాడ్డం నేర్పించే తరగతులు కూడా ఉండి ఉండేవి. కొత్తగా మాట్లాడటంలో అనేక వైకల్యాలను కనిపెట్టి ఉండేవారు.) చాలా తక్కువ మంది పిల్లలకి మాట వైకల్యం ఉండి, దానికి చికిత్స అవసరం అవుతుంది. మిగిలిన వాళ్లందరూ ఎలాగో - ఆ ఎలాగో ఎవరికీ తెలియదు - తమంతట తాము మాట్లాడటం నేర్చుకుంటారు.

పిల్లలు మాట్లాడ్డం ఎందుకు నేర్చుకుంటారు? వాస్తవం ఏమిటంటే, శిశువులు ఒక మానవ ప్రపంచంలో ఉన్నారు. ఆ మనుషుల మధ్య మాటల ద్వారా భావ ప్రసారం జరుగుతుంటుంది. దానిపై పట్టు సాధించడానికి పిల్లలు తపించి పోతుంటారు. అపడానికి ప్రయత్నించి చూడండి. మాట్లాడ్డం నేర్చుకోడానికి బిడ్డ పదే సంఘర్షణ ‘సంకల్పం, పట్టుదల’ల మహాకావ్యం.

చదవటం నేర్చే విషయంలో సద్బరీ వ్యాలీలో అదే జరుగుతుంది. పిల్లల్ని వాళ్ళ పద్ధతులకి వాళ్ళని వదిలామంటే పెద్దల ప్రపంచంలో జ్ఞానానికి మ్యూజిక్

తాళం చెవి రాసిన మాట అని వాళ్లంతట వాళ్లు తెలుసుకుంటారు. కుతూహలంతో చివరికి ఆ తాళం చెవిని పొందాలనిపించినప్పుడు మిగతావి సాధించినట్లుగానే అదే ఉత్సాహంతో వాళ్ళు దాని వెంట పడతారు.

అప్పుడు మాట్లాడడం నేర్చుకోవడం కంటే చదవడం నేర్చుకోవటం చాలా సులువౌతుంది. ఆపాటికి వయసు పెరిగి కొత్తవి నేర్చుకోవడంలో వాళ్ళెంతో అనుభవజ్ఞులవుతారు. భాషంటే ఏమిటి, అది ఎలా పని చేస్తుంది, మాటలనేవి ఏమిటి వారికి తెలుసు. మాట్లాడటానికి పట్టిన సమయంలో, ప్రయత్నంలో చాలా తక్కువ శ్రమ చదవడం నేర్చుకోటానికి అవసరమౌతుంది.

•••

అయితే రాయడం నేర్చుకోవటం వేరు.

చాలామంది రాయడానికే కాదు అందమైన దస్తూరిని ఇష్టపడతారు. అది సౌందర్య శాస్త్రానికి సంబంధించింది. కాబట్టి వాళ్ళు అందమైన దస్తూరిని నేర్చుకోడానికి ఇతరుల సహాయం తీసుకుంటారు. అది పెయింటింగ్ లేక ఎంబ్రాయిడరీ లాంటిది.

దస్తూరి ఒక కళాత్మక నైపుణ్యంగా భావించడంతో కొన్నిసార్లది కొన్ని వింతలకి దారి తీస్తుంది. అందమైన దస్తూరి నేర్చుకోడానికి చిన్న చిన్న పిల్లలు గంటలు గంటలు వెచ్చించడం అసాధారణమేమీ కాదు. విచిత్రమేమంటే వారిలో సగం మందికి చదవడం రాదు!

“చదవడమేరానప్పుడు నువ్వెందుకు అక్షరాలు గుండ్రంగా రాయడం నేర్చుకుంటున్నావు?” అని నేనడుగుతుంటాను.

“అందంగా ఉంటుంది కాబట్టి.” ఇదీ జవాబు.

కొంత మంది చేతిరాతని ఒక కళగా నేర్చుకుంటారు. తరవాత మరొక అభిరుచి ఏర్పడటంతో దీన్ని మరిచిపోతారు. కొన్ని సంవత్సరాల తరవాత చదవడం నేర్చుకొని రాయడం మళ్లీ నేరుస్తారు!

•••

మరోసారి చెప్పడం మంచిదనుకుంటా. సద్బరీ వ్యాలీలో ఒక్క బిడ్డని కూడా చదవడం నేర్చుకోమని బలవంతపెట్టడం, తోయడం, ప్రాధేయ పడడం, బుజ్జగించడం, లంచాలు ఆశ చూపడం వంటివి చెయ్యలేదు. డిస్లెక్సియాతో బాధపడేవారెవరూ లేరిక్కడ. మా బడినుంచి ఉత్తీర్ణులైన వారెవరూ వాస్తవంగా నిరక్షరాస్యులు కారు.

చదవటం, రాయటం రాని ఎనిమిదేళ్ళ వాళ్ళు, పదేళ్ళ వాళ్ళు, అప్పుడప్పుడూ పన్నెండేళ్ళ వాళ్ళూ ఉన్నారు. అయితే బడి వదిలే సమయానికి చదవటం, రాయటంలో అందరిదీ - తేడాలు గుర్తించలేని - ఒకే స్థాయి. మా పాత విద్యార్థుల్ని కలిసినపుడు వాళ్ళు చదవడం, రాయడం ఏ వయస్సులో నేర్చుకున్నారన్నది ఎవరూ ఊహించలేరు.

6

చేపలు పట్టడం

ప్రతి సంవత్సరం జూన్ ప్రారంభంలో జూన్ తన కొడుకు గురించి నాతో మాట్లాడటానికి బడికి వస్తాడు. జూన్ నెమ్మదస్తుడు, తెలివైన వాడు. ఈ బడికి వచ్చే తన కొడుకు దాన్ కి మద్దతుగా నిలుస్తాడు.

అయితే జూన్ కి ఆందోళన కూడా ఉంది. కొద్దిగా. సంవత్సరానికొకసారి వచ్చి నమ్మకాన్ని పునరుద్ధరించుకోవలసినంత.

మా సంభాషణ ఇలా సాగుతుంది.

జూన్ : “నాకు బడి తాత్వికత తెలుసు, నేను దాన్నర్థం చేసుకోగలను. అయినా నాకు ఆందోళన ఉంది. మీతో మాట్లాడాలి.”

నేను : “సమస్యేమిటి?” (నాకు తెలుసు, మా ఇద్దరికీ తెలుసు. ఇదొక తంతు, ప్రతి సంవత్సరం మేం ఇదే మాట్లాడుతున్నాం. వరసగా ఐదు సంవత్సరాలు.)

జూన్ : “బడిలో రోజంతా దాన్ చేపలు పట్టడమే.”

నేను : “సమస్యేమిటి?”

జూన్ : “రోజంతా ప్రతిరోజూ, ఆకురాలే కాలం, హేమంతం, వసంతం చేపలు పట్టడమే అతని పని.”

అతనివైపు చూస్తూ తరువాత వాక్యం కోసం వేచి ఉన్నాను. అది నా సంకేతం.

జూన్ : “అతడేమీ నేర్చుకోడని ఆందోళనగా ఉంది.”

అప్పుడు నేను చిన్నపాటి ఉపన్యాసం ఇస్తాను. అది వినడానికే అతను వస్తాడు. దాని వల్ల నష్టమేమీ లేదంటూ నేను మొదలుపెడతాను. దాన్ చాలా నేర్చుకున్నాడు. ముందుగా అతడు చేపలు పట్టడంలో మేటి అయ్యాడు. చేపల గురించి అతడికి చాలా తెలుసు - వాటి జాతులు, నివాసం, వాటి ప్రవర్తన, జీవశాస్త్రం, వాటి

ఇష్టాఇష్టాలు. నాకు తెలిసిన వారిలో, కనీసం అతని వయసు వారిలో అందరికన్నా అతనికి ఎక్కువ తెలుసు. బహుశా అతడొక గొప్ప చేపలు పట్టేవాడు కావచ్చు. పెద్దయ్యాక మరో “పరిపూర్ణ మత్స్యకారుడు” అనే పుస్తకం రాయవచ్చు.

నా ప్రసంగంలో ఈ భాగానికి చేరేటప్పటికి జాన్ కాస్త ఇబ్బంది పడతాడు. అతడేమీ సమాజంలోని కింది అంతస్తు వారిని ఈసడించే వ్యక్తి కాదు. కాని తన కొడుకులో చేపలు పట్టడంలో నిపుణుడిగా ఊహించుకోవటం అతడికి కష్టంగా ఉంది. నా ఉపన్యాసం జోరందుకుంది.

దాన్ మిగతా విషయాలు కూడా నేర్చుకున్నాడని చెప్పేవాడిని. ఒక విషయాన్ని పట్టుకుని, దానిని వదిలిపెట్టకుండా ఉండటం అతడు నేర్చుకున్నాడు. తన నిజమైన ఆసక్తులు ఎటు లాక్కెళితే అటు పూర్తి తీవ్రతతో అనుసరించటానికి అతడికి ఉన్న స్వేచ్ఛ విలువని గుర్తించటం నేర్చుకున్నాడు. అంతేకాదు, ఆనందంగా ఉండటం నేర్చుకున్నాడు.

నిజానికి బడిలో దాన్ అందరికంటే అత్యంత ఆనందంగా ఉండే పిల్లవాడు. అతని ముఖం ఎప్పుడూ నవ్వుతూ ఉంటుంది, అలాగే అతని హృదయం కూడా. ప్రతి ఒక్కరూ - చిన్నవాళ్ళు, పెద్ద వాళ్ళు, అబ్బాయిలు, అమ్మాయిలు దాన్ ని ప్రేమించేవారు.

ఇక నా ఉపన్యాసం ముగింపుకొచ్చింది. “ఎవ్వరూ వీటిని అతని నుంచి దూరం చేయలేరు”, నేనన్నాను. “ఏదో ఒక రోజు, ఏదో ఒక సంవత్సరం చేపలు పట్టడంలో ఆసక్తి పోతే ఇదే శ్రమను మరొకదానిని సాధించడానికి పెడతాడు. ఆందోళన పడవద్దు.”

జాన్ లేచి హృదయపూర్వకంగా కృతజ్ఞతలు చెప్పి వెళతాడు. సంవత్సరం తరువాత మళ్ళీ ఇదే జరుగుతుంది. అతని భార్య జేన్ అతనితోపాటు ఎప్పుడూ రాదు. సంతోషాన్ని ప్రసరింపచేస్తున్న కొడుకు ఉండటంతో సద్బరీ వ్యాలీతో ఆమె తృప్తి చెందింది.

ఒక సంవత్సరం జాన్ నాతో మాట్లాడటానికి రాలేదు. దాన్ చేపలు పట్టడం ఆపేసాడు.

పదిహేను సంవత్సరాల వయసులో అతనికి కంప్యూటర్లపై ప్రేమ ఏర్పడింది. పదహారు సంవత్సరాలకి స్థానిక సంస్థ ఒకదానిలో సేవా నిపుణుడిగా పని చేయటం మొదలుపెట్టాడు. పదిహేడు సంవత్సరాలకి అతనూ, ఇద్దరు మిత్రులూ కలిసి కంప్యూటర్ సేవలు, అమ్మకాలకు సంబంధించిన ఒక సొంత కంపెనీని స్థాపించారు. పద్దెనిమిది సంవత్సరాలకి అతడు బడి చదువు పూర్తి చేసుకుని ‘కంప్యూటర్ చదువు’

కోసం కళాశాలలో ప్రవేశించాడు. తన చదువుకి, ఇతర ఖర్చులకి సరిపడా డబ్బునతడు సంపాదించుకున్నాడు. కళాశాలలో ఉన్నన్ని సంవత్సరాలు “హనీవెల్” అనే కంపెనీలో ఒక నిపుణుడిగా పని చేశాడు.

చేపల వేటలో చాలా సంవత్సరాలు తాను నేర్చుకున్నది డాన్ ఎప్పటికీ మరిచిపోలేదు.

•••

చేపలు పట్టడంలోని అద్భుతాలు, అందాల గురించి చాలామంది చాలా పుస్తకాలు రాశారు. బడిలో ఆ విషయం మేమూ చూశాం. చేపలు పట్టడాన్ని పిల్లలు ప్రేమిస్తారు. అది సవాలుగా ఉంటుంది, సేద దీరుస్తుంది. ఎండగానీ వానగానీ - అది బయటే సాగాలి. మర మిల్లు చెరువు ఒడ్డున నిలబడితే, చుట్టూ గలగల ధ్వనిచేసే చెట్లు, బూడిద రంగులో రాతి కట్టడాలు, మర ఆనకట్ట కిందుగా ప్రవహిస్తున్న వాగు. చేపలుపట్టే చాలామంది పిల్లలు ఈ అందాన్ని చూస్తారు, అందరూ దానిని అనుభూతి చెందుతారు.

చేపలు పట్టడం సాంఘిక కార్యకలాపం. స్నేహితులతో కలిసి వాళ్ళు చేపలు పడతారు, లేక పెద్దవాళ్ళ నుంచి నేర్చుకుంటారు. ప్రతి సంవత్సరం ఐదారు ఏళ్ల పిల్లల కొత్తతరం, చేపలు పట్టడంలో ఓనమాలు నేర్చుకోడానికి తంటాలు పడుతుండటం చూస్తూ ఉంటాం.

చేపలు పట్టడం ఇతర మనుషుల సంబంధం లేనిది కూడా కావచ్చు. కావాలనుకుంటే ఒంటరిగా ఉండవచ్చు. నిన్నెవ్వరూ ఇబ్బంది పెట్టరు. అది ఇక్కడి నియమావళి. తరచూ ఎవరైనా ఒక గేలం పట్టుకొని ఒక రోజంతా ఒంటరిగా ఉండడానికి, ఆలోచించడానికి, ధ్యానంకోసం వెళతారు.

ప్రశాంతంగా చేపలు పట్టడం బడి జీవితంలో చాలా ముఖ్యమైన భాగం. ఒక చెరువుతో పాటు ఈ క్యాంపస్ దొరకడం మా అదృష్టం అని తరచూ అనుకుంటాను.

•••

బడి ప్రారంభ దినాల్లో డాన్ తో, జాన్ తో నాకీ అనుభవం కలిగింది. అది ఈ బడి గురించి, దాని ఉపయోగం గురించి ఆలోచించేట్టు చేసింది. నా చిన్న కొడుకు రోజంతా చేపలు పట్టడం మొదలు పెట్టినప్పుడు నేను ఏమాత్రం ఆందోళనకు లోను కాలేదు. ఇప్పుడు జరుగుతున్నది అంతకు ముందు చూసినదేనన్న అనుభూతి.

అతడేం చేస్తున్నాడో అతడికి తెలుసని నాకు తెలుసు.

7

నోవా ఓడ¹

మేం బడికోసం కొన్న భవనాలతోపాటు గుర్రపుశాలలు, బగ్గీపట్టే కొట్టు ఉండడం అదనపు లాభంగా భావించాం. అవి అందంగా ఉన్నాయి, పశుపోషణకు చక్కగా ఉంటాయి.

అదంతా చాలా అమాయకంగానే మొదలైంది. మోలి ఒక అశ్వీకురాలు. ఈ ప్రాంతంలో ఆమెకి మంచి పేరుంది. ఇక్కడ గుర్రపు స్వార్ నేర్పవచ్చా అని అడిగింది. సున్నితమైన విషయాలు చర్చించి ఒప్పుకోడానికి గంటలు పట్టినా మేం అందుకు సంకోచించలేదు. 1968 జులై 1న బడి తెరిచే నాటికి కాస్త ఎక్కువ రుసుముతో గుర్రపు స్వార్ పాఠాలు కూడా అందివ్వగలిగాం.

జులై రెండు కల్లా మోలీ మొత్తం సరంజామాతో కోచ్ గదిలోకి వచ్చేసింది. ఆమె ఉండటానికి మరోచోటు లేదు. అక్కడ ఒక స్నానాల గది గాని, వంటిల్లు గాని లేకపోవటంతో మా సందేహాలు మాకున్నాయి.

గుర్రాలు అశ్వశాలలో ఉన్నాయి. వాటిని శుభ్రంగా ఉంచడానికి ఎలాంటి ఏర్పాట్లూ లేవు. రోజు రోజుకీ గుర్రాల పెంట అశ్వశాల గోడలపక్కగా ఒక కొండలా పెరిగి పోతూ ఉంది. అయితే ఇది ఆరోగ్యం, అగ్నిమాపక నిబంధనలకి విరుద్ధం.

ప్రారంభ దినాల్లో ఇది మా ఆందోళనల్లో చివరిది. అదృష్టవశాత్తు చాలా మంది విద్యార్థులకి గుర్రానికి, నీటి గుర్రానికి తేడా తెలియదు. త్వరలోనే మోలీ దానిని నిర్వహించలేక వెళ్ళిపోయింది.

కాని ఆమె వారసత్వం కొనసాగుతోంది.

“మేం ఆ పశువుల కొట్లంలో మేకల్ని పెంచాలనుకుంటున్నాం,” అని విల్సన్ సోదరులు అన్నారు. నిర్ణయాలు తీసుకునే బడి సమావేశంలో వాళ్ళ వాదనని బలంగా వినిపించారు. మాకు తట్టిన అభ్యంతరాల అన్నింటి గురించి చెప్పాం.

1. బైబిల్ ప్రకారం పెను వరదనుంచి తప్పించుకోడానికి తన కుటుంబంతో పాటు, అన్ని జంతువుల జంటలను నోవా తన ఓడలోకి చేర్చుతాడు.

“వారాంతాల్లో, సెలవల్లో వాటిని చూడాల్సిన బాధ్యత మీదే,” అన్నాం.

“సమస్యేం లేదు,” అని జవాబొచ్చింది. వాళ్లు నలుగురున్నారు, ముగ్గురు అబ్బాయిలు ఒకమ్మాయి. వాళ్ళు ఈ పనిని పంచుకుంటామన్నారు.

“మీకు మేకల పెంపకం తెలియదు,” మేం వాదించాం.

“అది నిజం కాదు. మేం దాని గురించి చదివాం. వేరేవాళ్ళకి మేకల పెంపకంలో సహాయపడ్డాం. ఇప్పుడు సొంతంగా మేం పెంచుకోవాలనుకుంటున్నాం. అందుకు మా అమ్మ సహాయపడుతుంది.” ఆ అమ్మ మా బడిలో టీచర్.

సరే. అది చదువుకి సంబంధించిన న్యాయమైన కోరిక అని భావించాం.

నేర్చుకున్నారనడంలో సందేహం లేదు. దానితో పాటు ఇంకా చాలా జరిగాయి. మేకలు ఎక్కడంటే అక్కడ పెంట వెయ్యటంతో మా అందమైన తోటలో కూర్చోటం ఇబ్బందికరంగా ఉండేది. విల్సన్లో ఒకరు లేదా వారి సహాయకుల్లో ఒకరు మేకల్ని అలా తోలుకెళ్లినప్పుడు అవి తమ జాడను వదిలి వెళతాయి. భరించలేని వాసన కాదు కానీ సరదాగా కూర్చుని మాట్లాడుకోటానికి ఇబ్బందికరంగా ఉండేది.

ఇక మేకలు తప్పిపోవడాలు. మేకలు ఉత్సాహంగా, చురుకుగా, పట్టుదలగా ఉంటాయి. ఏదో రకంగా వారంలో ఒకసారి అవి తప్పించుకుని పోతాయి. ఇప్పుడు వెనక్కి తిరిగి చూస్తే అవి ప్రతిసారీ ప్రమాదవశాత్తూ తప్పించుకుపోయాయని అనిపించటం లేదు. మేకలు తప్పిపోవడం బడిలో ఒక వినోదాత్మక గందరగోళంగా ఉండేది. వాటిని తిరిగి పట్టుకోడానికి ప్రతి వాళ్ళు బయటకి పరిగెత్తుతారు, లేదా ఎవరయినా పట్టుకోవటం చూడటానికి వెళతారు. ఈ అరువుల మధ్య, పరుగుల మధ్య వాటిని పట్టుకుంటారు. ఒక్కొక్కసారి మేకలు పక్కవాళ్ల స్థలంలోకి వెళ్లేవి. ఇది మాకు మంచి పేరు తెచ్చి పెట్టేది కాదు.

విల్సన్లు కాలక్రమంలో మేకలతో అలిసిపోయారు, మేమంతా వాటితో అలిసిపోయిన చాలా కాలానికి.

అప్పుడు కుందేళ్ళొచ్చాయి.

“వ్యాపార పరంగా కుందేళ్ళను ఎలా పెంచాలో తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నాం,” అన్నారు వాళ్ళు. ఈసారి ముగ్గురు విల్సన్ అబ్బాయిలు, వాళ్ళ స్నేహితుడు ఏండ్రి ఉన్నారు, వీళ్ళని విల్సన్ ముఠా అని పిలుస్తారు.

మేం మా అభ్యంతరాలని నంగి నంగిగా బయట పెట్టాం. దాని వల్ల ఉపయోగం లేకపోయింది. మాకు తెలుసు మేం ఓదామని.

వాళ్ళు జంతువుల విషయంలో జాగ్రత్త తీసుకోగలరని నిరూపించారు. కుందేళ్ళు

బోనులో ఉంటాయి కాబట్టి తప్పించుకునే అవకాశం లేదు. తప్పించుకున్న కుందేలుని తిరిగి పట్టుకోలేరు కాబట్టి అని తప్పిపోవని మాకు తెలుసు.

పశువుల కొట్టం కాస్తా కుందేళ్ళ పరిశ్రమగా మారింది, విల్సన్ ముఠా కుందేళ్ళతో విసిగిపోయే వరకు!

పశువుల పట్ల విద్యార్థులకు ఉన్న ఆసక్తి వల్ల ఒకోసారి అత్యద్భుత సాహసాలకు దారితీసేది. ఉదాహరణకు 1975లో వచ్చిన మంచు తుఫాను. రోడ్లపై వెళ్లటానికి లేదు. బడులు, వ్యాపారాలు మూసేశారు. కాబట్టి క్రిస్, అమీలని పశువుల కొట్టానికి మార్ష్ తీసుకెళ్ళడమన్న ప్రశ్నే లేదు.

“అమ్మా, ప్లీజ్,” వాళ్ళు ప్రాధేయపడ్డారు, “మేకలకి మేత వెయ్యాలి, నీళ్ళివ్వాలి.”

“నేను మిమ్మల్ని తీసుకెళ్ళలేను,” జవాబిచ్చిందామె. “కార్లు కూడా వీధుల్లోకి పోడానికి లేదు.”

ఆ ఇద్దరూ ఆ తుఫానులో ఏడు మైళ్ళ కాలినడకన బడికి బయలుదేరారు. మేకల్ని ప్రేమతో సాకారు. ఆరు గంటల తరవాత అమీ, క్రిస్ ఆందోళనతో ఉన్న వాళ్ళమ్మని చేరారు.

...

ఆ తరువాత ధాన్యాలాన్ని ఆధునీకరించారు. జంతువుల కొట్టాలను తీసేశారు. అయితే అశ్వశాల ఇంకా ఉంది. బడిలో గుర్రాలని పెంచవచ్చు. పిల్లలకి జంతువులపై మోజు పోయేంతవరకూ అప్పుడప్పుడూ కొందరు విద్యార్థులు తప్పక ప్రయత్నిస్తారు.

8

రసాయన శాస్త్రం

విషయాలు ఎప్పటికప్పుడు పాతబడి పోతుంటాయి.

నా కౌమారంలో చుట్టూపక్కల ఉండే “మేధావులు” అంటే రసాయన శాస్త్రవేత్తలే. వాళ్ళ నేల మాళిగల్లో ప్రయోగశాలలుంటాయి. వాళ్ళు ఎక్కువ సమయం అక్కడే గడుపుతారు. యువ శాస్త్రవేత్త తప్పుగా కలపిన మిశ్రమంతో సంభవించే మంటలు, పేలుళ్లు అడపాదడపా వింటుంటాం.

1960ల చివర నాటికి రసాయన శాస్త్రం మొదటి వరసలో కాని, కేంద్రంగా కాని లేదు. సద్బరి బడిలో అనుభవజ్ఞురాలైన శాస్త్రవేత్త హన్నా ఉన్నప్పటికీ ఆమె దగ్గరికి ఎవరూ వెళ్లేవాళ్లు కాదు.

రసాయన శాస్త్ర ప్రయోగశాల లేకుండానే మేం బడి తెరిచాం. అలా చాలా సంవత్సరాలు గడిచిపోయాయి.

అప్పుడు చాలామంది విద్యార్థులకి రసాయనశాస్త్రం పట్ల ఆసక్తి కలిగింది. ఏదో ఒకటి చేయాలి.

...

ఆ సమయంలో దేనికీ మా దగ్గర డబ్బు లేదు. అది 70వ దశకం ప్రారంభం. మేం చాలా ఇబ్బందులు పడుతున్నాం. ప్రయోగశాల పరికరాల ధరలు మా పరిధిని దాటి పోయాయి. మిగతా పాఠశాలల్లోలాగా ఏర్పాటు చేయాలంటే బడి ప్రారంభించినప్పటి నుంచి అప్పటివరకు ఎంత ఖర్చు చేశామో అంత ఖర్చు ఒక్క ప్రయోగశాల మీద పెట్టవలసి వస్తుంది.

ఈ బడిలో చేరకముందు హన్నా ఎంబటిలో¹ జీవరసాయనిక శాస్త్రవేత్తగా పని చేసింది. ఆమెకు అక్కడ, ఇంకా ఇతర విశ్వవిద్యాలయాల్లో ఇప్పటికీ స్నేహితులున్నారు. అక్కడ పనులెలా జరిగేవో ఆమెకి గుర్తుంది. ప్రతి సంవత్సరం సరి కొత్త పరికరాలతో కొత్త ప్రాజెక్టులు ప్రారంభిస్తూ ఉండేవారు. ప్రతి ఏడూ టన్నులకొద్దీ పాత పరికరాల, సామాన్లను తీసేసేవాళ్లు.

ఆమె ఆ తీసేసిన సామాగ్రి తెద్దామనుకుంది. అందులో చాలా భాగం కొత్తవాటిలాగే ఉంటాయి. అవసరమైన వస్తువుల జాబితాతో హన్నా చాలా ఓపిగ్గా రసాయనిక, జీవశాస్త్ర శాఖల్ని కలిసింది. కొద్ది వారాల్లోనే ఆమెకు అవసరమైన ప్రతి ఒక్కటీ దొరికింది.

బడి కోసం తయారు చేసిన నమూనాలు కావివి. ప్రతి ఒక్కటీ నాణ్యమైన సరుకే - ప్రయోగశాల బల్బులు, సింకు, చెక్క బీరువాలు, గాజుసామగ్రి, మైక్రోస్కోపు, కుర్చీలు, పనిబల్లలు. మేం కొనవలసినదల్లా మంటలార్చే పరికరం, మంటలార్పటానికి దుప్పటి, కొంత కలప, ఒక పంకా, తుఫాను కిటికీకి అవసరమైన చట్రం. అవి కూడా పాతవి దొరికేవి కానీ ఉన్నవన్నీ గదికి చాలా పెద్దవి.

ప్రయోగశాల నిర్మాణంలో చాలా నెలలు గడిచాయి. స్థానిక ఇన్స్పెక్టర్లు

1. మసాచుసెట్స్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ టెక్నాలజీని ఎంబటిగా వ్యవహరిస్తారు.

అమోదించిన తరువాత అది సిద్ధమైంది.

రసాయన శాస్త్రానికి ఇప్పుడు కూడా అంత ఆదరణ లేదు. ప్రతి సంవత్సరం కొద్దిపని మాత్రమే జరిగేది, అయితే అది గొప్పగా జరిగేది.

●●●

రసాయనిక ప్రయోగాలన్నీ ల్యాబ్‌లో మాత్రమే జరిగేవి కాదు.

ఒక రోజు నేను బడిలోకి వస్తున్నప్పుడు చిత్రమైన వాసన వస్తోంది. అదేమిటో నాకు తెలియదు. నాకెప్పుడూ అలాంటిది అనుభవంలోకి రాలేదు. ఆ వాసన లీలగా తెలుస్తోంది. నేల మాళిగ నుంచి వస్తోందని అనుకున్నాను.

నేను అక్కడ ఉన్న వాళ్ళనడిగాను, “ఎవరికైనా ఏదయినా చిత్రమైన వాసన వేస్తుందా?” లేదు, ఎవరికీ రావడం లేదు. అయితే చాలా మందికి ఇబ్బందిగా ఉంది. వంటింటి లోపలికి వెళ్లేటప్పటికి విల్సన్ మురా పైకప్పు వైపు చూస్తూ నవ్వుని ఆపుకుంటూ ఉన్నారు.

ఆ సూచన చాలు నాకు. ఏదో కొత్త తంటా తెచ్చి పెట్టారనుకున్నాను. చివరికి గ్యాస్ తయారీ అని తేలింది.

నేల మాళిగలో ఆ చివర, ఎవరూ చూడని చోట వాళ్ళు మిథేన్‌ప్లాంటు కట్టారు!

అది 1970ల మధ్యకాలం. దేశం, ప్రపంచం పెను ఇంధన సంక్షోభాన్ని ఎదుర్కొంటోంది.¹ ప్రతిచోటా ప్రజలు ప్రత్యామ్నాయ ఇంధనాల గురించి మాట్లాడు తున్నారు: జల, సౌర, సముద్రపు అలలు, చెత్త నుంచి ఇంధన ఉత్పత్తి గురించి మాట్లాడుతున్నారు. మండే వాయువుల్ని ఉత్పత్తి చేయడంలో జంతు వ్యర్థాలకన్నా మెరుగైనవి కొన్నే ఉన్నాయి.

కుందేళ్ళ ప్రయోగంలో వ్యర్థాలతో విల్సన్ మురా ఏమి చేసుంటారని ఎప్పుడూ ఆశ్చర్యపడుతూ ఉండేవాడిని. ఇప్పుడు ఆ విషయం తెలిసింది. ఓపిగ్గా గ్యాస్ జనరేటరు తయారు చేశారు. కొద్దికొద్దిగా పెంచుకుంటూ కొద్ది వారాల్లో కుందేళ్ళ పెంటని పులియబెట్టే టాంకులో వేసి వాయుటాంకుల్లో మిథేన్‌ని సేకరించారు. అది అంత సులువు. ఆ కుందేళ్ళ పెంట వాసన బడి అంతా వ్యాపించి ఉండకపోతే అది బహుశా నెలల పర్యంతం ఎవరికీ తెలుసి ఉండేది కాదు.

విల్సన్ మురా తాము చేస్తున్నది ఇతరుల నుంచి దాచారని కాదు. వాళ్ళు

1. గల్ఫ్ ప్రాంతం నుంచి చమురు ఎగుమతులు పడిపోయిన కారణంగా పాశ్చాత్య, అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో ఎదురైన సంక్షాభాలు.

స్థానిక అధికారులతో వ్యవహరించే డేవిడ్ నుంచి అనుమతి పొంది ఉన్నారు. డేవిడ్ రసాయన శాస్త్రవేత్త కాదు. వాళ్ళు జాగ్రత్తగా విషయమంతా ఆయనకి కావలసినట్లు వినిపించారు. దీనికి డేవిడ్ ని తప్పు పట్టలేం. ఆ విషయంలో శాస్త్రీయంగా శిక్షణ పొందిన సిబ్బందిని సంప్రదించక పోవడం కాకతాళీయం అనే అనుకోవాలా?

ఇంధన ఉత్పత్తికి ఎంతగా తోడ్పడుతుందో తెలుసుకునే అవకాశం రాకుండానే మిథేన్ కర్మాగారాన్ని తొలగించాం.

9

వస్తువుల వేటకి

మిథేన్ కర్మాగారానికి సంబంధించిన సామాగ్రి పట్టణంలోని వ్యర్థపదార్థాల కుప్పనుంచి వచ్చిందే. చాలా ఏళ్ళు గడ్డి కోయటానికి ఉపయోగించిన యంత్రాలకి సంబంధించిన సామాగ్రి కూడా అలా వచ్చిందే. అలాగే సైకిళ్ళు, కార్లు, గోల్సు బళ్ళు, రకరకాల సామాగ్రి అన్నింటినీ ఈ ఔత్సాహిక విద్యార్థులు సమకూర్చారు. వ్యర్థ పదార్థాలలో కొత్త వాటికోసం వెతకటానికి ప్రతి వారం హన్నా ఈ విల్సన్ ముఠాని తీసుకెళ్ళేది.

ఇది విపరీతంగా అనిపించినా, ఈ భావం మూలాలు సద్బరీ వ్యాలీ సంప్రదాయంలో ఉన్నాయి. వాడినవే అయినా ఇంతమంచివి ఉచితంగా దొరికేప్పుడు బదులు కొత్త సామాన్లకోసం ఎందుకంత వెచ్చిస్తాయని మాకు అనిపిస్తుంది.

బడి ప్రారంభించక ముందు గదుల్లో ఫర్నిచర్ ఏర్పాటు చేయవలసి ఉంది. ఎక్కువ భాగం ఇంట్లో వాడే వస్తువులు కావాలి: బల్లులు, కుర్చీలు, సోఫాలు, లాంతర్లు, రగ్గుల లాంటివి. మాకున్న పరిమిత నిధులతో ఈ ప్రాంతంలోని వాడిన సామాన్ల దుకాణాలను కిందా, మీదా తిరగేసే వాళ్లం.

వరస నిరాశల తరవాత ఒకరోజు దక్షిణ ప్రామింగ్ హామ్ లోని లూయిస్ ని కలిశాం. మేం ఎవరమో, మాకేం కావాలో అతనికి చెప్పాం.

“మీరు ఈ భవనాన్ని కొనటానికి ఆరు నెలలు ముందు పాత యజమానులు నాదగ్గర కొచ్చి ఎంతో అందమైన పాత బల్లులు, కుర్చీలు మొదలైనవి ఒక ధాన్యాగారం పట్టేటివి నాకు అమ్మారు. అతి స్వల్ప మొత్తానికి వాటిని తిరిగి అమ్మేశాను. అవి

మీకు పది సంవత్సరాల పాటు ఉపయోగపడేవి,” అంటూ లూయిస్ చాలా బాధపడ్డాడు. మేం నిరాశకు లోనయ్యాం. ఆ రోజు నుంచి అతను మాకు ముఖ్య సరఫరాదారుగా మారాడు. ప్రతి సంవత్సరం తన షాపుకి వచ్చే వాటిల్లోంచి మాకు అవసరమైనవి విడిగా తీసి ఉంచి మాకు అమ్మేవాడు.

•••

మాకొచ్చే సామాగ్రిలో ఎక్కువ భాగం ఉచితంగా ఇచ్చినవి. కొత్తవి కొనుక్కునేటప్పుడు తల్లిదండ్రులు వాళ్ళ పాత సోఫాలు, రగ్గులు మాకు ఇచ్చేవారు. ఒకరోజు అలాన్ వైట్ తన పనిలో అపార్ట్‌మెంటు ఇంటికి మార్పులు చేస్తుండగా మాదగ్గరికి వచ్చాడు. అద్భుతంగాను, బాగా ఉన్న అక్కడి నుంచి తొలగించిన ఒక తివాచితో వచ్చాడు. మా పెద్ద హాలు గోడనుంచి గోడకి ఈ తివాచి సరిగ్గా సరిపోయింది.

ప్రతిసారి వస్తువుల రంగులు సరిపోవు. మేం వస్తువులని అటు ఇటు జరుపుతూ వీలైనంత వరకు సౌందర్యాన్ని పెంచడానికి ప్రయత్నించేవాళ్ళం. ఈ అలంకరణకి సంబంధించి సంవత్సరాల తరబడి పెద్ద పెద్ద వాదాలు జరిగేవి. విద్యార్థులకి అధ్యాపకులకి మధ్య ఈ రంగుల మేళవింపు, ఫర్నిచర్ ఏర్పాటు, వాటి మంచి చెడ్డల గురించే గంటల తరబడి వాగ్వాదం జరుగుతుంది. సౌందర్యశాస్త్ర సంబంధ సూత్ర విషయంలోనే ఈ ఇచ్చిపుచ్చుకోడాలలో వాతావరణం వేడెక్కుతుంది.

ఈ విషయాలని స్థానికంగా పరిష్కరించుకోడానికి కాలక్రమంలో దానికోసం ఒక కమిటీని ఏర్పాటు చేశాం. ఎవరయినా అందులో చేరవచ్చు. మొదట ఆ కమిటీని “పెయింటింగ్, హంగింగ్ కమిటీ” అని పిలిచాం. ఈ పేరు అది చేసే పనులను సూచిస్తుందని అనుకున్నాం. ఆ తరవాత ఎక్కువ తటస్థమైన పేరు ఏర్పడింది. అదే “సౌందర్యశాస్త్ర కమిటీ” వాళ్ళ వాదాలలో వాడి వేడి చర్చలొక్కటే ఇందులో సౌందర్యశాస్త్ర వ్యతిరేకాంశం.

మాకు ఎన్నో ఉచితంగా వచ్చాయి. ఉదాహరణకి రసాయనశాస్త్ర ప్రయోగశాల. ఇంజినీరు అయిన తండ్రి తన పిల్లల కోసం స్వయంగా తయారు చేసిన అందమైన జారుడు బల్ల, ఉయ్యాలను పిల్లలు పెద్దవాళ్ళు అయ్యి, తండ్రి చనిపోవటంతో ఆ కుటుంబం వాటిని బిడికి ఇచ్చేసింది. ఫోటోరీళ్లు కడిగే చీకటి గది (Dark room)కి సంబంధించి చాలా భాగం విరాళంగా వచ్చిందే; అలాగే ఈ మంచి గ్రంథాలయం కూడా. మేం రిఫ్రెజిరేటర్‌ని కొనే అవసరం ఎప్పుడూ రాలేదు. మా బయటి శిబిరాల

కోసం కొన్ని మంచి దేరాలు కూడా ఉచితంగా లభించాయి.

ఒక క్రిస్మస్ రోజున బడిలో మా ఎలక్ట్రిక్ ఐబిఎం టైపురైటర్లు రెండు దొంగిలించబడ్డాయి. మాకున్న వాటిల్లో నిజమైన విలువ గలవి అవే. ఇద్దరు పిల్లలు వాళ్ళ సైకిళ్ళు, గిటార్లు పోగొట్టుకున్నారు, స్టీరియో సిస్టమ్ కూడా పోయింది. ఈ దొంగతనంతో సెలవల ఆనందం హరించుకుపోయింది.

జనవరి మొదట్లో, ఒక తండ్రి తన పాత ఎలక్ట్రిక్ రెమింగ్టన్ (టైపురైటరు) ఇచ్చాడు. అది ఇంకా పని చేస్తోంది. నేను స్థానిక టైప్రైటరు స్టోరులో వాడిన ఎలక్ట్రిక్ వస్తువుల గురించి వాకబు చేయడానికి వెళ్ళినప్పుడు షాపు యజమానితో సాన్నిహిత్యం ఏర్పడింది. అప్పుడు ఆ షాపు యజమాని ఇష్టం కొద్దీ రెండో రెమింగ్టన్ టైపురైటర్లు విరాళంగా ఇచ్చాడు. సంవత్సరం లోపు బాగా వాడిన పాత రెండు రెమింగ్టన్లు వదిలేయవలసి వచ్చేప్పటికి మరో ఐబిఎం ఎలక్ట్రిక్ టైప్మిషన్, ఇంకా పెద్ద రెమింగ్టన్ టైపురైటరు విరాళంగా వచ్చాయి.

•••

తరచూ మేం కోరుకున్న దానికన్నా ఎక్కువే పొందేవాళ్ళం. విరాళంగా పుస్తకాలు తీసుకోవడం మొదలుపెట్టినప్పుడు మొదట అన్నిటినీ తీసుకున్నాం. అనతి కాలంలోనే నేల మాళిగ అటక మొత్తం ఐవీ లీగ్ బడి స్థాయి¹ అత్యంత నిపుణులకు అవసరమయ్యే గ్రంథాలయం ఏర్పడింది. అదృష్టవశాత్తూ వాటిని బయట పడేయడానికి మేం కష్టపడాల్సిరాలేదు. పాత పుస్తకాల విక్రేత వాటిని తీసుకెళ్లడమే కాక కొంత డబ్బుకూడా ఇచ్చాడు.

తరవాత కొంతకాలం వాడిన వస్తు సామగ్రి అమ్మే దుకాణంలా కనపడసాగాం. అక్కడ వరసగా అదనపు రిఫ్రిజిరేటర్లు ఉండేవి.

ఒక రోజు ఆరు పెద్ద కుట్టుమిషన్లు మాకు ఇస్తామన్నారు. అవి పనిచేసేవే కాని చాలా పాతకాలపునాటివి. వాటి దాత మా బడికి ఒక ధర్మకర్త, ఒక కుట్టుమిల్లు యజమాని. వాటితో అల్లిక నేర్పి, స్పెట్టర్లు తయారు చేసి బడిక కొంత డబ్బు సమకూర్చుకోవచ్చని అతడి అభిప్రాయం. అవి ఒక భవనంలో సగం ఆక్రమిస్తాయి. ఎంతో కష్టం మీద వాటిని తిరస్కరించగలిగాం. సహాయపడతానంటే కూడా మేం సిద్ధంగా లేకపోవటం పట్ల అతనికి ఈనాటికీ మా మీద కోపం ఉండే ఉంటుంది.

•••

1. ఈశాన్య అమెరికాలోని ఫ్రైవేటు కళాశాలల సమూహాన్ని ఐవీ లీగ్ అంటారు.

ఒకసారి జోన్ హడావిడిగా బడికి వచ్చింది. “మార్ష్ ని తీసుకుని నేను తక్షణం వెళ్లాల్సి,” ఆమె గొంతులో కంగారు.

పది నిమిషాల తరువాత వాళ్లు విజయగర్వంతో తిరిగి వచ్చారు. బడికి వస్తున్న దారిలో ఎవరో ఇంటివాళ్లు నాలుగు కేన్ కుర్చీలు బయట పడేశారు. చెత్త తీసుకెళ్లే వాహనం వాటిని తీసుకెళ్లకముందు వాటిని తెచ్చుకోవాలన్నది జోన్ ప్రయత్నం. నా కళ్లని నేను నమ్మలేకపోయాను.

“మన స్థాయిని బట్టి చూసినా ఇవి పనికి రాని వస్తువులు,” అన్నాను.

“వేచి చూడు,” బదులిచ్చారు జోన్, మార్ష్.

నేను వేచి చూశాను. దులిపి, కొంత మరమ్మతు అవసరమైన నాలుగు కుర్చీలను వాళ్లు తమ ‘నైపుణ్యమైన’ దృష్టితో గుర్తించారు. రెండు గంటలలో మెరుస్తున్న నాలుగు కొత్త కుర్చీలు తయారయ్యాయి. కొత్త హంగులు అమర్చుకున్న సంగీత గదిలో అవి సగర్వంగా నిలిచాయి.

అదంతా రోజువారీ పనిలో భాగంగా జరిగిపోయింది.

10

ప్రత్యేక ఖర్చులు

అయితే ప్రతిదీ ఊరికే రాదు. ప్రతిసారి వాడిందయినా, తక్కువ ఖరీదుది అయినా దొరకదు. బడి భవనంతో పాటు ఒక స్టో వచ్చింది. చూడ్డానికది పురా వస్తువులా ఉంటుంది. దాని మీద ఎవరయినా వంట నేర్చుకొనేందుకు ఉంటుందని అలాగే ఉంచేశాం.

విధి చమత్కారం - ప్రతి సంవత్సరం చాలామంది పిల్లలు వంట పట్ల ఆసక్తి కనబరిచేవారు.

మా సిబ్బందిలో ఒక అత్యద్భుతమైన వంటగత్తెతో పాటు, కొంచెం బాగానే వంట చెయ్యగలిగిన వాళ్లు ఉండేవాళ్లు.

ఒక రకంగా వంట అనేది సడ్ బర్ వ్యాలీలో ఒక గొప్ప అంశం. స్కూలులో

కొద్ది సంవత్సరాల తరవాత మార్గరెట్ పర్రా¹ అనే మా వంటల నిపుణురాలు ఒక వంటల పుస్తకాన్ని ప్రచురించింది. అది ఎన్నో వేల మంది వినియోగదారులను అలరించింది. మా నుంచి వెళ్లిన విద్యార్థులెందరో అప్రెంటిస్లుగాను, వంట నేర్పే కళాశాలలోను చేరి వంటవాళ్ళు అయ్యారు.

ఇదంతా మళ్ళీ నన్ను స్టా దగ్గరకి తెస్తుంది. అది ఏమాత్రం సరపోదని తెలుసుకోడానికి ఎక్కువ సమయం పట్టలేదు. అది పాతదే కాదు, బాగా పని చెయ్యటం లేదు కూడా. ఎలాగూ ఒకటి ఉంది కనక ఎవరూ మరో వాడిన స్టాకోసం చూడలేదు.

ఇటువంటి వాటిని “ప్రత్యేక ఖర్చు” అంటారు. నాలుగు బర్నర్లు, ఒక ఓవెన్ ఉన్న రెండు స్టాలు కొనడానికి అదనంగా డబ్బులు కావాలి. సమస్య ఏమిటంటే సాధారణ బడ్జెట్లో ఇందుకోసం డబ్బు కేటాయించ లేదు. ఆ ఖర్చును మరో చోట ఇరికించటానికి లేదు.

ప్రత్యేక ఖర్చులకు ప్రత్యేక చర్యలు అవసరమౌతాయి. కొత్త స్టాలు కొనడానికి డబ్బు సమాకూర్చుకొనే ఉద్దేశంతో వంటలో ఆసక్తి ఉన్న పిల్లలు, ఉపాధ్యాయులు కలిసి వండిన పదార్థాల అమ్మకాల్ని ఏర్పాటు చేశారు.

“కృతజ్ఞతలు” తెలుపుకొనే రోజు²న బేకరీ అమ్మకాలతో ఇది ప్రారంభమయ్యింది. ధరల పట్టిక, ఆర్డరు ఫారాలతో తల్లిదండ్రుల దగ్గరకి కర పత్రాలు వెళ్ళాయి. ప్రతిస్పందన బాగుంది. పెద్ద మొత్తాల్లో తయారు చేయడం ఎలాగో అందులో పాల్గొన్న వాళ్లు నేర్చుకున్నారు.

ఒక సూపర్ మార్కెట్లో క్రిస్మస్ అమ్మకాలు మొదలయ్యాయి. ఆ మార్కెట్ వాళ్ళు కొంత స్థలాన్ని మాకు కేటాయించి మా ఆశయానికి తోడ్పడ్డారు. ఒక పిల్లలగుంపు మా ఇంటి దగ్గర రొట్టెలు, కేకులు, కుక్కీలు, రోల్స్, టార్ట్లు, మఫిన్లు, బిస్కెట్లు గుట్టల కొద్దీ తయారు చేస్తూ రాత్రంతా గడిపారు. ఉదయమవగానే మాలో కొందరం మార్కెట్కి ఎలాగో వెళ్ళి అమ్మకాలు మొదలుపెట్టాం. మధ్యాహ్నం ఒంటి గంటకే అన్నీ అమ్ముడైపోయాయి.

విద్యార్థులు, సిబ్బంది కోసం సంవత్సరం పొడుగూతా సాగే చిన్న చిన్న అమ్మకాల ద్వారా కొద్దిపాటే అయినా స్థిరంగా డబ్బులు వస్తూ ఉండేవి. అడపాదడపా సాండ్విచ్‌లూ, సలాడ్‌లు, వేడి భోజనాలు అమ్మేవాళ్ళు.

1. ఇప్పటివరకు ‘మార్ట్’ అని వ్యవహరించిన వ్యక్తి.
2. చక్కని వంటకు కృతజ్ఞతగా అమెరికాలో జరుపుకునే జాతీయ పండగను ‘Thanks giving Day’ అంటారు. దీనిని ప్రతి సంవత్సరం నవంబర్ నెలలో నాల్గవ గురువారం నాడు జరుపుకుంటారు.

చివరి ప్రయత్నం ఈస్టర్ రోజున మళ్ళీ తల్లిదండ్రుల కోసం జరిగింది. దాంతో మాకు మా స్టాల్ కోసం కావలసిన డబ్బు సమకూరింది. అంతేకాక ప్రత్యేక ఖర్చుల కోసం సెన్ట్రల్ వ్యాల్లో ఒక సంప్రదాయం ఏర్పడింది.

•••

అప్పటినుంచి అదే విధంగా జరుగుతోంది. సాధారణంగా ఎవరయినా పాఠశాల సభలో ప్రత్యేక ఖర్చుల కోసం నిధిని కోరినప్పుడు “మీకు అత్యవసరంగా కావాలంటే మీరు దాని ఖర్చులో కొంత చెల్లించగలిగేట్టు ఉండాలి,” అన్న సమాధానం వచ్చేది. కొన్నిసార్లు డబ్బు కోరిన వారే మొత్తం డబ్బు సమకూర్చుకొనేలా వత్తిడి చేసేవారు, కొన్నిసార్లు నామమాత్రపు ఖర్చు భరించమనేవారు. ఎక్కువసార్లు సగం, సగం పాఠశాలతో పంచుకోమనే వారు.

బడి చుట్టూ ఉండేవాళ్ళకి ఈ ఏర్పాటు సంవత్సరాలుగా మంచి ఆహారాన్ని అందిస్తోంది. ఎందుకంటే ఆహారం రుచిగా ఉంటేనే అమ్మకాలు బాగా జరుగుతాయి. ఆటవస్తువులు, చీకటిగది పరికరాలు, తోలు పరిశ్రమ కార్యశాల, స్టీరియో సిస్టమ్స్ వంటివి కొనడానికి డబ్బు ఈ పద్ధతిలోనే సమకూర్చుకున్నాం. కొన్నిసార్లు డబ్బు సంపాదించడానికి ఇతర పద్ధతులను కూడా ఉపయోగించుకున్నాం. ఉదాహరణకు కర్ర పని జరిగే భాగానికి సామగ్రి సంపాదించడానికి నలుగురు విద్యార్థులు బడి ఆవరణలోని గడ్డంతా కత్తిరించారు.

ఈ రకంగా ప్రత్యేక అవసరాల కోసం డబ్బు సమకూర్చుకునే విధానం ఎంతో విజయవంతమయింది. దాంతో పూర్వ విద్యార్థులు కూడా వీటిల్లో చేరాలని నిశ్చయించుకున్నారు. ప్రతి సంవత్సరం సాధారణ బడ్జెట్ కింద రాకుండా ఉన్న ఇతర బడి అవసరాలు ఏమిటని వాళ్ళడుగుతుండే వారు. మొదటిది కంప్యూటర్, తరవాత ప్రింటర్, గ్రంథాలయ పుస్తకాల కోసం చెక్క బీరువాలు, ఒక పెద్ద తివాచీ, కుర్చీలు, బల్లులు, ధాన్యపు గిడ్డంగికి మార్పులు వగైరా అడిగాం.

ఈ పనులకి డబ్బు పోగు చెయ్యడానికి పూర్వ విద్యార్థి సంఘం (Alumni) డౌన్‌టౌన్ ప్రామింగ్‌హౌస్‌లో పాత వస్తువుల అమ్మకం లాంటి పనులు నిర్వహించింది. అయితే బడి వేలం పాటలు చాలా పెద్దవి, తమాషా అయినవి. వాటికి విద్యార్థులు, తల్లిదండ్రులు, పూర్వ విద్యార్థులను రెండు వైపులా పాల్గొనడానికి ఆహ్వానించేవాళ్ళు. అంటే వస్తువులు, సేవలు తెచ్చేది వాళ్లే, వాటిని కొనటానికి వేలం పాటలో పాల్గొనేది వాళ్లే. మొత్తం మీద అది ఒక గొప్ప సాంఘిక కార్యక్రమం.

వేలం పాట కోసం అందించే సేవలను విశేషంగా చెప్పుకోవాలి: ఇది స్థానిక

నైపుణ్యాలలోని వైవిధ్యతను సూచిస్తుంది. ఒక లాయరు ఒక విల్లు తయారు చేయటాన్ని విరాళంగా ప్రకటిస్తాడు. ఒక బిల్డరు కొత్త ఇంటికి ప్రణాళిక వేయడంలో లేదా ఉన్నదానిని ఆధునికీకరించడంలో సహాయపడతాడు. పడవ యజమాని సముద్రం మీద కుటుంబ సమేతంగా షికారు తీసుకెళతాడు. విద్యార్థులు పెరట్లో ఒక రోజు పని, పిల్లల సంరక్షణ (baby sitting) చేస్తామంటారు.

ఈ విధంగా బడి ప్రత్యేక ఖర్చుల కోసం డబ్బులు సేకరిస్తారు.

•••

ఈ పద్ధతిలో చక్కని వ్యాపార దృష్టి ఉంది. ఇది ఒకరి నుంచి ఒకరికి అంటుకుంటుంది. ఒక రోజు పది సంవత్సరాలు వయసు ఉన్న ముగ్గురు, చేపలు పట్టడానికి అంకితమైన వాళ్ళు ఒక పడవ కావాలని కోరారు. ఇది ఎక్కువ ఖర్చుతో కూడుకున్నది. డబ్బు సమకూర్చుకోడానికి బేకరీ అమ్మకాల పద్ధతి ఉండనే ఉంది.

సమస్య ఏమిటంటే ఇది బడి ఖర్చు కిందకాక వ్యక్తిగత ఖర్చు కిందికి వస్తుంది.

ఆ ముగ్గురూ బాగా ఆలోచించి ఆ ఖర్చు కోసం బడి సభకి ఒక ఒప్పందంతో వచ్చారు: “స్పష్టమైన షరతుల కింద మమ్మల్ని ప్రైవేటు ‘అమ్మకాలకు’ అనుమతించండి. లాభంలో పదో వంతు మేం బడికిస్తాం.”

ఈ విధంగా బడిలో ప్రైవేటు వ్యాపారాలు మొదలయ్యాయి. మాకు ఇది పెద్ద వ్యాపారం కాదు కాని కొత్త వ్యాపారవేత్తలకు ఎంతో ఇష్టమైనది.

ఈ విధంగా పడవ కోసం వాళ్ళు డబ్బు సంపాదించారు, తరువాత ట్రేయిలర్ కోసం, ఒక మోటారు కోసం కూడా.

బడి సంప్రదాయాలకు మరొక చక్కటిది తోడయ్యింది.

11

మోజులు - అలంకరణలు

సద్బరీ వ్యాలీ ఒక “కూల్” స్కూల్.

నిర్ధారింపబడ్డ కోర్సులుగాని, శాఖలుగాని లేవిక్కడ. ప్రతీదీ విద్యార్థుల ఆసక్తితో మొదలై, అంతమవుతుంది. దీనర్థం మేం ఎప్పుడూ కాలంతో పాటే ఉంటాం, పూర్తిగా.

సద్బరీ వ్యాలీ బడి అనుభవాలు *55

డెబ్బెల మధ్యలో తోలుతో వస్తువులు చెయ్యటం (Leather work)పై మోజు కోస్తా నుంచి కోస్తాకి తీవ్రంగా ఉండేది. మా అధ్యాపక వర్గంలో కొయ్యపని నిపుణుడు అయిన జిమ్నాష్కి తోలు పనిలో కూడా నైపుణ్యం ఉండటంతో ఏమాత్రం ఆలస్యం లేకుండా మా యువత అందులో అడుగు పెట్టింది.

సాధారణావసరాలకి వాడే గదిని తోలు పరిశ్రమకి వాడుకోడానికి అనుమతి ఇవ్వమని బడి సభని పిల్లలు, జిమ్ అడిగారు. వాళ్ళు తమ సంఖ్యా బలాన్ని చూపి, తమ వాదనని గట్టిగా వినిపించారు. తోలు పనిలో ఆసక్తి ఉన్న ఒక బృందం అధికారికంగా పనిచేయడానికి ఏర్పాటయింది.

కావలసిన ఏర్పాట్లు ఎట్లా చేసుకోవాలి, సరసమైన ధరలకి కావలసిన వస్తువులు ఎట్లా సంపాదించాలి అనే వాటిపై ఎంతో పరిశోధన జరిగింది. బడి సభ సహాయంతో నిధిని సమకూర్చే కొంతమందితో ఒక చక్కని, పూర్తి సామర్థ్యంగల తోలు కార్యశాల తెరిచి, నడపసాగారు.

రోజువారీ ఖర్చులకి మేముకొత్త విధానాన్ని కనిపెట్టాం. తరవాత్తరవాత అది మాకు ఎంతో సహాయపడింది. తక్షణ ఖర్చుల కోసం తోలు కార్యశాలని ఒక చిన్న వ్యాపారంగా నడిపారు. బడి సభ నుంచి అప్పు రూపంలో మూల ధనం అందింది. ముడిసరుకు కొనుగోలుకి, ముఖ్యంగా రకరకాల తోళ్ళకి, బకుల్స్, కొక్కేలు, అతికించేవాటికి (snaps), గుండీలకి ఇలా ఇతర సరంజామాకి నిర్వహణ పెట్టుబడిగా ఇది ఉపయోగపడింది. వస్తువులు పెద్దమొత్తాలలో తెచ్చి అవి అవసరమైన వాళ్ళకి కొద్ది లాభంతో అమ్మేవాళ్ళం. ఇదంతా ఒక నమ్మకంతో నడిచేది. ముందే పెద్ద మొత్తాల్లో బెల్టులు, సంచులు, చెప్పులు, చేతులు లేని కోట్లు, మణికట్టు పట్టీలు, కడియాలు, పాంటు మొదలైనవి ఉత్పత్తి చేసేవారు. ఈ ఉత్పత్తుల విక్రయంతో అప్పు తీర్చగలిగే వాళ్లు. ఆ డబ్బు మరో కార్యక్రమానికి మూల ధనంగా ఉపయోగపడేది. అన్ని ఖర్చులు పోను అనుకోని కొత్త పరికరాలు కొనడానికి అప్పుడప్పుడూ డబ్బు మిగిలేది కూడా.

తోలు కార్యశాల బాగా ఉన్న దశలో బడిలో ప్రధాన కేంద్రాల్లో ఒకటయింది. వాళ్ళ వాళ్ళ ప్రణాళికల్లో మునిగి ప్రతిరోజూ ఆ కార్యశాలలో డజను లేక అంతకంటే ఎక్కువమంది గంటల తరబడి పనిచేస్తూ ఉండేవారు. క్రిస్మస్ కి ముందు తమ స్నేహితులకి, బంధువులకి బహుమతులు తయారు చేయడానికి చాలామంది గుమిగూడడంతో అక్కడ నిలబడే చోటు మాత్రమే ఉండేది.

అది ఎంత వేగంగా వచ్చిందో అంతే వేగంగా వెలిసి పోయింది. ఈ వ్యామోహం

దేశంలోనూ, బడిలోనూ ఉవ్వెత్తున లేచి కూలబడి పోయింది. రెండు సంవత్సరాల తీవ్ర కార్యక్రమం తరవాత ఆ కార్యశాల మూగబోయింది. ఆ గది నిజానికి నిరుపయోగమయి పోయింది.

వెంటనే సరంజామా అంతా పెట్టెల్లో సర్దారు. సరుకంతా అమ్మేశారు. తోలు కార్యశాల కాస్తా తిరిగి సాధారణ అవసరాల గదిగా మారిపోయింది. ఇదంతా ఎటువంటి తతంగమూ, ఆర్భటమూ లేకుండా జరిగిపోయింది. మారుతూ ఉండే మానవ ఆసక్తుల స్వభావంతో ఎలా వ్యవహరించాలో ప్రతి ఒక్కరూ అర్థం చేసుకున్నారు.

●●●

అన్ని రకాల కొత్త వృత్తుల్లో ఈ తోలు వృత్తాంతం పునరావృతం అవుతూ ఉంటుంది. కొన్నిసార్లు దేశ వ్యాప్తంగా విస్తరించిన మోజులు ఉండేవి. వీడియో ఆటలు, హేకీసాక్¹, మంచు స్కేటింగ్, తూర్పు దేశాల మతాలు, జిమ్నాస్టిక్స్ ఇక్కడ కూడా ప్రభావం చూపాయి. కొన్ని సార్లు ఒక వ్యామోహం లోతైన ఆసక్తిగా మారేది. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా కంప్యూటర్లు ముందు వరసలో కేంద్ర స్థానంలో చేరినప్పుడు మా వేలం పాటల్లోని డబ్బుపెట్టి ఒక కంప్యూటర్ కొన్నాం. దీంతో కంప్యూటర్ పిచ్చి ఉన్నవాళ్లు ప్రతి సంవత్సరం దానిలోని ఆనుపానులను నేర్చుకున్నారు. ఆపిల్ II కంప్యూటర్తో ఐదు సంవత్సరాల తరవాత మరింత మెరుగైన కంప్యూటర్ని తెచ్చాం. ఇది మా కార్యాలయ నిర్వహణతో పాటు నిపుణులైన వాళ్ల ప్రయోగాలకు ఎంతో నాజుకైన పరికరంగా ఉపయోగపడింది.

తాజా సంఘటనలు ఒక్కొక్కసారి బడి మొత్తాన్ని తమవైపుకి తిప్పుకుంటాయి. అధ్యక్షుడు నిక్సన్ రాజీనామాకి దారితీసిన 'వాటర్ గేట్'² వ్యవహారమప్పుడు ప్రతిరోజూ రాత్రి, పగలు టీ.వి. కార్యక్రమాలను అందరూ గంటల తరబడి వదలకుండా చూశారు. ఏ ఇతర టీ.వీ సీరియల్ కూడా ఈ కేసు ప్రత్యక్ష కథనాల ఉత్కంఠతకి దరిదాపుల్లోకి రాలేక పోయింది.

పెద్ద పిల్లలు 19 అంగుళాల నలుపు-తెలుపు టీ.వి.ని ఒక పెద్ద గదిలో పెట్టి దానిచుట్టూ చేరి చూసేవాళ్ళు. చిన్న పిల్లలు కూడా వాళ్ళతో చేరేవారు. అప్పుడప్పుడూ

1. ఇద్దరు లేక అంతకంటే ఎక్కువ మంది వృత్తంలో నిలబడి సంచలించి దానిని విసిరి పట్టుకుంటూ అదే ఆట.
2. 1970లలో అమెరికాని కుదిపేసిన కుంభకోణం. నిక్సన్ తిరిగి ఎన్నిక కావటానికి ఉపయోగించిన నిధులపై ప్రశ్నలు లేవనెత్తింది.

సిబ్బందిలో కొంతమంది కూడా వెళ్లేవారు. వారం తరవాత వారం ఆ కేసు వార్తలు రాజనీతి శాస్త్రం, అమెరికా చరిత్ర, వర్తమాన ఘటనలకు సంబంధించి ఒక ఉన్నత కోర్సుగా ఉపయోగపడ్డాయి. విద్యార్థుల విషయంలో ఇంతకన్నా ఎక్కువ ఆసక్తి స్థాయినిగాని, గ్రహణ శక్తినిగాని కోరుకోలేం.

ఇలా ఇంకా ఎక్కడ జరుగుతుంది అని అనుకునేవాడిని. దేశం అంతటా బదుల్లో, కళాశాలల్లో విద్యార్థులు, అధ్యాపకులు పాఠ్య గ్రంథాలకి, ముందుగా నిర్దేశించిన పాఠ్య ప్రణాళికలకి కట్టి వేయబడ్డప్పుడు మేం రూపుదిద్దుకుంటున్న చరిత్రలో మునిగిపోయాం. ఇది పాఠ్య పుస్తకాలలోకి చేరటానికి, మూడు లేక నాలుగు సంవత్సరాలు వేచి ఉండాల్సిన అవసరం సర్దిబరీ వ్యాలీలో ఏర్పడలేదు. అయితే ఆపాటికి ఆ విషయంలో విద్యార్థులు తమ ఆసక్తిని కూడా కోల్పోతారు.

ఈ కేసులో వాదనలు పూర్తి కావటంతో జీవితం తిరిగి సాధారణ స్థితికి వచ్చింది. టీవీ సిబ్బంతో ఏం చెయ్యాలో ఎవరికీ తెలియలేదు. ఉపయోగించేవాళ్లు లేక ఒకటి, రెండు సంవత్సరాలు అది అలా ఉండిపోయింది. ఉన్నట్టుండి అది పనిచెయ్యటం ఆపేసింది. ఇరానియన్ హోస్టేజ్ సంక్షోభం¹ వరకు మరో టీవీ తెచ్చుకోలేదు.

12

పాఠశాల పాలక సంఘాలు

ఒకే అభిరుచి ఉన్నవాళ్ళు ఒకచోట కూడినప్పుడు తరచుగ సంఘటితమవడానికి మార్గం కోసం చూస్తారు. వాళ్ల రోజువారీ పనుల నిర్వహణకీ, కొనసాగింపుకీ, స్థిరత్వానికీ ఒక విధమయిన నిర్మాణం అవసరమవుతుంది. ఈ అవసరాలకు మేమొక సులువయిన విధానం కోసం చూశాం.

ఇతర విద్యా సంస్థలు శాఖలద్వారా, క్లబ్బులద్వారా ప్రత్యేక ఆసక్తుల అవసరాలను తీర్చేవి. మాకది వద్దని తెలుసు. ఎందుకో శాశ్వతమైన శాఖలు, అసూయతో వాటిని కాపాడుకోవటం మమ్మల్ని ఆకట్టుకోలేదు. నేర్చుకోవడం, నేర్పడంలో స్వేచ్ఛ ఉండే

1. 1979లో టెహ్రాన్‌లోని అమెరికా దౌత్య కార్యాలయంలో 52 మంది దౌత్య సిబ్బందిని 444 రోజుల పాటు ఇస్లాం విద్యార్థులు నిర్బంధించిన ఘటన.

సద్బరీ వ్యాలీలో అవి ఇమడవు. అరవైల ప్రారంభంలో “సెవెన్ సిస్టర్స్ కళాశాలల్లో”ని ఒక కళాశాలలో నేను భౌతిక శాస్త్రం బోధించాను. యాభై ఏళ్ల క్రితం ఆ శాఖ కళాశాలలో ముఖ్యమైన భాగంగా ఉండేది. భౌతిక శాస్త్ర శాఖ ఒక అంతస్తులో సగభాగం ఆక్రమించింది! నేను అక్కడికి వెళ్ళేప్పటికి, వెయ్యిమంది విద్యార్థులలో ఐదుమంది మాత్రమే భౌతిక శాస్త్ర మేజర్లు. వాళ్ళు నిజానికి రోడ్డుకి అవల ఉన్న అనుబంధ పురుషుల కళాశాలల్లో వాళ్ళ కోర్సులన్నీ చదివేవారు. స్థల అవసరం ఎంతో ఉండి కొత్త భవంతులు కడుతున్న తరుణంలో కూడా ఆ భౌతిక శాస్త్రశాఖ ఇప్పటికీ ఖాళీ గదులతో ఎంతో స్థలాన్ని ఆక్రమిస్తోంది. ఇతర చోట్ల కూడా నేనెలాంటి పరిస్థితులే చూశాను.

వద్దు బాబు. మాకు ఈ శాఖలు వద్దు. ఐతే ఏముందాలి? “పాఠశాల సంఘం” (కార్పొరేషన్) అన్న కొత్త సృజనాత్మక ఆలోచన చేశాం.

నిర్దిష్ట లక్ష్యంతో బడి సభ ద్వారా ఇది ఏర్పాటు కావాలి. దాని లక్ష్యాలని దానికదే చూసుకొనడం తప్పనిసరి చేశాం. డబ్బు, సౌకర్యాల అవసరం ఏర్పడినపుడే బడి సభని అడగాలి. దానికదే నడిచే కార్పొరేషన్లో ఆసక్తి ఉన్న ఎవరయినా చేరవచ్చు. పరిపాలనా వ్యవహారాలు చూడడానికి ఒక కార్యనిర్వహక సంచాలకుడిని అది ఎన్నుకుంటుంది.

ఒక శాఖ లావాదేవీలు నిర్వహించడానికి “పాఠశాల కార్పొరేషన్” ఒక వాహిక అయింది. ఇందులో ఎన్నో వినూత్న లక్షణాలున్నాయి. ఇది ప్రతి ఒక్కరికీ

అందుబాటులో ఉంటుంది. ప్రజాస్వామికంగా నడపబడుతుంది. దీని అవసరం తీరిపోయిన తరువాత అది గౌరవప్రదంగా కనుమరుగవుతుంది.

•••

పాఠశాల సంఘం అన్న ఆలోచన పుట్టి బడి సభ ఆమెదించగానే హోరు మొదలయింది. తమ అభిమాన విషయాల మీద పని చేస్తున్న బృందాలు అధికారహోదా పొందాలని నిశ్చయించుకున్నాయి. కొద్ది నెలలలోనే కళలకి, కళాసరఫరాలకి ఒక సంఘం, శిల్పం, కుండలు చేయడానికొక సంఘం, సంగీతానికొక సంఘం, పాటలకొక సంఘం, తోలు పనికి, శిబిరాలకి, కొండలనెక్కడానికి, రసాయనిక శాస్త్రానికి, క్రీడలు, గది కృత్యాలకి, చెక్కపనికి, దృశ్యశ్రవణ కృత్యాలకి, ఫోటోగ్రఫీకి, వగైరా, వగైరా. కొత్త ఒక వింత కదా!

మొదట ఈ సంఘాల వాళ్ళు తమకి ఇష్టమైన ప్రాజెక్టులకి డబ్బు సమకూర్చు కోవటం తేలిక అవుతుందని అనుకున్నారు. వ్యక్తుల నుంచి వచ్చే డబ్బు సంబంధ అభ్యర్థనలని సభ తీవ్రంగా పరీక్షించేది. అవి న్యాయంగా లేవని వాటిని తరచుగా తిరస్కరించేది. పాఠశాల సంఘంనుంచి వచ్చే అభ్యర్థనలకి విలువెక్కువని చాలా మంది భావించారు. త్వరగానే ఆ భ్రమ తొలగిపోయింది. మొదట వచ్చిన కొన్ని అభ్యర్థనలు మొరటుగా తిరస్కరించబడ్డాయి. దాంతో సంఘాల్లో చాలా విఫలమయ్యాయి.

•••

కొద్ది కాలం తరవాత విషయాలు ఒక దారికొచ్చాయి. సంఘాలలో పని చేయడానికి వ్యక్తులు అలవాటు పడ్డారు. అనేక సంఘాలు ఏళ్ళ తరబడి నియమ రహితంగా ఇష్టం వచ్చినట్టు నడిచాయి. దృశ్య శ్రవణ సంఘం ఏర్పడినప్పుడు చాలా చురుకుగా పనిచేసింది. సినిమాల పట్ల, శ్రవణ పరికరాల పట్ల, ప్రత్యేకించి బడికి విరాళంగా వచ్చిన పోర్ట్‌బుల్ వీడియో కెమెరా పట్ల ఎందరో బాలలు ఆసక్తి చూపారు. క్రమంగా ఆ ఆసక్తి నీరసపడి పోయింది. సంవత్సరాలుగా ఈ సంఘానికి ఒక్కడే సభ్యుడు ఉండేవాడు. తనని తానే అతడు సంచాలకుడిగా ఎన్నుకునేవాడు. నిర్దేశింపబడిన కనిష్ట సభ్యుల సంఖ్య లేదు కనక ఇది నడిచిపోయింది. బడి సభ సమావేశాల్లో గంభీరంగా కనపడడానికి ఇంతకన్నా మేము చేయగలిగిందేమీ లేదు. దృశ్య శ్రవణ పాలక సంఘం ఒక అభ్యర్థనని చేసినప్పుడు, ఉన్న ఒకే సభ్యుడు

అంతకు మించి ఏం చెప్పగలడు. చాలా కాలం క్రియారహితంగా ఉన్న తరవాత పిల్లలకు స్టీరియో పరికరాలమీద ఆసక్తి కలిగింది. అప్పుడా సంఘం తిరిగి క్రియాశీలక కేంద్రంగా మారింది.

కొన్ని సంఘాలకి ఉత్సాహవంతులైన సభ్యులు ఎందరో ఉన్నారు, మిగతావాటికి ఒక్కరో. తోలుపని సంఘంలో దాని ఉత్కృష్ట దశలో పదిహేను మంది సభ్యులున్నారు. చెక్కపనికి సాధారణంగా ఆరుగురు లేక అంతకంటే ఎక్కువ సభ్యులు ఉంటారు. ఆసక్తి శిఖరాలు, నిర్లక్ష్యపు లోతుల మధ్య హెచ్చు తగ్గులతో ఛాయాచిత్ర సంఘం నడిచింది. వంటల సంఘం ఎప్పుడూ పెద్ద కార్యవర్గాన్ని నిలబెట్టుకోగలిగింది.

కొన్ని సంఘాలకి పాలనాపరమైన లక్ష్యాలుంటాయి. సోర్స్ సంఘం అవసరమైనపుడు సిబ్బందిలోని ఖాళీలను భర్తీ చేయవలసి ఉంటుంది. అప్పుడప్పుడూ మమ్మల్ని చూడటానికి వచ్చిన వాళ్లలో కొందరు బడిలో ఉండిపోయి ఇక్కడి సిబ్బందిగా మారిపోయే వారు. గ్రంథాలయ సంఘం గ్రంథాలయ నిర్వహణ చేపడుతుంది. బడి ప్రచురణలని ముద్రించి, పంచే పని ముద్రణ సంఘం చేస్తుంది.

వాటి వాటి కార్య క్షేత్రాలు పోవడం వల్ల ఎన్నో సంఘాలు మూతబడి పాతర వెయ్యబడ్డాయి. అలా పోయిన వాటిలో తోలుపని సంఘం మొదటిది. క్రీడల గది సంఘం కొన్ని సంవత్సరాల తరువాత రద్దయ్యింది. “డంజన్ & డ్రాగన్స్”¹ సంఘం దాని కాలంలో పాఠశాలకి పెద్ద వ్యామోహంగా నడిచి, చివరికి అంతరించిపోయింది. రకరకాల కళా సంబంధ సంఘాలు- ‘కళలు - చేతిపనుల’ సంఘంలో కలిసి పోయాయి.

ఇక క్రీడల సంఘ విషయానికొస్తే ఇది అంతరిస్తూ, ఫీనిక్స్ పక్షిలా తిరిగి బూడిద నుంచి పైకి లేస్తూ ఉంటుంది. ఔత్సాహికులైన క్రీడాకారులతో ఇది ప్రారంభమయ్యింది. క్రీడాసామగ్రిని చూసుకోవడం, కొనడాలు, వస్తువుల జాబితా తయారీ కంటే ఆటకీ వెళ్ళడం తేలికని వాళ్లకి అనిపించింది. దాంతో క్రీడల సంఘం మూతపడింది. కొత్త తరం వచ్చింది. వాళ్ళు ప్రతీదీ సరిగ్గా చేస్తామని ‘బడి సభ’కి వాగ్దానం చేశారు. ఈ పునరుద్ధాన రూపం ఒక సంవత్సరం పాటు ఉంది. క్రీడల సంఘం II మూతపడింది. కొన్ని సంవత్సరాల తరువాత కొత్త బృందం వచ్చింది.

1. ఇది యుద్ధ బోర్డ్ ఆట, 1974లో రూపొందింది. క్లుప్తంగా డి & డి అని వ్యవహరిస్తారు. దీంట్లో ఆడవాళ్లు ఒక పాత్రను ఎంచుకోవాలి.

ఖచ్చితంగా, తప్పనిసరిగా, ఆరు నూరైనా తమ పని చేస్తామని, క్రీడా సామగ్రి అంతటికీ బాధ్యత వహిస్తామని ఈ సంఘం చెప్పింది. 'బడి సభ' వారికి కొత్త సరఫరాలకి కొంత డబ్బు ఇచ్చి వేచి ఉంది. సంవత్సరం తరువాత అది దాని ముందు వాటి మార్గాన్ని అనుసరించింది. మేమిప్పుడు క్రీడా సంఘం V మీద పనిచేస్తున్నాం. ఆశ ఎప్పటికప్పుడు కొత్తగా పుట్టుకొస్తూ ఉంటుంది. క్రమాన్ని, వ్యవస్థని అవహేళన చేసేదేదో బహుశా బాహ్య ప్రపంచంలో ఉండి ఉండ వచ్చు.

13

విచక్షణ పద్ధతులు

అన్ని ఖర్చులూ ఉమ్మడికి సంబంధించినవి కావు. తరచూ వ్యక్తులు కూడా తమ అవసరాల కోసం వస్తువులు కొనవలసిన వస్తుంది. ఎవరయినా వంట చేసినా లేక తోలువస్తువులు చేసినా, లేక ఫిల్ము డెవలప్ చేసినప్పుడు, కుండ తయారు చేసినప్పుడు దానికి కావలసిన సామగ్రి వాడినందుకు సొంతంగా డబ్బు చెల్లించవలసి ఉంటుంది.

అది వంటింట్లో మొదలయింది. మొదట్లో ప్రతి ఒక్కరూ వాళ్ళకు కావలసిన వంట సరంజామా వారే కొని తెచ్చుకునేవారు. ఇది చాలా తెలివి మాలినదని తెలుసుకోడానికి ఎక్కువ కాలం పట్టలేదు. పైగా పని ఎక్కువ. తరచు కొన్ని వస్తువులు తేవటం మరిచిపోతుంటారు. కాబట్టి ప్రతిసారి అందరికీ ఒకరే కొనేవారు.

కావలసిన సామగ్రిని తెచ్చుకోవడం వరకు ఇది బాగానే ఉంది. సమస్య డబ్బు పనులు చెయ్యటం దగ్గర వచ్చింది. పిల్లలు కొనాల్సిన సరుకులకు బదులు ఇప్పుడు డబ్బులు మరిచిపోతున్నారు. వాళ్లు తీరా డబ్బులు తెచ్చినప్పుడు తేకుండా ఉంటే బాగుండునని కోరుకునేవాళ్ళం. ఎందుకంటే బిల్లుల సమస్య ఉండేది. అంతేకాకుండా చిల్లరతో చాలా డబ్బుతో మేం తిరగాల్సి వచ్చేది.

దీంతో కొత్త ఆలోచన అవసరమైంది.

•••

అదే ప్రతి విద్యార్థికి, ఉపాధ్యాయునికి 'వ్యక్తిగత విచక్షణ పద్ధతులు'. మేం చిన్న బ్యాంకుగా మారాలనుకున్నాం. ప్రతి ఒక్కరికి వారి సొంత ఖాతా ఉంటుంది. అందులో

వాళ్లు డబ్బు వేయాలి - ఒకసారికి పది డాలర్లు అనుకుందాం.

చెక్కుల్లా ఉండే రసీదు పుస్తకాలు చౌకగా సరఫరా చేసే వాడికోసం చూశాం. వ్యక్తిగత ఖాతాలు చెక్కుల ఖాతాలయ్యాయి. చెక్కు ఇచ్చి సొమ్ము తీసుకోవచ్చు. వారానికి ఒకసారి ఎవరో ఒకరు ఈ అంతర్గత చెక్కులను ఖాతా నిలవలతో సర్దుబాటు చేసేవాళ్లు. ఇక బడిలో నగదు అవసరం లేకుండాపోయింది.

•••

నిజానికి మా మొదటి ప్రయత్నం దీనికి కాస్త వేరుగా ఉంది. ప్రతి సంవత్సరం ప్రతి ఒక్కరి ఖాతాలో బడి తరపు నుంచి పది డాలర్లు వేయడంతో ఈ పద్ధతి మొదలు పెట్టాం, “ఈ డబ్బుతో బడిలో చదువుకి సంబంధించినవి కొనుక్కోవచ్చు. మేం ఉచితంగా ఏదీ ఇవ్వడం లేదు కాబట్టి ఫీజు డబ్బు నుంచి పది డాలర్లు ప్రతి విద్యార్థి వ్యక్తిగత ఖాతాకి జమ చేయాలనుకున్నాం. దాన్ని వాళ్ళు ఆ సంవత్సరంలో ఏ వస్తువు కొనడానికైనా వాడుకోవచ్చు. అంతకంటే ఎక్కువ కావాలంటే మిగతాది వాళ్లే వేసుకోవాలి.”

ఇది హేతుబద్ధంగానే ఉందనిపించింది. కాని సమస్యేమిటంటే ఇది పని చేయలేదు. “ఉచిత భోజన” మనస్తత్వం¹ గురించి మాకు వెంటనే గుణసారమైంది.

సొంతంగా ఖర్చుపెట్టుకోడానికి పది డాలర్లు ఉన్నాయని తెలియగానే, వాటిని ఖర్చు చేయడానికి మార్గాలు వెతకటం మొదలుపెట్టారు. అంతకు ముందు డాలరులో పదోవంతు కూడా ఖర్చుచేయని పిల్లలు అకస్మాత్తుగా డబ్బుతో కొనగల అన్ని రకాల వస్తువుల మీద ఆసక్తి పెంచుకోసాగారు. ఖర్చు చేయటం తెలియక డబ్బు మిగల్చడం అందరికీ మూర్ఖత్వంగా కనిపించింది.

మా సిద్ధాంతానికి అనుగుణంగా ఈ ఖర్చులని ఆమోదించే విధానాన్ని బడి ఏర్పరచలేదు. “అది వ్యక్తిగత విచక్షణతో కూడినదైతే, అది అంతే,” అన్నాం. “నిర్ణయం తీసుకోడానికి వాళ్ళ సొంత బుద్ధిని మాత్రమే ఉపయోగించాలి.” అయితే విద్యార్థులేమి కొంటున్నారో మేం గమనించకపోలేదు. బడి రికార్డులు, జమా ఖర్చు లెక్కలు అందరికీ బహిరంగమే.

రాక్ సంగీతం రికార్డులు కొనడానికి డబ్బుని వాడటం మొదలు కావడంతో చాలా మంది గాభరా పడసాగారు. చాలామందికి అది విద్యా సంబంధ అవసరాన్ని

1. ఊరికే వచ్చినది సద్వినియోగం కాదని తెలియచేసే ఆంగ్ల పదబంధం ఇది.

బాగా సాగదీసినట్టుగా అనిపించింది. అనతికాలంలోనే బడికి కొనే వస్తువుల్లో ఒకటి ఎక్కువగా కనబడసాగింది: పిజ్జా! ఇక చాలు అనే నిర్ణయానికి ఇదే కారణం అనుకుంటా. విద్యార్థులకి బహుమతులిచ్చే పని బడి చేయకూడదని బడి సభలో అధిక శాతం సభ్యులు నిర్ణయించారు. పది డాలర్ల బహుమతిని రద్దు చేశారు.

•••

విచక్షణ పద్ధతులు బాగా పని చెయ్యసాగాయి. తరచుగా బడి సంఘాలు సభ్యుల సొంత వాడకానికి పెద్దమొత్తంలో వస్తువులు కొనేవి. వాటికి డబ్బు చెక్కుల ద్వారా చెల్లించేవారు. ఆ విధంగా వెల విషయంలో అందరూ లాభం పొందేవాళ్లు, కావలసిన వస్తువులన్నీ సమకూరేవి.

అవును, మాకు కూడా ఉన్న దాన్ని మించి సొమ్ము తీసుకున్న సందర్భాలు ఎదురయ్యాయి. అప్పుడప్పుడూ చెక్కు వాపసొచ్చేది, బయటి ప్రపంచంలో లాగే.

14

వంటలు

తాజాగా తయారు చేసిన బ్రెడ్లు వాసన బడి అంతా తేలియాడుతోంది. మెల్లమెల్లగా అందరూ వంటింట్లోకి చేరుకోసాగారు, ఓవెన్‌లో నుంచి రొట్టె బయటకు రావడం కోసం వేచి చూస్తున్నారు. కొద్ది నిమిషాల్లో మార్గరెట్ పత్రా వెచ్చని రొట్టెని ముక్కలుగా కోసి వచ్చిన వారికి అమ్మసాగింది. ఆ డబ్బులు వంట సంఘానికి చెందుతాయి. వెన్నకూడా ధరలో కలిపే ఉంది.

అనేక సంవత్సరాలుగా ఈ అంకం పలుమార్లు చోటు చేసుకుంది. రొట్టెలు, పిజ్జాలు, కేకులు, కుక్కిలు, బిస్కెట్లు ఇంకా ఎన్నో రకాల తినుబండారాలు మార్గరెట్ మంత్ర దండం నుండి మెచ్చుకొనే పొట్టల్లోకి ప్రవహిస్తాయి.

ఆమెకి పనిలో సహాయపడటానికి చిన్న సైన్యం ఎప్పుడూ తయారుగా ఉండేది. కొన్నిసార్లు వాళ్ళు తమతో కలిసి ఏదో ఒకటి చేయమని ఆమెని అడుగుతారు. మంగళవారం నాడు ఫలానా ఫలానా చేయబోతున్నాను, చేరదలచిన వారు సంతకం చేయవచ్చు అని కొన్నిసార్లు మార్గరెట్ నోటీసు పంపిస్తుంది.

అది అద్భుత దృశ్యం! ఒక రోజు ఏడు, ఎనిమిది, తొమ్మిది సంవత్సరాల వయసుగల చిన్నపిల్లల గుంపు, మరో రోజు కొమరుల గుంపు; ఎక్కువసార్లు అన్నివయసుల పిల్లలు పక్కపక్కనే పని చేస్తుంటారు. అక్కడ నెమ్మదస్తులు, ఎవ్వరితో కలవని పుస్తకాల పురుగులు అందుబాటులో ఉండేవారు, ఎలాంటి గుర్తింపు లేనివారు, విషయ జ్ఞానంగల వాళ్ళు, కొత్తపిల్లలు, అన్ని రకాలవాళ్ళు ఉంటారు. అందరి ఉద్దేశం మార్గరెట్ తో కలిసి పనిచేసి వంట ఎలా చేయాలో నేర్చుకోవడం. అంతేకాదు! తయారు చేయడానికి అవసరమైన సరుకులకు డబ్బిస్తే, చేసిన వంటకాన్ని పిల్లలు ఇంటికి తీసుకొని వెళ్లవచ్చు. ఉదాహరణకి ఇటాలియన్ 'లసాంగా', లేదా ఒక కొత్త 'డెస్టర్ట్' (భోజనంలో చివరగా తినే పదార్థం) ఇంటికి తీసుకెళ్లవచ్చు. లేదా చేసిన వంటకాన్ని బడిలో వాళ్లందరూ డబ్బులిచ్చి తింటారు. వంట సంఘపు లాభం కొంచెం పెరుగుతుంది.

పదవీ విరమణ చేసేవరకు బడి మొదటి 16 సంవత్సరాలలో మార్గరెట్ ఒక ప్రత్యేక వ్యవస్థగా ఉండింది. ఆమె ఒక గొప్ప వంటకత్తె, అద్భుతమైన ఉపాధ్యాయురాలు. ఆమె అసలయిన ప్రత్యేకత ఆమె విజ్ఞత. మిడ్‌వెస్టర్న్ వ్యవసాయ క్షేత్రంలో పుట్టిపెరిగి, అమెరికా నావికా దళ అధికారి భార్యగా ముప్పై, నలభై దశకాలలో ప్రపంచమంతా తిరిగింది. ఇళ్లు మారే విషయంలో నావికాదళం అంతగా సహాయం చెయ్యకపోవడంతో సొంతంగా అవన్నీ చేసేది. నావికాదళ కథనాల సంపద, నావికాదళ భాషా పాండిత్యానికి తోడు, మనుషుల గురించిన లోతైన అవగాహనను ఆమె పెంపొందించు కోగలిగింది.

చిన్నపిల్లలకి ఆమె అంటే అంతులేని ఇష్టం. ప్రతి ఒక్కరూ ఆమెని ప్రేమించేవారు. ఎంత కరోడ కుర్రవాడైనా ఒక స్నేహితురాలిలాగా ఆమెను హృదయానికి దగ్గరగా తీసుకుంటాడు. ఆమె వారిలో ఒకరిగా గంటల తరబడి వాళ్లతో పొద్దు పుచ్చుతూ ఉండేది. వాళ్ళు గాడి తప్పుతున్నారనుకున్నప్పుడు మార్గరెట్ తన మనసులో మాట చెప్పుటానికి ఏమాత్రం సంకోచించదు. కాని ఆమె ఎప్పుడూ వారిని మర్యాదగా చూసేది, వాళ్ళు అభిప్రాయాలని గౌరవించేది.

ఆరేళ్ళ పిల్లలతో కూడా అలాగే వ్యవహరించేది, ఎవరైనా శుభ్రం చేయటానికి బద్దకిస్తే వెంటనే మార్గరెట్ కంచుకంరం నుంచి ఒక సామెత వాళ్ళని పనిలోకి దిగేలా చేస్తుంది.

మార్గరెట్ విషయంలో వంటలో కాని జీవితంలో కాని చేసిన పనికి తినటమే గీటురాయి. అవి ఏమి వంటలు! ఆమె సృష్టించే ప్రత్యేకమైన వంటకాలకి అంతం

లేదు. ప్రతి రుతువులో, ప్రతి సంవత్సరం పాఠశాల ప్రధాన కార్యక్రమాల్లో వంట ఒకటిగా మారింది. దానికి కారణం మార్గరెట్ మార్గదర్శకత్వంలో వాళ్లు కష్టించి పనిచెయ్యటం, కలిసి పనిచెయ్యటం, బాగా చెయ్యటం ఒక సంప్రదాయంగా మారటం.

పని జరుగుతున్నప్పుడు మార్గరెట్ అల్లరి, పరాచికాలను ఏమాత్రం సహించేది కాదు. ప్రతి ఒక్కరూ వాళ్ళ వయసుతో నిమిత్తం లేకుండా వాళ్ళకు తగ్గ పనులు చేయాలి. ప్రతి ఒక్కరూ ఆపిల్ పళ్ల తొక్క తియ్యగలరు, సరుకులని కొలవగలరు, కలపగలరు, ఓవెన్ ని చూస్తూ ఉండగలరు, గిన్నెలు తోమగలరు, బల్లలు శుభ్రం చేయగలరు. ప్రతి ఒక్కరూ వస్తువులు బయట పెట్టగలరు, తిరిగి వాటిని లోపల పెట్టగలరు. ఆమె పర్యవేక్షణలో పరిశుభ్రమైన వంట గదితో పని ప్రారంభమై అంతే పరిశుభ్రతతో ముగుస్తుంది.

మార్గరెట్ ని ఆదర్శంగా తీసుకుని ఇతరులు కూడా వంట నేర్పేవారు, వంట కార్యక్రమాలు నిర్వహించేవారు. వంట సంఘం నుంచి ఒక్కరుగా వంట చెయ్యగలరన్న ధృవీకరణ పత్రం పొందినవారు ఒంటరిగా లేక బృందంగా తరచూ వంటలు చేసేవారు. వంటలో సమర్థులైన సిబ్బంది రకరకాల వారితో కలిసి బృందాలుగా ఏర్పడి వంటలు చేసేవాళ్లు. కొన్నిసార్లు అనుబంధ వంట తరగతులు ఒక శృంఖలంలా సంవత్సరమంతా

సాగేవి: కొన్ని ఉదాహరణలు రొట్టె చేయడం, చైనా వంటలు. ప్రాథమిక వంట.

అప్పుడప్పుడూ వింత రుచులు గల సిబ్బంది తమ నైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శించేవారు. కొన్నిసార్లు చాలా వింత వంటలు. ఉదాహరణకి బార్బరానే తీసుకుందాం. ఆమె సమగ్ర పోషహాకార నిపుణురాలు. ఆమెకు సహజమైన ఆహారాల పట్ల అభిరుచి - చాలా, చాలా “సహజమైనవి.” ఆమెది ‘ఉత్పత్తి’ ఆరోగ్య ఆహారపు మోజు కాదు. నా ఉద్దేశం అప్పుడప్పుడూ ఒక కప్పు పొట్టుతో కూడిన గోధుమ పిండి వేసి లేక ఒక టేబులుస్పూను తేనె వేసి దాన్ని “ఆరోగ్యకర” ఆహారం అని పిలిచేది కాదు. బార్బరా తీపినిచ్చే వస్తువులను (చాలా అరుదుగా తప్పించి) కలిపేది కాదు. పొట్టు తీయని ధాన్యాలు, తాజా ఉత్పత్తులు, ఎంత తక్కువ సాధ్యపడితే అంత తక్కువ ఉడికించి వండినవి - వీటిని నమ్ముతుంది. ఉదాహరణకి పొట్టు తీయని రైదాన్నపు పిండితో, తీపి కలపకుండా క్యారబ్ కేక్ చేయగల వ్యక్తిని నేను అంతకు ముందు కలవలేదు.

బార్బరా కూడా అన్ని వయసుల వారితో అద్భుతంగా కలిసిపోతుంది. అందుకే ఫలానారోజు తాను వంట చేస్తున్నానని బార్బరా నోటీసు పెట్టినప్పుడు పిల్లలు తప్పుకుండా చేరతారు. ఆమెతో ఉండటానికి వాళ్లు ఇష్టపడతారు. కొన్నిసార్లు వంట చేయడం ఒక సవాలుగా పరిణమిస్తుంది. ఉదాహరణకు ఒక రోజు ఆమె బృందం చాక్లెట్ కుక్కీలలాగా కనిపిస్తున్న వాటిని తయారుచేసినప్పుడు. నిజానికి అది వంటసోడా, పంచదార, తేనె లేకుండా రై, ఓట్, పొద్దుతిరుగుడు గింజలు, సోయాపిండి, క్యారబ్¹ ముక్కల నుంచి చేసే కుక్కీలు తయారయ్యాయి. కానీ వీటికి చాక్లెట్ కుక్కీల రుచిలేదు!

•••

పాత తరహా పద్ధతిలో చేతితో ఐస్క్రీమ్ చేయడానికి ప్రతి ఏడూ జూన్ నెలలో ఒక ప్రత్యేక రోజు ఉంటుంది. ఈ సంప్రదాయాన్ని మార్గరెట్టే ప్రారంభించింది. ఆమె వ్యవసాయ క్షేత్రంలో చిన్నపిల్లగా ఉన్నప్పుడు ఐస్క్రీం చేయటం ప్రారంభించింది. దానికి కావలసిన పదార్థాలు - స్వచ్ఛమైన మీగడ, ఐసు, రాతి ఉప్పు - రావటంతో ఒక్కసారి ఉత్తేజం ఊపందుకుంటుంది. గంటల తరబడి యంత్రాన్ని తిప్పటంలో పిల్లలు వంతులేసుకునేవారు. చివరన తిప్పడం కష్టంగా ఉంటుంది కాబట్టి పెద్ద

1 మధ్యధరా సముద్ర ప్రాంతంలో పెరిగే ఒకానొక మొక్కకు కాసే కాయ. దీన్ని చాక్లెట్ రుచిని ఇచ్చేందుకు వాడతారు.

పిల్లలు చివరగా తిప్పేవాళ్ళు. 2.30 గంటలకల్లా ఐస్క్రీం తయారవుతుంది. దానికోసం వంటింటితో మొదలై బారులు తీరిన ప్రజలు భవనం చివరి దాకా ఉండేవారు. వేసవి వేడి రోజున అన్నీ కలిసి కమ్మని వాసనతో ఉన్న ఆ తాజా ఐస్క్రీముతో సరితూగగల వస్తువులు చాలా తక్కువ. తరవాత వంటింటిని శుభ్రపరచడం కూడా ఆ ఆనందాన్ని దూరం చేయదు.

15

అన్ని వయసుల వారు కలవడం

అన్ని వయసుల వారు కలవడమనేది సద్బరీ వ్యాలీ రహస్య ఆయుధం.

వయసుని బట్టి విభజించడం వెనక మర్మం నాకేనాడూ అంతుపట్టలేదు. నిజ జీవితంలో మనుషులు వయసుని బట్టి సంవత్సరాల వారీగా విభజింపబడి జీవించరు. ఫలానా వయసులో పిల్లలందరికీ ఒకేరకమయిన ఆసక్తులుగాని, సామర్థ్యాలుగాని ఉండవు.

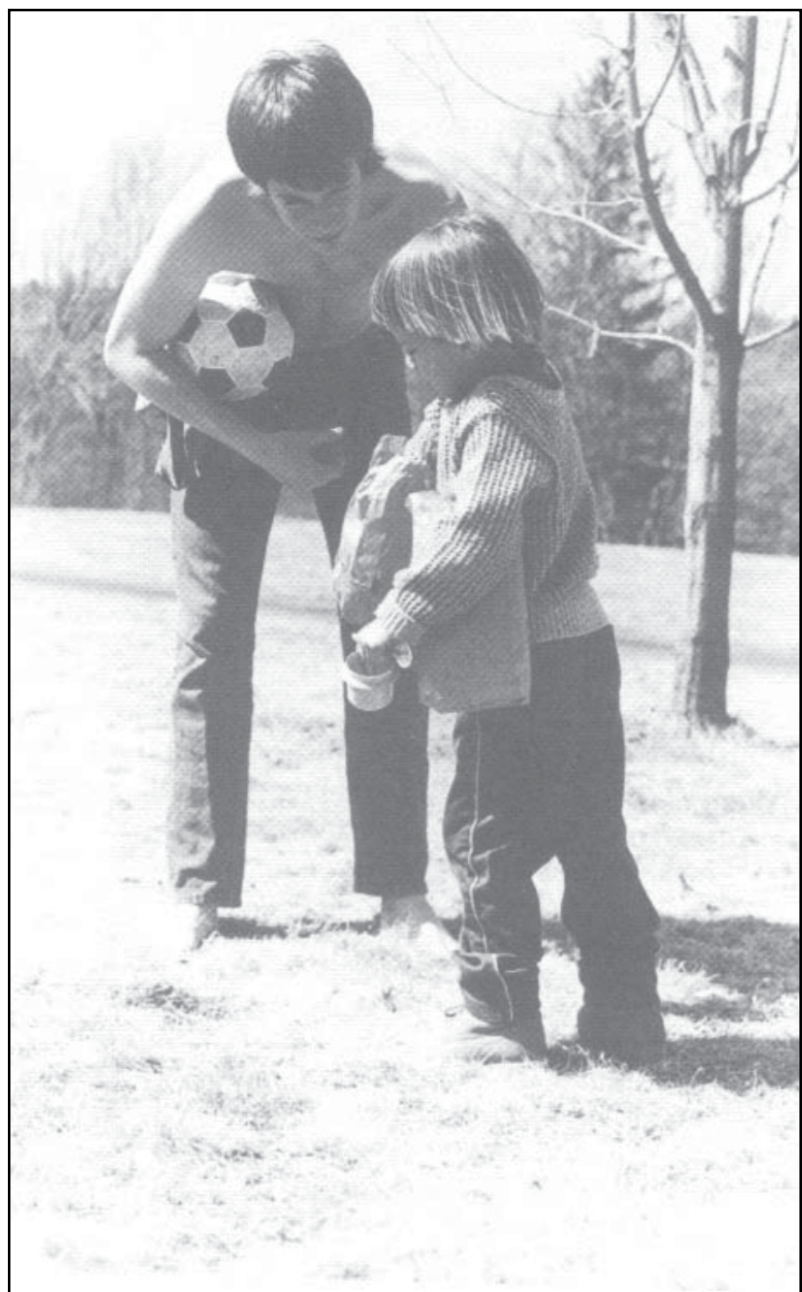
ఏది ఏమయినా వాళ్ళని వాళ్ళ పద్ధతులకి వదిలేస్తే పిల్లలెలా కలిసిపోతారో మేం తెలుసుకున్నాం. బయటి మనుషుల్లాగే పిల్లలు కూడా కలిసిపోతారు.

•••

సాండ్విచ్ తయారు చేసే సదస్సులో నేను మాట్లాడినపుడు, వన్నెందు సంవత్సరాల నుంచి, పద్దెనిమిదేళ్ళ వరకు అన్ని వయసుల వాళ్లు ఉన్నారు. వంట అన్ని హద్దుల్నీ సులభంగా చెరిపేస్తుంది. కొన్ని సంవత్సరాల తరవాత ఆధునిక చరిత్రని బోధిస్తున్నప్పుడు ఆండ్రీయాస్ అనే పదేళ్ళ కుర్రవాడు పదిహేదేళ్ళ వయసున్న అబ్బాయిలు, అమ్మాయిలతో కలిసి కూర్చున్నాడు.

ఎప్పుడూ సూత్రం ఒకటే: ఎవరికయినా ఏదయినా చేయాలనిపిస్తే వాళ్ళు అది చేసేవారు. ఆసక్తి అనేదే ముఖ్యం. చేసే పని కష్టమైనదైతే నైపుణ్యం ముఖ్యమవుతుంది. చాలా విషయాల్లో చాలామంది చిన్నపిల్లలకి పెద్ద వాళ్లకంటే ఎక్కువ నైపుణ్యం ఉండేది.

నైపుణ్యాలు, నేర్చుకొనే వేగం ఒకే స్థాయిలో లేనపుడు, అసలైన తమాషా మొదలవుతుంది. పిల్లలు ఒకరికొకరు సహాయ పడతారు. అది తప్పుదు; లేకపోతే ఆ బృందం మొత్తంగా వెనకబడి పోతుంది. వాళ్ళు గ్రేడ్ల కోసమో, బంగారు పతకాల కోసమో పోటీ పడటం లేదు కాబట్టి సహాయపడాలనే వాళ్లకు ఉంటుంది. ఇతరులకు

సహాయపడి అందులో గెలుపొందడం అత్యంత సంతృప్తిని కలిగిస్తుంది కాబట్టి వాళ్లు అది ఇష్టపడి చేస్తారు.

రకరకాల వయసువాళ్లు కలిసి పని చేస్తుండటం చూడటం అద్భుతంగా ఉంటుంది. బడిలో ఎక్కడికెళ్ళినా అన్ని వయసుల వారూ కలిసి పనిచేయడం ఎదురౌతుంది.

దీనికి భావోద్రేక పార్శ్వమూ ఉంది. ఇది ఒక ముఖ్య అవసరాన్ని పూరిస్తుంది. పదహారేళ్ళ వ్యక్తి సాయంసమయాల్లో ఓ అమ్మలాగో, అన్నలాగో ఆరేళ్ళ వాని పక్కన కూర్చొని చదవడం ఒక తృప్తిని ఇస్తుంది. చదవడం స్వాంతనను - చుట్టూ పెద్దవాళ్ళు ఉండే ప్రపంచంలో సుఖంగా, భద్రంగా ఉన్నామన్న స్వాంతనను పిల్లల్లో కలిగిస్తుంది. కంప్యూటర్ ఎలా పని చేస్తుందో తెలియని పదహారేళ్ళ కొత్తవాళ్ళకి పన్నెండేళ్ళ పాప ఓపిగ్గా వివరించేటప్పుడు ఆమెలో ఆత్మ గౌరవం పెల్లుబుకుతుంది.

ఇందులో సామాజిక పార్శ్వమూ ఉంది. పిల్లలు పాఠశాలలో మొదటిసారి నృత్యాన్ని ఏర్పాటు చేసినపుడు నాకు గదిలో నృత్యంలో భాగస్వామి కోసం ఎదురు చూసే పిల్లలు మదిలో మెదిలారు. దీనిని 'కల్పిత పరిచయ కార్యక్రమం,' అంటారు. నా మొదటి నాట్య అనుభవం జూనియర్ హైస్కూలులో. ప్రతి ఒక్కరికీ అదే అనుభవం కదా? గదికి ఒకవైపు అబ్బాయిల్ని మరోవైపు అమ్మాయిల్ని ఉపాధ్యాయులు పెట్టారు. అక్కడి నుంచి పరిస్థితులు మరింత దిగజారాయి.

ఇక్కడ పిల్లలు మా అందరినీ ఆశ్చర్యపరిచారు. ప్రతి ఒక్కరూ వచ్చారు, అందరూ కలిసి నాట్యం చేశారు. ఒక సంవత్సరం ఎడం ఉన్న జంటలలాగే వదేళ్ళు ఎడం ఉన్న జంటలూ చాలా ఉన్నాయి. పదిహేనేళ్ళ అమ్మాయితో ఏడేళ్ళ అబ్బాయి చేసిన నాట్యానికి మొదటి బహుమతి వచ్చింది! ప్రతి ఒక్కరూ చాలా ఆనందంగా గడిపిన సమయం అది. సంవత్సరాలు గడిచాయి, చిన్నవాళ్ళు పెద్దవాళ్ళయ్యారు, కానీ అందరూ కలిసి నృత్యం చేసే విధానం మాత్రం అలాగే ఉంది.

చిన్నవాళ్ళకు పెద్ద పిల్లలు మంచి నమూనాలుగా, ఆదర్శప్రాయులుగా, కొన్ని సార్లు దేవుళ్ళుగా ఉండేవాళ్ళు. కొన్నిసార్లు ఎలా ఉండకూడదో కూడా వాళ్లనుంచి నేర్చుకుంటారు. “ఏడేళ్ళ వయసులో నేను కౌమార వయస్సు వాళ్లతో ఉండి వాళ్ళని దగ్గరగా చూడటం వల్ల ఏం చేయకూడదో నేర్చుకున్నాను. నా ఆరోగ్యంకాని, నా జీవితంలో కొన్ని సంవత్సరాలుకాని, నా సమయంకాని వృధా కాలేదు,” 18 ఏళ్ళ వయసపుడు మా అబ్బాయి మైఖేల్ చెప్పాడు.

పెద్ద పిల్లలకి చిన్న పిల్లలు కుటుంబ నమూనాగా ఉండేవారు - వాళ్లు చిన్న

తమ్ముళ్లు, చెల్లెళ్లుగా, చిన్న పిల్లల్లాగా ఉండేవాళ్లు. నాలుగేళ్ళ వయసులో షేరోన్ బడిలో చేరినప్పుడు, ఆ పాప అప్పుడే తన తల్లిదండ్రుల్ని కోల్పోయి ఉంది. మొదటి సంవత్సరం ఆ పాప ప్రతి ఒక్కరి “బిడ్డ” అయ్యింది: అందరూ ఆమెకు చదివేవారు, ఆమెతో ఆడేవారు, మాట్లాడేవారు, ముద్దు చేసేవారు. పూర్వ విద్యార్థులు వాళ్ళ చంటి బిడ్డలతో, పాదాడే పాపలతో వచ్చినపుడు కౌమారవయస్కులు తరచూ ఆ చిన్నవాళ్ళతో గంటల తరబడి ఆడుతూ ఉంటారు.

ఇక నేర్చుకొనే పాఠ్యం. ఇతర పిల్లల ద్వారా నేర్చుకోవడాన్ని పిల్లలు ఇష్టపడతారు. మొదటి అంశం, విద్యార్థి కష్టాలని ఈ మధ్యే అనుభవించి ఉండటం వల్ల పెద్దవాళ్ళ కంటే పిల్ల టీచర్లు బాగా అర్థం చేసుకుంటారు. వాళ్లు ఇచ్చే వివరణలు సాధారణంగా సరళంగాను, మెరుగ్గాను ఉంటాయి. ఒత్తిడి, తీర్పులివ్వడం తక్కువగా ఉంటాయి. నేర్పేవాళ్ల స్థాయికి చేరుకోవడానికి త్వరగా, బాగా నేర్చుకోవాలన్న తపన ఎక్కువగా ఉంటుంది.

పిల్లలకి కూడా నేర్పించడమంటే ఇష్టం. అది వారికి ఒక విలువనిస్తుంది, సాధించామన్న అనుభూతిని కలిగిస్తుంది. అంతేకాదు, ఏదైనా బోధించేటప్పుడు ముందుగా వాళ్లు దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకోవాలి. తమకు ఆసాంతం తేటతెల్లం అయ్యేంత వరకు, తమ విద్యార్థులకు బాగా స్పష్టంగా అర్థమయ్యేంతవరకు వాళ్లు దానితో కుస్తీ పడతారు.

అన్ని వయసులవారూ కలిసి పనిచేయడం ఒక అద్భుత విజయం. అది బడిలో బోధన, అధ్యయన శక్తులని గణనీయంగా పెంచుతుంది. అది స్పందించే, యదార్థ మానవీయ వాతావరణాన్ని కల్పిస్తుంది. మా బడిని తరచుగా ఒక గ్రామంతో పోలుస్తారు - అక్కడ అందరూ కలుస్తారు, నేర్చుకుంటారు, బోధిస్తారు, నమూనాగా ఉంటారు, సహాయపడతారు, తిడతారు - అన్నిటికీ మించి జీవితాన్ని పంచుకుంటారు. ఈ పోలిక మంచిదేనని భావిస్తాను.

పెద్దలు కూడా పిన్నల నుంచి నేర్చుకోవలసింది చాలా ఉంది. హన్నా గ్రీన్ బెర్గ్ తన “బీచ్ చెట్టు” (ది బీచ్ ట్రీ)లో చెప్పిన దానికన్నా మెరుగ్గా ఎవరూ చెప్పలేదనే అనుకుంటాను. అది ఇదిగో:

బీచ్ చెట్టు

ఈ శిశిరంలో ఒకానొక ఉత్సాహమైన ఉదయాన నేను మొట్టమొదటి సారి బీచ్ చెట్టుని “చూశాను”. సద్బరీ వ్యాలీ స్కూలులో 18 సంవత్సరాలున్న వ్యక్తి నుంచి పైన చెప్పిన మాటలు రావడం ఆశ్చర్యమనిపిస్తుంది -

అశ్చర్యమేకాని అది నిజం. అందరిలాగే నేను శిశిరంలో ఈ చెట్టుని చూశాను - ఆకులు ఎరుపుకి తిరిగి, రాలిపోయాయి. శీతాకాలమంతా దాని కొమ్మలు వాటి అద్భుత, విశాల రూపాన్ని చూపుతాయి. వసంతం రావడం, లేత చిగుళ్ళు చెట్టుకి రోజారంగు అద్ది, మెల్లగా ముదురాకువచ్చు రంగులోకి మారడమూ చూశాను. ఒక తరం తరవాత మరోతరం పిల్లలు ఈ పెద్ద చెట్టెక్కడం నేర్చుకొని చిటారు కొమ్మకి పాకి అక్కడ గంటల తరబడి కూర్చోవటం చూశాను. కాని వారం క్రితం మాత్రమే నేను నిజంగా ఆ చెట్టుని “చూసి”, నిజంగా దాన్ని అర్థం చేసుకున్నాను. ఒక చిన్నపాప ఆ చెట్టుని అర్థం చేసుకోడమెలాగో నేర్పవరకూ పెద్దదానినైనా ఆ చెట్టుని అనుభవంలోకి తీసుకోలేక పోయాను, ఇదీ జరిగింది.

ఒక రోజు ముఖం వెలిగి పోతుండగా షారోన్, తనంతట తాను ఆ బీచ్ చెట్టుపైకి ఎక్కగలిగానని (తనకి ముందు చాలా చిన్న పిల్లలాగే) చెప్పింది. ఎట్లా ఎక్కాలో తనకి జాయిన్ నేర్పిందనీ, తను నాకు చూపిస్తాననీ అంది. ఆమె ఆనందాన్ని పంచుకోడానికీ, పైగా ఆ ఉదయం సూర్యకాంతి ప్రకాశవంతంగాను, ఎరుపు, పచ్చ ఆకుల మీద మంచు ప్రతిఫలిస్తూ ఉన్న కారణంగా నేను ఆమెతో పాటు వెళ్ళాను. షారోన్ తను చెట్టు ఎలా ఎక్కిందో చూపించి, కిందికి దిగి వచ్చి నన్ను కూడా అనుసరించమంది. నేను చాలామంది పిల్లలకి ఎక్కడంలో సాయపడ్డాను, దిగలేకపోతున్న వారిని దించడంలో ఇంకా ఎక్కువ మందికి సాయపడ్డాను. కాని నేనుగా చెట్టెక్కడానికి ఎప్పుడూ ప్రయత్నించలేదు.

“కాదు” అన్నదాన్ని షారోన్ వెంటనే ఒప్పుకోదని నాకు తెలుసు. నాపట్ల ఆమెకున్న గౌరవాన్ని నిలుపుకోవాలంటే, ఆమెకోసం నేను చెట్టు ఎక్కాలి! ఆమె చాలా ఓపిగ్గా, స్పష్టంగా అంచెలంచెలుగా ఎలా ఎక్కాలో, ఎలా దిగాలో చూపించింది. నేను మొట్టమొదటిసారి ఆ చెట్టు ఎక్కాను.

నేను ఒక ఎత్తుకి వచ్చేప్పటికి అక్కడి నుంచి కనపడిన దృశ్యానికి ముగ్ధురాలినయ్యాను. ఆ పెద్ద పెద్ద కొమ్మలని, చక్కగా కూర్చోడానికి ఉన్న స్థలాన్ని, ఆ అద్భుత భావనను నేను వర్ణించలేను. నేను ఈ చెట్టుని మొట్టమొదటిసారి “చూస్తున్న” భావన కలిగిందనడం సమంజసంగా ఉంటుంది. పెద్దవాళ్ళమైన మనం అన్నీ తెలిసిన వాళ్ళమని అనుకుంటాం. పిల్లలకి నేర్పించాల్సిన అవసరం ఉందనీ, వాళ్ళకి బోధించాలనీ మనం అనుకుంటాం. అయితే సద్బరీ వ్యాలీ బడిలో ఏ బిడ్డయినా మన

అమాయకత్వానికి, ఎదురుగా ఉన్న వైభవాన్ని చూడడానికి స్పందించని మన అలక్ష్యానికి ఆశ్చర్యపోతుందని నేను పందెం కాస్తాను. ఫారోన్ మంచి టీచరు. నాకామె నేర్పించినదానికి నేనెప్పుడూ ఆమెకు రుణపడి ఉంటాను.

16

ఆట

రోజులూ, నెలలూ గడుస్తున్న కొద్దీ మెల్లగా మా కళ్ళముందే ఒక గ్రామం రూపొందుతోంది. కళల గది నుంచి తెచ్చుకున్న ఒక పెద్ద బల్ల మీద అది పరుచుకుని ఉంది. కృత్రిమ బంకమన్న (ప్లాస్టిక్)తో చేసిన ఈ నమూనా నిజం ఊరిలా ఉంది.

తరచూ ఆరు లేక అంతకన్నా ఎక్కుమంది పిల్లలు గంటల తరబడి దాని చుట్టూ చేరి మాట్లాడుతుంటారు. వారి ఊహలో ఉన్న వస్తువుల సూక్ష్మ ప్రతిరూపాలను తయారు చేయటానికి వాళ్లు పూనుకున్నారు. గుర్రాలు, చెట్లు, కార్లు, ట్రక్కులు, జంతువులు, కంచెలు, మనుషులు - ప్రతీది. అవి కేవలం పాతకాలపు నకళ్ళు కాదు, లోపంలేని పునరుత్పత్తులు. ఉదాహరణకి విడదీయగలిగిన ఒక పూర్తి “మోటారు” ప్రతి మాహనం లోపల ఉంటుంది. అదంతా సులువుగా నాచేతిలో ఇమిడి పోతుంది. వేలెడు ఎత్తున్న మనుషులకి బట్టలు, స్పష్టమైన ముఖ కవళికలు ఉన్నాయి. కప్పులపైన పెంకులు, గోడలకి తలుపులు, లోపలి గదుల్లో బల్లలు, కుర్చీలు ఉన్నాయి.

అంతా ప్లాస్టిక్ పదార్థంతోనే - చుట్టడం, మలచడం నమూనా తయారు చేయడం. ఇది ఒక పెద్ద ఆట. ఈ ఆట రెండు సంవత్సరాలు సాగింది.

ఎనిమిది నుంచి పద్నాలుగు సంవత్సరాలు వయసున్న ఈ పిల్లలు (ప్రధానంగా అబ్బాయిలు) కళని “సృష్టిస్తున్నా”రని ఎవరూ సూచించలేదు. ఈ భావన వారిని కించపరచి ఉండేది. వాళ్లు ఏ సిబ్బందినీ సహాయం అడగలేదు, ఎవరూ ఇవ్వలేదు. అందులో పాల్గొన్నవారికి అదొక ఆట - సీరియస్ అయిన, ఏకాగ్రతతో కూడిన అవధులు లేని ఆట.

బడిలో ప్రతి తరానికి తీవ్రంగా చేపట్టే “క్లబ్బు”లుంటాయి. సాధారణంగా అది తొమ్మిది లేక పది సంవత్సరాల వయసప్పుడు మొదలౌతుంది. కొన్నిసార్లు తమకంటే చిన్న వాళ్ళని తమతో పాటు ఉండనిస్తారు. మొదలైన తరువాత అవి ఒకటి లేదా రెండు సంవత్సరాలపాటు కొనసాగుతాయి. ఒక “క్లబ్బు”, దానికి ఒక క్లబ్ హౌస్

ఉంటాయి. మొదట్లో అడవిలో పాడుబడిన గుడిసె కూలిపోయేంత వరకు క్లబ్బుగా ఉండేది. తరవాత అది గుర్రపుశాల గదిలోకి మారింది. ఆ తరవాత ప్రధాన భవంతిలో ఒక గదిలో కొనసాగింది. తరవాతతరవాత అగ్నిమాపక నియమాలనుసరించి ఆ గదిని అనుమతించకపోవటం వల్ల చుట్టూ గోడలుండే ఏ రహస్య ప్రదేశమైనా క్లబ్ హౌస్ గా మారేది, అవసరమైతే గోడలూ, పైకప్పు ఊహించుకునేవాళ్లు. అందులోకి సామాగ్రిని చేర్చేవారు - ఒక తివాచి, ఒక కుర్చీ, బల్ల. సంప్రదాయాలు కనిపెడతారు, కథాంశాలు, ప్రణాళికలు పొదుగుతారు, గూఢచారులను నియమిస్తారు. రక్షకభటులను ఏర్పాటు చేస్తారు. సంక్లిష్టత, రహస్యమయ ప్రపంచాన్ని సృష్టించుకుంటారు. అందులో ఉన్న పిల్లలు ఎప్పుడూ చాలా హడావిడిగా, తీవ్రమైన ఏకాగ్రతతో ఉంటారు.

బడిలో ఆట అనేది చాలా సీరియస్ వ్యవహారం. ఆట అనేది పిల్లలకీ, అడటం మరిచిపోని పెద్దలకీ సీరియస్ విషయమే. వృత్తి విద్యావేత్తలు ఆటలంటే తరచూ ఇబ్బంది పడతారు. బడి పనులలోకన్నా పిల్లలు ఆటల్లో తమ శక్తియుక్తులను ఎక్కువగా కేటాయించటం దీనికి కారణం. విద్యావిషయాలు ఇష్టంగా అనిపించేలా చెయ్యటానికి అప్పుడప్పుడూ మానసిక శాస్త్రవేత్తలు నేర్పుకోవడంలో ఆటకున్న విలువ గురించి రాస్తారు - ఉదాహరణకి కండరాల కదలిక నైపుణ్యాలని పెంపొందించుకోవడంలో, సృజనాత్మక సమస్య పరిష్కారాలు నేర్పుకోవడంలో లేదా చట్టబద్ధమనిపించే మరొకటి నేర్పుకోవడంలో ఆటల ప్రాముఖ్యతని పేర్కొంటారు.

ఆట అనేది సద్బరీ వ్యాఖ్య జీవితంలో ఒక పెద్ద భాగం అన్నది వాస్తవం.

నేర్చుకోవటంలో ఆట ప్రధానమార్గం. అయితే, మీరు ఊహించిన దానికి భిన్నమైనవి నేర్చుకుంటారు. చేస్తున్న దాని మీద పూర్తిగా మనసుపెట్టి దానిమీద తమ శక్తియుక్తులన్నింటినీ కేంద్రీకరించడాన్ని నేర్చుకుంటారు పిల్లలు. అందుకు హద్దులుండవు, అలసట ఉండదు, హడావిడి లేదు, ఒక భావనని మధ్యలోనే ఒదిలేసి మరోదానికి వెళ్ళడమనేది ఉండదు. ఈ “పాఠం” జీవితాంతం నిలిచి ఉంటుంది.

బడిలో చాలామంది పిల్లలు ఆటల్లో తీరకలేకుండా ఉంటూ, రోజంతా ఏమీ తినకుండా, విశ్రాంతి తీసుకోకుండా గడుపుతారు. సాయంత్రం బాగా తిని, రాత్రి గాఢ నిద్రలోకి జారిపోతారు. వాళ్ళు చాలా సమయం పని చేశారు.

•••

ఆట పరిధి చాలా విస్తృతమైనది, కానీ వాటికి అవసరమైన పరికరాలు, సరంజామాకి చాలా తక్కువ ఖర్చు అవుతుంది.

మేం బడి ప్రారంభించడానికి మొదట సన్నద్ధమవుతున్న సమయంలో మాకున్న కొద్ది మొత్తాన్ని “అవసరమైన” అన్ని రకాల “ఆట” సామగ్రి కోసం కేటాయించడానికి చాలా గంటలు గడిపాం. ప్రత్యేకించి చిన్నపిల్లల కోసం నర్సరీల్లో, కిండర్ గార్డెన్ లో, శిశు వినోద కేంద్రాల్లో ఉండే సాధారణ సామగ్రితో మొదలుపెట్టాం.

మొదటికొద్ది సంవత్సరాలు గడిచేసరికి, మమ్మల్ని మేం నమ్మలేకపోయాం. ఆ సరంజామా అంతా దాదాపు వాడకుండా అలాగే పడి ఉంది. ఉపయోగించిన వాటిలో చాలా వరకు అవి ఉద్దేశింపబడిన దానికంటే వేరే అవసరాలకి వాడారు.

ఆటలకు పిల్లలు వాడే ప్రధాన సామగ్రి కుర్చీలు, బల్లలు, గదులు, అలమరాలతో పాటు అడవి, పొదరిళ్లు, రాళ్ళు, రహస్య ప్రదేశాలతో ఉండే బయటి ప్రపంచం. వారి ఊహే వారి ప్రధాన పరికరం.

ఆటలకి సంబంధించి మేం కొన్న సరంజామా 12 సంవత్సరాల పాటు అలా పడి ఉంది. విరాళంగా మరికొంత సామాను వచ్చి చేరింది. దీంట్లో మూడొంతుల ఆటల సామగ్రిని బాక్సుల్లో సర్ది అటకెక్కించాం. అటక పొడిగా ఉంది కాబట్టి అక్కడవి పాడవ్వకుండా చాలా కాలం ఉంటాయి.

అయితే కొన్ని మినహాయింపులుంటాయి. పెద్దపిల్లలు బోర్డు ఆటలు - వాళ్ళిండ్ల నుండి తెచ్చిన ‘మోనోపలీ’ ఆటను రోజుల తరబడి ఆడతారు. ఇక “రిస్క్” ఆనే ఆట నాలుగు సంవత్సరాల పాటు మోజుతో ఆడారు, అది వాళ్ళని భౌగోళిక శాస్త్రజ్ఞులుగా, మిలటరీ వ్యూహకర్తలుగా మార్చింది. “డంజన్స్ & డ్రాగన్స్” ఆట సంగతి సరేసరి.

ప్రతి ఒక్కరూ ఆటకీ అవసరమైన ఉపకరణాలను విస్తృతంగా, సొంతంగా సేకరించి, జాగ్రత్తగా కూర్చారు. అది వాళ్ల వ్యక్తిగత ఆస్తి. చాలా ఆటలకన్నా “డి & డి”ని బయటి వాళ్లు సహించేవాళ్లు - ఇందులో వాళ్ళు కొంత నేర్చుకుంటారు; ఉదాహరణకి మధ్యయుగ జీవితం గురించి కొన్ని విషయాలు నేర్చుకుంటారు.

•••

మేం ఆటలని సీరియస్‌గా తీసుకుంటాం. వాటిల్లో కలగజేసుకోవాలన్న ఊహే మాకు రాదు. కాబట్టి, అది అన్ని వయసుల్లో వృద్ధి చెందుతుంది. బడి వదిలి వెళ్ళే పట్టభద్రులకి తాము చేసే ఏ పనికైనా తమ సర్వస్వం ఎలా ఇవ్వాలో తెలుసు, అదే సమయంలో జీవితాన్ని నవ్వుతూ, సంతోషంగా ఎదుర్కోవటాన్ని మరిచిపోరు.

17

గ్రంథాలయం

పసుపు పట్టి (టేపు)¹ విషయంలో మేం కొట్లాడుకునేదాకా వస్తామనిపించింది. బడి గ్రంథాలయ నిర్వహణపై అనేక సుదీర్ఘ సమావేశాలు జరిగాయి. గ్రంథాలయాధికారిగా ఉన్న పౌలా తన వాదనను బలంగా వినిపిస్తోంది.

“చిన్న పిల్లల పుస్తకాలను ప్రత్యేకంగా గుర్తించాలి. సులువుగా గుర్తించడానికి వాటికి పసుపు పట్టి ఉండాలి.” పౌలా ప్రభుత్వ పాఠశాల గ్రంథాలయాధికారిగా పనిచేసిన అనుభవజ్ఞురాలు. తన పద్ధతులను కొంత మార్చుకుంటుందేమో అనుకున్నాను. కానీ పాత అలవాట్లని వదులుకోవడం చాలా కష్టం.

“అది అవసరమా?” నేను అడుగుతూనే ఉన్నాను. “పొరపాటున పెద్దవాళ్ళ పుస్తకాన్ని చిన్న పిల్లలు తీస్తారని మన భయమా?”

వాదన తీవ్ర స్థాయికి చేరింది. ప్రమాదవశాత్తూ చిన్నపిల్లలు చాలా కష్టమైన పుస్తకాన్ని తీస్తే నిరుత్సాహ పడతారన్నది పౌలా భయం. ఆమె దృష్టిలో పెద్దల ప్రపంచం పిల్లలకి భయం కలిగిస్తుంది, కాబట్టి అలాంటి నిస్పృహ, బాధాకరమైన అనుభవాల

1. గ్రంథాలయంలో పుస్తకాలు అమర్చటానికి ప్రతి ఒక్కదానికి ఒక ప్రత్యేకమైన సంబంధం ఉంటుంది. అలాగే బయటకీ ఇవ్వని రిఫరెన్స్ పుస్తకాలకు ఎర్ర పట్టి ఇస్తారు. అమెరికాలో చిన్న పిల్లల పుస్తకాలకు పసుపు పట్టి వేయటం గ్రంథాలయ పద్ధతి.

నుంచి పిల్లలని రక్షించాలి.

మాలో చాలా మందికి పసుపు పట్టీ అన్నది చిన్నపిల్లల పట్ల పెద్దలు వ్యవహరించే తీరుకి మరొక గుర్తు. వాస్తవ ప్రపంచాన్ని జయించి, దానిపై ఆధిపత్యం సాధించాలని పిల్లల్లో ఉండే బలమైన నిశ్చయాన్ని సరిగా అర్థం చేసుకోకపోవడానికి ఇది మరో ఉదాహరణ.

నెలల తరబడి సాగిన గంభీర చర్చ తరవాత చివరికి ఓటింగ్ చేపట్టాం. పసుపు పట్టీ ఓడిపోయింది. బడి తెరవటానికి ముందే, పౌలా రాజీనామా చేసింది. పనిచేస్తున్న మా గ్రంథాలయాన్ని ఆమె చూడనేలేదు.

అయితే, నిజానికి “పనిచేస్తున్న” కాదు, చాలావరకు “పని చెయ్యని” గ్రంథాలయాన్ని ఆమె చూడలేదు. మా దృష్టిలో గ్రంథాలయ ఉద్దేశం చాలా చిన్నది: అది ఒక స్తబ్ధమైన వనరు, జ్ఞాన దాహమైనప్పుడు ఎవరైనా దాని నుంచి తోడుకోవచ్చు. (సర్వసాధారణ ఉత్పేక్షలు ఈ సందర్భంలో సరిపోతాయి.)

మేం చూసిన అన్ని పాఠశాలల గ్రంథాలయాల్లో జీవం లేకపోవటం బాధించేది. పుస్తకాలన్నీ ప్రత్యేకంగా ఒక గదిలో లేక ఒక భాగంలో ఉంచి దానిని “గ్రంథాలయం” అనడం మాకిష్టం లేదు. అది ‘శవాలను భద్రపరిచే గది’గా మాకు ధ్వనిస్తుంది: ఆ స్థలం విడిగా ఉంటుంది, అక్కడ ప్రతి ఒక్కరూ నిశ్చలంగా ఉండాలి, గుసగుసగా మాట్లాడాలి. గ్రంథాలయాధికారి పర్యవేక్షక దృష్టిలో అప్రమత్తతతో, కాస్త భయంతో కదలుతుండాలి. పుస్తకాలు ప్రతిచోటా ఉండి సౌకర్యంగా, సుఖంగా, సులభంగా అందుకునేట్టుగా, సహజంగా చదువుకొనేట్టు ఉండాలని మేం కోరుకున్నాం. కేవలం పుస్తకం జారీ చేయించుకుని తీసుకెళ్లేటట్టు కాదు.

చాలామంది పిల్లలు పుస్తకాలను అరల నుంచి బయటకు తీయాలని కోరుకున్నారు. గ్రంథాలయం చిందరవందర అవుతుందన్న భయం మాకు లేదు.

అయితే మేం చాలా మంచి పుస్తకాలు ఉండాలని కోరుకున్నాం, పిల్లలు ఇష్టపడేవి, జాగ్రత్తగా చూసుకునేవి.

దాని కోసం మేమొక కొత్త రకం పుస్తకాల సేకరణ విధానాన్ని ఏర్పరచుకున్నాం. సాధారణంగా ఉపయోగించే పద్ధతి సరైనది కాదనిపించింది. పుస్తకాలు అంటే ఆసక్తి ఉన్న వ్యక్తి ప్రతి విజ్ఞాన రంగంలోని అత్యంత ఆసక్తికరమైన పుస్తకాలను కనుగొనాలని మేము కోరుకోలేదు. ఒక రంగం అంటే ఆసక్తి ఉన్న వ్యక్తికి అందులోని ఆణిముత్యం లాంటి పుస్తకాలు అందుబాటులో ఉండాలని కోరుకున్నాం.

●●●

ఆ విధంగానే చేశాం. అది చాలా సులువేకాదు, ఖర్చు తక్కువ కూడా. తమ వ్యక్తిగత గ్రంథాలయాల నుండి కొంత భాగాన్ని విరాళంగా ఇవ్వమని ప్రజల్ని కోరాం. ఆ పుస్తకాలు ఆసక్తికరంగా, ఉపయోగకరంగా ఉన్నాయని వాళ్లు వాటిని ఎంచుకున్నారు. అవి ప్రత్యేకమైనవని వాటిని వాళ్లు కాలక్రమంలో సేకరిస్తూ వచ్చారు. ఆ విధంగా సర్దబర్ వ్యాలీ గ్రంథాలయం ఒక నిపుణుల సైన్యంతో నిర్మితమయింది, ఇంకా నిర్మించబడుతూనే ఉంది.

అయితే పుస్తకాలన్నీ మంచివేమీ కావు. ఏ గ్రంథాలయంలోనైనా అన్నీ మంచివే ఉంటాయా? సరే ఏదైనా ఒక పుస్తకం తీసుకోండి. పసుపు పట్టి మీద జరిగిన వాడి వేడి చర్చల్లాంటివి ఆ పుస్తక గుణగణాల మీద వెంటనే చెయ్యవచ్చు. అయితే మా దగ్గరున్న పుస్తకాలను కనీసం వాటిని కొన్నవారు చదివారు, వాటిని విలువైనవిగా భావించారు.

అసతి కాలంలోనే బడి భవనం పుస్తకాలతో నిండిపోయింది. సంవత్సరం తరవాత సంవత్సరం, గది తరవాత గదిలో కొత్తగా వచ్చే పుస్తకాల కోసం కొత్త అరలు ఏర్పాటయ్యేవి.

•••

నిజానికి కొన్నిసార్లు మేం దాదాపు పుస్తకాల సముద్రంలో మునిగిపోయే వాళ్ళం. అప్పుడు మేం పుస్తక విక్రయం నిర్వహిస్తాం.

కొన్నిసార్లు అసాధారణ, ప్రత్యేక విషయ నైపుణ్యం మీద పుస్తకాలు వస్తాయి. ఉదాహరణకు, మాసాచుసెట్స్ సాధారణ శాసన నిబంధనల పూర్తి సంపుటాలు, విస్తృతమైన సమీక్షలతో సహా. పసుపు పట్టితోగాని, లేకుండాగాని దీన్ని పేజీలు తిప్పేవాళ్ళు ఇక్కడ ఎవరూ లేరు. అలాగే సాంకేతిక శాస్త్ర పత్రికల సంపుటాలు కూడా. అలాంటి వాటిని అమ్మడానికి లేదా ఇచ్చివేయడానికి మార్గాలు వెదకవలసి ఉంటుంది. మాకు వచ్చిన వాటిల్లో ఎక్కువ భాగం బీరువాల్లో ఉంచుతాం, పిల్లలు వాటిని తిరగేస్తారు.

•••

కొన్నిసార్లు, ఎవరికైనా అవసరమైన పుస్తకాలు లేకపోతే వాటిని కొంటామనుకోండి. అప్పుడది ప్రత్యేక ఖర్చవుతుంది.

1970 దశకం మధ్యలో ఒక రోజు రాష్ట్ర విద్యాశాఖ నుంచి మాకొక లేఖ వచ్చింది. అందులో ఒక చెక్కు ఉంది. విద్యకి సాయపడేందుకు చేసే ఎన్నో ఉదార ప్రయత్నాల్లో ఒకటిగా, దేశవ్యాప్తంగా అన్ని పాఠశాలలకు పుస్తకాలు కొనేందుకు డబ్బు ఇవ్వాలని అంకుల్ సామ్¹ నిర్ణయించాడు. పాఠశాల బీరువాల్లో ఎక్కువ పుస్తకాలుండడం మంచిదని, అందువల్ల పాఠశాలలు మెరుగవుతాయని ప్రభుత్వం భావించినట్టు ఉంది. ప్రచురణకర్తలు దీనిని వ్యతిరేకించి ఉండరని ఖచ్చితంగా చెప్పగలను.

మాకు అవసరమున్నా లేకపోయినా స్వర్గం నుంచి మాకు అందిన వరం ఇది. ముందుగా దాన్ని తిప్పి పంపించేద్దామని అనుకున్నాం. కానీ అది తెలివయిన పనికాదు. పుణ్యానికెవరో కుంచెడు ధాన్యం ఇస్తే పిచ్చి కుంచమని గొణుక్కున్నాడంట, కాబట్టి పుస్తకాల ప్రత్యేక ఖర్చు కింద ఉపయోగించటానికి దాన్ని పాఠశాల సభ ఇచ్చింది.

దేశ అధ్యక్షులు వస్తారు పోతారు. రాజకీయాలు వామపక్షం వైపుకి, కుడి వైపుకి మారుతుంటాయి, వెనక్కి, ముందుకి ఊగుతాయి. కానీ చెక్కులు మాత్రం వస్తూనే ఉన్నాయి.

•••

మరి పసుపు పచ్చ పట్టీ మాటేమిటి?

కొన్ని ప్రత్యేక ఏర్పాట్లు చేశాం. చిన్న పిల్లల కోసమని నిర్దిష్టంగా ఉన్న పుస్తకాలని మారుమూల గదులలో, లేదా పై అరలలో ఉంచలేదు. నిచ్చేనతో పని లేకుండా పిల్లలకి వాటిని అందుబాటులో ఉంచాం.

కానీ పట్టీలు మాత్రం లేవు. పట్టీ లేని పుస్తకాన్ని చదువుతున్న చిన్న పిల్లవాడిని చూసి “దాంతో ఏం చేస్తున్నావ్ పిల్లాడా?” అని గద్దించే అవకాశం ఎవరికీ ఉండదు.

అందమైన పిల్లల పుస్తకాన్ని ఒక పెద్ద విద్యార్థి చూస్తూ, దానిమీద పట్టీ వల్ల అది చిన్న పిల్లల పుస్తకమని ఇతరులకు తెలిసిపోతుందని ఇబ్బంది పడనవసరం లేదు.

1. అమెరికా ప్రభుత్వాన్ని వాడుకలో ‘అంకుల్ సామ్’గా వ్యవహరిస్తారు.

చాలినంత సమయం

సద్బరీ వ్యాలీలో గంటలు కొట్టరు, “పీరియడ్లు” ఉండవు.

ఏ కృత్యం మీదయినా గడిపే సమయం అందులో పాల్గొంటున్న వాళ్ల మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. అది ఆ వ్యక్తి కోరినంత, అవసరమైనంత ఉంటుంది. అలా వెచ్చించిన సమయం ఎప్పుడూ సరైన మోతాదు అవుతుంది.

పాఠశాల ఉదయం 8.30 గంటలకి ప్రారంభమై సాయంత్రం 5 గంటలకి ముగుస్తుంది. ఎవరైనా డార్క్‌రూమ్‌లోకి ఉదయం తొమ్మిది గంటలకి వెళ్లి పని పూర్తయినాక సాయంత్రం 4 గంటలకు బయటికి రావడం అసాధారణమేమీ కాదు.

జాకోబు కుండలు చేసే చక్రం ముందు కూచుంటాడు. అతని వయసు 13 ఏళ్ళు. అది ఉదయం 10.30 గంటల సమయం: అతడు కుండలు చేయడానికి సిద్ధమవుతాడు. ఒక గంట గడుస్తుంది. రెండు గంటలు. అతని చుట్టూ రకరకాల పనులు జరుగుతుంటాయి. అతని స్నేహితులు అతను లేకుండానే సాకర్ (ఫుట్‌బాల్) ఆట మొదలుపెట్టేస్తారు. మూడు గంటలు గడిచిన తరువాత 2.15 గంటలకి అతను అక్కడి నుంచి లేస్తాడు. ఈ రోజు తన కృషిని చూపడానికి ఏమీ లేదు. ఒక్క కుండ కూడా అతనికి తృప్తినివ్వలేదు.

పక్క రోజు అతను మళ్ళీ ప్రయత్నించడు. ఈసారి అతను 1.00 గంటకి తనకి నచ్చిన మూడు నమూనాలతో ఆపాడు.

థోమస్, నాథన్ 11 సంవత్సరాల వాళ్ళు. ఉదయం 9.00 గంటలకి డంజన్స్ అండ్ డ్రాగన్స్ ఆట మొదలుపెట్టారు. అది సాయంత్రం 5.00 గంటలకి కూడా పూర్తి కాలేదు. మర్రూడు 5.00 గంటలకి కూడా కాలేదు. మూడోరోజు మధ్యాహ్నం 2.00 గంటలకి వాళ్ళు దాన్ని పూర్తిచేశారు.

షిర్డే 9 ఏళ్ళ పాప. కుర్చీలో కుదురుకుని పుస్తకం చదవడం ప్రారంభించింది. ఇంటి దగ్గర కూడా దానిని కొనసాగించింది. అది పూర్తయ్యేవరకు మూడు రోజులపాటు దానిని వదలిపెట్టలేదు.

ఆరేళ్ళ సిండి, షెరోన్‌లు అడవిలో నడకకి వెళ్లారు. అది అందమైన వసంతకాలపు రోజు. వాళ్ళు నాలుగు గంటలపాటు బయటే ఉండిపోయారు.

డాన్ ఒక శిశిరపు ఉదయం మొదటిసారి చేపలు పట్టే గాలాన్ని మడుగులో వేశాడు. మూడు సంవత్సరాల తరవాత అతడింకా చేపలు పడుతూనే ఉన్నాడు.

●●●

సద్బరీ వ్యాలీలో సమయం ఒక సరుకు కాదు. బాగానో, పిచ్చిగానో సమయాన్ని “ఉపయోగించరు”. అది “వృధా” కాదు, “ఆదా” కాదు.

ఇక్కడ సమయం సంక్లిష్టమైన అంతర్గత జీవనలయకి ఒక కొలమానం. సంఘటనలు ఒకటొకటిగా అవిష్కరించబడేటప్పుడు ఒక్కొక్కదానికి అవసరమైనంత సమయం గడుస్తుంది.

భోజన సమయమంటూ లేదు. లేదా ఏ సమయమైనా భోజన సమయమే, నువ్వు ఆకలిగా ఉన్నట్టయితే పదిన్నర, పన్నెండు, రెండున్నర, ఐదు గంటలకు తినవచ్చు. విన్నీ ది పూహ్¹కి ఒక గోడ గడియారం ఉంది. అది 11.00 గంటల దగ్గర ఎప్పుడో ఆగిపోయింది. దానికి ఎప్పుడూ ఆకలే, 11.00 గంటలనేది ఏదైనా “కాస్త తినే సమయం”, ఎప్పుడయినా దానికి 11.00 గంటలే.

వారి వారి సమయ స్పృహని బట్టి ప్రతిబిడ్డా ఎదగడం సంవత్సరం తరవాత సంవత్సరం బడిలో నేను గమనించాను. పిల్లలు ఒక్కసారి ముందుకి గెంతడం, చెప్పలేనంతకాలం అక్కడే స్థిరంగా ఉండడమూ నేను చూశాను. వాళ్ళు ఊహలోకంలో పైకెరగరటమూ, నేలమీదకి మెల్లగా తిరిగి రావడమూ నేను చూశాను.

మేమిచ్చే దానికంటే ఎక్కువ సమయం పిల్లలకు కావలసివస్తే వాళ్ళకి బడి తాళం చెవులు ఇస్తారు. కొందరు చాలా పెందలాడే వస్తారు, కొందరు సాయంత్రం చాలాసేపు ఉండిపోతారు. కొందరు సెలవల్లో, వారంతాల్లో వస్తారు.

●●●

వ్యక్తిగత లయకి బడి ఇచ్చే గౌరవం అవిచ్ఛిన్నమైంది. ప్రతి ఒక్కరూ ముందో, వెనకో వాళ్ళ అంతరాత్మతో లయస్తారన్న భరోసా ఇది ఇస్తుంది. తమ వ్యక్తిగత సమయానికి గౌరవం ఉంటుందన్న ఎరుక విద్యార్థులకి ఉంది. వాళ్ళ దీనికి విలువనిస్తారు, ఎంతో ఇష్టపడతారు. కౌమార వయస్సులు, “అన్నిటికంటే ఈ బడి నన్ను నేను తెలుసుకోడానికి సమయాన్ని ఇచ్చింది,” అని చెప్పడం ఎన్నోసార్లు విన్నాను.

●●●

1. ఎ.ఎ.మిల్నె రాసిన పిల్లల పుస్తకాలలో ఒక పాత్ర అయిన బొమ్మ ఎలుగుబంటి (టెడ్డీ బేర్) పేరు విన్నీ ది పూహ్.

గాఢమైన ఏకాగ్రత సమయస్పృహని పూర్తిగా కోల్పోయేట్లు చేస్తుంది. తరువాత కాలంలో ఎక్స్రేలు అని పిలిచిన చొచ్చుకుపోయే కిరణాలను అనుకోకుండా రోన్ట్జెన్ (Roentgen)¹ కనుగొన్నప్పుడు అతని ప్రవర్తన గురించి మొదటిసారిగా చదివినప్పుడు నేను ఆశ్చర్యపోయాను. ఒక సాధారణ భౌతికవేత్త అయిన అతడు ఉత్సాహం, తీవ్ర కుతూహలం నిండగా తనని తాను ప్రయోగశాలలో బంధించేసుకున్నాడు. తలుపు బయట పెట్టిన భోజనం అలాగే ఉండిపోయింది. ప్రపంచాన్ని కుదిపేసే తన నివేదికతో ఏడు రోజుల తరువాత గాని అతడు బయటకు రాలేదు.

•••

సృజనాత్మక మేధావులకు సంబంధించిన తీవ్రమైన ఏకాగ్రత, కాలాన్ని పట్టించుకోక పోవడం ఎప్పుడూ ఉంటాయి. వారిపట్ల ఆరాధనతో అది “మేధావుల”కే పరిమితం అని అంటుంటాం. మనమంతా కూడా మనమన మార్గాల్లో సృజనాత్మక మేధావులమే. అమితమయిన ఇష్టంతో మునిగిపోయే శక్తి మన అందరిలోనూ ఉంటుంది. బయట ప్రపంచపు గడియారాలని విస్మరించి మన లోపలి గడియారాలపైన దృష్టి నిలపాల్సిన ఆవశ్యతక అందరికీ ఉంటుంది.

•••

1 విల్హెల్మ్ రోన్ట్జెన్ (1845-1923), జర్మన్ భౌతిక శాస్త్రవేత్త, ఎక్స్రేను కనుగొన్నందుకు 1901లో నోబెల్ బహుమతి లభించింది.

వ్యక్తిగత సమయాన్ని ఎంతగా పట్టించుకోమో అందరికీ సంబంధించిన విషయాలలో సమయపాలన అంత ఖచ్చితంగా ఉంటుంది. ఇది గౌరవానికి సంబంధించింది. చాలామంది నిర్దిష్ట సమయంలో, నిర్దిష్ట స్థలంలో ఏదైనా కలిసి చేయాలన్న ఒప్పందానికి వచ్చినపుడు ఆ మాట ప్రకారం నిలబడడం మర్యాద. వాళ్ళ వాళ్ళ వ్యక్తిగత సమయాలను సరిచేసుకుని, గుంపుకంతటికీ ఉమ్మడి సమయాన్ని కల్పించాలి.

బడి సభ ప్రతి గురువారం ఖచ్చితంగా 1.00 గంటకి ప్రారంభమవుతుంది. అక్కడ ఉండడం నీకిష్టం లేకపోతే రావద్దు. ఇష్టమైతే సరిగ్గా సమయానికి రావాలి. తరగతులు నిర్దేశించిన సమయానికి మొదలవుతాయి, లేదా అస్సలు జరగవు. ముందుగా అనుకున్న సమయానికి క్షేత్ర పర్యటనకు ఖచ్చితంగా బయలుదేరతాం. లేకపోతే పర్యటనే ఉండదు. ఎవరయినా ఆలస్యమైతే ఆ వ్యక్తిని వెనక ఒదిలేస్తారు. ఇతరులతో ఒప్పందం చేసుకున్నాక వ్యక్తిగత లయకి స్థానం లేదు.

•••

బడిలో సమయాన్ని గురించిన స్పృహ లేకపోవడం కూడా అన్ని వయసులవారూ బాగా కలిసిపోటానికి ఒక కారణం. ఒక మనిషి పుట్టాక ఎన్నిరోజులు గడిచాయి, ఎన్ని సంవత్సరాలు గడిచాయి అని ఆందోళన పడటం అసందర్భంగా అనిపిస్తుంది. ఆరేళ్ళ వాళ్ళు, తరుణ వయస్కులు, పట్టభద్రులు, సిబ్బంది, తల్లిదండ్రులు ప్రతి ఒక్కరూ ఎదుటవాళ్ళ అంతస్సారంతో స్వేచ్ఛగా, బహిరంగంగా వ్యవహరిస్తుంటారు. దానికి వయసు గురించి ఏమీ తెలియదు. శాస్త్రవేత్త నీల్స్ బోర్ (Niels Bohr)¹ పది సంవత్సరాల తరవాత తన సహోద్యోగిని కలుసుకున్నప్పుడు ఆనాటి సంభాషణని మళ్ళీ అక్కడి నుంచి కొనసాగించారని కథగా చెబుతారు. సద్బరీ వ్యాలీలో, ఇలాంటి కథలు సర్వ సాధారణం.

సద్బరీ వ్యాలీలో ప్రతి ఒక్కరికీ సమయం ఉంటుంది.

-
1. నీల్స్ బోర్ (1885-1962); డానిష్ భౌతిక శాస్త్రవేత్త, పరమాణు నిర్మాణాన్ని, క్వాంటం సిద్ధాంతాన్ని అర్థం చేసుకోవడంలో కీలక పాత్ర వహించాడు. దీనికిగాను అతడికి 1922లో నోబెల్ బహుమతి లభించింది.

నేర్పుకోవడం

అన్నిటిని మించి సద్బరీ వ్యాలీ మా అందరికీ ఒక విషయాన్ని నేర్పుతుంది: వినయం. ప్రతిరోజూ మా అజ్ఞానం మాకు ఎదురువుతూ ఉంటుంది, దానితో తలపడతాం. దానిపట్ల మా గౌరవాన్ని చూపుతాం.

ఇదంతా ఎలా నేర్చుకుంటారో తెలుసుకోవాలనుకోవటంతో మొదలయింది. చాలా ఏళ్ళ క్రితం మేం విద్యారంగంలో ప్రవేశిస్తున్నప్పుడు ఎవరైనా ఎలా నేర్చుకుంటారనే దాని గురించి మాకు కొంత తెలుసుకున్నాం.

కళాశాలలో నా తొలి బోధనానుభవం బాగా జ్ఞాపకముంది. నాకు నా బోధనాంశం తెలుసు. బోధనశాస్త్రం, మనోవిజ్ఞానశాస్త్రం, అభివృద్ధికి సంబంధించిన పుస్తకాలు చదివి ఉన్నాను. ప్రపంచ పీఠం మీద కూర్చున్నట్లు నాకు అనిపించేది - ఎంతో “జ్ఞానం”తో, నా విద్యార్థులకి ఎంతో ఇవ్వగలిగి ఉన్నానని అనుకునేవాడిని.

కొద్ది కొద్ది మోతాదులో వాస్తవం తెలియవచ్చింది. నా ఎదురుగా కూచుని ఆసక్తితో, ఆనందంగా కనిపిస్తున్న ముఖాల ముసుగు కింద వాస్తవానికి భారీ విసుగుదల, నిరాసక్తత దాగి ఉన్నాయన్న విషయాన్ని మొదట కనిపెట్టాను. అంతేకాదు నేను చెప్పేదాంట్లో ఎక్కువ భాగాన్ని వాళ్ళు గ్రహించటంలేదని కూడా తెలుసుకున్నాను. “ఇక్కడొక ముఖ్యమైన అంశముంది. అది పాఠ్యపుస్తకాలివ్వలేని అంతర దృష్టిని కలిగిస్తుంది,” అని నేను ఎంతో ముఖ్యమైన విషయమైనట్టు నొక్కి చెబుతాను. కానీ ఫలితం మాత్రం శూన్యం. పరీక్షలో జవాబులు రాసినప్పుడు, పుస్తకంలో ఉన్నది జాగ్రత్తగా బట్టీపెట్టి ఉన్నదిఉన్నట్లు రాసేవారు. అంతకుమించి మరొకటి చూడలేదు.

నేను బాగా ప్రయత్నించాను, చాలా చదివాను. కానీ, నా అదృష్టం మెరుగు పడలేదు. నా సహోద్యోగులు కూడా (అది వాళ్ళు పట్టించుకుంటే) ఇదే సమస్యను ఎదుర్కొంటున్నారని గ్రహించాను. విద్యార్థులకు నేర్పుకోవలని లేనప్పుడు నేను వాళ్ళ ముందు ఎంత ఎగిరినా, ఎంత బుజ్జగించినా, ఎంత బెదిరించినా వాళ్ళు నేర్పుకోరన్నది మెల్లగా నాకు జ్ఞానోదయమైంది. వాళ్ళకి ఆసక్తి ఉన్నా లేకపోయినా అసలు ఎవరైనా ఎలా నేర్చుకుంటారన్న విషయం మాకు తెలియదన్న చేదు నిజం అప్పుడు గుర్తించాను.

•••

రాజుగారి కొత్తబట్టల గాథకి మన చుట్టూ ఉన్న పాఠశాలలు గొప్ప ఉదాహరణ అని కొన్నిసార్లు అనుకుంటాను. సంవత్సరం తరువాత సంవత్సరం పాఠశాలలు తమని తాము జ్ఞానం సమకూర్చేవిగా, విద్యని అందించేవిగా పిలుచుకొంటూ కొనసాగుతాయి. మిగతావన్నీ విఫలమైనపుడు, ఆ గాయాలు మాన్చే పూతగా డబ్బుని వాడతారు.

కాని దానివల్ల ఏ ప్రయోజనమూ ఉండదు. మనం ఎంత ప్రయత్నించినప్పటికీ పిల్లలు ఏమీ నేర్చుకుంటారో, ఎప్పుడు నేర్చుకుంటారో, ఎలా నేర్చుకుంటారో అంతే నేర్చుకుంటారు.

సద్బరీ వ్యాలీలో నేను ఈ సత్యాన్ని అన్ని వేళలా ఆచరణలో చూస్తున్నాను. వాళ్ళు నిజంగా ఎలా నేర్చుకుంటారన్న రహస్యాన్ని నేను ఇప్పటి వరకు ఛేదించ లేకపోయాను.

మాకు తెలియనది తెలిసినట్లు నమ్మించటానికి పాఠశాలగా మేం ఎన్నడూ ప్రయత్నించలేదు. ప్రతి ఒక్కరు తమ సొంత మార్గాన్ని ఎంచుకొనేటప్పుడు పక్కన నిలబడటమే మా పాత్ర. అడిగినపుడు మేం సహాయ పడతాం, అడగనపుడు పక్కకి తప్పుకుంటాం.

•••

అందమైన వాళ్ళ మనసుల్లో ఎంతో వైవిధ్యం మేం చూశాం. పియాజే (Piaget)¹ నీ మాటలు మింగేసెయ్యే. నేర్చుకోడంలో దశలా? అర్థం చేసుకోవడంలో సార్వజనీన అంచెలా? జ్ఞానసముపార్జనకి సాధారణ నమూనాలా? అంతా చెత్త!

ఏ ఇద్దరు పిల్లలూ ఒకే మార్గాన్ని తీసుకోరు. ఎక్కడో పోలికలు ఉండటం బహు అరుదుగా జరుగుతుంది. ప్రతి బిడ్డా ఎంతో ప్రత్యేకం. విలక్షణం. మేం సంభ్రమంతో చూస్తుంటాం వినమ్రంగా ఉంటాం.

పిల్లలందరూ ఎల్లప్పుడూ నేర్చుకుంటూ ఉంటారు. జీవితమే వాళ్ళకి గొప్ప టీచర్. మాలో బి.ఎ.లు, ఎం.ఎ.లు, పిహెచ్.డి.లు చిన్న పాత్రదారులం మాత్రమే.

పిల్లలు వాళ్ళకి తగినట్లుగా మిగతా పిల్లల్ని, పుస్తకాలని, వస్తువులని, పెద్దవాళ్ళని ఉపయోగించుకుంటారు. వాళ్ళ కుతూహలమే వారి ప్రధాన పరికరం. తెలుసుకొనేందుకు, ప్రావీణ్యం సంపాదించేందుకు, అర్థం చేసుకొనేందుకు అదే వారిని పురికొల్పుతుంది.

1. జా పియాజే (1896-1980), స్విస్ మనస్తత్వ శాస్త్రవేత్త.

రోజంతా వాళ్ళు గదులలో బంధింపబడి లేరు. ప్రపంచంలో ఉన్నారు కాబట్టి దాన్ని చూస్తూ, తద్వారా దానిని ఎలా చూడాలో వాళ్లు నేర్చుకుంటారు.

అన్ని వయసుల వాళ్లతో, రోజంతా ఉంటారు కాబట్టి వాళ్ళతో సంబంధాలు నెలకొల్పటం నేర్చుకుంటారు.

సమస్యలను పరిష్కరించాలి కాబట్టి వాటిని పరిష్కరించడం నేర్చుకుంటారు. అధ్యక్షుడు ట్రూమాన్¹ బల్ల మీద, “ఇక్కడ అన్ని నిర్ణయాలకి నాదే బాధ్యత,” అని రాసి ఉంటుంది. మా దగ్గర ‘ఇక్కడ’ అంటే ప్రతి విద్యార్థి అని అర్థం. వాళ్ళను గట్టిక్రించడానికి వేరెవరూ ఉండరు.

...

పిల్లలని గమనించడం ద్వారా నేను ప్రతి రోజూ ఏదో కొత్తది నేర్చుకుంటూనే ఉన్నాను. ఉదాహరణకు ఇది చూడండి. “కావలసిన కృత్యాల్ని ఎంచుకొనే స్వేచ్ఛ వాళ్ళకి ఇస్తే, వాళ్ళు ఎప్పుడూ తక్కువ ఘర్షణ ఉండే మార్గాన్నే ఎంచుకుంటారు. కష్టాల్ని ఎదుర్కొనే వ్యక్తిత్వాన్ని పెంచుకోలేరు,” అని అంటుంటారు. ఎవరైనా నాతో అలా చెప్పినప్పుడు నాలోనేను అనుకుంటాను, (అప్పుడప్పుడూ వాళ్ళతో కూడా అంటాను) “ఈమధ్య మీరు ఏ పిల్లల్ని చూశారు?” అని.

వాస్తవ పరిస్థితులలో అన్ని జీవులలో ఇలాగే జరుగుతుంది. చాలాసార్లు పిల్లలు ఎక్కువ ఘర్షణ ఉన్న మార్గాన్నే ఎంచుకుంటారు. కాదు. అది రాతలో దొర్లిన తప్పు కాదు. “ఎక్కువ ఘర్షణ ఉన్న మార్గన్నే,” అనే రాశాను, నా ఉద్దేశం కూడా అదే.

ఇలా ఎందుకు జరుగుతుందో నాకు తెలియదు కాని ఇలా జరుగుతుండటం నేను చూశాను. పిల్లలు తమ బలహీనతలను ఒక సవాలుగా తీసుకుని వాటిని అధిగమించటానికి ప్రయత్నిస్తున్నట్లు అనిపిస్తుంది.

ఇబ్బందిపడే పిల్లవాడు రోజంతా ఆటలాడతాడు. లెక్కలంటే భయమున్న పిల్లవాడు గణితం, బీజగణితం చదువుతాడు. ఒంటరిగా ఉండే వాడు అందరితో కలవటానికి ప్రయత్నిస్తాడు, కలివిడిగా ఉండేవాడు ఒంటరిగా ఉండడం నేర్చుకుంటాడు. ప్రతి కథా సంఘర్షణ పూరితమైన గాథ, ఒక వజ్ర సంకల్పం.

బహుముఖంగా ఉండడం గురించికూడా చెబుతుంటారు, “చాలా వాటి గురించి కాస్తయినా నేర్చుకోడానికి మీరు వాళ్ళని బలవంత పెట్టాలి. పిల్లలకి బడిలో చాలా వాటిని పరిచయం చేయాలి. వాళ్ళనలా వదిలేస్తే వాళ్ళు చాలా సంకుచితంగా

1. హరీ ఎస్ ట్రూమాన్ (1884-1972), అమెరికాకి 1945-53 మధ్య కాలంలో అధ్యక్షుడిగా ఉన్నాడు.

తయారవుతారు.”

ఈ ఆక్షేపణలో ఒక్క విషయం కూడా నాకు అర్థవంతంగా అనిపించలేదు. మొదటగా అందులో అహంకారం ఉంది: మానవ జ్ఞానమనే పెద్ద సముద్రంలోంచి ప్రతి ఒక్కరూ తప్పనిసరిగా పొందవలసిన బిందువుల సమూదాయాన్ని మీరు, నేను లేక కొందరు నిష్ణాతుల బృందం ఎంచగలదా? ఇందులో అమాయకత పార్శ్వం కూడా ఉంది: బహుళ ప్రచార సాధనాల నేటి యుగంలో ఈ దేశంలో పిల్లలు మనం ఊహించగలిగిన దానికంటే ఎక్కువ వాటి గురించి నిరంతరం తెలుసుకోవటం లేదా? సంకుచితత్వం గురించి ఆరోపించే ఈ మనుషులే రేపు అతిగా అన్నింటికీ గురికావడం వల్ల, అధిక ప్రేరేపణల వల్ల జరిగే హాని గురించి ఆరోపిస్తారు. చివరగా, సంకుచితంగా ఉండడం మంచిది కాదు అన్న భావన ఉంది. ఎవరికి మంచిది కాదు? మోజార్ట్¹ (Mozart)కా? ఐన్స్టీన్² కా? విల్బర్ (Wilbur) లేక ఆర్విల్ రైట్ (Orville Wright)³ కా? ఒక లక్ష్యం కోసం కనబరిచిన అంకిత భావానికి వీళ్లు కీర్తించబడ్డారు. ఇది బహుముఖమా?

తిరిగి వినయం దగ్గరకి వస్తాం. మనలో అత్యంత తెలివయిన వాళ్లు కూడా అత్యంత మూర్ఖునికన్నా కాస్త తక్కువ మూర్ఖుడు మాత్రమే. పిల్లల్ని వాళ్ళమానాస వాళ్ళని వదలండి. వాళ్ళు నేర్చుకోవలసినదంతా నేర్చుకుంటారు, మనం వాళ్లకి అడ్డు పడనంతకాలం అంతకన్నా ఎక్కువే నేర్చుకుంటారు.

20

మూల్యాంకనం

ఒక రోజు నేను ఆరు సంవత్సరాల పిల్లవాడితో బంతి వినరడం, పట్టుకోవడం ఆడుతున్నాను. అతను బంతి పట్టుకోవడానికి ప్రయత్నించినప్పుడల్లా అతడిని

1. ఊల్స్గాంగ్ మోజార్ట్ (1756-1791) జర్మనీకి చెందిన ప్రసిద్ధ సంగీత విద్వాంసుడు.
2. ఆలబర్ట్ ఐన్స్టీన్ (1879-1955) జర్మను భౌతిక శాస్త్రవేత్త. 1921లో నోబెల్ బహుమతి లభించింది.
3. రైట్ సోదరులుగా ప్రఖ్యాతి చెందిన విల్బర్ (1867-1912), ఆర్విల్ (1871-1948) అమెరికన్ సోదరులు 1903లో మానవసహిత విమానాన్ని కనుగొన్నందుకు ప్రఖ్యాతి కాంచారు.

ప్రోత్సహించే ఉద్దేశంతో నేను “బాగా ఆడావ్”, “మంచిగా విసిరావ్”, “బాగా ప్రయత్నించావ్” అంటూ ఉన్నాను. హటాత్తుగా అతను నావైపు కోపంగా బంతి విసిరి “నీతో నేనిక ఆడను. నువ్వు అబద్ధాలాడుతున్నావ్. నేను చాలా ఘోరంగా బంతి విసిరాను, అదేమీ బాగోలేదు. నువ్వు పెద్ద అబద్ధాల కోరువి,” అని అరిచాడు.

అతనన్నది కరెక్టేననుకోండి. నాది తప్పే. బడిలో నాకది మరో విలువైన గుణపాఠం.

...

సద్బరీ వ్యాలీలో గ్రేడ్లు లేవు. తమ అభివృద్ధినెలా కొలుచుకోవాలో విద్యార్థులే నిర్ణయించుకుంటారు. చాలాసార్లు బయట ప్రపంచంలోని గొప్ప నమూనాల ఆధారంగా వాళ్ళ పనికి చాలా కఠినమైన ప్రామాణికాలను ఏర్పరచుకుంటారు.

హెచ్చవేతలు, భాగహారాలు, ఇంకా ఇతర అంశలు నేర్చుకునప్పుడు గణితశాస్త్ర విద్యార్థులకు వాళ్లు సరిగ్గా చెయ్యగలుగుతున్నారో, లేదా చెయ్యలేక పోతున్నారో తెలుస్తుంది. ఒకవేళ వాళ్ళు దేనినయినా అర్థం చేసుకోలేక పోయినట్లయితే దాంతో కుస్తీపట్టి అర్థం చేసుకుంటారు, లేదా అర్థమయ్యిందని అనిపించే వరకు ఇతరుల సహాయాన్ని కోరతారు. కారు బాగుచేయడం నేర్చుకుంటున్న ఒక పిల్లవాడు తాను దేనిని బాగు చెయ్యగలుగుతున్నాడో, దేనిని చెయ్యలేకపోతున్నాడో వెంటనే గ్రహిస్తాడు. ఎంత ఎక్కువబాగు చెయ్యగలుగుతుంటే అంత మంచి మెకానిక్ అవుతాడు. అంతేకాని తానింతవరకు ఏమి నేర్చుకోలేదో తెలియటానికి సహాయం అవసరం లేదు.

ప్రతి కృత్యానికి ఇది వర్తిస్తుంది. కుండలు చేసేవ్యక్తి పనితనంతో చేసిన కుండల్ని చూశాడు, పెయింటర్ పెయింటింగ్స్ని చూశాడు, రచయిత పుస్తకాలు చదివాడు, నటుడు నాటకాలు చూశాడు, సంగీతకారుడు సంగీత కచేరీలు, రికార్డులు విన్నాడు. ప్రతి వారికి ఏ భ్రమలు లేకుండా ప్రజ్ఞకి సంబంధించిన ఒక కొలత మనసులో ఉంటుంది. దానికనుగుణంగా లక్ష్యాన్ని వారికి వారే ఏర్పరచుకుంటారు.

...

ఆ స్థాయి దృష్టితో చేసుకునే స్వీయ మూల్యాంకన పద్ధతి తరచూ బాధాకరంగా నిస్పృహ పరుస్తుంది. తమ పనిలోని లోపాలను వాటి సృష్టికర్తలు గుర్తించినపుడు, రోజుల తరబడి చేసిన పని వృధా అయిపోతుంది. “ఎందుకా అందమైన చిత్రాలను చింపేస్తున్నావు?” అని ఒకరి కంటే ఎక్కువ విద్యార్థులను అడిగాను. “ఇది అసహ్యంగా

ఉంది కాబట్టి,” వెంటనే వచ్చే సమాధానం.

ఈ నిస్సహ కోపానికి దారితీయవచ్చు, మనసుని పాడు చేయవచ్చు. ఆత్మ నిందకి దారి తీయవచ్చు. “దీన్ని నువ్వు బాగా చేశావు,” అనడం ఎవరికీ ఉపయోగపడదు. ఆ మాటలు అర్థం “నీ వయసుకి, నీ సాధన స్థాయికి, నువ్వు బాగా చేశావు” అని. అది ఏమంత ఊరటనిచ్చే విషయం కాదు. ఒక పని ప్రారంభించక ముందే పిల్లలు ఏ ప్రావీణ్యాన్ని సాధించాలనుకుంటున్నారో నిర్ణయించుకుంటారు. కాబట్టి నీ మాటలు చాలా బోలుగా, అసత్యాలుగా అనిపిస్తాయి.

కొన్నిసార్లు తీవ్రమైన స్వీయ మూల్యాంకనం కలిగించే నిస్సహ వాళ్ళా ప్రయత్నాన్ని వదిలివేసేట్టు చేయవచ్చు. చాలాసార్లు పిల్లలు వెనక్కి వెళ్ళి మళ్ళీ ప్రయత్నిస్తారు. మళ్ళీ, మళ్ళీ ప్రయత్నిస్తారు. భయంకొలిపే తమదయిన ఒకే కృత నిశ్చయంతో ప్రయత్నించి చివరకి నీ దగ్గరకొచ్చి, “ఇది బాగా చేశాను,” అని అంటారు.

•••

అప్పుడప్పుడూ పిల్లలు తమ పనిని బాగా చెయ్యడానికి బయటివారి విమర్శకోసం చూస్తారు. వాళ్ళొక విమర్శకుని కోసం వెదుకుతారు, వారినుంచి నిజాయితీని, సామర్థ్యాన్ని ఆశిస్తారు. అప్రెంటిస్లుగా వెళ్ళినప్పుడు ఇదే జరుగుతోంది: మౌలికంగా శిక్షణ కోసం, నిరంతర విమర్శ కోసం, నిపుణిని వద్దకు విద్యార్థి వెళుతున్నాడు.

ఇదంతా పిల్లవాడి మీద, తీసుకున్న అంశంమీద ఆధారపడి ఉంటుంది. చాలా మంది విద్యార్థులు నా దగ్గరికి వచ్చి “నేను రాసింది చదివి మరింత మెరుగు పరచుకోవడానికి సాయపడగలరా?” అని అడుగుతారు. ఇది అడిగే పిల్లలకి బాగా చదవటం వచ్చు, తెలివయిన వారు, కాని వాళ్ల తప్పుని వాళ్లు గుర్తించలేక పోతున్నారు.

నన్ను సహాయం అడిగినప్పుడు నేను సంతోషంగా ఒప్పుకుంటాను. వాళ్లు కోరుకున్నది దొరికి ఇక చాలని విద్యార్థులు చెప్పినప్పుడు నేను వదిలిపెట్టేస్తాను. సిబ్బందిలో ప్రతి ఒక్కరూ ఇదే విధంగా ప్రవర్తిస్తారు. అది బడిలో భాగమై పోయింది.

మనుషుల్ని అంచనా వెయ్యకపోవటమనే విధానం సడ్ బరీ వ్యాలీలో కీలకాంశంగా ఉంది. మేం వాళ్ళని ఒకరితో ఒకరినిగాని లేక మేమేర్పరచిన ఒక ప్రామాణికంతోగాని పోల్చం. పిల్లల ఏకాంత, స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని అలాంటి మూల్యాంకన ఉల్లంఘిస్తుందన్నది మా అభిప్రాయం.

బడి న్యాయనిర్ణేత కాదు. తమ కోసం సిఫారసు లేఖ రాయమని ఎవరినయినా విద్యార్థులు అడిగితే అది ఇరుపార్టీలకి మధ్య వ్యక్తిగత విషయం. ఆ వ్యక్తి అలాంటి

లేఖ రాయడానికి ఒప్పుకుంటే, తన సొంత కాగితం మీద తప్ప బడి లెటర్ హెడ్ మీద రాయకూడదు. సెన్సార్ వ్యాఖ్యకి సంబంధించినంత వరకూ ప్రతి ఒక్కరూ సరియైనవారే.

ఈ పద్ధతి కొన్ని తమషా సమస్యల్ని సృష్టించేది, కొన్నిసార్లు ఇప్పటికీ సృష్టిస్తోంది, అప్పుడప్పుడు పై చదువులకు, ఉద్యోగాలకు దరఖాస్తు చేసేటప్పుడు బడి మార్కుల జాబితాలు, సిఫారసులు అడుగుతారు. మా బడి నిర్వహణ విధానం తెలియచేస్తూ ఒక మర్యాదపూర్వక లేఖ రాస్తాం. మాకు గ్రేడ్లు లేవనీ, ఎటువంటి మూల్యాంకనాలు చెయ్యమనీ వీలైనంత సౌమ్యంగా చెబుతాం. పదికి తొమ్మిదిమంది ఈ పద్ధతిని ఒప్పుకుంటారు. దరఖాస్తు చేసుకున్న అడ్మిషన్లు ఆఫీసర్లు లేక పర్సనల్ మ్యానేజర్లతో విద్యార్థులు తాము ఎందుకు అర్హులైతే చెప్పుకుంటారు.

పదిలో ఒక్క కేసు జీవితాన్ని ఆసక్తికరంగా మలుస్తుంది. కొన్నిసార్లు కంప్యూటర్ నుంచి వచ్చే అభ్యర్థనలు వస్తూనే ఉంటాయి, కంప్యూటర్ ప్రోగ్రాంలో ఇమడని సమాధానాన్ని అది పట్టించుకోదు. ఇలా జరిగినప్పుడు పట్టుపడక పోవటమే మార్గం: నిర్ణయాలు తీసుకునే మనిషిని చేరుకునే వరకూ మేం ప్రయత్నిస్తూనే ఉంటాం. కొన్నిసార్లు కొందరు “ఏదో ఒకటి మాకివ్వలేరా, ఫోనులో మౌఖిక మూల్యాంకనమైనా, దాన్నెవరూ చూడరులేండి,” అని ఫోన్ చేస్తారు. మేం ఇవ్వలేమని ఓపిగ్గా వివరిస్తాం.

●●●

మూల్యాంకనానికి సంబంధించిన మా విధానం బడి బయట జీవితంలో ఏ విద్యార్థికి మాకు తెలిసినంత వరకు ఎలాంటి హానీ కలిగించలేదు. ఈ విధానం వల్ల పరిస్థితులు వారికి కాస్త కష్టంగా మారతాయని ఖచ్చితంగా చెప్పగలం. అయితే ఆ విధమైన కష్టం కోసమే ఈ బడి ఉంది: నీ మార్గాన్ని ఏర్పరచుకోవడం ఎలాగో నేర్చుకో, నీ సొంత స్థాయిని ఏర్పరచుకో, నీ లక్ష్యాలని చేరుకో. శ్రేణులు, మూల్యాంకనాలు లేని మా విధానం వల్ల బడిలో మేం పొందే అదనపు బహుమతి పిల్లల్లో పోటీలేని, పెద్దల ఆమోదం కోసం ఘర్షణ పడవలసిన అవసరం లేని స్వేచ్ఛా వాతావరణం. సెన్సార్ వ్యాఖ్యలో అందరూ ఒకరికొకరు ఎప్పుడూ సహాయం చేసుకుంటారు. చేయకుండా ఉండడానికి వాళ్ళకు కారణమేమీ లేదు.

పిడుగునాపే కడ్డీ¹

పిడుగునాపే కడ్డీలమ్మే వ్యక్తి గురించి మార్క్ ట్వేన్² ఒక అద్భుతమైన కథ చెబుతాడు. తుఫానులో ఇంటి ప్రతి మూలనీ రక్షించుకోడానికి పెద్ద సంఖ్యలో పిడుగునాపే కడ్డీలు కొనేలా ఒక కొనుగోలుదారుడిని అతడు ఒప్పిస్తాడు. ఆ తరువాత ఉరుములు, మెరుపులతో తుఫాను వచ్చినపుడు ఆ కొనుగోలుదారుడు తన ఇంటిలోనే బందీ అయిపోతాడు: పిడుగునాపే ఆ కడ్డీలు చుట్టూ మైళ్ళ దూరంనుంచి విద్యుత్తునంతా ఆకర్షించి ఇంటిని విద్యుత్తు గోడలలో బంధించేశాయి.

మేం బడి ప్రారంభించినపుడు ఈ క్రూర, తమాషా కథ ఒక భయపెట్టే వాస్తవమైంది. అరవైల చివరిలో సద్బరీ వ్యాలీ చదువనే తుఫాను నిండిన ఆకాశంలో ఒక పెద్ద పిడుగునాపే కడ్డీ అయింది.

అమెరికా సమాజానికి ఇది సంక్షుచిత సమయం. పలు రాజకీయ ఘర్షణలు దేశాన్ని విడగొట్టి కోపంగా, హింసాత్మకంగా మార్చాయి. అందుకు బడులు కూడా మినహాయింపు కాదు.

తృప్తి చెందని టీచర్లద్వారా, క్రియాశీలక తల్లిదండ్రుల ద్వారా, రాజకీయ ముఠాల ద్వారా, అడపాదడపా తిరుగుబాటుదారులైన పూర్వ విద్యార్థుల ద్వారా ప్రతిచోటా కొత్త పాఠశాలలు పుట్టుకొచ్చాయి. అందులో చాలా పాఠశాలలు “స్వేచ్ఛా పాఠశాలలు,” అని పేరు పెట్టుకున్నాయి. కొంతకాలం తరువాత అన్నీ “ప్రత్యామ్నాయ పాఠశాలలు” అనే పేరు కిందికి వచ్చాయి. ప్రధాన స్రవంతికి బయట ఉన్న పాఠశాలలు అన్నీ నేటికీ అలాగే పిలవబడుతున్నాయి.

సద్బరీ వ్యాలీ ఈ కొత్త పాఠశాలల తరహాలో తయారైంది కాదు. చరిత్ర, అధ్యయన సిద్ధాంతం, ప్రత్యేక అమెరికా అనుభవం అన్న విశాల నేపథ్యం ఆధారంగా మా తాత్వికతని, లక్ష్యాలని తయారు చేసుకున్నాం. విధి చమత్కారం! 1968 సంక్షుభిత

-
1. ఒక భవనం, ఓడ, చెట్టు వంటివాటి ఎత్తైన ప్రదేశాలలో ఒక లోహపు కడ్డీని అమర్చి దానికి ఎర్టింగ్ ఇవ్వటం ద్వారా ఆ ప్రదేశంలో పిడుగు పడకుండా చెయ్యవచ్చు.
 2. మార్క్ ట్వేన్ అన్నది అమెరికాకి చెందిన సామ్యూల్ క్లెమెన్స్ (1835-1910) కలం పేరు. టామ్ సాయర్ నవలలకు ప్రసిద్ధిగాంచాడు.

సంవత్సరం¹లో బడిని తెరిచేందుకు మేం సిద్ధంగా ఉన్నాం. మరో విధి చమత్కారంతో, తూర్పు మాసాచుసెట్స్లో కౌమార వయస్సు వారి కోసం ఉన్న ఏకైక ప్రత్యామ్నాయ పాఠశాల మాదే, చిన్న పిల్లల కోసం ఉన్న గుప్పెడు పాఠశాలల్లో ఇది ఒకటి.

చాలా మందికి సూక్ష్మంగా విశ్లేషించే సమయంలేదు. మేం ప్రత్యామ్నాయమనే పిడుగునాపే కడ్డీలం. మా కార్యక్రమం గురించి వినకుండానే పిల్లల్ని చేర్చడానికి అన్ని చోట్లనుండి తండోప తండాలుగా వచ్చారు. దాని పరిణమాలు దారుణంగా ఉంటాయని ముందుగా ఊహించినదే. అందులో చాలామంది ఒక తరహా అభ్యుదయ పాఠశాల కోసం చూస్తున్న వారని తెలిసింది. తమ పిల్లలకు తీవ్రమైన మార్గదర్శకత్వం, సలహా సంప్రదింపులు, జోక్యంచేసుకునే పాఠశాలని వారు కోరుకున్నారు. అది మేం చేస్తున్న దానితో ఏమాత్రం సరిపోదు.

ఆ తల్లిదండ్రులు, ఆ విద్యార్థులూ కొంత కాలం వేచి చూశారు. మేం ఎంచుకోటానికి ఇచ్చిన స్వేచ్ఛ పిల్లలను స్వేచ్ఛగా, సౌకర్యంగా ఉంచడం కోసం ఉత్తుతినే పేర్కొన్నామని వాళ్ళు భావించారు. ఏవిధమైన దిశానిర్దేశం లేకుండా కొద్ది వారాలు గడిచిన తరువాత, సిబ్బంది తమ ఉదాశీన వైఖరినుంచి బయటకొచ్చి పిల్లల భుజాలచుట్టూ ప్రేమగా చేతులేసి, “సరే, జానీ! ఆడుకోడంతో, అల్లరి చిల్లరి పనులతో కొన్ని వారాలు గడిపారు. ఇంక స్థిరపడి కొంత ఉపయోగపడే పని చేయడం మంచిదని అనిపించడం లేదూ? నీకు మా సహాయం కావాలనిపించడం లేదూ?” అని అంటారని ఆశించారు.

కాని ఆ రోజు రానేలేదు. మేం మా పద్ధతిలోనే కొనసాగుతున్నాం. మేం చెప్పినదే పాటిస్తామని క్రమంగా ప్రతి ఒక్కరికీ అవగతం కాసాగింది. పిల్లలు తమకి కావలసిన దాన్ని ఎంచుకోవడానికి నిజంగా వారికి స్వేచ్ఛ ఉంది.

దాంతో పెద్ద పెట్టున గలాభా మొదలయింది. రాజకీయ రంగంలోని విద్వేషం, కొట్లాటస్థాయిలో తల్లిదండ్రులు బడిమీద దాడికి దిగారు. యుద్ధాలతో ఒక నెల తరువాత బడి నుంచి చాలామంది పిల్లలు వెళ్లిపోయారు. మేం మా పనిని కొనసాగిస్తూ వచ్చాం.

1. 1968లో బాబి కెనడీ (1925-1968; రాజకీయ నాయకుడు, న్యూయార్క్ సెనేటరు, జాన్ కెనడీకి తమ్ముడు), మార్టిన్ కింగ్ జూనియర్ (1929-1968, క్రైస్తవ మత గురువు, మానవతవాది, అమెరికాలోని నల్ల జాతీయుల హక్కుల కోసం పోరాడారు)లు హత్యకు గురయ్యారు. 1964లో మొదలైన వియత్నాం యుద్ధంలో చాలామంది అమెరికన్లు చనిపోవడంతో యుద్ధ వ్యతిరేకత వెల్లువెత్తింది. ఇదే సమయంలో అమెరికా ఆర్థిక సంక్షోభానికి కూడా లోనయ్యింది.

పాఠశాల ఏర్పడిన సమయంలో జరిగిన ఆ ఘర్షణ, పిడుగునాపే కడ్డీలను పూర్తిగా తొలగించింది. ఇప్పుడు ప్రజలు మేమేంటో దానికోసమే మాదగ్గరకొస్తారు. చాలవరకు మేం కాని దానితో వాళ్లు గందరగోళపడటం లేదు.

ఒకసారి ఒక స్నేహితుడన్నాడు, “మీకూ, అభ్యుదయ “స్వేచ్ఛా” పాఠశాలలకి, మధ్యనున్న తేడా ఏమిటో నాకు తెలుసు.”

“ఏమిటది?” నేనడిగాను, ఏదో సామెత రూపంలో చెబుతాడని సంశయిస్తూ.

“మీ బడిలో ఇష్టపడే దానిని చేయాలని ఆశిస్తారు. కాని మిగతా బడుల్లో చేసిన దానిని ఇష్టపడాలని ఆశిస్తారు.”

చాలా చక్కగా చెప్పాడు.

మా విద్యార్థులను వినోద పరచడానికి, వాళ్లని “ప్రేరేపించటా”నికి వాళ్లు ‘తప్పనిసరి’గా నేర్చుకోవలసిన వాటి వైపుకి ఆకర్షించటానికి మేం ఎటువంటి ప్రయత్నం చెయ్యలేదు. అంతేకాదు పిల్లల్ని సంతోషపరచటం, ఆనందపరచటం మా ప్రాధాన్యతల చిట్టాలో ఉంచలేదు. వాస్తవాలకు వారిని గురి చెయ్యడానికి సద్బరీ వ్యాలీలో మొదటి ప్రాధాన్యత ఉంటుంది. నేర్చుకోవడానికి, ఎదుగుదలకి రోజువారీ ఘర్షణ, నిరాశ, నిస్పృహలు, ఓటములు ఎంతో అవసరం - ఇతరులు వెదికే సంతోషం, సంతృప్తి కన్నా కూడా ఇవి ఎంతో ముఖ్యం.

ఈ విషయాల పట్ల ఎవరికీ ఎటువంటి సందేహాలు లేవు. చాలా సంవత్సరాలుగా ఇలా సాగుతోంది. పిల్లల్ని తమ జీవన మార్గాన్ని ఎంచుకోడానికి వదిలేస్తే ఉండే ప్రయోజనాలు ప్రతిచోటా కనపడుతున్నాయి.

ఇప్పుడు మేమొక వినూత్న పిడుగు నిరోధక కడ్డీలం, లేదా ఇంకా బాగా చెప్పాలంటే సంతక దీపాలం - తమ పిల్లలకి మేం ఇచ్చే స్వేచ్ఛ కావాలనుకునే వాళ్లని ఎక్కడెక్కడి నుంచో ఆకర్షిస్తున్నాం.

పాఠశాల జీవితం

22

బడి సభ

ప్రతి గురువారం సరిగ్గా మధ్యాహ్నం ఒంటి గంటకి అధ్యక్షులు బడి సభను ప్రారంభిస్తారు. మరో అంకానికి తెరలేస్తుంది.

ఈ సభ బడికి గుండెకాయవంటిది. అది సద్బరీ వ్యాలీని నడిపిస్తుంది. బడి రోజువారీ జీవితంలోనికి సమస్త అధికారం ఈ సభనుంచే ప్రవహిస్తుంది. చిన్నా పెద్ద విషయాలన్నింటినీ ఈ సభలోనే చర్చిస్తారు. బడి జీవితంలోని ముఖ్యాంశాలలో చాలా అక్కడే తీర్మానిస్తారు.

బడి న్యాయ వ్యవస్థ 1968లో మొత్తం 6 గంటల పాటు సాగిన వరస సమావేశాల్లో ఏర్పాటయింది. పదకొండు సంవత్సరాల తరువాత దీనిని పునః వ్యవస్థీకరించారు. ఆరు సంవత్సరాల తరువాత మరో మార్పుచేశారు. వీటిన్నిటి వెనకాల గంటలతరబడి ఆలోచనలు, వాదనలు ఉన్నాయి.

నేరాలకి కఠినశిక్షలు అన్నిటినీ అక్కడే నిర్ణయిస్తారు. అన్ని న్యాయసంబంధ విషయాలను సమీక్షిస్తారు.

...

పాఠశాలకి సంబంధించిన నియమాలు బడి సభలో ప్రతిపాదించబడి, దాని ఆమోదం పొందుతాయి. అలా ఆమోదం పొందినవాటిని బడికి సంబంధించిన చట్టాల పుస్తకంలో పొందుపరుస్తారు.

అడపాదడపా కొన్ని విచిత్రమైన నియమాలు అందులో చోటు చేసుకుంటాయి. ప్రారంభంలో ఆవరణంతా విద్యార్థులు కాగితాలు, చెత్త పడవేస్తూ ఉండేవారు. దాన్ని

శుభ్రంగా ఉంచడానికి మేమెంతో కష్టపడేవాళ్ళం. ఈ వాదన జరిగేటప్పుడు కొందరు ఈ సమస్య గురించి మిగిలిన వాళ్ళకన్నా ఎక్కువ శ్రద్ధ కనబరుస్తున్నారన్న విషయం స్పష్టమైంది. సౌందర్యాభిరుచి ఉన్న వారు చేసే హంగామాకి లొంగండి అని బద్ధకసులకు చెప్పే స్పష్టమైన విధానం మాకు తెలియలేదు. అంతిమంగా జాక్ ఒక పరిష్కారం సూచించాడు, “చెత్తా చెదారం వేసేవాళ్ళని వేయనిద్దాం, తీసేవాళ్ళని తియ్యనిద్దాం.” స్వేచ్ఛా విధానానికి ఇది పరాకాష్ఠ. విసిగిపోయి ఉన్న బడి సమావేశం దానిని ఆమోదించింది, ఆ సూత్రం బద్ధకస్తులు మారేవరకు రెండేళ్ళపాటు పుస్తకాల్లో కొనసాగింది.

•••

బడి సంఘాలు బడి సభ ద్వారా ఏర్పాటవుతాయి. ఉపాధ్యాయ నియామకాలలో చర్చలు అక్కడ జరిగాయి. ప్రత్యేక ఖర్చులను అది ఆమోదిస్తుంది. సభా వేదిక మీద వ్యక్తిగత రాయితీలు అనుమతిస్తారు లేదా ఉపసంహరిస్తారు.

ఏది అకస్మాత్తుగా అంతం లేని వాదనలకు దారితీస్తుందో తెలియదు. కొన్ని ముఖ్యమైన అంశాలు పదిహేను నిమిషాల్లో అనుమతి పొందుతాయి. చిన్నవి అనుకున్న విషయాలు గంటలతరబడి సభలో చర్చించబడతాయి.

డైమ్ (10 సెంటల్లు, డాలర్ లో పదోవంతు) చొప్పున ఒక్కో పెన్సిల్ అమ్ముకోటానికి డెన్నిస్ అనుమతి అడిగినప్పుడు (లాభాల్లో 10% బడికి అందుతాయి) అకస్మాత్తుగా పెద్ద పెట్టున వాదన చెలరేగింది. 25 సెంటల్లు చొప్పున పెన్సిలు అమ్మే యంత్రం బడికి ఆపాటికే ఉంది. ఐదు సంవత్సరాలపాటు పెన్సిళ్ళ సరఫరాకి ఒప్పుందం కూడా ఉంది. బడితో పోటీపడే అమ్మకాలను పాఠశాల సభ ఎలా ఆమోదిస్తుంది?

గొప్ప సూత్రాలు ప్రస్తావించబడ్డాయి. స్వేచ్ఛావ్యాపారం, సంరక్షణ, పెన్సిలు అమ్మే యంత్రం సమస్త చరిత్రలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించిన తరువాతే తీర్మానం చేశారు. ఈ విషయం మీద ఇంత చర్చ జరుగుతుందని ముందుగా ఎవరూ ఊహించి ఉండరు!

•••

సమావేశంలో వయసుతో సంబంధం లేకుండా ప్రతి విద్యార్థికి ఒక ఓటు ఉంటుంది. అలాగే సిబ్బందికి కూడా. సిబ్బంది కంటే విద్యార్థులే ఏడురేట్లు, లేదా అంతకంటే ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉంటారు కాబట్టి వాళ్ళే వాస్తవంలో బడిని నియంత్రిస్తారు.

మేం బడిని ప్రారంభించినప్పుడు ఈ బడి సభకి చట్టబద్ధత కల్పించటంలో సమస్య వచ్చింది. మెసాచుసెట్స్ రాష్ట్ర చట్టాల ప్రకారం పెద్దలతో సమానంగా పిల్లలకి అధికారాలుండడానికి వీలు లేదు. మా అటార్నీలు ఇద్దరు - మాకు ఎంతో మద్దతు ఇచ్చారు, సుదీర్ఘ ప్రజాసేవ చరిత్ర కలిగిన ప్రముఖులు - అటు, ఇటు పచార్లు చేస్తూ ఇలా అనడం నాకింకా గుర్తుంది: “ఇక్కడ నాలుగేళ్ళవాళ్ళు, ఎనిమిదేళ్ళ వాళ్ళు, పన్నెండేళ్ళ వాళ్ళు పెద్దలతో సమానంగా ఒక విషయం మీద ఓటువెయ్యాలి?!” వాళ్ళకిది ఏమాత్రం అర్థం కాలేదు. కాని వారి సృజనాత్మకత ఒక మార్గాన్ని చూపింది.

సమావేశానికి వచ్చిన వాళ్ళు ప్రతి ఒక్కరు ఓటు వేస్తారు. రావడమన్నది వాళ్ళ ఇష్టం. తమకు బదులుగా మరొకరు ఓటెయ్యడానికి వీలులేదు. స్వేచ్ఛా ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రతిచోటా జరిగేదే బడిలో కూడా జరుగుతుంది: విషయం పట్ల ఆసక్తి ఉన్నవాళ్లు వస్తారు. లేకపోతే సాధారణంగా పట్టించుకోరు.

సమావేశంలో ఎవరున్నారు అన్నదాన్ని బట్టి ఆ రోజు చర్చకు ఉంచిన అంశాలను ఊహించవచ్చు. యువ ఆటగాళ్ళు అక్కడ హటాత్తుగా గుంపుగా కనబడితే క్రీడల సరంజామాకిగాను ప్రత్యేక ఖర్చుని అడగబోతున్నారని ఖచ్చితంగా చెప్పవచ్చు. పన్నెండేళ్ళ వాళ్ళు ముగ్గురు ఊడిపడితే ఏదో రాయితీకోసం వచ్చారన్నమాట. అన్ని వయసులలో ఎప్పుడూ వచ్చేవాళ్లు కొందరుంటారు. ప్రతి పట్టణంలో మాదిరి బడి నడపడంలో భాగస్వాములు కావటం ఇష్టపడే వాళ్ళన్నమాట.

●●●

హాజరయిన వారిని బట్టి చర్చించే అంశాలని ఊహించనవసరం లేదు. అవి వారం ముందుగానే ప్రకటింపబడతాయి. బడి ప్రారంభం అయిన కొత్తలోనే బడి సభ రికార్డు కూడా మొదలయ్యింది. ఏ అంశాలు చర్చకు వస్తాయో ప్రతి ఒక్కరికి ముందుగానే తెలుస్తుంది.

పొందుపరిచిన పాలనా నియమాల కింద బడి సభ నడుస్తుంది. సభాధ్యక్షుడు నియమాలు తెలుసుకుని ఉండాలి. ఔత్సాహిక సభ్యులు అవసరమైనప్పుడు సమావేశంలో సహాయం చేస్తారు. సభాధ్యక్షుడు మాట్లాడమన్నప్పుడు మాత్రమే సభ్యులు మాట్లాడతారు. వాళ్ళు అధ్యక్షుడిని ఉద్దేశించే మాట్లాడతారు. పూర్తి ప్రశాంతత, సభా మర్యాద ఉంటుంది (అది లోపించినప్పుడు అధ్యక్షుడు జోక్యం చేసుకుంటాడు). సాధారణంగా అన్ని తీర్మానాలు మెజారిటీ ఓటును బట్టి ఉంటాయి. సభ ముందుకి వచ్చిన ప్రతి ముఖ్య విషయం రెండు వరస సమావేశాల్లో చర్చించబడాలి, దాని

గురించి ఆలోచించుకోవానికి సభ్యులకి అవకాశాన్ని ఇది ఇస్తుంది.

మొదటి కొద్ది సంవత్సరాలు, ఛైర్మన్ గా దాదాపు విద్యార్థులే ఉండేవాళ్లు. విద్యా సంవత్సర ప్రారంభ సమావేశాల్లో ఒక సంవత్సర కాలానికి అధ్యక్షుడిని ఎన్నుకుంటారు.

బడి సభ సాఫీగా నడుస్తుంది. తక్కువ సమయంలో చాలా వ్యవహారాలను పూర్తి చేస్తుంది. సమావేశాలు అరుదుగా రెండు గంటలు మించి నడుస్తాయి. బడి నడపడానికి వారంలో అదేమంత ఎక్కువ సమయం కాదు. మేం బడి తెరిచిన కొత్తలో మా నిక్కచ్చి సభా సంప్రదాయాలను బయటివారు తీవ్రంగా విమర్శిస్తూ ఉండేవాళ్లు. “మృదువుగా, ఇచ్చిపుచ్చుకొనే పద్ధతిలో భావాలను వ్యక్తీకరించడానికి అవకాశం ఇచ్చే విధంగా అవి ఉండాలి,” అనేవారు. మేజారిటీ పాలనపట్ల కొంతమంది బాధపడేవారు; హృదయపూర్వక భావోద్వేగ బంధం ఆధారంగా ప్రతిదీ ఏకాభిప్రాయంతో జరగాలని భావించేవారు.

ప్రాచీన గ్రీకు కాలంనాటి ప్రజాస్వామిక పద్ధతులకి కట్టుబడి ఉన్నందుకు సద్బరీ వ్యాలీ ఏమీ పశ్చాత్తాపపడటంలేదు. ఆచరణాత్మక ప్రజాస్వామ్యం మాకు బాగా పని చేస్తోంది. దానికి మేం గర్వపడుతున్నాం.

ఆపదలు

మొదటిసారి పన్నెండేళ్ళ బాలుడు బీచ్ చెట్టు చిటారు కొమ్మలలోకి ఎక్కినప్పుడు మా గుండెలు ఆగిపోయాయి. డెబ్బై అడుగుల ఎత్తున ఆకు గుబురుల్లోంచి సరిగా కనబడకుండా చాలా గర్వంగా మమ్మల్ని పిలుస్తున్నాడు. ఏదో విపత్తు జరగబోతున్న భావ చిత్రాలు పరుగులు తీస్తుండగా మేం కింద ఉన్నాం.

బడి ఆవరణలోని ప్రమాదాలకి సంబంధించిన సుదీర్ఘ చర్చల్లో బీచ్ చెట్టు మొదటిది. ఆలోచించిన కొద్దీ ఎక్కువ ప్రమాదాలు కనపడసాగాయి. మేం గుర్తించలేక పోయిన వాటిని పిల్లలు కనిపెట్టారు.

ప్రతి బిడ్డా ఎక్కడికి వెళ్ళాలన్నా, ఎప్పుడు వెళ్ళాలన్నా స్వేచ్ఛగా వెళ్ళొచ్చు. మాది స్వేచ్ఛయుత ప్రాంగణం. ఆందోళన పడటమే మా విధి.

•••

మొదట్లో మేం అమాయకంగా, ఏమీ తెలియని వాళ్ళంగా ఉన్నాం. “మాది స్వేచ్ఛా ప్రాంగణం” అన్నాం. ఏ సమయంలోనైనా పిల్లలు బయటకు వెళ్ళవచ్చనే పూర్తి అవగాహనతోనే మేమా మాట అన్నాం. మేం చిన్నవాళ్ళుగా ఉన్నప్పుడు జైలులాంటి బడిని ఎంత ద్వేషించేవాళ్ళం! మాకు సంబంధించినంత వరకూ జైలుకీ బడికీ ఏ పోలికా లేదు. సద్బరీ వ్యాలీలో తలుపులు తెరిచి తాళంచెపులు పారేసాం!

కొన్ని నెలలపాటు చాలా సంతోషించాం. ఒక రోజు ఇద్దరు ఎనిమిదేళ్ళ వాళ్ళు ఉల్లాసంగా ఒక మైలు దూరంలో నాబ్ స్కాట్ కార్నర్ లోని పిజ్జా దుకాణానికి వెళుతుండడం చూశాం. ఎనిమిదేళ్ళ వాళ్ళు రోడ్డుమీద! భయంతో మేం స్తంభించి పోయాం.

మా విధానాలకు అలవాటు పడటానికి పోలీసులకి కూడా కొన్ని సంతృప్తాలు పట్టింది. “పారిపోతున్న” మా పిల్లలను పట్టుకున్నట్లు ఆఫీసర్ల దగ్గరనుంచి క్రమం తప్పకుండా ఫోన్లు వస్తుండేవి.

•••

ఇక “గుట్టల” విషయానికొస్తే, ఆవరణలో ఒక మూల ప్రకృతి వెదజల్లిన అందమైన పెద్ద బండలు ఉండేవి. ఐదు, ఆరు ఏళ్ళ పిల్లలు ఆ గుట్టలెక్కడానికి

వెళ్ళేవరకూ ఎంతో అందంగా కనిపించినవి, హఠాత్తుగా భయానకమైనవిగా మారిపోయాయి!

తరవాత చిన్న వాగు మా దృష్టిని ఆకర్షించింది. లోతులేని ఆ చిన్న వాగు మిల్లు ఆనకట్ట మొగదాల నుంచి మెలికలు తిరుగుతూ మా ప్రాంగణంలోంచి వెళుతుంది. దానిని బేటింగ్ వాగు అంటారు. అందమైన, మనోహరమైన, అనలైన పల్లె వాగు అది.

ఈ అందమైన వాగులో ఎన్ని విధాలుగా ప్రమాదం దాగి ఉందో మాకు తెలియలేదు. వాగు అడుగు అంతటా ఉన్న రాళ్లు అస్థిరంగా, పాకుడు పట్టి జారుతుంటాయి. రెండడుగుల లోతు ఉండి కనబడని గుంటలు అక్కడొకటి ఇక్కడొకటి వాగులో ఉన్నాయి. అవి నాలుగేళ్ళ చిన్న వాళ్ళని మెడలోతువరకూ ముంచేస్తాయి.

•••

నిజానికి దీన్ని గుర్తించటానికి మాకెక్కువ కాలం పట్టలేదు. ఆ దృష్టితో చూసినప్పుడు పరిసరాలలో ఏదైనా అపాయకరం కావచ్చు - చెట్లు, గుట్టలు, వసారాలు, రోడ్లు, వాగులు. మా పచ్చిక బయలులో కూడా ఎలుక కలుగుల వల్ల అజాగ్రత్తగా ఉన్నవాళ్ళ మడమలు మెలితిరిగే ప్రమాదం ఉంది.

ఈ ప్రమాదాల గురించి మా భయాలు మాకు తెలుసు. కాని మా ఉద్దేశాలు ఎప్పటికప్పుడు గుర్తు చేసుకుంటూనే ఉంటాం. నిజప్రపంచంలోని సమస్యలతో కలపడటం ద్వారానే పిల్లలు సరైన నిర్ణయాలు తీసుకోగలుగుతారన్నది బడి ప్రధాన ఉద్దేశం. తమ సొంత క్షేమం గురించి, చదువు గురించి, జీవన లక్ష్యం గురించి బాధ్యతగా ఉండడం ద్వారానే పిల్లలు బాధ్యత గల వ్యక్తులుగా తయారవుతారని మేం భావిస్తాం.

మిగతా గొప్ప సూత్రాల లాగానే ఇది కూడా తొలి రోజుల్లోనే పరీక్షకి గురి అయ్యింది. అది ప్రాంగణంలోని ముప్పుల రూపంలో ఎదురయ్యింది.

•••

మా సూత్రాలకు కట్టుబడి ఉండాలని తెలిసినప్పటికీ వీటి గురించి గంటల తరబడి మాట్లాడేవాళ్ళం. మౌలికంగా ఇది బడిలోని పెద్దవాళ్లు స్వాంతన కోసం ఒకరి చేతులొకరు పట్టుకోవడమే.

రోజువారీ ప్రమాదాలు పిల్లలకు సవాళ్ల వంటివని తేలింది - వాటిని సహనంతో, దృఢ నిశ్చయంతో, ఏకాగ్రతతో, అన్నిటినీ మించి తగిన జాగ్రత్తతో ఎదుర్కోవాలి.

సహజంగానే మనుషులు తమ క్షేమం తాము చూసుకుంటారు, అత్యవిధ్వంసానికి పాల్పడరు. అసలైన అపాయం పిల్లల చుట్టూ అదుపాజ్ఞల సాలెగూడుని అల్లడంలోనే ఉంది. ఆ అదుపాజ్ఞలే సహజంగా మారి, వాటిని ఉల్లంఘించడమే ముఖ్యమై పోయి వ్యక్తిగత క్షేమాన్ని కూడా నిర్లక్ష్యం చెయ్యటానికి దారితీస్తుంది.

కాబట్టి సహజ పరిణామాలకు పరిస్థితుల్ని వదిలేశాం. మా వంతు చిన్న చిన్న గాట్లు, గాయాలు ఉన్నాయి. కొన్నిటిని కడిగి బాండ్ ఎయిడ్ వేస్తారు. పిల్లలు తిరిగి తాము చేస్తున్న పనిలోకి వెళతారు. చాలామంది కనీసం ఆ దెబ్బని చూసుకోరు. అవి రోజువారీ జీవితంలో శరీరానికి తగిలే చిన్నచిన్న దెబ్బలు. వాటి గురించి పట్టించుకునేటంత తీరిక పిల్లలకు ఉండదు. మాకు ఎదురైన ఒకే ఒక తీవ్ర ప్రమాదం ఎనిమిదేళ్ళ పాపకి జరిగింది. ఆమె జారుడు బల్లమీద తలకిందుగా జారుతూ భుజాలకు పెద్దదెబ్బ తగిలించుకుంది.

•••

అయితే చెరువు ఒడ్డు మీద కంటికి కనిపించని గీత ఒకటి మేం గీసాం; సమాజం, ప్రభుత్వ చట్టాలు కూడా ఆ గీత గీశాయి. నీటి గుంటలు ప్రజలకు ప్రమాదకరమైనవని ప్రతి ఒక్కరూ గుర్తించారు. ఆ ప్రమాదాలు సాధారణంగా పైకి కనిపించవు. ఒకసారి ప్రమాదం జరిగాక ఆ తప్పునుంచి నేర్చుకోడానికి రెండో అవకాశం ఉండదు. మా ఇంగితం జ్ఞానం, బీమా సౌకర్యం చెరువు దగ్గరికి స్వేచ్ఛగా వెళ్ళడాన్ని అనుమతించవు.

కాబట్టి బడి సభ కచ్చితమైన నిబంధనను ఏర్పరచింది - కనీసం వాళ్ళ కాలి వేళ్ళు తడుపుకోటానికి కూడా ఎవరూ చెరువులోకి వెళ్ళకూడదు, కొన్ని నియంత్రిత పరిస్థితుల్లో తప్ప. చలికాలంలో చెరువు మంచుగడ్డతో కప్పి ఉన్నప్పుడు కూడా ఈ నిబంధనలు వర్తిస్తాయి.

చర్చకు పెట్టి, అందరి వాదనలు విన్న తరువాత ఈ నిబంధనకి ఏకగ్రీవంగా అంగీకరించారు. చెరువు నిబంధనను బడి సభలో కాని, ఆచరణలో కాని ఎప్పుడూ సవాలు చేయలేదు. ఇన్ని సంవత్సరాలలో కొద్దిమంది చిన్నపిల్లలు మాత్రం వారి పాదాలు తడుపుకున్న సంఘటనలు జరిగాయి. అనుమతి లేనప్పుడు ఎవరూ నీళ్ళలోకి కాని, గడ్డకట్టిన మంచు మీదకి కాని వెళ్ళలేదు.

చెరువు చుట్టూ కంచేమీ లేదు.

•••

బీచ్ చెట్టు ప్రతి సంవత్సరం కొత్త తరం విద్యార్థుల్ని పిలుస్తూ ఉంటుంది. ప్రతి సంవత్సరం ఒక కొత్తగుంపు చెట్టు ఎత్తుల్ని జయించి వాటి విజయ రహస్యాలని తరవాత తరానికి అందిస్తుంది.

•••

పోలీసులలాగే మా చిన్న పిల్లలు తొంగి చూడ్డానికి నాబ్ స్కాట్ పిజ్జా దుకాణం అలవాటు పడింది. ఇరుగు పొరుగు వారు కూడా అన్ని వయసుల మా పిల్లలు అలాగే తిరుగుతూ ఉండటానికి అలవాటుపడ్డారు.

ఇక్కడ పిల్లలు నేర్చుకోవడంలో రోజువారీ ప్రమాదాలని ఎదుర్కోవడం ఒక ముఖ్యమైన భాగం. సడ్ బరీ వ్యాలీలో పిల్లలు బందీలుకాని నిజప్రపంచంలో జీవిస్తారు.

24

మాటమీద నడిచే వ్యవస్థ

విద్యార్థులు వాళ్ళ హాజరును వాళ్లే వేసుకుంటారు.

బడిలో చెరువు ఒక్కటే నమ్మకం మీద నడిచే భాగం కాదు, బడి మొత్తం అలాగే నడుస్తుంది.

తాళాల విషయమే తీసుకోండి. సడ్ బరీ వ్యాలీలో మాకు తాళాలంటే ఏమాత్రం పడదు. బడిలో ఎక్కడా తాళాలు ఉండకూడదన్నది ప్రారంభ దినాల నుండి ఏర్పడిన సంప్రదాయం.

బడిలో తమ వస్తువులు పెట్టుకోడానికి ప్రతి ఒక్కరికి వాళ్ళ సొంత సొరుగులుంటాయి. ఈ సొరుగులలో వాళ్లు అన్ని రకాల నిధుల్నీ దాచుకుంటారు. సొంతదారులు తప్ప ఇతరులు ఎవ్వరు సొరుగులను తాక కూడదు. అయితే వాటికి తాళాలు మాత్రం ఉండవు.

సొరుగులనుంచి చాలా అరుదుగా ఏమీ పోదు. అప్పుడప్పుడూ, ఎవరయినా ఇతరుల సొరుగుల్లోకి చూస్తున్నప్పుడు పట్టుబడి న్యాయశాఖ ముందు ప్రవేశ పెట్టబడతారు.

వారి వ్యక్తిగత వస్తువులలోకి తొంగి చూడగూడదన్నది కొన్నిసార్లు వినోదాత్మక సంశయాలకి దారితీసింది. సొరుగుల్లో ఎవరూ తాజా ఆహార పదార్థాలు ఉంచకూడదని

ఒక నియమం. ఈ నియమం ఉల్లంఘింపబడినప్పుడు మా ముక్కులు మాకు ఏమాత్రం పొరపాటు లేకుండా చెబుతాయి. సొరుగు సొంతదారు లేనపుడు ఒకసారి ఇలాగే జరిగింది.

ఏం చేయాలి? గొప్ప ఆత్మ శోధన మొదలయ్యింది. సొరుగుని తెరిచి ఆ పదార్థాన్ని బయటకు తీసేయాలా, వద్దా? రోజుల తరబడి వాదనలు హోరెత్తాయి. చివరికి మా ముక్కులు భరించలేక పోవడం, ఎలుకల చేరతాయన్న భయం ఈ విషయాన్ని తేల్చాయి. సొరుగు తెరిచి వాసన కొడుతున్నా ఆ ఆహార పదార్థాన్ని తొలగించాం.

●●●

ఈ మర్యాద వ్యవస్థ ఎంతగా పాతుకుపోయిందంటే, దాని గురించి ఎవరూ ఆలోచించరు. పర్సులు, డబ్బుసంచులు, విలువైన వస్తువులను ఎప్పుడూ ఎక్కడంటే అక్కడ వదిలేస్తారు. వాటిని ఎవ్వరూ ముట్టుకోను కూడా ముట్టుకోరు.

ఎవరయినా ఈ నియమాన్ని ఉల్లంఘిస్తే దానికి వెంటనే స్పందన ఉంటుంది. అలాంటి ప్రవర్తనని అందరూ ఖండిస్తారని ఆ వ్యక్తి తెలుసుకుంటాడు.

మేమెవరమూ కలలో కూడా ఊహించనంత లోతుగా నమ్మకం, గౌరవం అనే భావాలు పాతుకుపోయాయి. ఎలాంటి వారైనా అందరూ దానికి స్పందిస్తారు. దొంగతనం చేసినందుకు పర్యవేక్షణలో ఉన్న ఒక బిడ్డ, ఒకటి లేదా రెండు చట్టాలను ఉల్లంఘించిన తరుణ వయస్కులు బడి మర్యాదని ఎంతకైనా తెగించి కాపాడతారు. ఒకసారి కారు దొంగతనానికి శిక్ష అనుభవించిన పదిహేడేళ్ళ కుర్రాడు ఉండేవాడు. కాని బడిలో అతడిని మించిన నమ్మకస్తులెవరూ లేరని తేలింది.

●●●

అయితే ఈ గౌరవ వ్యవస్థకు కీలకమైనది వందలాది కృత్యాల వెనక ఉన్న ధృవీకరణ విధానం.

ప్రత్యేక శిక్షణ అవసరమైన ఎన్నో పరికరాలు, ఎన్నో సాధనాలు బడిలో ఉన్నాయి. చీకటి గదిలో, ఆఫీసులో, కంప్యూటర్ గదిలో, వంటగదిలో, షాపులో, కళలు చేతిపనుల గదుల్లో అంతటా ఈ పరికరాలు ఉన్నాయి. అన్నిటికీ కలిపి బడి సభ ఒకే సామాన్య సూత్రం రూపొందించింది. వాడడం తెలిసినట్లైతే ఎవరయినా ఆయా వస్తువులని ఉపయోగించవచ్చు, వాళ్ళకి తెలుసని ధృవీకరించబడిన తరువాత. ఇక వాళ్ళు దాన్ని తమ ఇష్టం వచ్చినప్పుడు వాడుకోవచ్చు.

నిపుణులు ఈ ధృవీకరణలు ఇస్తారు. ఇతర నిపుణులని కూడా వీళ్ళు

ధృవీకరిస్తారు. ధృవీకరణ పొందిన వ్యక్తుల జాబితాలు అందరికీ తెలిసేలా ప్రకటిస్తారు. అత్యంత ప్రమాదకరమైన పరికరాలకు కూడా ఇదే పద్ధతి వర్తిస్తుంది. ప్రమాద తీవ్రతను బట్టి ధృవీకరణ చేసే విధానం విస్తృతంగా ఉంటుంది కాని వయసుతో నిమిత్తం లేకుండా ప్రతి ఒక్కరికీ ఇదే పద్ధతి వర్తిస్తుంది.

అంటే చాలా చిన్న పిల్లలు కూడా చాలా సంక్లిష్టమైన పరికరాలు వాడతారు. ఉదాహరణకు పదకొండేళ్ళ వాళ్లు చీకటిగదిలో తనకు తానుగా పనిచేయవచ్చు. లేదా పన్నెండేళ్ళ వాళ్లు షాపులో, లేదా తొమ్మిదేళ్ళ వాళ్లు వంటగదిలో. ఈ చిన్న పిల్లలంత జాగ్రత్తగా ఎవరూ ఉండరు. పెద్దవాళ్ళ ఆటల్లో వాళ్లతో సరితూగగలమని నిరూపించాలన్న కృతనిశ్చయంతో వీళ్లుంటారు. ధృవీకరణ విధానం అన్నిటికీ వర్తిస్తుంది కాబట్టి, ఎవరూ దొంగతనంగా జొరబడి “నిషిద్ధ ఫలం”¹ పొందాల్సిన పనిలేదు.

●●●

ఎప్పుడో ఒకసారి మేం నిజమయిన ఇబ్బందిలో ఇరుక్కుంటాం.

మాకు కంప్యూటర్ లభించినప్పుడు దానిని జాగ్రత్తగా కాపాడుకోవాలని మాకు అనిపించింది. అద్దరాత్రి దానిని ఎవరైనా ఎత్తుకుపోతారేమోనన్న ఆందోళనతో, నిస్సహాయంగా నిలబడలేం కదా. రాత్రి సమయాల్లో బీరువాలో దాన్ని తాళమేసి ఉంచడం తప్ప వేరేమార్గం కనిపించలేదు. బడిలో తాళం!!

దానిపై జరిగిన ఈ చర్చలు మేధావులను సైతం ఉత్సాహపరుస్తాయి. రాత్రులు అని బడి గేటుకి తాళం వేస్తారు కదూ? అని బడి గేటుకి వేసిన తాళాలు కాని బడి లోపల వేసిన తాళాలు కాదు. మాతో సంబంధం లేని బయటి ప్రపంచానికే ఆ తాళాలు. ఆ దృష్ట్యా చూస్తే కంప్యూటర్ బీరువాకి తాళం కూడా నిజానికి బడిలోపలి తాళం కాదు. అది బయట వాళ్ల కోసం లోపల వేసిన తాళం.

కంప్యూటర్ కి తాళం వేశాం. అటుగా వెళుతూ ప్రతి ఒక్కరూ ఇబ్బంది పడేవారు. కంప్యూటర్ లో ధృవీకరణ ఉన్న వాళ్లకి తాళంచెవి అందుబాటులో ఉంటుంది.

కొన్ని నెలలు గడిచిన తరువాత ఎవ్వరూ ఆ తాళాన్ని భరించలేకపోయారు. అత్యధిక మెజారిటీతో బడి నిధినుంచి కొన్ని వందల డాలర్లు ఖర్చుని ఆమోదించి రక్షణ వ్యవస్థని నెలకొల్పాం. దాంతో కంప్యూటర్ శాశ్వతంగా బల్ల మీదకి చేరింది. ఎంతో సంతోషంతో బీరువాకి వేసిన తాళాన్ని తొలగించారు.

●●●

1. బైబిల్ ప్రకారం ఆదాము, అవ్వలు ఎడెన్ తోటలో నిషిద్ధ ఫలం తిని శాపగ్రస్తులయ్యారు. దేనినైనా నిషేధించినప్పుడు దానిపట్ల ఆసక్తి పెరుగుతుంది.

ఇన్ని సంవత్సరాలలో అతి తక్కువ దొంగతనాలు, అతి తక్కువ విధ్వంసాలు, అతి తక్కువ ఆంతరంగిక అమర్యాద చోటుచేసుకున్నాయి. వంద సంవత్సరాలు పాతదయిన మా స్కూలు భవంతి పిల్లల చేతుల్లో పాడవ్వటానికి బదులు మేం ప్రారంభించిననాటి కంటే ఇప్పుడు మెరుగ్గా కనిపిస్తోంది.

అన్నిటికీ వర్తించే గౌరవ వ్యవస్థ నమ్మకంతో కూడిన వాతావరణాన్ని, వ్యక్తిగత ఔన్నత్యాన్ని బడి అంతటా ప్రసరింప చేస్తుంది.

25

ఆటల దృశ్యం

సెప్టెంబర్‌లో అది ఒక వెచ్చని రోజు, బడి భవనం దాదాపు నిర్మానుష్యంగా ఉంది.

కుట్టు పని గదిలోని పెద్ద తలుపులగుండా నేను బయటికి చూశాను. పచ్చిక బయలుమీద అందరూ చేరి 'జెండా పట్టుకోండి'¹ అనే బ్రహ్మాండమైన ఆట ఆడుతున్నారు. ఆ మైదానంలో పెద్దగా అరుచుకుంటూ, నవ్వుకుంటూ పిల్లలు అటూ, ఇటూ పరిగెత్తుతున్నారు.

ఒక గంట తరవాత ఆట ముగిసింది. ఒక్కరుగా, ఇద్దరేసి, ముగ్గురేసి ఆటగాళ్ళు దప్పికతో, ఆకలితో, ఉల్లాసంగా తిరిగి భవనంలోకి వస్తున్నారు.

ఆటలోని ముఖ్య ఘట్టాలు వాళ్ళ ఉత్సాహపూరిత సంభాషణలో తిరిగి చోటు చేసుకున్నాయి. ఎవరూ ఓడినట్టు లేదు. ఇరు పక్షాలు గెలిచిన ఆటగా కనిపిస్తుందది.

...

ఈ సన్నివేశం సంవత్సరమంతా పునరావృతం అవుతుంటుంది. ఆకురాలు కాలం మొదలు నుంచి చలికాలం వరకు, వసంత కాలం నుండి ఎండా కాలం వరకు రగ్బీ², ఫుట్‌బాల్, స్లెడ్జింగ్³, ఐస్ హాకీ, బాస్కెట్ బాల్, బేస్‌బాల్ ఒకటి

1. రెండు బృందాలుగా ఏర్పడి బయట ఆడే ఆట. రెండు బృందాల దగ్గర ఒక జండా ఉంటుంది, దానిని ఎదుటి బృందం పట్టుకోవాలి.
2. ఒక రకమైన ఫుట్‌బాల్ ఆటని రగ్బీ అంటారు.
3. గడ్డకట్టిన మంచు మీద కాళ్ళకి స్లెడ్ అనే పరికరం కట్టుకుని ఆడే ఆట.

తరువాత ఒకటి ఆటస్థలాన్ని ఆక్రమిస్తాయి. గోల్కొయ్యలు లాంటి వస్తువులు లేకపోతే తాత్కాలిక ఏర్పాట్లు చేసుకుంటారు.

ఆటతో సంబంధం లేకుండా నిబంధనలు మాత్రం ఎప్పుడూ ఒక్కటే: ఆడదలచిన ప్రతి ఒక్కరూ వారి వయసుతో కాని, సామర్థ్యంతో కాని, సంఖ్యతో కాని సంబంధం లేకుండా ఆడతారు.

బేస్ బాల్ టీంలో ఐదుగురు లేక పదిహేనుమంది ఆటగాళ్ళతో ఆడవచ్చు. అక్కడ ఆరేళ్ళ వాళ్ళ నుంచి పదహారేళ్ళ వాళ్ళు పక్కపక్కనే ఉంటారు. ఆడపిల్లలు, మగపిల్లలూ అందరూ అర్హులే.

దగ్గరగా పరిశీలిస్తే కొన్ని అద్భుత సన్నివేశాలను చూడవచ్చు.

ఆట సరిగా రాని ఎనిమిదేళ్ళ వాడు బేస్ బాల్ లో బ్యాటింగ్ చేయడానికి వస్తాడు. బేస్ లో మనుషులుంటారు. అతని జట్టు వాళ్ళు ప్రోత్సాహకరంగా అరుస్తుంటారు. అతను బ్యాటు ఊపుతాడు, బంతి వేసినతనికీ మూడవ బేస్ కీ మధ్యగా బంతి వెళుతుంది. అతడు పరిగెత్తి బంతి కంటే ముందు బరిలోకి సురక్షితంగా చేరతాడు. గొప్ప ఆనందం.

తరవాత బ్యాటింగ్ చేయవలసింది టీంలో పేరున్న పద్దెనిమిదేళ్ళ భారీకాయుడు. ఎత్తుగా ఎగురుతూ వచ్చిన బంతిని అతడు గుంపుగా ఉన్న మనుషుల వైపుకి కొట్టాడు. పన్నెండేళ్ళ వాడు పట్టుకోటానికి దాని కింద వేచి ఉండి తీరా జారవిడుస్తాడు. ఎవ్వరూ ఒక్కమాట కూడా అనరు. స్కోరు రెండు పరుగులు.

ఇన్నింగ్ తరవాత ఇన్నింగ్ ఆట జరుగుతూ ఉంటుంది. పిల్లలు బాగా కొడతారు, తప్పులు చేస్తారు, అద్భుతమైన ఫీట్లు చేస్తారు. వాళ్ళ వైఖరిని బట్టి తేడా చెప్పలేరు. స్కోరు? ఒకరో, ఇద్దరో మాత్రమే దానిని గమనిస్తున్నారు. స్కోరు 10-1.

గంటన్నర తరవాత, అందరి ఒప్పందంతో ఆట ముగుస్తుంది. గేలి చేయడమనేది కాని, ఒకరినొకరు నిందించుకోవడం కాని ఉండవు.

అప్పుడు ఒక గొప్ప సత్యం అకస్మాత్తుగా ఎరుకలోకి వస్తుంది: పిల్లలు సంతోషంగా గడిపారు. వాళ్ళు ఆటని ఆనందించారు, ఆస్వాదించారు.

•••

అబ్బాయిలు, అమ్మాయిలు, భారీకాయలు, పిట్టంత వాళ్ళు, పెద్దవాళ్ళు, పిల్లకాయలు, బాగా ఆడేవాళ్ళు, ఆడనివాళ్ళు అందరూ ఆనందిస్తారు.

గాలి ఉత్సాహంతో నిండి ఉంటుంది, సందడి, జీవితం ఉంటాయి. ఎప్పుడూ,

ఎల్లప్పుడూ నవ్వులు ఉంటాయి.

బేస్ బాల్ ఆడేప్పుడే కాదు, అన్ని పోటీ ఆటల్లో కూడా ఇలాగే ఉంటుంది. శారీరక వ్యాయామం, బయట ఉండడం, ఆనందంగా సమయం గడపటం అన్నవి వాళ్ల లక్ష్యాలు.

ఆకురాలే కాలంలో ఒక రోజు స్కూలు వ్యవస్థాపక సిబ్బందిలో ఒకరైన మిమ్మీ, టాకిల్ ఫుట్ బాల్ ని¹ పదిహేను సంవత్సరాలుగా ఏ విధమైన రక్షణ సరంజామా లేకుండా ఆడుతున్నారన్న సత్యాన్ని తెలుసుకుంది. ఆమె అదిరిపడింది, కలవరానికి లోనయ్యింది. అది ఆమెకి చాలా బాధ్యతా రహితమైనదిగా కనిపించింది. ప్రతి సంవత్సరం హైస్కూలు ఫుట్ బాల్ ఆటల్లో పిల్లలకి తగిలిన పెద్ద గాయాల కథనాలు పత్రికల్లో పడుతుండేవి. కొన్ని పబ్లిక్ పాఠశాలలు ఆ ఆటనే తొలిగించాయి.

...

టాకిల్ ఫుట్ బాల్ ని బడిలో నుంచి నిషేధించాలని ఒక ప్రతిపాదనని బడి సమావేశ రికార్డులో మిమ్మీ పెట్టింది.

బడి చరిత్రలో ఎక్కువ మంది హాజరయిన సమావేశాల్లో ఇది ఒకటి. చర్చ గంభీరంగా నడిచింది, అందరూ ఆలోచించి మాట్లాడారు. వాస్తవంగా ఫుట్ బాల్ ఆడినవాళ్ళే ఎక్కువ మాట్లాడారు. ఆట స్థలంలో నిజంగా ఏం జరుగుతుందో మాకు మెల్లగా విశదమయింది.

“ఒకరికొకరు తగిలే ఆటల్లో సద్బరీ వ్యాలీలో ఎప్పుడూ గాయం కాలేదు,” అన్నాడొక భారీకాయుడైన తరుణవయస్కుడు. “ఎందుకంటే ఎవరికీ దెబ్బ తగలకుండా జాగ్రత్త పడతాం. అది ఆటలో భాగం. అన్ని వేళలా మేం ఆ స్పృహతోనే ఉంటాం. దెబ్బ తగలనివ్వం.”

“స్టేట్ పార్కు రోడ్డులో నడవడం కన్నా టాకిల్ ఫుట్ బాల్ తక్కువ ప్రమాదకరమైనది,” మరొకరన్నారు.

ఒక్క మినహాయింపు లేకుండా చిన్న పిల్లలందరూ ఏకీభవించారు. వారిలో ఏ ఒకరు కూడా ఎప్పుడూ శారీరక మొరటుతనానికి లోను కాలేదు.

మిగతా ముఖ్య ప్రతిపాదనలలాగే ఈ ప్రతిపాదన రెండు సార్లు ప్రకటించారు, రెండుసార్లు చర్చించారు. అత్యధిక మెజారిటీతో అది ఓడిపోయింది. చివరగా ఓటు

1. ఫుట్ బాల్ లో ఆటగాళ్లు ఒకరినొకరు తాకటానికి లేదు. కొన్ని విధాలుగా తాకటానికి అనుమతించేది టాకిల్ ఫుట్ బాల్.

వేసేసమయం వచ్చేప్పటికి మిమ్మీ ఇంకా ఆ ప్రతిపాదనకే మద్దతునిస్తోందనేది సందేహమే.

మరుసటిరోజు నేను బాస్కెట్బాల్ ఆటను అంతకు ముందెన్నడూ చూడనంత దగ్గరగా, చాలా దగ్గరగా పరిశీలించాను. పార్కింగ్ స్థలాన్ని కోర్టుగా మార్చిన దాంట్లో ఆరడుగుల వాళ్ళు, మరుగుజ్జులంత వాళ్ళు కలిసి ఆడుతున్నారు. బాస్కెట్బాల్ ఒక శారీరక ఆట. అన్నిటి మాదిరే ఈ ఆటను ఇక్కడ ఆడతారు.

పెద్ద పిల్లలు పెద్దపిల్లలనే నెడుతున్నారు, చిన్నవాళ్ళని తాకుతున్నట్లే లేదు. చిన్నవాళ్ళు ఒకళ్ళనొకళ్ళు నెట్టుకుంటున్నారు, పెద్దవాళ్ళని తొయ్యడానికి శాయశక్తులా ప్రయత్నిస్తున్నారు, ఏనుగు మీద మిడతల్లాగా. ఎవ్వరూ మిడతల్ని నలిపేయడం లేదు.

సద్బరీ వ్యాలీ క్రిడల్లో ఆడడమనేది అసలు విషయం. వాటిల్లో ప్రతి ఒక్కరూ విజయులుగా బయటికిస్తారు.

26

శిబిర జీవనం

అద్భుతమైన బయటి ప్రపంచానికి బడిలో కనీసం తరగతి గదులంతటి ప్రాముఖ్యత ఉంది. పిల్లల ముఖాల్లో, వాళ్ళ శరీరాల్లో, కదలికల్లో, వాళ్ళ భౌతిక స్వేచ్ఛలో దీనిని బడిని ఊరికే చూడటానికి వచ్చిన వాళ్ళు కూడా గమనించగలరు.

ఆకురాలు కాలంలో ఒక రోజు, చాలా ఏళ్ళక్రితం, మాలో కొందరం అనుకున్నాం, “తరవాత అడుగు ఎందుకేయకూడదు? న్యూ హాంప్ షైర్ లోని తెల్ల పర్వతాలకి వెళ్లి గుడారాలు వేసుకుని బయటే గడిపితే ఎలా ఉంటుంది?” ఆసక్తి ఉన్నవారిని పేర్లు ఇవ్వమని నోటీసు బోర్డులో నోటీసు పెట్టాం.

వెంటనే ముప్పయ్యే మంది పిల్లలు తయారయ్యారు. మేం పెద్ద గుడారాలు అరువు తీసుకుని ఉద్యోగుల కార్లతో ఈ ప్రయాణానికి ఏర్పాట్లు చేశాం. ప్రతి ఒక్కరూ ఏమేం తీసుకురావాలో జాబితాలు సిద్ధం చేసుకున్నాం. ఉమ్మడి ఖర్చులు సమకూరేలాగా ప్రతి ఒక్కరూ ఎంత చెల్లించాలో లెక్క వేసుకున్నాం.

అక్టోబరు పదవ తేదిన ఫ్రాంకోనియా స్టేట్ పార్క్ కి బయలుదేరాం. అందరూ అత్యుత్సాహంతో ఉన్నారు. అక్కడికి చేరగానే ఆ స్థలమంతా ఖాళీగా ఉండటం

గమనించాం. అక్టోబర్ లో వారం మధ్య శిబిరాలు వేసుకునే వాళ్లు అంతగా ఉండరు.

మేం గుడారాలు ఏర్పాటు చేసుకుని ఒక చిన్న కొండ ఎక్కాం. అక్కడి నుంచి దృశ్యం మనోహరంగా ఉంది. కిందికి దిగి, మంటలు వెలిగించి రాత్రి భోజనం వండుకుని, దయ్యాల కథలు చెప్పుకుని, చివరికి అలిసిపోయి ఆనందంగా నిద్రకి ఉపక్రమించాం.

ఆ రాత్రి మంచు బాగా కురిసింది, అలా కురుస్తూనే ఉంది. ఆ ప్రాంతానికి పరిమితమైన తుఫాను కొన్ని పర్వతాలను మాత్రమే తాకింది. వాటిల్లో మా పర్వతం ఒకటి.

ఉదయం 3.00 గంటలకి షుమారు 4 అంగుళాల మంచు బరువుకి ఒక గుడారం లోపలున్న వారిమీద కూలింది, పెద్ద అలజడి. దాంట్లో వాళ్లకి మరొక స్థానం చూపించి స్థిమితపడడానికి గంట పట్టింది. మేం చలితో గడ్డకట్టుకు పోతున్నాం.

ఆ ఉదయం నలిగిన బట్టలతో ఉన్న గుంపు అక్కడ ప్రధాన లాడ్జీలో, మంట చుట్టూ చేరి వెచ్చబడసాగారు. ఉదయ అల్పాహారం చల్లగా ఉంది, ప్రతిదీ తడిసి, గడ్డకట్టుకు పోయింది.

మేం వెంటనే గుడారాలు తీసేసి, తోకలు ముడుచుకుని తిరుగుముఖం పట్టాం. మరో ఆకురాలు కాలంలో పదేళ్ళ తరువాత గానీ మేం మరో శిబిరానికి ప్రయత్నించలేదు - అది మొనాడ్ నాక్ మౌంట్ (Mount Monadnock)కి; అది దగ్గరగా ఉండి, ఒక్కరాత్రే గడిపి తేలికగా ఇంటికొచ్చేయొచ్చు.

●●●

అలాంటి అశుభ ప్రారంభంతో బహిర్ ప్రదేశాలు ఇష్టపడే వాళ్ళు భయపడ్డారా? ఎంత మాత్రం లేదు! రుతువు కారణంగా అలా జరిగింది. ఆ తరువాత వసంతంలో ముందు నుంచే నాలుగు రోజుల కోసం మరో శిబిరం కావాలని ఆందోళన మొదలయింది. అప్పటికి ప్రతి ఒక్కరిలో ప్రాంకోనియా జ్ఞాపకాలు మరుగున పడినట్టు ఉన్నాయి. “అది ఒక గొప్ప అనుభవం,” సందేహిస్తున్న ఉపాధ్యాయులతో పిల్లలన్నారు.

దాంతో మరో విహారయాత్రకు ప్రణాళిక వేశాం - జూన్ ఆఖరున, దక్షిణం వైపుకి, కేప్ కాడ్ (Cape Cod)లోని నికెర్సన్ స్టేట్ పార్క్ (Nickerson State Park)కి వెళ్లదలుచుకున్నాం. అక్కడ జూన్ లో ఎప్పుడూ మంచు కురవదు.

ఈ యాత్ర ఎంతో విజయవంతం అయ్యింది. మేం సరస్సులో ఈదులాడాం, అడవిలో విహారానికి వెళ్లాం, సముద్రపు ఒడ్డుకెళ్ళాం, ఇసుకదిబ్బలు చూశాం, ప్రావిన్స్ టౌన్ లో తిరిగాం.

ఒక కొత్త బడి సంప్రదాయం ఏర్పడింది. ప్రతి జూన్ లో ఒక వారం కేప్ కాడ్ లో గడపసాగాం. ఇంటి నుంచి దూరంగా గుడారాల్లో ఉండగలిగి, తమ పనులు తాము చేసుకోగలిగిన వాళ్లు ఎవరైనా రావచ్చు. ఎండైనా, వానైనా మేం వెళ్ళేవాళ్ళం. వర్షమొస్తే దాన్ని పట్టించుకునే వారెవరూ లేరు. ఈత దుస్తులు త్వరగా తడిసేవి అంతే, ఎండకి కమిలే ప్రమాదం లేదు.

•••

ఈ విహార యాత్రలు ఏర్పాటు చేయడానికి, బయటకు వెళ్ళే వాటి గురించి ఆలోచించడానికి ఒక క్యాంపింగ్, టూరింగ్ సంఘం ఏర్పడింది. అయితే వాగ్వాదాలు ఉంటాయనుకోండి, ముఖ్యంగా ఎక్కడికి వెళ్లాలనే దాని గురించి.

అదంతా కేప్ కాడ్ యాత్ర తరవాత మొదలైంది. “దీనిని క్యాంపింగ్ అంటారా?” మార్ట్ అడిగింది కోపంగా. “అది ఒక ఖరీదైన హోటల్ లో విడిది లాంటిది. మియామీ బీచ్ కి వెళ్లినట్టు ఉంది. ఈత కొడుతూ, విహారాలు, వేడి నీటిస్నానం, చుట్టూ కూర్చుని వేడి వేడి విందు భోజనం. దాంట్లో ‘క్యాంపింగు’ అంటూ ఏమి ఉంది?”

నిజంగా “క్యాంపింగ్”కి వెళ్లాలన్నది ఎవరి ఉద్దేశమూ కాదని చివరకి తెలిసింది. ఆరుబయట చక్కగా సెలవలు గడపాలనే వాళ్ల మనసులో ఉంది. అసలు సిసలు శిబిర ప్రేమికులు కోపంతో రగిలిపోయారు.

అయితే వాళ్ళు కూడా తరవాతి సంవత్సరం ‘శిబిరానికి’ వెళ్లాలని నిశ్చయించుకున్నారు, ఎంత లేదన్నా అది చాలా సరదాగా ఉంటుందేమొనని. ఆ యాత్ర ఎప్పటిలానే ఉంది.

•••

ఆ యాత్రలు అలానే కొనసాగుతున్నాయి, ఇంకా పెరిగాయి. మేం ఫ్రాంకోనియా నుంచి బయటపడ్డాం, ఆకురాలు కాలానికి మొనాడ్ నాక్ యాత్రను కలుపుకున్నాం. పాఠశాల సంవత్సరానికి అది చక్కని ఆరంభం. ఆ తరవాత చాలా సంవత్సరాలకి, కిలింగ్ టన్ వెర్మాంట్ (Kallington Vermont) లో వారం రోజుల శీతాకాలపు స్కీయింగ్ తోడయ్యింది. దీనికి గుడారాలు లేవు. మేం నిద్ర సంచుల్లో నిద్రపోయాం.

అసలుసిసలు శిబిర ప్రియులకు వాళ్ల రోజు కూడా వచ్చింది. వాళ్ళంతా కలిసి వెచ్చని వాతావరణంలో కొండల్లోకి వీపున సంచులతో యాత్రలు ఏర్పాటు చేశారు, మంచి చలికాలంలో గ్రామీణ ప్రాంతాలలో చాలా దూరం స్కీయింగ్ చేశారు. నిజంగా

ఇష్టమున్న కొందరు సాహసికులకు ఇవి తక్కువ రోజుల యాత్రలు! ఇవి అంత తరచుగా జరిగేవి కావు. అయితే, వాళ్లకు వెళ్ళాలనిపించినప్పుడు వెళ్ళేవాళ్లు ఏర్పాటు చేసుకోగలిగినప్పుడల్లా వెళ్లేవాళ్లు.

...

ఈ క్రమం తప్పని శిబిరాలకు రాజీ పడటానికి మార్జ్జీ ఎక్కువ సమయం పట్టలేదు. ఈ యాత్రల్లో ప్రతివాళ్ళు బయటకెళతారు, దాని విలువ దానికుంది. పిల్లలకు అద్భుతమైన సమయం, వాళ్ళు తమ పనులు తాము చేసుకోవటం నేర్చుకున్నారు.

అనతికాలంలోనే ఆమె దీని స్ఫూర్తిని అర్థం చేసుకుంది. “బడి ఆవరణలోనే గుడారాల్లో రాత్రంతా ఉండే విధంగా చిన్న పిల్లల కోసం ఎందుకు ఏర్పాటు చేయకూడదు? బయట వారం రోజులపాటు గడిపే వయసు లేకపోవటంతో ఏదో కోల్పోతున్నట్లు వాళ్లు భావిస్తున్నారు,” ఆమె ప్రతిపాదించింది. అది ప్రేరణనిచ్చే మంచి ఆలోచన. చిన్న పిల్లలు మూకుమ్మడిగా అందులో పాల్గొనడానికి సిద్ధమయ్యారు.

ప్రతి సంవత్సరం, జూన్ ప్రారంభంలో కేప్ శిబిరానికి వెళ్ళలేని చిన్న పిల్లలకోసం బడిలోనే ఒక రాత్రి క్యాంపు మొదలైంది. అనతి కాలంలోను ఈ చిన్న పిల్లలు సద్బరీ వ్యాలీ విధానంలో శిబిరాలకు అలవాటు పడతారు. ఆ తరవాత కొద్ది కాలానికే వాళ్ళకి మిగతా వారితో బయటకు వెళ్ళడానికి తగిన వయసు వస్తుంది.

ఇప్పుడు మార్జ్జీ అంత బాధపడటం లేదు. భవిష్యత్తులో ఈ చిన్న పిల్లల్లో కొద్ది మందయినా నిజమయిన బహిరంగ యాత్రికులు కావడానికి అవకాశాలు కల్పించానని ఆమె సంతృప్తిపడుతోంది.

27

సంఘాలూ - సహాయకులూ

రోజువారీ పాఠశాల పరిపాలనకు సంబంధించి చిన్న చిన్న అంశాలను బడి సభ రూపొందించి సహాయకులు (గుమాస్తా) అని పిలవబడే వాళ్ళకి, అప్పుడప్పుడూ కమిటీకి అప్పజెపుతుంది. ఆకురాలే కాలంలో బడి తెరవగానే సంవత్సరానికి ఒకసారి

వారిని ఎన్నుకుంటారు.

కనుచూపు మేర ప్రతిదానినీ అణచివేసేంతగా ఎదిగి, పాతుకుపోయిన అధికారస్వామ్యం (bureaucracy) మా వ్యవహారాలలో చొరబడటం మాకు సుతరామూ ఇష్టం లేదు. కాబట్టి మా పనులు చేయడానికి ప్రత్యేక సబ్బర్ వ్యాలీ శైలిలో ప్రారంభించాం. రోజువారీ జరగవలసిన పనులు వచ్చినప్పుడు బడి సభ వాటిని నిర్వచించి, పనిని వివరించి, ఆ పని నిర్వహించడానికి ఎవరినైనా ఎన్నుకొనేది. శాశ్వత నియామకం కాదు సుమా. మాలో ఒకరు - విద్యార్థికాని ఉద్యోగికాని - ఒక సంవత్సరానికి ఆ పనిని తీసుకుంటారు.

ఫోనులో వచ్చే వివరాలను తీసుకోవాల్సిన అవసరముందా? వచ్చే ఉత్తరాల గురించి శ్రద్ధ తీసుకోవాలా? ఆఫీసుకి కావలసినవి సరఫరా చేయాలా? పైళ్ళన్నీ సరైన క్రమంలో పెడుతుండాలా? మేం ఈ పనులు చేయడానికి ఒక కార్యాలయ సహాయకుని ఏర్పాటు చేశాం. భౌతిక నిర్వహణ అవసరమా? భవన నిర్వహణ చూసుకోడానికి భవన నిర్వహణ సహాయకుడిని, మైదానాన్ని చూసుకోడానికి మరొకరిని ఏర్పాటు చేశాం.

ఎక్కువ మంది కావలసిన చోట, ఎక్కువ అభిప్రాయాలు అవసరమున్న పెద్ద పనుల కోసం సంఘాలున్నాయి: జమా ఖర్చుల నిర్వహణకు, లోపలి అలంకరణకు, ప్రజాసంబంధాల కోసం.

...

పనులు పునర్నిర్వచించ బడినపుడల్లా సహాయక పదవులు వస్తాయి, పోతాయి, వాటి ప్రాముఖ్యాన్ని కోల్పోతాయి లేదా కొత్తవి పుట్టుకొస్తాయి. సహాయక పదవిని రద్దు చేసిన బడి సమావేశంలో పాల్గొన్న దానికంటే కొద్ది విషయాలు నాకు ఎక్కువ సంతోషాన్నిస్తాయి. అధికార స్వామ్యానికి లొంగకూడదనే దానిపట్ల మాకున్న నిబద్ధతకి అసలైన నిరూపణ ఇది.

ఉదాహరణకి పాఠశాల తెరవడానికి, మూయడానికి ఒక సహాయకపదవి ఉండేది. ప్రతి రోజు ఉదయం సరిగా తెరవడం, సాయంత్రం అన్నీ సక్రమంగా మూయడం ఆ వ్యక్తి బాధ్యత. బడికి సంబంధించిన తాళం చెవులన్నీ కూడా ఆ వ్యక్తికే అప్పగించాం. కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచిపోయాయి. బడి తెరవడానికి, మూయడానికి పాటించవలసిన పనుల పట్టికని అభివృద్ధి చేశారు. అంతేకాకుండా ప్రధానంగా ఎవరి దగ్గర ఏ తాళం చెవి ఉంది అనే చాలా సాధారణమైన పద్ధతిని

కూడా అభివృద్ధి పరిచారు. ఇక నిజానికి ఏమంత పని మిగిలి లేదు. దాంతో ఈ సహాయక పదవి రద్దయ్యి, అవి వేరొక పదవి పనిలో భాగమయ్యాయి.

పాఠశాల చూడటానికి నిత్యం వచ్చే మనుషులతో వ్యవరించటానికి సందర్భకుల గుమాస్తా ఉండేవాడు. కొన్ని సంవత్సరాలు దీంట్లో చాలా పని ఉండేది. సందర్భకులతో ఎక్కువ సమయం వృధా చెయ్యకుండా సందర్భకులకు అన్ని విషయాలు బహిగ్గతం చెయ్యాలి. ఈ పదవిలో పని చేసిన వాళ్లు అదెలాగో తెలుసుకున్న తరువాత ఆ పని చాలా తేలికవుతుంది. రోజువారీ పనులను ప్రజా సంబంధాల కమిటీకి అప్పజెప్పి, ఈ గుమాస్తా పదవిని రద్దు చేశారు.

ఒక్కొక్కసారి కొత్త పదవుల అవసరం ఏర్పడుతుంది. చాలా సంవత్సరాల తరవాత ఇక్కడ చదివి వెళ్ళిన పూర్వ విద్యార్థులలో చాలా మంది మాతో సంబంధం కొనసాగించాలనుకుంటున్నారని గుర్తించాం. వాళ్లలో చాలా మంది బడికి రావటం మాకు ఆనందాన్నిస్తుంది. పూర్వ విద్యార్థులు - పాఠశాలకి మధ్య పత్ర వ్యవహారాలను తేలిక చేయాలన్న ఆలోచన వచ్చింది. దాంతో ఈ పని చెయ్యటానికి పూర్వ విద్యార్థుల గుమాస్తా పదవిని బడి సభ ఏర్పాటు చేసింది.

ఒక నియమాన్ని ఎంత తీవ్రంగా తీసుకుంటారు అన్నదానికి ఇది మంచి ఉదాహరణ. పూర్వ విద్యార్థులతో వ్యవహరించటానికి బడి సమావేశ అధికారిని ఏర్పరచటానికి అయిదేళ్లు పట్టింది. దానికి ముందు ఒక పదవిలేకుండా ఎవరో ఒకరిని ఆ పనులు చేయమని కోరుతూ వచ్చాం. చాలామంది పూర్వ విద్యార్థులు, సద్బరీ వ్యాలీ మిత్ర బృందంగా సంఘటితమైనప్పుడు దాన్ని వాళ్లు కొనసాగిస్తారా అన్న సందేహంతో కొద్ది సంవత్సరాలు వేచి చూశాం. అంతిమంగా అనేక ప్రయత్నాలు, వేచి చూడటాలు తరవాత మేం తలబగ్గి పూర్వ విద్యార్థులు సంప్రదించడానికి అధికారికంగా ఒక వ్యక్తిని నియమించాం. మాకు పార్కిన్సన్ నియమం¹ వర్తించదు!

●●●

ఇక చాలా అరుదుగా ఒక గుమాస్తా పదవిని రెండుగా చీల్చవలసిన సందర్భాలుండేవి. అలా చేయడాన్ని మేం ఇష్టపడం. కాని అప్పుడప్పుడు మేం అలా

1. పాలనా యంత్రాంగం పెరుగుతూ పోతుంటుందని చెప్పే నియమం. పనితో సంబంధం లేకుండా ఉద్యోగస్తుల సంఖ్య పెరుగుతూ ఉంటుంది. అధికారులు ఒకరికొకరు పని కల్పించుకుంటారు!

చీల్చడమా లేక ఆ పని చేస్తున్న వ్యక్తిని విపరీత ప్రయాసకు లోను చేయడమా అన్న వాటి మధ్య ఎన్నుకోవలసి వస్తుంది.

సుదీర్ఘ కాలం పాటు ప్రవేశాల గుమస్తా ఉండేవారు. విద్యార్థుల ప్రవేశాలకు సంబంధించి అన్ని వ్యవహారాలు ఈ గుమస్తా బాధ్యత - ముఖాముఖి నిర్వహణ, అన్ని పత్రాలు సక్రమంగా ఉండేలా చూసుకోవటం, ట్యూషను ఫీజు కట్టించుకోవటం. ఇదంతా ఒక దానికి సంబంధించిన పనిగా మేం భావించాం.

అది సరి కాదు. ఆ విషయం ఆ గుమస్తా కనిపెట్టింది. పాఠశాలలో చేర్చుకోవానికి ముఖాముఖి నిర్వహించే వ్యక్తిగా కొత్త వాళ్లతో బడి తరపున వ్యవహరించే మొదటివ్యక్తి అవుతుంది. కొత్త విద్యార్థులు, తల్లిదండ్రులు ఆ వ్యక్తిని స్నేహితునిగా భావిస్తూ తమ సమస్యలు, ఆత్మతలు, ప్రశ్నలూ చెప్పుకునేవాళ్లు.

డబ్బు రంగంలోకి వచ్చేసరికి అంతా మారిపోతుంది.

డబ్బు అంత వేగంగా, ఖచ్చితంగా స్నేహాన్ని ఏదీ భగ్నం చేయలేదు. ఒక రోజు ఇద్దరు వ్యక్తులు చేతులు పట్టుకుని జీవితంలో ఆప్తమిత్రుల్లా నడవొచ్చు. ఒక బిల్లు గురించి దెబ్బలాడుకుంటే మరు రోజు వాళ్ళు ఆజన్మ శత్రువులై పోతారు.

ట్యూషను ఫీజులు వసూలు చేయవలసి వచ్చేటప్పటికి ఈ గుమస్తా బలైపోతారు. నిన్నటి స్నేహపూరిత విద్యార్థులు, తల్లిదండ్రులు ఈనాటి బద్ధశత్రువులవుతారు. ఇందుకు చాలా చిన్న విషయం చాలు - ఉదాహరణకు డబ్బు బాకీ ఉన్నదని జ్ఞాపకం చేయడం చాలు. “డబ్బా? డబ్బు కోసం నువ్వు నన్ను వేధిస్తున్నావా? నువ్వే దరిద్రగొట్టు మనిషివి! నువ్వు చాలా మంచి వ్యక్తివనీ, అర్థం చేసుకుంటావనీ అనుకున్నాం. ఇప్పుడు మాకు బాగా తెలిసివచ్చింది.”

18 సంవత్సరాల తర్వాత ఉక్కులాంటి నరాలు ఉన్న గుమస్తా సైతం మానసిక రోగిగా మారేటంత ఒత్తిడికి లోనైనప్పుడు గానీ మాకీ విషయం బోధపడలేదు. ఒక గుమస్తాకి బదులు ఆ పనులకు ఇద్దరిని పెట్టాం. ఒకరు ప్రవేశాలు చూస్తే, రెండవ వ్యక్తి రిజిస్ట్రారు. ప్రవేశాల గుమస్తా ఇప్పుడు శాశ్వతంగా మంచి వ్యక్తి. ఇక రిజిస్ట్రారు? సరే తలనొప్పి మాత్రమే మింగటమా లేక ముందుగా పదవీ విరమణ చెయ్యడమా అన్నదీ ఆ గుమస్తా నిర్ణయం.

•••

ఇక శుభ్రతకి సంబంధించిన గుమస్తా గాథ. దానికి ఒక పూర్తి అధ్యాయం కేటాయించాల్సిన అవసరం ఉంది.

పరిశుభ్రత

గత సంవత్సరాలలో పరిశుభ్రతకి సంబంధించిన సమస్య ఆక్రమించినంతగా ఏ ఇతర రోజువారీ సమస్య మా సమయాన్ని ఆక్రమించలేదు.

ప్రారంభం నుంచి మా పరిశుభ్రతకి మేమే బాధ్యులుగా ఉండడం సరైనదని భావించాం. అది అభిరుచికి సంబంధించినది. బడి మా “గూడు”. మేం దాన్ని మురికిచేస్తే మేమే దాన్ని మళ్ళీ శుభ్రం చేసుకోవాలి అనుకున్నాం.

ప్రారంభ మాసాల్లో అక్కడ ఉన్నది బడిని ఏర్పాటు చేస్తున్న సిబ్బంది మాత్రమే. అంటే ఇతర బాధ్యతలతో పాటు వాళ్ళే క్రమం తప్పక బడిని శుభ్రం చేసేవారన్నమాట.

బడి తెరిచినపుడు పిల్లలు అన్ని పనులకి వెంటనే అలవాటు పడతారని మేం ఆశించ లేదు. ఇక్కడ స్థిరపడి, సద్బరీ వ్యాలీ అంటే ఏమిటో ఒక అభిప్రాయం ఏర్పరచుకోడానికి కొంత సమయం పడుతుంది. దాంతో సిబ్బందే క్రమం తప్పక శుభ్రం చెయ్యసాగారు.

నేను “క్రమం తప్పక” అన్నాను. బడి మూశాక ప్రతి సాయంత్రం మేం చీపురు కట్టలు, చెత్త డబ్బాలు, తుడిచే కర్రలు, బాల్బీలు తీసుకుని బడి ఆ చివర నుంచి ఈ చివర వరకూ శుభ్రం చేసేవాళ్లం. మైదానంలోని చెత్తనంతా ఏరి వేసేవాళ్లం. చూడ్డానికి చాలా అమాయకంగా అనిపించే ఈ పని, మేం గర్వించే పని బడిలో మొదటి పెద్ద వివాదాస్పద విషయమైంది.

“పిడుగు నిరోధక కడ్డీ” రోజులనాటి చాలా మంది తల్లిదండ్రులు, ఆ ప్రాంతంలోని పేరున్న కళాశాలలు, విశ్వవిద్యాలయాలలోని విద్యార్థులు. వాళ్ళ వృత్తి అంటే వాళ్లు ఎంతో గర్విస్తారు, వాళ్ళ దృష్టిలో ఉపాధ్యాయ వృత్తి ఎంతో ఉన్నతమైనది.

ఎంత ఉన్నతమంటే తుడిచే కర్ర చేతబట్టటం అంటే నామోషి.

“విద్యార్థుల ముందు మిమ్మల్ని మీరు అవమానపరుచుకుంటున్నారు. పారిశుద్ధ్యపు పని చేయడం ద్వారా పిల్లల కళ్ళలో మేధోపరమైన వృత్తి విలువని తగ్గించేస్తున్నారు,” అన్నారొకరు.

“మీరు పిల్లలకి ఉన్నతాదర్శంగా ఉండటం లేదు,” అన్నారొకరు. “మిమ్మల్ని ఉదాహరణగా తీసుకుని పిల్లలు స్ఫూర్తి పొందాలి. మేం మా పిల్లలు శుభ్రం చేసేవాళ్లు కావాలనుకోవడం లేదు.”

“బోధించడానికి మీరు ఎక్కువ సమయం వెచ్చించడం లేదంటే అందులో ఆశ్చర్యమేమీ లేదు,” అన్నారు ఇతరులు. వీళ్ళు పిల్లల చొరవతో మొదలయ్యే నేర్పుకోవటం అనే మా తాత్వికత పట్ల అసహనంతో ఉన్నారన్నది నిశ్చయం. “మీరు ఎక్కువ సమయాన్ని పనికిమాలిన పని చేస్తూ గడుపుతున్నారు.”

శుభ్రత విషయంలో వాళ్ల సలహా ఏమిటని ఆశ్చర్యపడసాగం. ఆపనికి తల్లిదండ్రుల స్వచ్ఛంద సేవని అందించబోవడం లేదని మాకు రూఢిగా తెలుసు. ఆ పనిని ఎవరితోనైనా చేయించుకోవడానికి మా దగ్గర డబ్బులు లేవని వారికి తెలుసు.

ఎక్కువ కాలం కాకముందే వాళ్ళ మనసులో ఏముందో మేం పసిగట్టాం. తల్లిదండ్రుల్లో చాలామంది అరవైలలోని సంక్షోభ రాజకీయాలలో చురుకుగా పాల్గొన్న వాళ్ళు ఉన్నారు. అణగారిన అల్పసంఖ్యాక వర్గాల అభ్యున్నతి వారి ఉన్నత ఆదర్శాలలో ఒకటి. ఆనాటి ఉద్యమంలోని అనుభవాలతో మా సమస్యకి వారు పరిష్కారాన్ని సూచించారు.

వాళ్ల నాయకులలో ఒకరు ఒక బడి సమావేశానికి ఆవేశపూరితంగాను, పట్టుదలతోను వచ్చారు. “పారిశుధ్య సమస్యకు నా దగ్గర ఒక పరిష్కారముంది,” అన్నదామె. “అది అందరికీ లాభదాయకమే. పని చెయ్యటం సిబ్బంది వెంటనే ఆపాలి. బడిలో పేద అల్పసంఖ్యాక వర్గాల విద్యార్థులు లేరు.” ఆమె కొనసాగించింది, “ఒక్క దెబ్బతో రెండు పక్షుల్ని పట్టగలం, నగరంలోని బస్తీ పిల్లలకి పూర్తి ట్యూషను స్కాలర్‌షిప్పులు ఇవ్వండి. దానికి బదులుగా వారు పారిశుధ్యపనులు చేస్తారు.”

సమావేశంలో గగ్గోలు చెలరేగింది.

అంతకు ముందుకన్నా ఎక్కువ పట్టుదలతో శుభ్రత పనిని సిబ్బంది కొనసాగించింది.

దీనిని నిరసించిన తల్లిదండ్రులు ఏవగింపుతో బడిని ఒదిలేశారు.

మా వాదనల్లో అది మొదటిది మాత్రమే. కొన్ని నెలల తరవాత బడి మొత్తం దీంట్లో పాలుపంచుకోవాలని సిబ్బంది భావించసాగారు. విద్యార్థులు, సిబ్బంది కలిసి సమానంగా శుభ్రం చెయ్యడానికి స్ఫూర్తిగా కొంత కాలం సిబ్బంది ఆ పనులు చేశారు.

మేం ఒక స్వచ్ఛంద కార్యకర్తల పద్ధతిని ఏర్పాటు చేశాం. పనులను అనుసంధానించడానికి, కావలసిన వస్తువులు కొనడానికి ఒక పారిశుధ్య గుమస్తాని ఏర్పాటు చేశాం. మాది పెద్ద భవంతి కావటం వల్ల శుభ్రతకి సంబంధించి ఎన్నో పనులను అనుసంధానించవలసి ఉంటుంది.

ఆ గుమస్తా కొన్ని సంవత్సరాలు ఎంతో కృషి చేశారు. కొందరు స్వచ్ఛంద కార్యకర్తలు ముందుకు వచ్చి తమ పనులలో కొంత కాలం కష్టపడి, తరవాత

జారిపోసాగారు. ప్రతిరోజూ కాకుండా వారానికోసారి శుభ్రం చెయ్యసాగారు.

వారానికోసారి శుభ్రపరిచే పనిలో కూడా చివరికి ఓ గుప్పెడు మంది మేరునగధీరులైన సిబ్బంది, విద్యార్థులు మాత్రమే మిగిలారు. జాక్ అన్నాడు, “చెత్త వేసేవాళ్లని వెయ్యనివ్వండి; శుభ్రం చేసేవాళ్లని శుభ్రం చేయనివ్వండి,” అని. శాపం మాదిరి అతడు అన్నట్లుగానే జరుగుతోంది.

●●●

దాంతో బడి సమావేశంలో ఒక కొత్త చర్చ మొదలైంది. ఏవీ ఫలించనపుడు ప్రజాస్వామ్యాలు అత్యవసర సేవలను పూర్తిచేయడానికి ఏం చేస్తాయి? తప్పనిసరి పద్ధతిని ప్రవేశపెడతాయి. సద్బరీ వ్యాలీలో వాదనలు, చర్చలు హోరెత్తాయి. చివరికి తప్పనిసరై నిర్బంధ పారిశుధ్య పని విధానాన్ని ఏర్పరిచారు. వయసుతో నిమిత్తం లేకుండా ప్రతి ఒక్కరూ నిర్ణీత కాలం ఈ పని చేయవలసి ఉంటుంది.

పారిశుధ్య గుమస్తాల పన్నీ ఇప్పుడు రెండింతలు కష్టమైంది: మొదట వాళ్ళు పనులు అప్పగించాలి: రెండు, నిర్బంధ పనివాళ్ల నుంచి సంతృప్తికరమైన ఫలితాలని పొందాలి. నిర్బంధంగా పనికి నియమింపబడిన వాళ్లు ఆ పనిని ఎంతగా తప్పించుకోవచ్చు అని మాత్రమే చూస్తారు. మేం కూడా దీనికి మినహాయింపు కాదు.

కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచాయి. గుమస్తాలు ఎంత ప్రయత్నించినా ఏం చెయ్యలేక పోతున్నారు. బడి అపరిశుభ్రంగా మారింది.

●●●

శుభ్రత గురించి మళ్లీ చర్చ మొదలయ్యింది. బడి ప్రారంభ దినాల్లోని తీవ్రమైన ఆదర్శవాది అయిన హరీ (Harry) శుభ్రం చేయడం కోసం బలవంతంగా నియమించడానికి స్వస్తి పలకాలని ప్రతిపాదించాడు.

“నిజాయితీగా పని జరగాలని అనుకుంటే అందుకు సరైన కూలి చెల్లించాలి. బడి నుంచే శుభ్రం చేసే వాళ్లని తీసుకుందాం, డబ్బు అవసరమైన విద్యార్థులు తగినంత మంది ఉన్నారు,” అని అతడు వాదించాడు.

చాలా మందికి ఈ ఆలోచన సరైందిగా అనిపించలేదు. ప్రతి ఒక్కరు చెయ్యవలసిన పనికి డబ్బులు ఎందుకు చెల్లించాలి? కాని మిగతా పద్ధతులన్నీ విఫలం కావటంతో బడి సమావేశంలో హరీ ఆలోచనే నెగ్గింది. చిన్నదయినా తగినంత బడ్జెట్తో ఆ పనిని నిర్వహించటానికి పరిశుభ్రత గుమస్తాగా అతడిని ఎన్నుకున్నారు.

అతడు అత్యుత్సాహంతో తన పనిని చేపట్టాడు. హరీ పారిశుధ్య సేవకి ఒక

“కార్యాలయం” (గదిలో ఒక మూల, ఒక బల్ల) ఏర్పడింది. అన్ని వివరాలు నమోదు చేసే పద్ధతి రూపొందించాడు. ప్రతి ఒక్కరికీ చేసిన పనికి చీటీలిస్తారు: దాంట్లో చేసినపని, ఆమోదం, ధృవీకరణలు ఉంటాయి. చేయాల్సిన పనుల సంక్షిప్త జాబితా తయారయ్యింది. పనిచేసే వాళ్లకోసం శిక్షణా కార్యక్రమాన్ని రూపొందించాడు.

శిక్షణ అనేది అతనికి గర్వమూ, ఆనంద కారణం కూడా. వృత్తి పారిశుధ్య పనివారితో కలిసి పని చేసి అతడు స్వయంగా జీవితంలో పైకి వచ్చాడు. ఈ పనికి సంబంధించిన ఎన్నో మెలకువలు నేర్చుకున్నాడు. పారిశుధ్యంలో ప్రతి కొత్త “ఉద్యోగి” ఊడ్చడానికి లేక తుడవడానికి పర్యవేక్షణతో కూడిన శిక్షణని తీసుకోవలసి ఉంటుంది.

అది ఒక గొప్ప ప్రయోగం. సమస్యేమంటే అదీ పని చేయలేదు.

పనిలో శ్రద్ధ చూపించనది నిర్బంధంగా నిర్దేశింపబడిన వాళ్లేకాదు. ఎటువంటి ప్రేరణ లేకుండా ఈ విసుగు పుట్టించే రోజువారీ పనికి డబ్బు తీసుకుని చేసేవారు కూడా దానికి నూరుశాతం న్యాయం చేసేవారు కాదు.

బడి మెల్లగా మళ్ళీ అపరిశుభ్రంగా మారిపోయింది. మళ్ళీ చర్చలు మొదలయ్యాయి.

విషయాలు ఈ స్థితికి దిగజారటం పట్ల ప్రతివారూ సిగ్గుపడ్డారు. ఇది అందరి బడి కదా! అందరం కలిసి దీన్ని శుభ్రంగా ఉంచడానికి పని చేయాలని అనుకున్నాం.

ఇది అనేక ఒడుదుడుకులకు లోనయ్యింది. ప్రతిసారి బడి సమావేశంలో అత్యుత్సాహంతో కూడిన కొన్ని గంటల చర్చ జరిగేది. చివరకి మనుషులు సరికొత్త

ఉత్సాహంతో, మా ఆత్మగౌరవాన్ని నిలబెట్టుకోవాలని తీర్మానానికి వచ్చారు. ఇప్పటికి స్వచ్ఛంద సేవాపద్ధతి పాతుకుపోయిన సంప్రదాయంగా మారింది. ఎక్కువ పని ఉన్నప్పుడు వారాంతంలో శుభ్రపరిచే పనులు చేపట్టే వాళ్ళం. దీనికి తల్లిదండ్రుల్ని కూడా ఆహ్వానించేవాళ్ళం. చాలామంది క్రమం తప్పక వచ్చేవాళ్ళు. విద్యావేత్తలు కూడా ఇప్పుడు ఈ పనికి వస్తున్నారు. కాలం మారుతుంది.

•••

గుమస్తా పదవులు కూడా మారతాయి. పారిశుధ్య గుమస్తా పదవిని బడి సభ రద్దు చేసింది. ఆ పదవికి అంత ఆదరణ ఉండేది కాదు.

దానికి బదులుగా స్వచ్ఛంద కార్యకర్తలను సమన్వయం చేసే పనిని సౌందర్య శాస్త్ర, బడి వినియోగాల కమిటీకి అప్పగించారు. ఇది మరింత తగినదిగానూ, అందంగానూ ఉంది.

29

మాయజాల బడ్జెట్

మాకు డబ్బు లేనిది ఒక పరిశుభ్రతకేకాదు. మొదటినుంచీ ఖాళీ ఖజానాలు సద్బరీ వ్యాలీకి రివాజుగా మారాయి.

1966లో మా ఆలోచనలని ఆచరణలో పెట్టాలనుకున్నప్పుడు విద్య గురించి తెలిసిన వారిని “బడిని ప్రారంభించడానికి ఎంత డబ్బు అవసరమౌతుంది,” అని అడిగాం. “కనీసం 2,50,000 డాలర్లు,” అని జవాబు వచ్చింది. మాకు వచ్చిన జవాబుల్లో తక్కువ మొత్తం ఉన్నదదే. మాకు సంబంధించినంతవరకు అది 25,00,00,000 డాలర్లు అయినా తేడా ఉండేది కాదు.

వ్యవస్థాపకులందరూ తమ సొంత పూచీకత్తు మీద తీసుకోగలిగినంత అప్పు తీసుకుని మొత్తం 40,000 డాలర్లు సమకూర్చగలిగారు. మేం దానితోనే మొదలు పెట్టాలన్న కృత నిశ్చయంతో ఉన్నాం.

ఒక సంవత్సరం వెదికి వెదికి వంద సంవత్సరాలు పాతబడిన ఈ భవనం, 10 ఎకరాల స్థలం గుర్తించాం. 80,000 డాలర్లు ఖరీదు చేసే ఈ ఎస్టేటు (Nathaniel Bowditch Estate)కు 20,000 డాలర్లు ఇచ్చి మిగతాది తనఖాపై చెల్లించేలా

తీసుకున్నాం. దాంతో ప్రధానమైన మా అవసరం తీరింది, ఉన్నదాంట్లో సగం డబ్బులు అయిపోయాయి. మిగతా సగం డబ్బుని ప్రధాన భవనాన్ని బాగుచేయడానికి, భవన నిర్మాణ ప్రామాణికాలకు అనుగుణంగా మార్చడానికి, బల్లలు, కుర్చీల వంటి సరంజామా సమకూర్చుకోడానికి, బడి ప్రచారానికి ఖర్చు పెట్టాం. బడి తెరిచే సమయానికి మా జేబులు పూర్తిగా ఖాళీ అయ్యాయి.

ఇంత తక్కువ ధరకి ఈ క్యాంపస్‌ని ఎలా కొన్నామని మీకు ఆశ్చర్యం కలగవచ్చు. మేమూ అంతే ఆశ్చర్యపోయాం. మా తనిఖీలలో అన్నీ బాగానే ఉన్నాయి అనిపించింది.

దాన్ని మా ఆధీనంలోకి తీసుకున్న కొద్ది నెలల తరువాత అంత తక్కువకు ఎందుకు వచ్చిందో మాకు తెలిసింది. చెరువుతోనూ, మట్టిఆనకట్టతోనూ కలిపి క్యాంపస్ మాకు వచ్చింది - ఆనకట్టను ఈ మధ్యే ఇంజనీరు దళాలు పనికిరాదని ధృవీకరించాయి. ఒప్పుదాన్ని అనుసరించి దాని ప్రస్తుత సొంతదారులుగా ఆనకట్టని మేం బాగుచేయాలి. ఈ ఖర్చునుంచి తప్పించుకోడానికే పాత యజమాని ఆస్తిని తెగనమ్మేశాడు.

దాని మరమ్మత్తుకి ఎంత లేదన్నా 50,000 డాలర్లు అవుతుందని అంచనా. మా స్నేహితుడు మాలే స్టాకర్ (Mal Stalker) ఫ్రామింగ్‌హామ్‌లో పేరున్న కాంట్రాక్టరు, “నా సొంత మనుషుల్ని తెస్తాను. కొద్ది వేలల్లోనే పనిని పూర్తి చేస్తాం,” అని చెప్పేవరకు మా పుట్టి మునిగిందనే అనుకున్నాం. మాలే తన మాట నిలబెట్టుకున్నాడు. నాలుగువేల డాలర్లతో పని పూర్తియింది. మేం జీవితాంతం కృతజ్ఞులుగా ఉంటాం - రుణపడి కూడా ఉంటాం.

•••

ఇలాంటి ప్రారంభం కారణంగా పొదుపుగా ఉండటం, ఆచితూచి ఖర్చు చెయ్యటం అలవాడయినటంలో అనుమానం లేదు. ఏ చిన్న ఖర్చుకూడా మా నిశిత సమీక్షని దాటిపోలేదు. మా అవసరాలు ఎంతగా తగ్గించుకోవచ్చో, సరస ధరలకు ఎలా కొనవచ్చో, వాడిన వస్తువులను ఎక్కడ కొనవచ్చో, ఉచితంగా వస్తువులను ఎలా పొందవచ్చో త్వరలోనే నేర్చుకున్నాం. చాలావరకు, వస్తువులు లేకుండానే పనులు ఎలా చేసుకోవచ్చో, ప్రత్యామ్నాయాలను ఎలా ఉపయోగించుకోవచ్చో నేర్చుకున్నాం. అవసరాలు ఎప్పుడూ సద్బరి వ్యాలీలో కొత్త ఆవిష్కరణలకి పుష్కలంగా అవకాశాలు కల్పిస్తూనే ఉన్నాయి.

మా సిద్ధాంతంతో పరిస్థితి మరింత జటిలంగా మారేది. బడి మీద పని ప్రారంభించడానికి ముందే మాలో చాలా మందిమి విజయవంతంగా నిధులు

సేకరించిన వాళ్ళమే అయినా ప్రభుత్వ లేదా ఫౌండేషను నుంచి ఎలాంటి నిధులు, సబ్సిడీలు తీసుకోకుండా సొంతంగానే బడి ప్రారంభించాలనుకున్నాం. తమంతట తాము ఇచ్చే బహుమతులు అంగీకరిస్తాం. బోధనా రుసుం ఆదాయం మీదనే బడిని నడపాలన్నది మా లక్ష్యం.

అది సరిపోనట్టుగా, ఆర్థికంగా ఉన్నత స్థాయిలో ఉన్నవారి కోసం ప్రత్యేకమైన, ఎక్కువ రేట్లతో ఉండే ప్రైవేటు పాఠశాలల లాగా కాకుండా కూడా విజయం సాధించగలమని ప్రపంచానికి చూపాలన్న కృతనిశ్చయంతో ఉన్నాం. అంటే సూత్ర రీత్యా బోధనా రుసుం బాగా తక్కువగా ఉంచాలి! పబ్లిక్ పాఠశాలల్లో విద్యార్థికయ్యే బోధనా ఖర్చుతో సమానంగా కాని, అంతకన్నా తక్కువగా కాని, మా బోధనా రుసుం ఉంచాలని అనుకున్నాం. ఆ విధంగా సద్బరీ వ్యాలీకి పంపే పిల్లలకు అయ్యే ఖర్చు స్థానిక ప్రభుత్వ పాఠశాలలకు అయ్యే ఖర్చుకంటే ఎక్కువ కాదు. మేం విజయవంతం అయితే ప్రభుత్వ పాఠశాలలకు సాధ్యం కానిది ఏదీ మేము చెయ్యటం లేదని గుర్తిస్తారని భావించాం.

...

తక్కువ పెట్టుబడితో, ఎలాంటి రాయితీలు లేకుండా, కృత్రిమంగా తగ్గించుకొన్న ఆదాయంతో మేం బడి ప్రారంభించాం.

ప్రతి ఏటా వసంత రుతు ప్రారంభంలో బడి సభ ఆ సంవత్సర జమా ఖర్చులపై పని చేసేది. ఈ పద్ధతి తేలికైంది, కచ్చితమైంది. ఆర్థిక పరిభాషలో దీన్ని “శూన్య పునాది ఉన్న ఆదాయ, వ్యయాల ప్రణాళిక” (Zero-based budgeting) అంటారు. ప్రతి గుమస్తా, కమిటీ, కార్పొరేషన్ తమ అన్ని కృత్యాలనీ పునాది నుంచి పరిశీలించి వచ్చే ఏడు తామేం చేయదలచారో నిర్ణయించేవి. ఆ తరువాత అందుకు ఎంత ఖర్చవుతుందో తేల్చి ఆ ప్రతిపాదనల్ని బడి సభకి సమర్పించేవి.

అనేక బడ్జెట్ సమావేశాల్లో ఈ ప్రతిపాదనలనన్నింటినీ జాగ్రత్తగా పరిశీలించే వారు. చాలా అరుదుగా తప్పించి బడి సమావేశంలో తమ అవసరాలను పెంచేవాళ్లు కాదు. కొన్ని సంవత్సరాల ఆచరణ తరువాత పెట్టుకున్న అర్జీలలో చాలా అరుదుగా తప్పించి కోత పడేది కాదు.

ఈ కార్యక్రమం అంతటికీ ఆరువారాలు పట్టేది. ఇప్పుడు అనేక సంవత్సరాలుగా ఎటువంటి సమస్యలు లేకుండా ఈ పద్ధతి నడుస్తోంది. ఫలితాలు అత్యద్భుతం.

ఉదాహరణకు 1969-1984 మధ్య 15 సంవత్సరాల కాలంలో అమెరికాలో

జీవన వ్యయం దేశవ్యాప్తంగా సగటున మూడింతలైంది, బడికి అయ్యే ఖర్చు నాలుగింతలు పెరిగింది.

సద్బరీ వ్యాలీలో, అదేకాలంలో బడ్జెట్ రెండింతలు కూడా కాలేదు, బోధనా రుసుం కూడా రెట్టింపుకి మించి పెరగలేదు. కాలం గడిచేకొద్దీ మా బోధన రుసుము పబ్లిక్ పాఠశాలల్లోని ఒక విద్యార్థికయే ఖర్చు కంటే తక్కువే. ప్రైవేటు బడుల్లోని ట్యూషను ఖర్చులో మా రుసుము సగటున మూడవ వంతు మాత్రమే.

ఖర్చుకోసం వచ్చే ప్రతిపాదనలన్నింటినీ బడి సమావేశం క్షణంగా పరిశీలిస్తుంది. ఆచరణలో ఈ విధానాన్ని తెలుసుకోటానికి ఒక్క ఉదాహరణ ఇస్తాను.

బడి రాతితో కట్టిన ఒక పురాతన పెద్ద భవనం. చమురు మంటతో వేడెక్కిన నీటితో ఈ భవనాన్ని వెచ్చ చేస్తారు. వేడిగా ఉంచడానికి అయ్యే ఖర్చును తగ్గించడమనేది ఎప్పుడూ మా ప్రాధమ్యంగా ఉండేది.

1969-1984 కాలం నుంచి కొన్ని పాఠాలు నేర్చుకోవచ్చు. ఒ.పి.ఇ.సి. (OPEC)¹ కారణంగా చమురు అమ్మకాలపై నిషేధాల వల్ల ఇంధన సంక్షోభం ఏర్పడి ఆ కాలంలో చమురుతో వేడిచేసే వ్యయం ఆరింతలు పెరిగింది. దాంతో వేడి చేసే ఖర్చుని తగ్గించడానికి మార్గాలను వెదక సాగాం.

ధర్మోస్టాట్స్ని 70⁰ F నుంచి 65⁰ Fకి తగ్గించాం. అందరూ అలా చేయాలని ప్రభుత్వం ఆదేశించింది. ఆ స్థాయిలో సౌకర్యంగానే ఉన్నామనిపించి 63⁰ Fకి తగ్గించాం. (ఎంత లేదన్నా మాలో చాలామందిమి కష్టాలను ఓర్చుకునే న్యూ ఇంగ్లండు వాసులం.)

వేసవిలో సెలవలు తగ్గించి క్రిస్టమస్, నూతన సంవత్సర కాలంలో రెండు వారాల పాటు, ఫిబ్రవరిలో ఒక వారం పాటు బడిని మూసేవాళ్ళం.

ఉష్ణోగ్రతని నియంత్రించే సాధనాలను (Automatic thermostats) కొన్నాం. అవి ప్రతి రాత్రి, వారంతాల్లో ఉష్ణోగ్రతని తగ్గించేవి.

వేడిమి నష్టపోకుండా చర్యలు తీసుకున్నాం. మరిన్ని చర్యలు తీసుకున్నాం. ఇంధనాన్ని పొదుపు చేసే అత్యాధునిక చమురు బర్నర్ (state- of - the - art energy - efficient oil burner) తెచ్చాం. ఈ మొత్తం వ్యవస్థని ఎల్లప్పుడూ బాగా ఉంచే వాళ్ళం.

1. 1960లో బాగ్దాద్లో ఇరాన్, ఇరాక్, కువైట్, సౌదీ అరేబియా, వెనిజులా దేశాలు కలిసి ముడి చమురు ఎగుమతి దేశాల సంస్థగా ఏర్పడ్డాయి. చమురు మార్కెట్టుని నియంత్రించి మంచి ధర పొందటం దీని ఉద్దేశం. దీంట్లో ప్రస్తుతం 12 దేశాలు సభ్యులుగా ఉన్నాయి.

వీటన్నిటి ఫలితంగా, ఆ పదిహేనేళ్ళ కాలంలో, మా చమురు బిల్లులు రెండింతల కంటే కాస్త ఎక్కువయ్యాయి.

ప్రతి ఖర్చులోనూ ఇదే కథ పునరావృతమవుతుంది.

దీని అర్థం మేమసలు డబ్బే ఖర్చు చేయమని కాదు. మాకు అవసరమైన దానికి ఖర్చు చేస్తాం. అంతేకాదు డబ్బుని ఆదా చేయడానికి అవసరమైన ఖర్చుపెట్టడానికి మేం ఎన్నడూ వెనకాడలేదు.

●●●

బడి తెరచిన మొదట్లో అందరూ అన్నారు, “ప్రజాస్వామికంగా బడిని నడపడంలో క్రమశిక్షణలో, కార్యక్రమంలో మీరు సఫలమవవచ్చు. కాని ఆర్థిక విషయాలతో అది కుదరదు. డబ్బుకి సంబంధించి అందరికి ఓటు ఇస్తే మీరు దివాళా తియ్యటానికి ఎంతో సేపు పట్టదు.”

వాళ్ల అభిప్రాయం పూర్తిగా తప్పు. ప్రతి ఒక్కరు, పెద్దవాళ్ల నుంచి యువకుల వరకు అందరూ ప్రతి సంవత్సరం, బడి విజయవంతం అయ్యి ఆర్థికంగా చిరకాలం నిలదొక్కుకోవాలన్న దృఢనిశ్చయాన్ని కనపరిచారు. ఇంత ఏకాభిప్రాయం ఉన్న మరో విషయం నాకు బడిలో కనిపించలేదు.

ప్రతి సంస్కృతిలో అద్భుత సంపద గాథలు ఉంటాయి. మతాలు, ప్రాచీన చరిత్రలు, పిల్లల సాహస జానపద కథలు అన్నీ చెప్పేది ఒక్కటే. దీపాలు, గుహలు, రాళ్ళు, ఊహ కందని ఇతర విధానాలలో అనంత సంపద ప్రవహిస్తూ మన ప్రతి కోరికనూ తీరుస్తాయి.

సద్బరీ వ్యాలీలో, మాకూ ఒక సంప్రదాయముంది. ప్రతి సంవత్సరం, మా చేతిలో ఉన్న కాస్తంత వనరులతోనే మా అవసరాలు అన్నీ తీర్చే అద్భుత బజ్జెటును చూస్తాం.

●●●

అన్నిటినీ మించిన అద్భుతం మా సిబ్బందే.

సిబ్బంది

మొదటి విద్యా సంవత్సరం ఎటువంటి జీతం లేకుండా పూర్తి సమయం 12 మంది పని చేశారు. ఒకరు కాదు, ఇద్దరు కాదు, 12 మంది.

ఆ ఏడాదికి ముందు మాలో ఒకరికొకరు పరిచయాలు లేవు. రాజకీయ ఉద్యమంలో మేం కామ్రేడ్స్ కాము, కలిసి జీవిస్తున్న సంఘాలలో సహచరులమూ కాము. పాఠశాలకి సంబంధించిన ఆదర్శాల పట్ల అంకిత భావమే మమ్మల్ని ఒక దగ్గరకి చేర్చింది.

తొలి సంస్థాపకులు 1967లో సద్బరీ వ్యాలీ భావనని ప్రకటించారు. వందకు పైచిలుకు పెద్దవాళ్లు బడిలో పనిచేసి చూడాలన్న భావంతో ప్రకటనకి స్పందించి ముందుకొచ్చారు.

ఆ ఏడాది చివరికి ఒక డజను మంది ఉన్నారు. జీతాలకి డబ్బేమీ ఉండదన్న విషయం ముందునుంచే మా అందరికీ స్పష్టంగా తెలుసు.

...

తొలి సంవత్సరంలో సిబ్బందికి ఏర్పడిన పద్ధతులు ఇప్పటికీ నిలిచి ఉన్నాయి.

అందులో మొదటిది మా బృందానికి పేరు - “సిబ్బంది” అనే ఉంచాం. దీని గురించి సుదీర్ఘంగా మాట్లాడాం. సాధారణంగా పాఠశాలకి టీచర్లు, పరిపాలనా సిబ్బంది, నిర్వాహక వర్గం, కార్యదర్శులు, శుభ్రం చేసేవాళ్లు వగైరా వగైరా ఉంటారు.

ప్రామాణికమైన వ్యవస్థాగత పటాన్ని¹ తిరస్కరించడంలో అందరం ఏకీభవించాం. మాకు సంబంధించినంత వరకు ఒకే ఒక ఉద్యోగ వివరణ ఉండేది: “సద్బరీ వ్యాలీ భావ లక్ష్యానికి అంకితమై, అందుకోసం ఏమి చేయాలో అవన్నీ చేయగలిగిన వారు కావలెను.” ఇదొక్కటే అంతా తెలియచేస్తుంది. మేమంతా బడి “సిబ్బంది”, మౌలికంగా ఏం చేస్తామో తెలియచేసే సూచనలు ఏమీ లేవు.

అక్కడ హాజరును సూచించే గడియారాలుండవు. మేం పెందలాడే వచ్చే వాళ్ళం.

1. ఒక సంస్థలో ఎవరి కింద ఎవరు పనిచేస్తారో తెలియచేసే పటాన్ని వ్యవస్థాగత పటం అంటారు.

బడి ముగిసే వరకూ ఉండేవాళ్ళం. తరవాత ఏమేం చేయాలో అంతా పూర్తి చేసే వాళ్ళం. రోజువారీ సమస్యల్ని చర్చించి వాటికి ఎంతవరకూ ప్రతిస్పందించగలమో తెలుసుకోడానికి ప్రారంభంలో ప్రతి రోజూ సాయంత్రం సమావేశం అయ్యే వాళ్ళం. తరవాత వారంలో ఒకటి లేదా రెండుసార్లు, ఆ తరవాత నెలకి ఒకటి రెండుసార్లు కలిసేవాళ్ళం.

ఇక్కడ చేరే విద్యార్థులకి ఆదర్శంగా ఉండాలని శుభ్రపరిచే పని చేసేవాళ్ళం. మేం కొనుగోలు ప్రతినిధులం, వడ్రంగులం, శ్రామికులం, కార్యనిర్వాహక కార్యదర్శులం, ఏదైనా, అన్నీ మేమే.

•••

కోరితే తప్ప విద్యార్థులకి ఏమీ 'ఇవ్వకుండా' ఉండడమెలాగో నేర్చుకున్నాం. విద్యార్థుల ఎదుగుదల స్థాయి, వయసు ఏదైనప్పటికీ వారి ఆంతరంగిక అభివృద్ధిలో మేం కలుగచేసుకోకుండా వెనకే ఉండడం నేర్చుకున్నాం. అది చాలా కఠినమైన పాఠం, అందుకు ఎంతో వ్యక్తిగత క్రమశిక్షణ అవసరం. ఇప్పటికీ కొత్త సిబ్బందికి అది చాలా కష్టమైన పని. వ్యవస్థాపక సభ్యుల్లో ఒకరైన హన్నా గ్రీన్ బర్గ్ (Hanna Greenberg) దాన్నిలా వివరించారు:

ఏమీ చేయకుండా ఉండే కళ

“నువ్వు ఎక్కడ పని చేస్తావు?”

“సద్ బరీ వ్యాలీ స్కూలులో.”

“అక్కడేం పని చేస్తావ్?”

“ఏమీ చేయను.”

సద్ బరీ వ్యాలీలో ఏమీ చేయకుండా ఉండడానికి గొప్ప శక్తి, క్రమశిక్షణ, ఎన్నో సంవత్సరాల అనుభవం అవసరం. ప్రతి ఏడూ దాని విషయంలో నేను మెరుగు పడుతూ వస్తున్నాను. అనివార్యంగా ఏర్పడే ఆంతరంగిక సంఘర్షణతో నేనూ, ఇతరులూ తలపడతుండటం వినోదంగా అనిపిస్తుంది.

విద్యార్థులకి ఏదో చేయాలి, జ్ఞానాన్ని పంచాలి, కష్టపడి సంపాదించిన జ్ఞానాన్ని వారికి అందించాలి అన్నదానికీ; పిల్లలు వారికి వారే తమ సొంత శక్తితో, తమ గతిని అనుసరించి నేర్చుకోవాలి

అన్న అవగాహనకీ మధ్య జరిగే సంఘర్షణ ఇది. మనల్ని పిల్లలు ఉపయోగించుకోవడం వారి ఇష్టాన్ని అనుసరించేకాని మన ఇష్టాన్ని అనుసరించి కాదు. వారు కోరినప్పుడు మనమక్కడ ఉండాలి తప్ప మనం నిర్ణయించినప్పుడు కాదు.

అన్ని సంస్కృతుల, ప్రాంతాలలో పిల్లల చుట్టూ ఉండే పెద్దలు చేసే సహజసిద్ధమైన కార్యకలాపాలు బోధించడం, స్ఫూర్తినివ్వడం, సలహాలివ్వడం. ఇదే లేకపోయినట్లయితే ప్రతి తరమూ ప్రతిదీ కొత్తగా కనిపెట్టవలసి వచ్చేది, చక్రం నుంచి పది ఆజ్ఞల¹ దాకా, లోహ పనితనం నుంచి వ్యవసాయం దాకా. ఇంటిదగ్గర, సమాజంలో, పని ప్రదేశంలో మనుషులు తమ జ్ఞానాన్ని తరం నుంచి తరానికి అందజేస్తూ ఉంటారు. బడిలో కూడా ఇది జరుగుతోందని అనుకుంటాం. దురదృష్టవశాత్తూ పిల్లలకి మార్గదర్శకత్వం వహించాలని నేటి పాఠశాలలు ఎంత ఎక్కువగా ప్రయత్నిస్తున్నాయో, అంత ఎక్కువగా హాని కలిగిస్తున్నాయి. ఈ వ్యాఖ్యానానికి వివరణ అవసరం. పిల్లలు ఈ ప్రపంచంలోకి ఎలా ప్రవేశించాలో, ఎలా అందులో ప్రయోజకులవ్వాలో నేర్చుకోవడంలో పెద్దలు ఎప్పుడూ సహాయ పడుతుంటారని ఇప్పుడే నేనన్న దానికీ, దీనికి వైరుధ్యం ఉన్నట్లు అనిపిస్తుంది. పెద్దవాళ్లు ముందుగా అనుకోని, ఊహించను కూడా ఊహించని విధానాలలో పిల్లలు తమకు సంబంధించిన కీలక నిర్ణయాలు తీసుకుంటారని నేను కాలక్రమంలో చాలా నిదానంగా తెలుసుకున్నాను.

కాబట్టి ఏమీ చేయకుండా ఉండటానికి నాకు నేను బోధించుకుంటాను. దానిని ఎంతగా నేర్చుకుంటే నా పని అంత బాగా ఉంటుంది. టీచర్లు అనవసరమన్న నిర్ణయానికి దయచేసి రాకండి. పిల్లలు దాదాపు వారికి వారే బడి నడుపుతారు, ఇంక ఇంతమంది సిబ్బంది ఏమీ చేయకుండా ఊరికే కూచోడమెందుకని మీకు అనిపించవచ్చు. యదార్థమేమిటంటే ఈ బడికీ, పిల్లలకీ మేం అవసరం. ఒక సంస్థగా ఆ బడిని, వ్యక్తులుగా పిల్లలనీ గమనిస్తూ,

-
1. మనుషుల నైతిక ప్రవర్తనకు, దైవారాధనకు దేవుడు ఇచ్చిన పది నియమాలు (Ten Commandments) ఇవి. వీటి ప్రస్తావన బైబిల్లో ఉంది.

అవసరమైన సహాయం చెయ్యటానికి మేం అక్కడున్నాం.

ఎదుగుతున్న పిల్లలకు స్వయం నిర్దేశికత, తమ దారిని తామే నిర్మించుకోవడం, కేవలం సమయాన్ని గడిపేయడం కాక జీవితాన్ని జీవించడం అన్నవి చాలా సహజమైనవి, కానీ అవి వాటంతట అవి వ్యక్తం కావు. ఆ స్థాయి మానసిక స్థితికి చేరడానికి చిన్న కుటుంబం కన్నా పెద్ద స్థాయిలో ఉండే ఒక కుటుంబ వాతావరణం అవసరం. అది మద్దతు ఇచ్చేదిగా, సురక్షితమైనదిగా ఉండాలి. ఇక్కడి సిబ్బంది అప్రమత్తంగా, పిల్లల్ని శ్రద్ధగా చూసుకుంటూనే, వారిని ఆదేశించ కుండా, వాళ్ళని నిర్బంధించకుండా ఉండటం వల్ల పిల్లలు తమ అంతర్జాతీని వినడానికి తగిన ధైర్యాన్ని, ప్రేరణని ఇస్తారు. అందరు పెద్దవాళ్ళలాగే మేమూ వారికి దారి చూపడానికి సమర్థులమేనని వారికి తెలుసు. కాని అలా చేయడానికి మా వ్యతిరేకతని ఒక బోధనా పరికరంగా ఉపయోగించుకుని వారి గురించి పైపై విషయాలు మాత్రమే తెలిసిన ఇతరుల మాటలు వినకుండా తమ మాటలనే వినేలా పిల్లలకు నేర్పించాం.

పిల్లలేం చేయాలో వాళ్ళకి మేం చెప్పక పోవడాన్ని ఏదో వెలితిగా పిల్లలనుకోరు. పైపెచ్చు అది మా మార్గదర్శకత్వం కింద కాక మా శ్రద్ధ, మద్దతులతో తమదైన మార్గాన్ని నిర్మించుకోటానికి ఒక ప్రేరణగా వారు భావిస్తారు. తమ కోసం, తమంతట తాము చేసే దానికి ఎంతో ధైర్యం కావాలి, ఎంతో కష్టపడాలి. అది శూన్యమైన ఒంటరితనంలో జరగదు, సిబ్బంది ఏర్పరిచి, కొనసాగించే ఉత్తేజవంతమైన సంక్లిష్ట సమాజంలో అది జరుగుతుంది.

వేసవి, శిశిరాల తీవ్రయుద్ధాల అనంతరం మొదటి సంవత్సరం పూర్తయ్యేసరికి మేం బాగా ఆరితేరిన వాళ్ళమయ్యాం.

మేం రెండవ సంవత్సరాన్ని గురించి చర్చించడానికి కలిశాం. అది మాట్లాడటానికి మేమూ, పాఠశాల ఇంకా అక్కడుండటం మాకు తృప్తినిచ్చింది. ఒక సంవత్సరం క్రితం ఉన్నంత దానికంటే ఎక్కువ డబ్బు మా దగ్గర లేదు.

“జీతాలు లేకుండా మరో సంవత్సరం పనిచేద్దాం,” అన్నారొకరు.

“కాదు. మొదటి సంవత్సరం అది ఒక మహత్తర త్యాగం. రెండో సంవత్సరం అది చెడిపోయిన పక్షరసంలాగా ఉంటుంది.”

అది నిజమని మాకు తెలుసు. అడిగినప్పుడు సహాయపడటానికి ఉన్న వారిని జీతం లేకుండా పనిచెయ్యమనటం సరైనది కాదు. శ్రమని గౌరవించటం, చేసిన పనికి తగిన ప్రతిఫలం చెల్లించటం వంటివి మేం నమ్మిన సూత్రాలు.

అయితే ఈ సమస్య తీరేట్టు కనపడలేదు. మంచి జీతాలు ఇవ్వడం మంచిదే, కాని చెల్లించడానికి డబ్బు ఏమాత్రం లేదు.

•••

ఒక స్ఫూర్తిదాయక క్షణంలో పరిష్కారం దొరికింది.

కాంట్రాక్టు పద్ధతిలో తగిన జీతానికి మమ్మల్ని బడి ఏర్పాటు చేసుకుంటుంది. ఆ జీతాన్ని చెల్లించడానికి బదులు బడి రుణపడి ఉంటుంది. సాధారణ అప్పులా కాదు - అది బడి రుణపరపతిని దెబ్బ తీస్తుంది - షరతులతో కూడిన బాకీ అది, బడికి మిగులు బడ్జెటు ఏర్పడినప్పుడే ఆ అప్పు తీర్చాల్సి ఉంటుంది.

ఇది మా “జీతాల నిధి ప్రణాళిక.” దీనిని న్యాయ పరిభాషలో చెప్పటానికి మేం పడిన కష్టానికి మధ్యయుగపు తత్వవేత్త మురిసిపోయే ఉండేవారు. కానీ ఆచరణలో ఇది చాలా తేలికైనదే: బడి అన్ని అవసరాలు తీరిన తరువాత మిగిలిన డబ్బును సిబ్బందికి చెల్లిస్తారు. చెల్లించిన డబ్బుకీ కాంట్రాక్టులో ఒప్పుకున్న జీతాలకీ మధ్య తేడా ఉంటే, అది ఎప్పుడో భవిష్యత్తులో సిబ్బందికి చెల్లించాల్సిన బాకీ అవుతుంది.

రెండో సంవత్సరం పూర్తి కాలం పని చేసిన వాళ్ల జీతం వందల డాలర్లలో ఉంది. పదిహేనో సంవత్సరం నాటికి జాగ్రత్తగా చేసిన బడ్జెటు వల్ల పూర్తి కాల జీతం 12,000 డాలర్లుగా ఉంది. అప్పటినుంచి అది స్థిరంగా పెరుగుతూ వస్తోంది.

•••

పాఠశాలల గుర్తింపు కమిటీ 1975లో సర్దబర్ వ్యాలీని సందర్శించింది. కమిటీ సభ్యులందరూ ప్రఖ్యాత ప్రైవేటు పాఠశాలల విద్యార్థులు. మేం ఏం చేస్తున్నామో అర్థం చేసుకోవడానికి వాళ్లు చాలా కష్టపడ్డారు. వారు చూసిన దానికి వారిని సిద్ధం చేయడానికి వారి అనుభవం ఏమాత్రం ఉపయోగ పడలేదు.

ప్రారంభం నుండి గుర్తింపుకి మేం ఎంతో ప్రాధాన్యతని ఇచ్చాం. అది మాకు చాలా అవసరం. మాకు మేముగా విజయం సాధించడంలోనే కాదు, విద్యాప్రపంచంలోనూ “చట్టబద్ధమైన” సంస్థగా మా బడి గుర్తింపు పొందాలన్నది మా ఆకాంక్ష.

గుర్తింపు కమిటీ (accreditation committee) మమ్మల్ని చూడాలని మేం మొదట్లో తీవ్రంగా పోరాడాం. మొదట్లో మా అభ్యర్థనలను వాళ్ళు పట్టించుకోలేదు. ఇతర ప్రత్యామ్నాయ పాఠశాలల లాగా మేం కూడా అదృశ్యమైపోతామని వాళ్ళు ఆశించారు. కాని మేం నిలబడ్డాం, వాళ్ళు రాక తప్పలేదు.

గుర్తింపు కమిటీ చైర్మన్తో కలిసి ప్రధాన భవంతి వైపు నడుస్తున్నాను. అతడు అందమైన మా పాత భవంతి వైపు చూశాడు. అనుభవజ్ఞుడయిన పాఠశాల పరిపాలకుని దృష్టితో దాన్ని చూస్తూ అడిగాడు, “దీనికి మరమ్మతులు ఎలా చేస్తున్నారు! ఆ పలకల పై కప్పు ఒక్కడానికే పెద్ద మొత్తం అవసరం అవుతుంది.”

“ఈ బడిని నడవడానికి ఏం చేయడానికయినా మేం సిద్ధమేనని నిశ్చయించుకున్నాం,” అన్నాను.

“అయితే డబ్బెక్కడ నుంచి వస్తుంది?” “సిబ్బంది జీతాల నుంచి,” జవాబిచ్చాను. “బడి అవసరాలు ముందుంటాయి: మిగిలింది సిబ్బంది తీసుకుంటారు. ఈ విషయంలో మా అందరిదీ ఒకే మాట.”

“సరిగ్గా అక్కడే మీకూ, మాకూ తేడా ఉంది,” అన్నాడు. “మా బడిలో ఏదేమైనా సిబ్బంది అవసరాలు ముందుంటాయి, పైకప్పు కుంగనీ, భవంతి కూలిపోనీగాక - అది నా సమస్య. సడ్బరీ స్కూలు సిబ్బందిలో సంస్థ పట్ల ఈ రకమైన అంకిత భావం మరెక్కడా చూడం.”

పూర్తి గుర్తింపునివ్వడంలో కమిటీ ఏకగ్రీవంగా ఆమెదించి సిఫారసు చేసింది.

•••

ఇంత పనితో, జీత భత్యాల సమస్యలన్నింటితో, అనిశ్చితితో సంవత్సరాల తరబడి సిబ్బంది స్థిరంగా ఉన్నారు. కొత్త నెత్తుటితో విస్తరించారు.

“అనిశ్చితత్వమా. అనిశ్చితత్వం ఏమిటి?” అని మీరడగవచ్చు. సడ్బరీ వ్యాలీలో ఉద్యోగం శాశ్వతం కాదు. బడి నిర్వహణ విధుల్లో భాగంగా బడి సభ సిబ్బందిని నియమిస్తుంది. ప్రతి ఏడూ వసంతంలో, రాబోయే సంవత్సరానికి సిబ్బంది కోసం ఎన్నికలు జరుపుతారు. పని చేయదలచిన వారెవరైనా వారి అభ్యర్థితత్వంతో వారి పేర్లను నమోదు చేసుకోవచ్చు.

బడి సిబ్బంది అవసరాలను బడి సభ సుదీర్ఘంగా చర్చిస్తుంది. ప్రతి అభ్యర్థి గురించి చర్చిస్తుంది. ఎన్నికల రోజు రహస్య ఓటింగ్ పద్ధతి ద్వారా ప్రతి ఒక్కరికీ ఓటువేసే అవకాశం ఉంటుంది.

ఇదంతా మమ్మల్ని మా మునివేళ్ళమీద నిలబెడుతుంది. అప్పుడప్పుడూ ఒకరు తిరస్కరింపబడతారు. తరచూ కొత్తవారిని ఎంపిక చేస్తారు. సిబ్బందిలో పాత, కొత్త వాళ్లు బాగా కలిసిపోతారు.

దాదాపు రెండు దశాబ్దాల తరవాత మొదటి పన్నెండు మందిలో ఆరుగురు సిబ్బంది ఇంకా ఇక్కడే ఉన్నారు. ఒకళ్ళు పదవీ విరమణ చేశారు. ఇద్దరు ఎన్నికల్లో తిరస్కరింపబడ్డారు, ముగ్గురు వేరే ఉద్యోగాలకు వెళ్లారు.

రకరకాల ప్రతిభలు, నేపథ్యాలు ఉన్న సిబ్బంది మాకున్నారు. అయిదింతల పెద్ద బడికి కూడా గర్వంగా చెప్పుకునే సిబ్బంది మాకున్నారు. మా సిబ్బందిలో పిహెచ్.డి.లు, హైస్కూలు పట్టభద్రులు, కళాకారులు, మేధావులు, వృత్తికళాకారులు, చేతివృత్తులవారు ఉన్నారు. ఇక్కడ వృద్ధులూ, యువత; మగవారు, ఆడవారు అందరూ ఉన్నారు. మా పాఠశాలలో చదివిన వాళ్లు చాలా మంది ఇక్కడ పని చేయడానికి తిరిగి వచ్చారు.

1968లో లాగా మేం ఈ రోజున కూడా రాజకీయ, మతపరమైన, సాంఘిక సహచరులం కాదు. సద్బిర్ర వ్యాళీ వికాసాన్ని చూడాలన్న అంకిత భావమే ఎప్పటికీ మమ్మల్ని కలిపే బంధం.

31

చిన్నారులు

ఆఫీసు ఫోను మోగుతోంది. ఎనిమిదేళ్ళ డెబిల్ దాన్ని ఎత్తింది: “సద్బిర్ర వ్యాళీ స్కూలు, మీకేం కావాలి?” అటుపక్క క్షణకాలపు నిశ్శబ్దం. ఫోన్ చేసిన వారు, స్కూలు గురించిన సమాచారాన్ని సంశయిస్తూ అడుగుతారు. “ఒక్క నిమిషం,” డెబిల్ బదులిచ్చింది, “మీకు సహాయపడటానికి నేనెవరినయినా పిలుస్తాను,” అంటూ నిమిషంలో ఒక సిబ్బందికి ఫోను ఇచ్చింది. ఫోను సంభాషణ ముగిసింది. ఒక్క మాట కూడా మాట్లాడక ముందే ఒక ముఖ్యమైన అంశం గురించి వాళ్లు తెలుసుకున్నారు: సద్బిర్ర వ్యాళీలో ప్రతి ఒక్కరూ, చిన్న పిల్లలు కూడా సమానమే.

...

మార్గరెట్తో ఆరు ఏళ్ళ వయసు పిల్లలు నలుగురు వంటింట్లో “కుక్కీ”లు (బిస్కెట్లు) తయారు చేస్తున్నారు. నెమ్మదిగా కుక్కీలు పూర్తయ్యాయి, వంటిల్లు అస్తవ్యస్తమయ్యింది.

“మనమిప్పుడు అంతా శుభ్రం చేద్దాం,” ఖచ్చిత స్వరంతో మార్గరెట్ అంటోంది. నౌకాదళంలో ఆమె అనుభవం వృధా పోదు.

ప్రతి ఒక్కరూ ఆ పనిలోకి చొరబడతారు. ఏలీస్ (Alice) సింకు దగ్గర కుర్చీ తెచ్చివేసి, దాని మీద నిల్చొని మోలీ (Molly) తన దగ్గరకి తెచ్చిన గిన్నెలని కడిగింది. జాకబ్, ఎరిక్లు బల్ల తుడిచి నేలని చిమ్మారు.

“ఆ మూల శుభ్రం చేయండి,” మార్గరెట్ పెద్దగా అంది. ఆమె మిగిలిపోయిన సరుకులను సర్దుతోంది. మురికిగా ఉన్న మూలవైపుకి ఎరిక్ (Eric) పరిగెత్తాడు. జాకబ్ (Jacob) చెత్త బుట్టతో అతడిని అనుసరించాడు.

20 నిమిషాల తరవాత కుక్కీలు, వంటిల్లు పని పూర్తయ్యాయి. ఈ పనిలో ప్రతి ఒక్కరూ తమ వంతు చేస్తారు. చిన్న పిల్లల ‘సౌకుమార్యానికి’ రాయితీలేమీ ఉండవు.

●●●

పెద్దవాళ్ళ పక్కనే ఎనిమిదేళ్ళ వాళ్ళు కూడా విద్యుత్ టైపుమిషన్ని ఉపయోగిస్తారు - ఎలా వాడాలో వారికి తెలిసి ఉంటే, ఆ యోగ్యత వారు పొంది ఉంటే (పెద్దవాళ్ళకి కూడా ఇది వర్తిస్తుంది). వడ్రంగం పనిముట్లను పదేళ్ళవాళ్ళు వాడతారు. తొమ్మిదేళ్ళ వాళ్ళు కుండలు చేస్తారు. అన్ని వయసుల వాళ్ళూ నాబ్స్కాట్ పిజ్జా (Nobscoot Pizza)కి లేదా స్టేట్ పార్క్ (State Park)కి లేదా గోల్ఫ్ కోర్సు ప్రాషాపుకి వెళతారు.

సంవత్సరాల తరబడి వ్యాప్తిలో ఉన్న విద్యాపరమైన ఆర్థాట భాషా ప్రభావం వల్ల “చిన్న పిల్లలకు ప్రత్యేక అలనాపాలనా అవసరం లేదా?” అన్న ప్రశ్నతో తలపడాల్సి వస్తుంది. పిల్లలు పూర్తిస్థాయి బడి సభ సభ్యులే, వారికి ఓటు హక్కు ఉంది, మిగతా వారికి వర్తించే నియమాల్లే వీరికీ వర్తిస్తాయి. అయితే వారు ఏదోవిధంగా కాస్త ప్రత్యేకమైన వారు కాదా? కొంత అదనపు శ్రద్ధ చూపించాల్సిన అవసరం లేదా?

బడి సభ ఈ ప్రశ్నమీద ఎన్నో గంటలు వెచ్చించింది. ఏళ్ళ తరబడి దాన్ని అలా ఉండనిచ్చి మళ్ళీ దాన్ని పరిశీలించింది. దానిని అలాగే విడిచిపెట్టి మళ్ళీ చర్చించింది. ఒక వయసు వారిని ఇతరుల నుంచి వేరు చేసే విధానాన్ని తయారుచెయ్యలేకపోయాం. మా సిద్ధాంతాలు దాన్ని అనుమతించలేదు. బడిలోని వాస్తవ జీవితం దాన్ని ఆమోదించలేదు.

●●●

వాస్తవానికి, చిన్నవాళ్ళకి, పెద్దవాళ్ళకి మధ్య తేడాలు తెలియచేసే రుజువులు మాకు ప్రతి రోజూ ఎదురవుతూనే ఉంటాయి. మొత్తం మీద అందరికంటే చిన్నపిల్లలు అమిత స్వతంత్రులు, సాధన సంపత్తి కలవారు, ఊహాశక్తి కలవారు, కష్టపడి పని చేస్తారు, ఖాళీ లేకుండా ఉంటారు. కాస్త వయసు మీరాక ఇక్కడ చేరిన పాత విద్యార్థులతో పోలిస్తే ఇది మరింత స్పష్టంగా తెలుస్తుంది.

చిన్న వాళ్ళకి సమయమే ఉండదు. స్థిరంగా ఒకచోట కూచోటానికి, తినటానికి వాళ్లతో మనం మాట్లాడటానికి సమయం లేనంత హడావిడిగా ఉంటారు. వాళ్ళు ఎప్పుడూ నడవరు, పరుగులు తీస్తూ ఉంటారు. ఇంటికెళ్ళే వరకు వాళ్ళు అలిసిపోవటం అంటూ ఉండదు.

వాళ్ళు పెద్దవాళ్ళ కళ్ళలోకి సూటిగా చూస్తారు, స్వేచ్ఛగా మాట్లాడతారు, తడబడరు, చలించరు. వాళ్ళు మర్యాదగా వ్యవహరిస్తారు, స్పష్టంగా వ్యక్తపరుస్తారు, అత్యవిశ్వాసంతో ఉంటారు. మొదటిసారి బడికి వచ్చినపుడు పెద్దవాళ్లకు తాము చూస్తున్నది నమ్మశక్యంగా అనిపించదు.

“ఉన్న వాళ్లలోకెల్లా మంచివాళ్లను మీరు ఎంపిక చేసుకుని ఉంటారు,” అంటారు వాళ్లు. “వాళ్ళంతా ఎంతో తెలివైన, చురుకయిన పిల్లలు.” మాది సార్వత్రిక ప్రవేశ పద్ధతి అని వివరిస్తాం. ఎవరైనా ఇక్కడ చేరవచ్చు. ఎవరయినా చేరతారు. సాధారణంగా మేం అబద్ధమాడుతున్నామని వాళ్ళనుకుంటారు, ఇలా ప్రవర్తించే పిల్లలు “ఎవరయినా” కావటానికి వీల్లేదనుకుంటారు.

●●●

ఈ చిన్న పిల్లల్లో అన్నిటికంటే మంచి విషయం మిగతా వాళ్ల కోసం చేసేది. పోన్సే డి లియోన్ (Ponce de Leon)¹ యవ్వన జలం కోసం వెదుకుతూ జీవిత కాలాన్ని గడిపాడు. అతడు అంత శ్రమపడకుండా పిల్లలతో కాస్త సమయం గడపితే సరిపోయేది.

విచిత్ర మనస్సులైన పెద్దలలో చిన్న పిల్లలు శక్తిని నింపగలరు, చిరుబుర్రులాడే తరుణవయస్కుల ముఖం మీద చిరునవ్వుని పూయించగలరు.

బడిలో ఈ పిల్లలు తమ జీవశక్తిని కౌమార వయస్కులు గుర్తించేట్టు చేస్తారు. వాళ్ళని ఇబ్బంది పెడుతూ కాదు, కేవలం తమ ఉనికితోనే. కొత్తగా వచ్చిన కిశోర

1. పాన్సే డి లియోన్ (1474-1521) స్పానిష్ అన్వేషకుడు. అతడు అమెరికాలోని ఫ్లోరిడాని కనిపెట్టి దానికి ఆ పేరు ఇచ్చాడు. ఫ్లోరిడాలో ఉందని భావించిన యవ్వన జలం కోసం అతడు అన్వేషించాడు.

వయస్కులు కొంత కాలం తరవాత చిన్న పిల్లల కోసం చదవడం, వాళ్ళతో కలిసి పని చేయడం, ఆడడం చూస్తాం. ఈ రకమైన సంబంధాలను ఇక్కడి వాళ్లు మామూలుగా తీసుకుంటారు.

•••

విన్నీ ది పూహ్ (Winnie - The - Pooh) అనేది చాలా ప్రసిద్ధి చెందిన పిల్లల పుస్తకం. తన ఆత్మ కథలో రచయిత ఎ.ఎ. మిల్నె (A.A. Milne)¹ తాను అంతకు ముందుకాని, ఆ తరవాత కాని పిల్లల పుస్తకాలు రాయలేదనీ చెప్పుకున్నాడు. అతడు సరదాకి, అదనపు సంపాదన కోసం రాశాడు. చిన్న పిల్లల కోసం ప్రత్యేక పద్ధతిలో రాయడంలో అనుభవం లేనందువల్ల, అతడు కేవలం వినోదం కోరుకునే పెద్దవాళ్ల కోసం రాశాడు.

ఆ పుస్తకం తక్షణ విజయాన్ని సాధించింది. ఇన్ని సంవత్సరాలుగా బాగా అమ్ముడు పోతునే ఉంది.

ఎనిమిదేళ్ల వయసప్పుడు దీనిని మొదటిసారి చదివాను. ప్రతికొన్ని సంవత్సరాలకు దీనిని మళ్లీ చదువుతుంటాను. పిల్లల్లోని పెద్దరికానికి నచ్చినట్లుగానే నాలోని బాలునికి అది నచ్చుతుంది.

1. అలెగ్జాండర్ మిల్నె (1882-1956) బ్రిటిష్ రచయిత. విన్నీ పాత్రతో పుస్తకాన్ని 1926లో రాశాడు.

బడుల్లో సద్బరీ వ్యాలీ “విన్నీ ద పూప్” లాంటిదని నేను అనుకుంటాను. ఇక్కడ చిన్నారుల్ని పెద్దల్లాగా చూస్తాం. ఈ బడి వాతావరణం వయస్సు మళ్లుతున్న వారిలోని బాల్యానికి నూతన శక్తిని ఇస్తుంటుంది.

32

“మంచి పిల్లలు”, “పోకిరి పిల్లలు”

పెద్ద పిల్లలది వేరే కథ. వాళ్ళు రకరకాల విధాలుగా మా దగ్గరకొస్తారు. వాళ్ళు చిత్రమైన సవాళ్ళను మా ముందు ఉంచుతారు.

వారిలో కొందరు ఈ బడిలోనే పెద్దవాళ్లయ్యారు. మిగతావారు, వీళ్లే ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉంటారు, ఇతర పాఠశాలల నుంచి మా దగ్గరకి బదిలీ అయిన వారు. సాధారణంగా బదిలీ అయి వచ్చినవాళ్లు రెండు రకాలుగా ఉంటారు: బాగా చదివే (‘A’ విద్యార్థులు) కాని సంతోషంగా లేనివాళ్లు; తమ పాత బడితో గొడవ పడినవాళ్ళు (సమస్యలు సృష్టించే వాళ్ళు). అప్పుడప్పుడూ కొందరు రెండు వర్గాలకు చెందుతారు.

•••

ఈ రెండింటిలో ఎవరిని ఇష్టపడతారు? అనుభవం మాకు కొన్ని వింత పాఠాలు నేర్పింది.

తన పదహారవ ఏట శామ్ (Sam) సద్బరీ వ్యాలీకి వచ్చాడు, ప్రపంచంతో ఇమడలేకపోవటం అతని సమస్య. అంతకుముందు ఒక సంవత్సరం పాటు అతడు పొగలో మునిగిపోయి, ఏమీ చెయ్యకుండా గడిపాడు: తెలిసినవారు ఏరకమైన బడి అతడిని తీసుకుంటుందని ఆశ్చర్యపోతుండే వారు.

కొంత కాలానికి అతడు స్థిమిత పడ్డాడు, తన జీవితం గురించి ఒక అవగాహనకు వచ్చాడు. మా దగ్గర రెండో సంవత్సరం ముగిసేటప్పటికి బడి చదువు ముగించుకుని కళాశాలకి వెళ్ళాడు. సాహసాల పరంపర, దాంట్లో కొద్ది కాలం అరుదైన రత్నాల దిగుమతిదారుడుగా పనిచేసి, చివరికి కళాశాల చదువు, చిరోప్రాక్టిక్ వైద్యం (వెన్నెముక మద్దనం ద్వారా చికిత్స చేసే విధానం) పూర్తి చేశాడు. ఇప్పుడతను బ్రహ్మాండమైన ప్రాక్టీసున్న చిరో ప్రాక్టిషనరు.

సద్బరీ వ్యాళీకి ముందు శామ్ చేరిన అన్ని బడులలో చెడ్డ పేరు తెచ్చుకున్నాడు. మాతో తన మొదటి సంవత్సరంలో కూడా మృదుస్వభావిగా ఉండేవాడు. అతని కళ్ళలో కాంతి తిరిగి రావడంతో బడిలో తన జీవితాన్ని అభివృద్ధి చేసుకోడానికి అనేక మార్గాలు కనుగొన్నాడు. అలవాటు పడి సర్దుకు పోవడానికి ఇతర విద్యార్థులకు కూడా సహాయపడ్డాడు.

•••

14 సంవత్సరాల కల్లా రాబర్ట్ ఎందుకూ పనికిరాని వాడిగా పరిగణింప బడసాగాడు. అతను తాగుతాడు, అధికారులతో ఎప్పుడూ గొడవ పడతాడు. అతడి గురించి తెలిసిన వాళ్లందరూ అతడి జీవితం కడుహీనంగా మారి, చిన్న వయసులోనే చనిపోతాడనీ అనేవారు.

తన జీవితాన్ని మెల్లగా పునర్నిర్మించుకుంటూ అతడు మాతో నాలుగు సంవత్సరాలు గడిపాడు. సంవత్సరాలు గడుస్తున్నకొద్దీ మాట్లాడడం, తనను తాను వ్యక్తీకరించడం నేర్చుకున్నాడు. కొన్నిసార్లు అశ్చర్యపడేలా సుదీర్ఘంగా మాట్లాడేవాడు. అతడు చదవడం, ఆడడం మొదలుపెట్టాడు. తనకున్న అవకాశాల గురించి ఆశావహంగా మారాడు. తన శరీరాన్ని హింసించడం క్రమేపి తగ్గిస్తూ చివరకి తన ఆరోగ్యాన్ని మెరుగుపరుచుకోసాగాడు.

బడి వదిలేనాటికి రాబర్ట్ సేవా వృత్తిని ఎంచుకున్నాడు, ప్రత్యేకించి పారామెడికల్ రంగాన్ని ఎంచుకున్నాడు. సుదీర్ఘ శిక్షణ అనంతరం పారా మెడిక్ రక్షణ దశానికి అధిపతి అయ్యాడు. తరవాత అతడు నర్సింగ్ కళాశాలకు వెళ్ళి నర్స్ గా అర్హత పొందాడు.

బడిలో రాబర్ట్ ఎప్పుడూ ఆహ్లాదంగా, కలివిడిగా ఉండేవాడు. ఒకప్పుడు ఏకాకిగా ఉన్న రాబర్ట్ కాలం గడిచేకొద్దీ కలివిడిగా, స్నేహశీలి తయారయ్యాడు. అతడు మాకు ఎప్పుడూ ఇబ్బంది కలిగించలేదు.

•••

ఎందుకూ పనికి రారని సమాజం, ప్రతి ఒక్కరూ వదిలేసిన పిల్లలు ప్రతి సంవత్సరం వస్తారు : కారు దొంగలు, అల్లరి చేసేవాళ్ళు, మత్తు మందుకు అలవాటు పడినవాళ్ళు, మద్యానికి బానిసలైన వాళ్ళు, బడి అంటే భయపడేవాళ్ళు, అన్ని రకాల అసాంఘిక శక్తులు. అందరూ అంతకు ముందు వెళ్ళిన బడులన్నిటి నుంచి తీసివేయబడ్డ వాళ్ళు, లేదా బడికి పోనని తీవ్రంగా వ్యతిరేకించిన వాళ్ళు. ఈ పిల్లలందరినీ సద్బరీ వ్యాళిలో

ఒకే విధంగా చూస్తారు. వాళ్ళ స్వేచ్ఛ తిరిగి లభిస్తుంది, వాళ్ళ జీవిత గమ్యాలను నిర్దేశించుకునే బాధ్యత కూడా వాళ్ళదే. వాళ్ళని ఆపేవాళ్ళు ఎవరూ ఇక్కడ లేరు.

ఆ సందేశం వెంటనే అందుతుంది. స్వేచ్ఛ, కలివిడి వాతావరణం, అంతటా వ్యక్తమయ్యే స్నేహభావం, అన్ని వయసుల వాళ్ళు కలిసి ఉండటం - అన్నీ కలిసి వాళ్ళు వాస్తవంలోకి తిరిగి రావటానికి సహాయపడతాయి. బడి తెరిచిన మొదట్లో దీనికి చాలా సమయం, ఒకటి రెండు సంవత్సరాలు పట్టేది. కాలం గడిచిన కొద్దీ, తరం తరువాత తరం ఇక్కడి కౌమార విద్యార్థులు అన్ని విషయాలు తెలియచేస్తూ కొత్త విద్యార్థులు ఇక్కడ అలవాటు పడటంలో సహాయ పడసాగారు. ఇప్పుడు తమని తాము తెలుసుకునే ప్రక్రియ త్వరగా మొదలయి, వేగంగా జరుగుతుంది.

మా అనుభవంలో స్టెల్లాని మించిన వాళ్ళు లేరు. ఆమె 14 సంవత్సరాలకే తన బడిలో ఎంత రొడ్డిగా పేరు తెచ్చుకుందంటే సద్బరీ వ్యాళీలో ఆమె బోధనా రుసుము, అది చట్టవిరుద్ధమైనా, కట్టాలని ఆ బడి సంఘం నిర్ణయించింది. ఆ అమ్మాయిని త్వరగా వదిలించుకోవటానికి అంతకంటే తేలిక మార్గం వాళ్ళకి దొరకలేదు. ప్రతి ఏడూ మేమింకా ఉన్నామా, ఆ పిల్ల ఇంకా బడికి వస్తోందా అని చూడటానికి అక్కడి నుంచి ఒక ప్రతినిధి బృందం వచ్చేది.

దానికి కొంచెం సమయం పట్టింది కాని ఎక్కువ కాలం గడవకముందే ఆమె తనని తాను ఎదుర్కొంది. బడి వదిలిన తరువాత ఆమె కళాశాలలో మంచి శ్రేణిలో ఉత్తీర్ణురాలయ్యింది, మనస్తత్వ శాస్త్రంలో ఎం.ఏ. చేసింది, పుంఖానుపుంఖాలు రాసే రచయిత్రి అయ్యింది.

•••

స్టెల్లాలు, రాబర్ట్లు, శామ్లు మాలో ఒక భాగం. బడి ప్రారంభ దినాలలో బడి సమావేశంలో 'బాగా చదివే' విద్యార్థుల గుంపు ఇతరుల మీద ఫిర్యాదు చెయ్యటం నాకింకా గుర్తుంది. అల్లరి చేసేవాళ్ళు బడిలో ఉండటానికి తగనివారని, మంచి పౌరులు కారని కచ్చగా చెప్పేవాళ్ళు, "మేం బడి సమావేశాలకి వస్తాం, సాధ్యమైనంత వరకూ అన్ని విధాలా సహాయపడతాం. మీరు కోరే విద్యార్థులం మేమే. మిగతా వారు సరిగ్గా ప్రవర్తించకుండా, రోజంతా తారట్లాడుతూ అన్ని పౌర విధులకీ దూరంగా ఉంటున్నారు." నేను ఒక దీర్ఘ నిశ్వాసం తీసుకుని వాళ్ళకిచ్చిన సమాధానం కూడా గుర్తింది: "ఆ 'చెడ్డవిద్యార్థుల'కి మీకు తెలిసిన దానికన్నా బడి గురించి ఎక్కువ తెలుసు. వాళ్ళు వారి జీవితాలతో తలపడుతున్నారు, ఇప్పుడు అదే వాళ్ళకి

తలకిమించిన పని. మీరు ప్రతివారినీ సంతోషపెట్టాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. మిమ్మల్ని మీరు తెలుసుకోడానికి ఇంతవరకూ ప్రారంభించనే లేదు.”

వాస్తవమేమిటంటే మినహాయింపు లేకుండా “ఇబ్బందులు పెట్టేవాళ్ళు” సద్బరీ వ్యాళీలో బాగా రాణించారు. వారి తల్లిదండ్రుల మద్దతు ఉన్నట్లయితే ఖచ్చితంగా అందరూ విజయం సాధిస్తారు.

దీంట్లో ఎటువంటి ప్రత్యేకత లేదు: సమస్యైత్యకంగా ఉన్నారంటేనే వాళ్ళు పోరాటాలు వదిలిపెట్టలేదన్న దానికి గుర్తు. వీళ్ళని లొంగదీసుకోటానికి, సంస్కరించటానికి, సాధారణ మూసలోకి ఇమడ్చటానికి ఎవరు ఎంతగా ప్రయత్నించినా వాళ్ళు సంఘర్షిస్తూనే ఉన్నారు. వాళ్ళు మొండివాళ్ళు, ఉద్దండ పిండాలు. తరచూ వారి శక్తులు స్వీయ విధ్వంసక కృత్యాలకు వినియోగించబడ్డాయన్నది నిజమే: అయితే అణచివేస్తున్న ప్రపంచంతో యుద్ధం చేయడం నుంచి ఇవే శక్తులు ఒకసారి విడుదలయ్యాయంటే, వాళ్ళ అంతర్ ప్రపంచాన్ని నిర్మించుకోడానికి, ఒక మెరుగయిన సమాజాన్ని నిర్మించడానికూడా సత్వరమే ఉపయోగించబడతాయి. ఒకరి తరవాత ఒకరు, ఈ విద్యార్థులే పాఠశాలలో జీవితాన్ని మెరుగుపరచడానికి దోహదపడ్డారు.

విచారకరమైన విషయం ఏమిటంటే ‘బాగా చదివే’ విద్యార్థులకే ఎక్కువ కష్టాలు ఎదురయ్యాయి. వీళ్ళు తమ ఉపాధ్యాయుల్ని సంతోష పెట్టడానికి అలవాటు పడ్డారు. ఇక్కడకు వచ్చిన కొత్తలో వీళ్ళకి అంతా అగమ్యగోచరంగా ఉంటుంది. “సంతోష పెట్టడానికి ఇక్కడ ఎవరున్నారు?” అని వాళ్ళు వెదుకులాడతారు. తరచూ ఇక్కడి సిబ్బందిని తమ పూర్వపాఠశాల టీచర్లుగానే భావిస్తూ ప్రయత్నిస్తారు. ఆ పాచికలేమీ పని చేయవు. ఇక్కడి సిబ్బంది బంగారు నక్షత్రాలేమీ ఇవ్వరు. ఇక ఏం చెయ్యాలో ఈ మంచి పిల్లలకు తెలియదు.

అది చాలా బాధాకరమైన సర్దుబాటు. అందరూ తెలివయిన వాళ్ళని, చమత్కారంతో కూడిన వాళ్ళని కనుగొనటంతో వాళ్ళ పని మరింత కష్టం అవుతుంది. సద్బరీ వ్యాళీలో “తరగతిలో ముందుకు” వెళ్ళడమనే దానికి అర్థమే లేదు, అందుకు చట్రమే లేదు.

సమాజానికి బలయ్యేది పోకిరి పిల్లలు కాదు, ఈ మంచి పిల్లలే. సంవత్సరాల తరబడి బాహ్య ఆధిపత్యానికి అలవాటు పడి, ఈ మంచి పిల్లలకు తమతో సంబంధం తెగిపోయింది. వారి కళ్ళలో మెరుపు మాయమైంది, ఆత్మలనుంచి నవ్వు మాయమైంది. ధ్వంసం చేయకపోయినా, ఎలా నిర్మించాలో కూడా వారికి తెలియదు. వాళ్ళకి స్వేచ్ఛ

అనేది భయం గొలుపుతుంది. ఏం చేయాలో చెప్పడానికి వాళ్లకి ఎవరూ లేరు.

దీనికి 'చికిత్స' చాలా కఠినమైంది, సమయం తీసుకుంటుంది. అది అన్నిసార్లు పని చేయదు. మంచి పిల్లలకు బాగా విసుగు పుట్టడమే చాలా సందర్భాలలో సరయిన మందు. వారి చర్యలకు మార్గదర్శకంగా కార్యక్రమ నిర్వాహకులెవరూ లేకపోవటంతో, ఈ విద్యార్థులు తీవ్ర నిష్క్రియాపరత్వంలోకి జారిపోతారు. ఆ విసుగు భరించరానిదయినపుడు, ఇక గత్యంతరం లేక తమంతట తాము లేచి తమ చట్రాన్ని ఏర్పరచుకుంటారు. ముందో, వెనకో అలాగే జరుగుతుంది. కాని అందుకు పాపం ఈ మంచి పిల్లలు తమ మునుపటి దూడూ బసవన్న మనస్తత్వానికి ఎంతటి మూల్యం చెల్లించాల్సి వస్తుంది!

•••

సద్బరీ వ్యాలీలో చిన్నప్పటినుంచీ ఉన్న తరుణ వయస్కులు ఏ బృందంలోకీ రారు. వాళ్ళు అదృష్టవంతులు. వారి ముఖాలలో అది మీకు వెంటనే కనపడుతుంది. తమతోనూ తమ పరిసరాలతోనూ సఖ్యతతో ఉంటూ, వారి లక్ష్యాలను వదులుకోకుండా జీవితంలోని ఆటుపోట్లని సంబాళించుకుంటారు.

ఏం చేసినా మేం ప్రజల మెప్పుపొందలేం. ఒకవైపు ప్రజలు వివిధ పనుల్లో మా పిల్లలను చూసి, “మెరికల్లాంటి వాళ్లని చేర్చుకున్నారు. ఈ పిల్లలకి ఈ రకమైన స్వేచ్ఛ పనిచేస్తుందనడంలో ఆశ్చర్యమేమీ లేదు. సగటు పిల్లలకు ఇది ఉపయోగపడదు,” అంటారు. మరోవైపు ప్రజలు మా సార్వత్రిక బడి ప్రవేశాలని, మేం చేర్చుకొన్న కొందరు పిల్లల్ని చూసి. “ఇది ‘తిరస్కృత’ పిల్లల బడి, ఇది సాధారణ పిల్లలకి సరిపడేది కాదు,” అంటారు. మెరికలు, మడ్జీ, సగటువారు...

ప్రజల మెప్పు పొందలేం కానీ మా విజయాలు మాకు ఉన్నాయి. ప్రతి ఒక్కరినీ ఒకే విధంగా, వారి వారి బరువులుమోసే, బాధ్యతాయుతమైన వ్యక్తులుగా చూడడంతో అది వస్తుంది. ఇక్కడ రహస్య సూత్రమేదీ లేదు, చికిత్సా చమత్కారం కాని, ఇంద్రజాల విధానం కాని ఏదీ లేదు. జీవితాన్ని ఎదుర్కోడానికి ప్రతి ఒక్కరికీ అవసరమైన వనరులు వారిలోనే ఉన్నాయి. దాన్ని కనుగొనడానికి, ఉపయోగించడానికి సద్బరీ వ్యాలీలో వారికి స్వేచ్ఛ లభిస్తుంది.

తల్లిదండ్రులు

చాలా బడులకి తల్లిదండ్రులు ఒక పెద్ద చికాకు. వాళ్ళు ఫిర్యాదు చేస్తారు, విమర్శిస్తారు, సమయం తీసేసుకుంటారు. అన్నిటికంటే ఘోరం వాళ్ళ పిల్లల చదువులో అడ్డుపడతారు.

సద్బరీ వ్యాలీలో ప్రారంభంనుంచీ తల్లిదండ్రులు ఇందులో అంతర్భాగంగా ఉన్నారు. విజయం సాధించడానికి విద్యార్థుల కుటుంబాల పూర్తి సహకారం ఉండాలని మేం భావించాం. ముందుగా, విద్య అనేది తల్లిదండ్రుల ప్రాథమిక బాధ్యత. వాళ్ళు పిల్లలని ఈ ప్రపంచంలోకి తీసుకొస్తారు, వాళ్ళు స్వతంత్రులుగా నిలబడే వరకు పెంచడం వాళ్ళ పవిత్ర విధి. ఈ లక్ష్యం నెరవేర్చడంలో తల్లిదండ్రులకి సాయపడడానికే పాఠశాలలున్నాయి తప్ప, వారిని అందులోంచి తొలగించడానికి కాదు. వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యానికి రక్షణనిచ్చే ఈ దేశంలో కనీసం అలా ఉండాలి.

కుటుంబ జీవితం, పెంపకం పిల్లల ఆంతరంగిక జీవితంతో సామరస్యంగా ఉన్నప్పుడే వాళ్ళు సంపూర్ణ వ్యక్తులవుతారు అని కూడా గుర్తుంచుకోవాలి. తరాల మధ్య వైరుధ్యం విస్తృతంగా ఉండవచ్చు, క్యాన్సర్, గుండెజబ్బులు ఉన్నట్టు. కాని ఎవరూ వీటిని కోరదగినవని అనరు కదా.

ఇక్కడ పరిగణించవలసిన ఇతర అంశాలు కూడా ఉన్నాయి. తల్లిదండ్రులు బోధనా రుసుం చెల్లిస్తారు. 1776 విప్లవానికి¹ స్ఫూర్తినిచ్చిన ఒక నానుడి ఉంది: ప్రాతినిధ్యం లేకుంటే పన్ను కట్టేది లేదు. వాళ్ళ పిల్లల్ని ప్రతి రోజూ బడిలో దింపి, తిరిగి తీసుకెళతారు - మూడి పగటి బడి మాత్రమే, మాకు వసతి గృహ సౌకర్యం లేదు - అంటే బడి తరపున వాళ్ళు ఎంతో శ్రమ తీసుకుంటున్నారు.

ఎలా చూసినా తల్లిదండ్రులు మా మిత్రులుగా, సహాయకులుగా మా వైపునే ఉంటారు. మేం అలాగే చూస్తాం, బడిని అలానే ఏర్పాటు చేశాం.

సద్బరీ వ్యాలీ స్కూలు ఇన్ కార్పొరేటెడ్ సంస్థలో తల్లిదండ్రులు ఓటు ఉన్న సభ్యులు (విద్యార్థులు, సిబ్బందిలాగే). నేను “సభ్యులు” అనే అంటాను. ఎందుకంటే

1. అమెరికాలోని 13 వలసపాలిత రాష్ట్రాలు బ్రిటిష్ పెత్తనాన్ని తిరస్కరిస్తూ 1775-83 మధ్య చేసిన తిరుగుబాటు యుద్ధం. 1776లో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలుగా ఈ 13 రాష్ట్రాలు స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకున్నాయి.

బడి లాభాపేక్షలేని సంస్థ, అందువల్ల షేర్ హోల్డర్లు ఉండరు, దానికి బదులుగా సంస్థ సభ్యులు దాన్ని నడుపుతారు.

సభ్యత్వాన్ని “అసెంబ్లీ” (విధానసభ) అని పిలుస్తాం. అది సంవత్సరంలో ఒకసారి సమావేశం అయ్యి ముఖ్యమైన విధాన నిర్ణయాలను తీసుకుంటుంది. బడి బోధనా రుసుము, బడి సమావేశం ప్రతిపాదించిన ఆదాయ వ్యయాలకు అంతిమ ఆమోదం వంటివి ఇందులో ఉంటాయి. ముఖ్యమైన విధాన నిర్ణయాలు ఏర్పరచాక సంవత్సరం పొడవునా బడిని నడిపే పనిని బడి సమావేశం తీసుకుంటుంది.

•••

చట్టపర హక్కులకు మించి బడిలో తల్లిదండ్రులకి ఇంకా చాలా ఉంటాయి. వాళ్ళు కావాలనుకున్నప్పుడు బడిని చూడటానికి రావచ్చు, బోధనలో వారు సాయపడవచ్చు, పనిలో పాల్గొనవచ్చు. బడిలో ఎన్నో సాంఘిక కార్యకలాపాలు ఉంటాయి - భోజనాలు, పిక్నిక్లు, వేలంపాటలు, నృత్యాలు ఇలాంటివి. వీటిలో అందరితో పాటు తల్లిదండ్రులు కూడా పాల్గొంటారు.

తల్లిదండ్రులతో ఆశించే సన్నిహిత బాంధవ్యం పిల్లల్ని బడిలో చేర్పించేటప్పుడు ముఖాముఖి సంభాషణతో మొదలవుతుంది. 18 సంవత్సరాల లోపు విద్యార్థులందరికీ తల్లిదండ్రులు, వీలయితే ఇద్దరూ రావాలని మేం వత్తిడి చేస్తాం. తమ పిల్లలకు విద్య సమకూర్చే పనిలో ప్రధాన సహభాగస్వాములుగా మొదటినుంచి వారి పాత్ర ఉంటుంది.

తల్లిదండ్రుల ఆమోదం పొందటం ముఖాముఖి సంభాషణల ముఖ్య ఉద్దేశాల్లో ఒకటి. పిల్లల్ని ఎంపిక చెయ్యటానికి దీనిని ఉపయోగించం. అందుకు బదులుగా సమయాన్ని - తరచూ చాలా గంటలు - మా సిద్ధాంతాలను, విధానాలను వివరించడానికి గడుపుతాం. వాళ్ల ప్రశ్నలకి సమాధానాలిస్తాం, దీర్ఘకాల సంబంధాలకి భూమికను సిద్ధం చేస్తాం.

•••

బడి తొలి సిబ్బందిలో 12 మందిలో ఆరుగురు పిల్లల తల్లిదండ్రులే. వేరే బడిలో చదివే పిల్లలు ఉన్న సిబ్బంది చాలా అరుదు.

చాలా మంది తల్లిదండ్రులు కాలక్రమంలో సద్బరీ వ్యాలీతో ఎంతగా మమేకమయ్యారంటే చివరికి వాళ్ళూ సిబ్బంది ఎన్నికల్లో పోటీ చేసేవారు.

•••

తల్లిదండ్రుల్ని కలుపుకోవడం వల్ల బడికి సామూహిక సమాజం అన్న భావన ఏర్పడింది. క్రమంగా తూర్పు మాసాచుసెట్స్‌లోని నలుచెరగులా ఉన్న అపరిచితులు ఒకరికొకరు పరిచయమై, వారి వారి ఆసక్తుల్ని గుర్తించి, కలిసి సంతోషంగా సమయాన్ని గడిపేవారు.

సద్‌బరీ వ్యాలీలో ప్రతిరోజూ ఒక “కుటుంబ దినమే.” మరో విధంగా మేం ఊహించుకోలేం.

34

సందర్భాలు

పతి రోజూ సందర్భాల రోజు కూడా. లేక కొన్నిసార్లు అట్లా కనిపిస్తుంది.

1960లలో నేను బడుల గురించి తెలుసుకుంటున్నప్పుడు, బడి జరుగుతుండగా వాటిని సందర్శించడాన్ని ఎన్నో బడులు దాదాపు అసాధ్యం చేయడం చూసి నేను నివ్వెరపోయాను. నా అమాయకత్వం నుంచి అలా నివ్వెరపోయాననుకోండి. వారి పనిలో బయటి వారి ఆసక్తిని విద్యావేత్తలు ప్రోత్సహిస్తారని నేను అనుకున్నాను. “స్వచ్ఛా-పాఠశాల”లనే బడులు కూడా బయటి వారికి తలుపులు దాదాపుగా మూసేసేవి.

సద్‌బరీ వ్యాలీని బయట ప్రపంచానికి ఎంత వీలయితే అంత తెరచి ఉంచాలని మేం దృఢంగా నిశ్చయించుకున్నాం. మేమేం చేస్తున్నామో ప్రజలు చూడాలనీ, మాతో వాదించాలనీ, బహుశా చివరికి మాతో ఏకీభవించాలనీ మేం కోరుకున్నాం. ప్రత్యేకమైన బడిగా ఉండడం, లేక అలా ఉండి పోవడం పట్ల మాకు ఆసక్తి లేదు. మా కార్యక్రమాన్ని అనుకరించే బడులు, తేడాలతో మాలాంటి బడులు ఎంత ఎక్కువగా ఉంటే మేం అంత సంతోషిస్తాం.

ఎవరైనా మమ్మల్ని చూడటానికి రావడాన్ని మించి మంచి పౌర సంబంధాలు ఉండవని మేం అనుకుంటాం. “చూసింది నమ్ముతారు,” అంటారు కదా. మేం చేస్తున్నది నమ్మేవాళ్లు మాకు కావాలి.

అయితే ఒక విషయంలో పొరపాటు పడవద్దు: సద్‌బరీ వ్యాలీని చూడడం సందర్భాలకి అంత తేలికైన అనుభవం కాదు.

ఇది “విభిన్నమైన బడి” అని వినటం వల్ల దీనిని చూడాలని అనుకుంటారు.

అదే చూస్తామని ఆశిస్తారు.

అయితే, మాటల అర్థం అందరికీ ఒకేలా ఉండదు. మాకు 'బడి' అంటే సడ్ బరీ వ్యాళీ. చాలా మందికి బడి అంటే - తరగతి గదులు, బిల్లులు, పిల్లలు, తరగతి గదుల్లో కూర్చుని ఉండే ఉపాధ్యాయులు, భోజనాల గది, బడిగంటలు, వగైరా, వగైరా.

సందర్భాలు సడ్ బరీ వ్యాళీకి వచ్చి వాహనాలు వాటి స్థలంలో నిలుపుతారు. అన్ని చోట్లా పిల్లలు పరిగెత్తుతూ, ఆటల్లో మునిగి ఉండటం వాళ్ళకి కనిపిస్తుంది.

“విరామ సమయంలో వచ్చాం,” అంటారు.

వాళ్ళు భవనం దిగువకి నడిచి ఆఫీసు ఎక్కడ అని అడుగుతారు. పదిసార్లలో తొమ్మిదిసార్లు, ఒక బుడతడు స్నేహపూర్వకంగా నమస్కరించి ఆఫీసు ఎక్కడో చూపిస్తాడు.

“అద్భుతమైన పిల్లవాడు,” అంటారు వాళ్ళు. “వయసుకు మించిన ప్రతిభ. ఇక్కడి మెరికల్లో ఒకడై ఉండాలి.”

ఆఫీసులో ఎవరయినా పెద్దవాళ్ళు ఉండొచ్చు, ఉండక పోవచ్చు. లోపలికి బయటికి వచ్చేపోయే వాళ్ళు కనపడతారు. పదేళ్ళ వయసున్న ముగ్గురు పిల్లలు టైప్ రైటర్ చుట్టూ గందరగోళంగా గుమిగూడి ఉన్నారు. వాళ్ళు ఒక చిన్న రచన చేస్తున్నారు.

“వీటన్నిటికి ఎవరు బాధ్యత వహిస్తారో,” అనుకుంటారు వాళ్ళు.

చివరకి ఆ రోజు సందర్భాలకు బాధ్యత వహించే వ్యక్తిని పట్టుకుంటారు. ఆ వ్యక్తి పెద్దవాళ్ళు కావటంతో కొంత ఊపిరి తీసుకుంటారు. వరదలో కొట్టుకుపోతున్న వ్యక్తికి ఏదో ఆధారం దొరికినట్టు భావిస్తారు.

●●●

నిజానికి సడ్ బరీ వ్యాళీని తక్కువ వ్యవధి సందర్భాలలో అర్థం చేసుకోవడం కాస్త కష్టం. అక్కడ ఉన్న దానితో సంబంధం లేకుండా చాలా మంది ఏది కోరుకుంటారో అదే చూస్తారు. కొత్త ప్రదేశంలో ఉన్నప్పుడు దాన్ని మన చట్రంలోకి మార్చుకుంటాం, వాస్తవం నుంచి ఇంకా దూరంగా వెళతాం. ఇదంతా అనివార్యంగా జరిగిపోతుంది.

కొంత 'విషయ అవగాహన' కలిగించిన తరవాత, చూడటానికి వచ్చేవారిని అంతా తిరిగి స్వయంగా తెలుసుకొనేలా వారిని వదిలేస్తారు. బడిలోని వాళ్ళతో వ్యవహరించటంలో కాస్త ఇంగితం, కనీస మర్యాద సందర్భాలు ప్రదర్శిస్తారని అనుకుంటాం.

వాళ్ళెంత కలవరపడినట్లు కనిపించినా సందర్భకులలో ఎక్కువ మంది మాకు ఆనందాన్ని ఇస్తారు. అప్పుడప్పుడూ మొరటువాళ్లు వస్తారు.

“నువ్వు ఏ గ్రేడులో ఉన్నావు?” మొరటువాడు తొమ్మిదేళ్ళవాడిని అడుగుతాడు.

“గ్రేడ్లు లేవు.”

“నువ్వేం చదువుతున్నావ్?”

“ఏమీ చదవడం లేదు.”

“నీకు చదవడం వచ్చా?”

“వచ్చు.”

“సాంఘికశాస్త్రం నేర్చుకుంటూ ఉంటే బాగుంటుంది కదా?”

ఇబ్బందికరమైన నిశ్శబ్దం. ఎవరితను?

“నువ్వు చదవకపోతే కళాశాలకి ఎట్లా వెళతావ్?”

ఆ తొమ్మిది ఏళ్ళ బాలుడి దగ్గర జవాబు సిద్ధంగా లేదు. మొరటువాడు ఉపన్యాసం మొదలు పెడతాడు. ఈ తిక్కల వాడిని లోనికి ఎవరు రానిచ్చారని ఆశ్చర్యపడుతూ పిల్లవాడు అక్కడి నుంచి వెళ్లిపోయి తన పనుల్లో పడిపోతాడు.

కాస్త అటూ ఇటూగా ఈ విధమైన సంభాషణలు చాలాసార్లు నేను విన్నాను. అవి జరిగినప్పుడు మేం ఆవేశపడి పోయేవాళ్ళం. ఇప్పుడు అలా జరగటం లేదు. కోపం స్థానంలో సాధారణ విసుగు, భుజాలు ఎగరేయడం వ్యక్తమవుతుంటాయి.

కొందరు సందర్భకులు స్కూలుకి తాజా గాలిని మోసుకొస్తారు. వాళ్ళు త్వరగా గ్రహిస్తారు, మాతో కలిసిపోయి ఆ అనుభవాన్ని ఆనందించడంలో మునిగిపోతారు.

అప్పుడప్పుడూ ప్రవేశ ముఖాముఖిలో ఇటువంటి సంభాషణ ఎదురవుతుంది:

“మీరు స్కూలు గురించి ఎలా విన్నారు?” మేమడుగుతాం.

“ఓ, కొన్నేళ్ళ క్రితం చూడటానికి మీబడికొచ్చాను. విద్య గురించి తెలుసుకొనే విద్యార్థి బృందంలో ఒకరిగా బడి చూడటానికి వచ్చాను.”

“మమ్మల్ని ఇంతకాలం గుర్తుంచుకున్నారా?”

“ఆ సందర్భం నాకు చాలా అద్భుతంగా అనిపించింది. ఈ ప్రదేశం నన్ను వెంటాడుతూ ఉంది. నా బిడ్డకి బడికివెళ్ళే వయసు వచ్చినప్పుడు నేను మళ్ళీ రావలసి వచ్చింది.”

కొందరు ఉచితంగా సేవలందించటానికి వచ్చేవారు, సిబ్బందిగా ఎంపిక కావడానికి కూడా వచ్చేవారు.

సిబ్బందిగా చేరాలని తీవ్రంగా పరిగణిస్తున్న వాళ్లని వాళ్లు సూచించకపోతే

ఎక్కువ సమయం బడిలో గడపడానికి మేమే ఆహ్వానించే వాళ్ళం. ఇది సుమారు కొన్ని వారాలు లేదా అంతకన్నా ఎక్కువ కాలం ఉండే సందర్భం.

ఒకరోజు కంటే ఎక్కువ ఉండే సందర్భకులను బడి సభ చూసుకుంటుంది. వాటిని అది ఆమోదించవలసి ఉంటుంది. సాధారణంగా ఈ ఆమోదం యధాలాపంగా జరిగిపోతుంది. కొంత కాలం ఉండే సందర్భకులను అనేక రకాలుగా బడి సభ్యులుగా చూస్తారు. అందరితో వాళ్ళు స్వేచ్ఛగా మాట్లాడతారు, ఆడతారు, బోధిస్తారు, పనిలో పాల్గొంటారు. వారు మమ్మల్ని తెలుసుకోడానికి లేక మేం వారిని తెలుసుకోడానికి ఏమంత ఎక్కువ సమయం పట్టదు.

ప్రతి కొత్త సిబ్బందికి ఇది తప్పని సరి. కొంత గాఢతతో బడిని అనుభవంలోకి తీసుకోకుండా ఇక్కడ పని చేయడానికి ఒప్పుకోవడం చాలామంది ఊహించుకోలేరు.

•••

సందర్భకులలో ఆశ్చర్యకరంగా అప్పుడప్పుడూ మొండి మూర్ఖులు కూడా ఉంటారు. అఫ్రికా ఉష్ణమైదానాల్లో ఫాన్సీ సూట్లలో, గౌన్లలో కూర్చుని టీ తాగే బ్రిటిషు వలసదారుల్ని వాళ్ళు గుర్తుకు తెస్తారు. అయితే, తాము అలా ప్రవర్తిస్తున్నామని వాళ్ళకి తెలియదు.

అలాంటి ఒక వ్యక్తి, “నేను మంచి ఉపాధ్యాయుడిని,” అంటూ వచ్చాడు. “పిల్లలు నన్ను మెచ్చుకుంటారు.” పిల్లల కోసం వినోదాల పరంపరను రూపొందించి నోటీసు బోర్డులో పెట్టాడు. అతడు ఎంతో ఉత్సुकతతో, ఉత్సాహంతో ఉన్నాడు. అదంతా పిల్లల్ని మెప్పించటానికే. మా విద్యార్థులు ఇలాంటి వారిని చూసి ఎన్నో సంవత్సరాలు అయ్యింది. కొందరికిది పూర్తిగా కొత్త అనుభవం. క్యాంపస్ లో కొత్తజీవి అవతరించింది.

మొదటి తరగతికి కొంత మంది విద్యార్థులు వచ్చారు. “నేను మీకొక కొత్త ఆట చూపించబోతున్నాను,” ఆ విద్యార్థివేత్త నవ్వుతూ అన్నాడు. అది ‘విద్యా సంబంధమైన’ ప్రయోజనం కోసం తయారు చేసిన ఆట, ఈ ఆట ద్వారా లెక్కలు నేర్చుకుంటారు. ఇతడు మా సహచరుడు అయ్యే అవకాశాన్ని తలుచుకుని ఆందోళనతో సిబ్బందిలో కొంత మందిని చూస్తూ ఉన్నాం. “ఈ పిల్లలు తప్పక దీని ప్రభావంలో పడిపోతారు,” మేం ఆందోళన పడ్డాం. “దీన్ని ఎలా ఎదుర్కోవాలో వాళ్ళకి తెలియదు.”

ఒక వారం తరువాత అతడు ఏవగింపుతో వెళ్లిపోయాడు. అతడిని ఎవరూ మెచ్చుకోలేదు. తమని మెప్పించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడని గుర్తించడానికి పిల్లలకు

ఎక్కువ సమయం పట్టలేదు. చాలా కాలం క్రితం నా పెద్ద కొడుకుతో అనుభవాన్ని ఇది గుర్తుకు తెచ్చింది. అప్పుడు అతడికి మూడు సంవత్సరాలు. క్యారట్ తినడాన్ని నా కొడుకు ఇష్టపడేలా చేద్దామనుకున్నాను. ఒక క్యారట్ తీసుకుని పెదాలతో చప్పుడు చేస్తూ ఆత్రంగా తినడం మొదలుపెట్టాను. “అహా!” అన్నాను. “ఎంత బాగా ఉంది.” “నాకు క్యారట్లు ఇష్టం లేదు,” అన్నాడు మా అబ్బాయి. అంతటితో ఆ ప్రయత్నం ముగిసింది.

...

మనం అనుకునే దానికన్నా పిల్లలు చాలా తెలివైన వాళ్లు. చాలా మంది పెద్దవాళ్లకంటే ఎన్నో విధాల్లో, ఎంతో తెలివైన వాళ్లు.

సద్బరీ వ్యాలీలో సొంత వ్యక్తిత్వాన్ని అభివృద్ధి పరచుకొనే అవకాశం పిల్లలకు లభిస్తుంది. శారీరకంగా కాని, భావోద్వేగాల పరంగా కాని విద్యార్థులలో చాలా మంది నాజుకైన వాళ్లు కాదు.

కాబట్టి సందర్భకులను ఆహ్వానిస్తూ ఉంటాం. మా రోజువారీ జీవితం మీద వాళ్లు ప్రభావం ఉంటుందన్న ఆందోళన మాకసలు లేదు. అప్పుడప్పుడూ వచ్చే మొరటు వాళ్ళని వెళ్ళిపొమ్మంటాం. మంచి వాళ్లలో కొంతమంది మాతో ఉండి పోతారు.

35

అందరికీ స్వేచ్ఛా, న్యాయం

ఏ సమాజంలోనైనా న్యాయం లభించటం అనేది చాలా కష్టం. బదుల్లో అది తరచూ అసాధ్యం అవుతుంది.

పదకొండు సంవత్సరాల వయసప్పుడు బీజగణితం తరగతిలో కూర్చుని విసుగ్గా నిద్రతో పోరాడుతూ బద్దకాన్ని వదిలించుకోడానికి నా చేతులని తలపైకి సాగదీసిన ఘటన నాకు ఇంకా గుర్తు ఉంది. దురదృష్టవశాత్తూ నాకు తెలియకుండానే చిరచిరలాడే చండశాసనుడైన మా టీచరు, అప్పుడే కోపంగా “మీలో తెలివైన వాడు ఎవరు?” అని అరిచాడు. నేను పైకి సాగదీసిన చేతులు దానికి జవాబుగా చెయ్యి ఎత్తినట్లయింది. ఫలితంగా మూడు రోజుల పాటు తరగతి నుంచి బహిష్కరణ శిక్ష లభించింది.

మనలో చాలా మందికి ఇలాంటి అనుభవాలు ఉండే ఉంటాయి. పన్నెండేళ్ళ బడి జీవితంలో ఉపాధ్యాయులు, పాలనా సిబ్బంది తిరుగులేని, అప్పీలే లేని అధికారాలకి నేను భయపడుతూ గడిపాను. సద్బరీ వ్యాలీ ఇందుకు భిన్నంగా ఉండాలని మేం అందరం నిశ్చయించుకున్నాం.

ఇది భిన్నంగానే ఉంది.

•••

బడి ప్రారంభించే నాటికి న్యాయంతో కూడిన వ్యవస్థని ఎలా ఏర్పాటు చేయాలో మాలో ఎవరికీ తెలియదు. ఈ సమస్యని ఎదుర్కోటంలో విజయవంతంగా ప్రయత్నించిన, మాకు తెలిసిన పాఠాశాల ఎ.ఎస్.నీల్ (A.S. Neill's)¹ నడిపిన “సమ్మర్ హిల్.” సమ్మర్ హిల్ లో వాళ్ళ సర్వసభ్య సమావేశాల్లో సమస్యలు పరిష్కరించు కునేవారు.

కాబట్టి బడి సమావేశాల్లో సమస్యల్ని పరిష్కరించుకోటానికి ప్రయత్నించాం. అంశాల జాబితాలో రెండవది ఫిర్యాదుల సమావేశం. ఇందులో ఇబ్బందుల గురించి మాట్లాడతారు.

ఊహించినట్లుగానే రోజులు గడుస్తున్న కొద్దీ ఈ ‘ఫిర్యాదుల సమావేశాలు’ సుదీర్ఘంగా మారసాగాయి. దాంతో మిగతా పనులన్నీ వెనకబడసాగాయి. మూడు, నాలుగు గంటల పాటు సమావేశాలు సాగేవి, అలా వారానికి రెండు లేదా అంతకన్నా ఎక్కువ సమావేశాలు జరిగేవి. ఈ పిల్లవాడేం చేశాడు, ఆ పిల్లలు ఏం చేసి ఉండవచ్చు, లేక ఫలానా వ్యక్తి ఫలానా పని చేస్తానని చెప్పాడుకానీ... అంటూ అంతూ, పొంతూ లేని ఫిర్యాదులు వినటానికే ఎక్కువ సమయం సరిపోయేది.

సమయం వృధాకావటం కంటే మా నిస్పృహ మాకు ఎక్కువ ఆందోళన కలిగించింది. మేం న్యాయంగా ఉండడానికి ప్రయత్నించాం. అయితే అలా ఉండగలుగుతున్నామా? ఫిర్యాదుల సమావేశాలు నిందారోపణలు, ప్రత్యారోపణలతో ఉండేవి, ఇవి తరచూ ఉద్వేగభరితంగా, చూడటానికి బాగుండేవి. ఎంతో కాలాన్ని వెచ్చిస్తే తప్ప అసలు విషయం ఏమిటో తెలుసుకోవటం సాధ్యం అయ్యేది కాదు. తొలి

-
1. అలెగ్జాండర్ నీల్ (1883-1973) స్కాటిష్ విద్యావేత్త. 1924లో “సమ్మర్ హిల్” అనే బడిని స్థాపించాడు. అదే పేరుతో 1960లో దానిపై ఒక పుస్తకం రాశాడు. ఈ బడి, పుస్తకం ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఎంతో మందిని ప్రభావితం చేశాయి. అదే పేరుతో ఉన్న ఈ పుస్తకం తెలుగు అనువాదం ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ ద్వారా లభ్యమౌతోంది.

సంవత్సరం ఆకు రాలే కాలంలో మాకు అగ్ని పరీక్ష ఎదురయ్యింది. మూడు రోజుల పాటు సాగిన 'ఫిర్యాదుల సమావేశం'తో పరిష్కారాన్ని వెదకటం మొదలు పెట్టాం.

•••

ఏదో ఒకటి చేయాలి. ఏం చెయ్యాలని అని ఆలోచిస్తూ కొంత కాలం గడిపాం. సంతృప్తికరమైన పరిష్కారం ఏదీ దొరకలేదు.

అన్ని సమాజాలు ఎదుర్కొనే సమస్యనే మేమూ ఎదుర్కొంటున్నామన్నది మాకు చివరికి అర్థమయ్యింది. ఆయా సమాజాలు పరిష్కారాన్ని కనుగొనడానికి ఎంతో సమయాన్ని వెచ్చించాయి. కాలక్రమంలో ఫిర్యాదుల న్యాయబద్ధ పరిష్కారానికి భిన్న సంస్కృతుల్లో వివిధ పద్ధతులు రూపొందాయి.

అమెరికా జాతీయ సంప్రదాయాన్ని నిశితంగా పరిశీలించి, దాని ముఖ్య లక్షణాలని అధ్యయనం చేశాం. దాంతో బడి న్యాయవ్యవస్థకి సంబంధించిన మౌలిక అంశాలను కొంత కాలంలో క్రోడీకరించాం.

క్షుప్తంగా ఈ అంశాలు చాలా సాధారణమైనవి: అన్ని ఫిర్యాదులమీద సమగ్ర, నిష్పక్షపాత విచారణ ఉండాలి. ప్రతి ఒక ఫిర్యాదులో ఏ సూత్రాన్ని అతిక్రమించారో స్పష్టంగా పేర్కొనాలి. న్యాయ నిర్ణేతల ముందు న్యాయమైన విచారణ జరగాలి, నిందితుని హక్కుల పూర్తి రక్షణతోను, సాక్ష్యాధారాల నియమాల పట్ల గౌరవంతోను అది సాగాలి. శిక్షకి కూడా న్యాయమైన విధానం ఉండాలి. మేజర్లు కాని పిల్లలకు అమెరికా రాజ్యాంగంలోని ఈ హక్కులు వర్తింపవు అని సుప్రీంకోర్టు తీర్పు చెప్పినప్పటికీ వాటిని మేం వర్తింప చెయ్యాలనుకున్నాం.

మా మొదటి సంవత్సరం శీతాకాలం ఆరంభంలో మా న్యాయ వ్యవస్థ ఉనికిలోకి వచ్చింది. అది పూర్తిగా బడి సభ ఆధ్వర్యంలో ఉంటుంది. ఇన్ని సంవత్సరాలలో కొన్ని మార్పులు, సర్దుబాట్లు జరిగినప్పటికీ ప్రధానమైన సూత్రాలు మాత్రం అలాగే ఉన్నాయి.

సదబరీ వ్యాలీలో న్యాయవ్యవస్థ మాకు నిజమైన గర్వకారణం, ఆనందదాయకం, సంవత్సరానికి వంద ఫిర్యాదులను, కొన్నిసార్లు వారానికి పది లేక ఇరవై ఫిర్యాదుల్ని పరిష్కరిస్తూ సంవత్సరాల తరబడి ఒక్క అవరోధం కూడా లేకుండా అది నడుస్తోంది. దీని ధర్మబద్ధతని బడి సభ్యులలో ఎవరైనా విమర్శించిన సందర్భాలు చాలా అరుదు.

•••

ఈ వ్యవస్థకి కీలకమైనది దర్వాస్తు చేసే బృందం. దీన్ని న్యాయ సంఘం

(Judicial Committee) లేక క్లుప్తంగా “జెసి” (JC) అని అంటారు. దాని సభ్యులను బడిలో అన్ని వయసుల నుంచి లాటరీ పద్ధతిలో ఎంపిక చేస్తారు. ప్రతి సమావేశానికి ఒక సిబ్బందిని ఎంపిక చేసుకుంటారు. సంవత్సరానికి నాలుగుసార్లు బడి సభ నియమించే న్యాయ గుమాస్తా దీనికి అధ్యక్షత వహిస్తారు.

వారంలో ‘జెసి’ పలుసార్లు సమవేశమౌతుంది. ఏదో ఒక విధాన సూత్రానికి భంగం కలిగించారంటూ ఎవరో ఒకరు చేసిన ఫిర్యాదుతో దాని పని మొదలవుతుంది.

దానికున్న అన్ని మార్గాల ద్వారా ‘జెసి’ కేసుని దర్యాప్తు చేస్తుంది. ఏం జరిగిందో సరైన సమాచారం వచ్చే వరకూ అది సాక్షుల్ని పిలిపిస్తుంది, పరస్పర విరుద్ధ వాఙ్మూలాలను పరిశీలిస్తుంది.

సద్బరీ వ్యాలీలో ప్రతి ఒక్కరూ ఈ ప్రక్రియలో భాగస్వాములే కాబట్టి న్యాయం కూడా అందరికీ చెందినదవుతుంది. దీని ఆచరణాత్మక ఫలితాలని ప్రతిరోజూ చూడవచ్చు. ఏం జరిగిందన్న విషయంలో బాగా విభేదించే అంశాలు చెప్పిన వాళ్లు కూడా ‘జెసి’కి కావాలని అబద్ధం చెప్పడం చాలా అరుదు. అందరూ దానికి సాధ్యమైనంతగా సహకరిస్తారు.

చాలా ఆసక్తి కలిగించే అంశమేమిటంటే పిల్లలు వ్యక్తిగత అంశాలని సామాజిక అవసరాలను వేరుచేయటం నేర్చుకున్నారు. బడి సభ రూపొందించిన నియమాలను అందరూ పాటించటం మీద ఒక సంస్థగా బడి పనిచేయడం ఆధారపడి ఉందని ప్రతి ఒక్కరికీ తెలుసు. అది అమలుకి సంబంధించిన అంశం. అంటే, చట్టాలని అమలు చేయడంలో, న్యాయమైన తీర్పు ఇవ్వడంలో, నిజాయితీగా సాక్ష్యం ఇవ్వడంలో అది స్నేహితుడి విషయంలోనైనా సరే, ప్రతి వ్యక్తి సహాయపడవలసి ఉంటుంది. న్యాయ ప్రక్రియ పూర్తయిన తరువాత వ్యక్తిగత విషయాలు మళ్లీ ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంటాయి. ఎలాంటి అంతరాయం లేకుండా స్నేహాలు కొనసాగుతాయి.

దగ్గరి మిత్రులు ‘జెసి’ ముందు భయంకరంగా ఘర్షణపడి, ఆ సమావేశం పూర్తయినాక బయటికొచ్చి అసలేమీ జరగనట్లు ఆడుకోవడం, కలిసి పనిచేయడం నేను ఎన్నోమార్లు చూశాను. ఇతర విద్యాలయాల నుంచి వచ్చిన కొత్త పిల్లలకి సద్బరీ వ్యాలీలో ఈ అంశం చాలా కష్టమౌతుంది. “పిల్లలు x బడి” అన్న తత్వానికి అలవాటు పడ్డవాళ్ళు కాబట్టి స్నేహితునికి వ్యతిరేకంగా ఎవరయినా సాక్ష్యం ఇచ్చాడంటే వాడు ఇక “డ్రోపే”. ఇక్కడి దానికి అలవాటు పడటానికి కొన్నిసార్లు కొత్తవారికి కాస్త సమయం పడుతుంది. కాని అంతిమంగా అందరూ దీనికి అలవాటు పడతారు. మరో విధంగా జరగదు.

“జెసి”కి ఫిర్యాదు రాయడాన్ని బడి పరిభాషలో “ఒకరిని పైకి పంపించడం” అంటారు. ఎన్నో సిద్ధాంతాలున్నప్పటికీ ఈ నానుడి ఎలా వచ్చిందో ఎవరికీ తెలియదు. “జెసి” ఎప్పుడూ రెండో అంతస్తులో సమావేశమవుతున్న రోజుల్లో దాని ముందు హాజరు కాటానికి వ్యక్తుల్ని పైకి తెచ్చేవారు కాబట్టి ఆ పేరు వచ్చిందని కొంత మంది అంటారు. ఈ మధ్యనే ఒక ఐదేళ్ళవాడు బడికి కొత్తవాడైన ఇంకొకడితో అంటున్నాడు, “నువ్వుది ఆపక పోయినట్లయితే నేను నిన్ను పైకి పంపిస్తా.” “అప్పుడు నేను కిందికొచ్చేస్తాను,” అన్నది వెంటనే వచ్చిన జవాబు.

బడిలో చదువు రానివారు తమ ఫిర్యాదుని రాసిపెట్టటానికి ఎవరినో ఒకరిని వెతుక్కోవలసి వచ్చేది. ఈ అలవాటు ప్రపంచంలో ఇంకా అంతరించిపోలేదు. సాధారణంగా పెద్ద విద్యార్థులు సహాయ పడతారు, అయితే సిబ్బంది కూడా సహాయానికి ఎప్పుడూ అందుబాటులో ఉంటారు.

అప్పుడప్పుడూ కొందరు వ్యక్తిగత అవసరాలకి ఈ న్యాయ వ్యవస్థని ఉపయోగించుకోటానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఎవరిమీదనో ఫిర్యాదుల పరంపర ద్వారా వాళ్ళు ఈ పని చేస్తారు - దీన్ని వేధించడం అంటారు. ఏం జరుగుతోందో గుర్తించటానికి ‘జెసి’కి ఎక్కువసేపు పట్టదు. మళ్ళీ మళ్ళీ ఒక విద్యార్థిని “పైకి పంపించడానికి” రెండే రెండు కారణాలుంటాయి: ఆ విద్యార్థి బాగా ఇబ్బందికరంగా మారడం, లేక ఆ విద్యార్థి వేధింపులకి గురికావడం. తన తోటి విద్యార్థుల్ని వేధించటం పట్ల ‘జెసి’ చాలా కఠినంగా వ్యవహరిస్తుంది.

కొన్నిసార్లు వాదన ఆవేశపు వేడిలో లేక ఒత్తిడితో కూడిన ఆటలో పిల్లలు ఫిర్యాదు చేస్తారు. తీరా దర్బాస్తు ప్రారంభమయ్యే సమయానికి ఆ వేడి చల్లబడి పోతుంది. అప్పుడు చాలా తేలికగా ‘జెసి’ మధ్యవర్తిగా సమన్వయం చేస్తుంది, లేదా ఫిర్యాదును కొట్టి పారేస్తుంది. తరచూ ఫిర్యాదు రాసే లోపే వ్యవహారం చల్లబడి పోతుంది. నేను ఇటీవల అలాంటి ఒక అనుభవాన్ని నమోదు చేశాను, ఇటువంటివే అనేక అనుభవాలు ఎదురవుతూ ఉంటాయి:

నువ్వు చిన్నగా ఉన్నప్పుడు

ఒక యదార్థ గాధ

“ఫిర్యాదు రాయడానికి సాయపడతారా?” ఆఫీసు బయట మధ్యాహ్నం ఆలోచనల్లో ఉన్న నేను ఉలిక్కిపడి చూశాను. నావైపు

సంకోచంగా చూస్తూ అవెరీ (Avery - వయసు - '9'), షారోన్ (Sharon - వయసు - 7 సం||) నిలబడి ఉన్నారు. “మార్ట్వి కలిస్తే మంచిదేమో,” వాళ్లలో వాళ్లు అనుకుంటున్నారు.

నేనో నిమిషం వారి వైపు చూశాను. “ఏం సహాయం?” నేనడిగాను. “స్కిప్ (Skip - వయసు - 13), మైఖేల్ (Michael వయసు (8)) “నిశ్శబ్దగది”లో మా కార్యకలాపాలని ఆటంక పరుస్తున్నారు,” అని జవాబిచ్చారు. నిశ్శబ్ద గదిలో నా కార్యకలాపాలకి అడ్డుపడినందుకు వారి మీద ఫిర్యాదు రాయవచ్చా అని ఆలోచిస్తూనే “సరే,” అన్నాను వారితో. మేం ఖాళీ ఆఫీసు గదివైపు బయలుదేరాం.

అప్పుడు సమయం మధ్యాహ్నం 1:30 గంటలు. సిబ్బంది అంతా కొత్తగా రూపొందించిన స్టీరియో గదిలో ఉన్నారు. ఆ గది ఉపయోగించే విధానాల గురించి ఆసక్తిగల విద్యార్థులతో కలిసి నిర్ణయం తీసుకోవడానికి ఉదయం 11:00 గంటల నుంచి సమావేశం అయి ఉన్నారు. దాంతో పోల్చినపుడు నా చేతిలోని పని చాలా చిన్నది. అయినప్పటికీ, ఆఫీసు బల్లముందు చేతిలో పెన్నుతో నేను వీలయినంత అధికారికంగా ముఖం పెట్టి కూర్చున్నాను. అవెరీ నా కుడిపక్కన దగ్గరగా నిలుచున్నాడు. ఎడమపక్క షారోన్ నా దెన్నుమీద ఆనుకుని ఉంది. నా ప్రతి కదలికని, ప్రతి రాతనీ ఇద్దరూ గమనిస్తూ ఉన్నారు. ఇది చాలా సీరియస్ వ్యవహారం.

ఫిర్యాదు పత్రం నా ముందుంది. నేను అవెరీ వైపు తిరిగి అన్నాను, “మొదటి నుంచి మొదలుపెట్టు. మొట్టమొదటి నుంచి.”

“బహుశా నేను వాళ్ళని తిట్టి ఉండకూడు,” కాస్త ఆందోళనతో అవెరీ అన్నాడు. “బహుశా అది తప్పు కావచ్చు.”

“మొదటి నుంచి చెప్పు. ఏం జరిగిందనలు?”

“జిమ్ (8), నేను ఒంటరిగా కొట్టంలో ఆడుకుంటున్నాం. స్కిప్, మైకేల్ వచ్చి డెన్నిస్ (Dennis-12 సంవత్సరాలు)ని ఏడిపిస్తున్నారు.”

“డెన్నిస్ కూడా అక్కడే ఉన్నాడా?” నేనడిగాను.

“అతనొచ్చాడు. అప్పుడు వాళ్ళు వచ్చారు. డెన్నిస్ని రక్షించడానికి నేను వాళ్ళని తిట్టాను. ఇతడికి సాయపడటానికి అలా చేశాను.”

అవెరీ రక్షణ డెన్సిన్ కి ఎందుకు కావలసి వచ్చిందని అశ్చర్యపడుతూ అతడు చెప్పేది కొనసాగించమన్నాను.

“అప్పుడు వాళ్ళు మమ్మల్ని తరిమారు. స్కిప్ నా టోపీ తీసుకున్నాడు. మేం కొట్టం నుంచి బయటికి పరిగెత్తాం. డేనియల్ (7 సంవత్సరాలు), జిమ్, నేను తప్పించుకున్నాం.”

“డేనియల్ కూడా అక్కడున్నాడా?” కథని మరొకసారి రాస్తూ నేనడిగాను.

“డెన్నిస్, మైకేల్, స్కిప్ మమ్మల్ని తరిమారు. నా టోపీ లాక్కుని నేను తప్పించుకున్నాను. అప్పుడు స్కిప్ నన్ను పట్టుకుని కొట్టం దగ్గరకి లాక్కెళ్ళాడు, కాని మేమంతా తప్పించుకున్నాం-”

“ఒక్క నిమిషం,” నేను కలగజేసుకున్నాను. ఏం జరిగిందో అర్థం చేసుకోవడంలో నేను విఫలమయ్యానని గ్రహించి, “నువ్వు తనని కాపాడుతున్నప్పుడు డెన్నిస్ కూడా నిన్ను ఎందుకు వెంటాడాడు?” అని అడిగాను.

“నాకు తెలియదు,” ఒక నవ్వుతో అవెరీ జవాబిచ్చాడు. అతడి మాటలు ఉత్తేజంగా బయటికి వస్తున్నాయి, కళ్ళు మెరుస్తున్నాయి. ఇక అతడిని ఆపడమనేది ఎవరి తరమూ కాదు.

“అప్పుడు మేం ప్రధాన భవంతివైపు పరిగెత్తటానికి ప్రయత్నించాం. స్పోర్ట్స్ గది దగ్గర వాళ్ళు జిమ్ ని పట్టేశారు. డేనియల్ పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి నాకు చెప్పాడు. నేను జిమ్ ని రక్షించడానికి వెళ్ళాను. అతడిని గదిలో ఉంచి తాళం వెయ్యటానికి సహాయ పడుతున్నట్లు నమ్మేట్లు చేసి అతడు తప్పించుకునేలా చేశాను. నేను లోపలుండిపోయాను, కాని బయటకొచ్చేశాను-”

ఈ క్షణంలోనే ప్రశాంతంగా, సంతోషంగా ఉన్న జిమ్ ఆఫీసులోకొచ్చి షార్న్ పక్క నిలుచున్నాడు. ఒక భయానక అనుభవానికి లోనైనవాడిలాగా నాకసలు అనిపించలేదు.

అవెరీ తన్మయత్వంలో ఉన్నాడు. నేనతని వైపు తిరిగి అడిగాను, “బాగా సరదాగా గడిపారా?” అతను హృదయపూర్వకంగా నవ్వుతూ “అవును,” అన్నాడు. “నీ సంగతేమిటి?” నేను జిమ్ ని అడిగాను. “అవును, నేను ఫిర్యాదు రాయాలనుకోవడం లేదు.”

“కాని వాళ్ళు మన కార్యక్రమాన్ని భగ్గం చేశారు,” అవెరీ తన నిరసన తెలిపాడు.

“ఏం కార్యక్రమం?” నేనడిగాను.

“ఇంద్రజాల ప్రదర్శన.”

ఆ రోజు ఇంద్రజాల ప్రదర్శన ఉందని నేను వినలేదు. వాళ్ళతో పాటు ఆ ఆటలో భాగస్వామిని అవుతూ, “ఏ ఇంద్రజాల ప్రదర్శన?” అంటూ అమాయకంగా అడిగాను.

“షారోన్, సిండీ (7 సంవత్సరాలు)లది,” అన్నాడు అవెరీ.

నవ్వుతూ ఉన్న డేనియల్ మాతో చేరాడు. నిశ్చయంగా గమనిస్తున్న షారోన్ తన పేరు చెప్పగానే జోక్యం చేసుకుంది. “మేం వాళ్ళని బయటకు తన్నేద్దామనుకున్నాం, కాని వాళ్ళు వెళ్ళలేదు,” ఆమె ఉత్సాహంతో అంది, “అప్పుడు మేం వాళ్ళని తోసేశాం.” “అప్పుడు నేను వాళ్ళు వెళ్ళేట్టు చెయ్యటానికి ప్రయత్నించాను,” అవెరీ గొంతు కలిపాడు. డేనియల్ నవ్వుతున్నాడు. జిమ్ ప్రశాంతంగా ఉన్నాడు.

“ఫిర్యాదుని చింపేసేదా?” జిమ్ అన్నాడు.

షారోన్ పండ్లికిలించింది. డేనియల్ నవ్వాడు. “ఫిర్యాదుని ఉంచితే ఏమవుతుంది?” నేను అవెరీని అడిగాను

“వాళ్ళు అలా చేయడం ఆపేస్తారు,” బడి న్యాయ వ్యవస్థ పనితీరు పట్ల గొప్ప విశ్వాసంతో అతడు అన్నాడు.

“వాళ్ళు ఆపాలని నువ్వునుకుంటున్నావా?” నేనడిగాను.

“లేదు,” హృదయపూర్వకంగా నవ్వుతూ అన్నాడు.

జిమ్ ఫిర్యాదు కాగాతాన్ని చింపేశాడు. అందరూ సంతృప్తిగా ఉన్నారు. అప్పుడు వెళ్ళడానికి సిద్ధపడుతూ అవెరీ నావైపు తిరిగాడు. అతని ముఖమంతా నవ్వు పులుముకుని ఉంది, “నువ్వు చిన్నవాడిగా ఉన్నప్పుడు ఇలాంటి సాహసాలు ఎదురయ్యాయా?”

న్యాయ వ్యవస్థ ఏర్పాటయినప్పటి నుండి, ఒకే విద్యార్థిని అతని చెడు ప్రవర్తనకి బడి సభ బయటికి పంపించేసింది. ఈ గణాంకాలకు మించి ఈ పద్ధతి విజయానికి ఇంకా ఎటువంటి కితాబులు అవసరం లేదు. వాస్తవమేమిటంటే నద్బరీ వ్యాళీలో ప్రతి ఒక్కరికీ న్యాయం లభిస్తుంది. అధికారులను చూసి ఎవరికీ భయం లేదు.

పెద్దవాళ్లన్నా, టీచర్లన్నా లేదా ఎవరికైనా భయపడనవసరం లేదు. అందరూ ఒకరినొకరు సూటిగా కళ్లలోకి చూస్తారు, బడి సమాజంలో అందరూ సమ సభ్యులే. ఇక్కడ స్వేచ్ఛ అనేది వయసుని, లింగాన్ని, స్థాయిని చూడనటువంటి న్యాయ వ్యవస్థ ద్వారా కాపాడబడుతుందన్న నమ్మకంతో ప్రతి ఒక్కరు ఉంటారు.

ఇలాంటి బడితో అనుబంధం ఉండటానికి మించి నేను గర్వపడే మరొక విషయం లేదు.

36

అసలు విషయం

అంత అయ్యాక, మాటలన్నీ చదివాక, బొమ్మలు చూశాక, ప్రశ్న ఇంకా మిగిలే ఉంటుంది: వాస్తవంగా సద్బరీ వ్యాలీ ఎలా ఉంటుంది? ఎలా అనిపిస్తుంది? అక్కడ వాస్తవంగా ఏం జరుగుతుంది?

ఒక మామూలు పరిశీలకునికి కూడా మొదటి చూపుతో ఎన్నో విషయాలు అర్థమవుతాయి. అన్ని చోట్లా పిల్లలున్నారు. “నిరంతర విరామ సమయం” అన్న అభిప్రాయాన్ని మేం తరచూ వింటూ ఉంటాం. పిల్లలు స్వేచ్ఛగా, గోలగా, ఉత్సాహంగా, సజీవంగా ఉంటారు.

చుట్టూ ఉన్న ప్రదేశం ఈ భావాల్ని ఇనుమడింపజేస్తుంది. అంతర్బుద్ధం¹ ముగుస్తున్న సమయంలో నిర్మించిన పురాతన ఎస్టేటులో బడి ఉంది. భవంతిలో చాలా భాగం అంతకు ముందున్న నిర్మాణమే. గోడలు నల్ల శాణపురాయి (గ్రానైట్)తో నిర్మించబడ్డాయి, సాలెమ్ ఎండ్ రోడ్డు (Salem End Road)లో ప్రామింగ్ హామ్ రాతిగనిలోంచి వాటిని తవ్వి తీశారు. ఆ గని ఎప్పుడో మూతబడి పోయింది. ఈ ప్రాంతాల్లో రాతి భవంతులు చాలా అరుదు. దిట్టమైన అసాధారణ సౌందర్యమది - అది బడి స్ఫూర్తి లోతులోకి చొచ్చుకుపోతుంది.

పచ్చిక బయళ్ళు, చెట్లు, పొదలు, అడవిపూలు, నీటిమడుగు, ఆనకట్ట, మిల్లు

1. బానిసత్వాన్ని రద్దు చెయ్యాలని, కొనసాగించాలని వాదించిన అమెరికా రాష్ట్రాల మధ్య 1861-1865 మధ్య జరిగిన యుద్ధం. ఈ యుద్ధంలో ఆరు లక్షల మంది చనిపోయారు. బానిసత్వాన్ని సమర్థించిన వాళ్లు ఓడిపోవటంతో బానిసత్వాన్ని రద్దు చేసి అందరికీ సమానంగా పౌరుహక్కులు కల్పించారు.

గది, ధాన్యాగారం, గుర్రపుశాల - అన్నీ ఈ గ్రామీణ సౌందర్యవరణాన్ని ఇనుమడింపచేసేవే. ప్రామింగ్ హామ్ సందడిగా ఉండే పట్టణం, పెద్ద పెద్ద పరిశ్రమలతో నిండిపోయింది, వాణిజ్యం, పెద్ద నవీన బజార్లు, గృహ నిర్మాణాలు, విశాలమైన రోడ్లు, సుంకపు గేట్లు - పట్టణం, పట్టణ వెలుపలి ప్రాంతాలలో ఉండే సౌకర్యాలన్నీ ఉన్నాయి. ఈ వాస్తవం బడిని ఆవరించి దాని చుట్టూ ఉంటుంది. అయితే పట్టణంలో ఒక మూల సహజ సౌందర్యాన్ని అస్వాదించటానికి జాగ్రత్తగా బడి భద్రపరచి ఉంది. జాతీయ ఉద్యానవనం (State Park) బడి ప్రాంగణాన్ని ఆనుకుని ఉంటుంది. ఇంకొక వైపున ట్రస్టుద్వారా నిర్వహించబడుతున్న సంరక్షణ స్థలం ఉంది. ఇవి బడి సహజ సౌందర్యాన్ని ఇనుమడింప చేస్తాయి.

అయితే మేం ఇంగ్లీషు కోటలోనో, న్యూ పోర్ట్ భవంతి (Newport mansion)లోనో లేం. సంపన్నుల సంస్కృతిని కాపాడేటంత సంపదలో తులతూగటం లేదు. (మేం స్థలం కొన్న) నథానియల్ బౌడిచ్ (Nathaniel Bowditch) పేరున్న మాసాచుసెట్స్ నావికుడు. అతని పట్టికలు, వివరణ పుస్తకాలు, నావికా చరిత్రలో ఇంకా భాగంగా ఉన్నాయి. అతడు ప్రస్తుత కాలపు మనిషి. అతని ఎస్టేటు వ్యవసాయక్షేత్రం, దొరల విడిది కాదు. ఈ స్థలం చాలా పురాతనమైంది, అయితే ఒక మామూలు మనిషిలా వయసుమళ్లి పాతది అయిందే తప్ప ఒక రాచరికవంశంలా కాదు. పాతబడిన గుర్తులు అక్కడక్కడా కనిపిస్తాయి - గోడల్లో, పై కప్పులో బీటలు, వాతావరణానికి దెబ్బతిన్న పలకలు. ముడుతలు పడ్డ చర్మానికి లేపనాలు ఎలా పనిచేయవో ఎంత బాగా నిర్వహించినా ఈ గుర్తులు చెరిగిపోవు. ఈ భవంతి ఒక గౌరవప్రదమైన పురాతనత్వాన్ని సంతరించుకుంది, అయినప్పటికీ అది పాతబడింది. నిజమైన మనుషులు, నిజమైన ప్రపంచంలో జీవిస్తూ వాడుకున్న వాతావరణం దీనిని ఆవరించి ఉంది.

ఈ అందమైన దృశ్యాన్ని పెంపొందిస్తూ లోపలి సామాన్లు, కనీసావసరాలైన ఇంటిని తలపించే సామాగ్రి ఉన్నాయి: బల్లలు, కుర్చీలు, పడుకోసు వీలయిన సోఫాలు, చేతుల కుర్చీలు అచ్చంగా ఇంటిలో మాదిరి ఉంటాయి. ఇతరులవి కొనటం లేదా ఉచితంగా పొందటం వల్ల ఇవి కూడా వాడినవి, మనుషులు ఉపయోగించిన గుర్తులు వాటిమీద కనబడుతూనే ఉంటాయి. దీని ఫలితంగా ఈ భౌతిక పరిసరాలు ఇక్కడ గడిపే వాళ్లలో పరస్పర పూరక భావోద్వేగాలని కలిగిస్తాయి: ఒక విధమైన సౌలభ్యం మొదటిది. ఈ పరిసరాలని వాడుకోవడంలో మేం చాలా స్వేచ్ఛగా ఉంటాం. రోజువారీ వస్తువుల్ని వాడుకున్నట్లు వాటిని వాడుకుంటాం. రెండవది వాటి పట్ల జాగ్రత్త.

వాటిని ఎంత బాగా చూసుకుంటాం అన్న దానిపై వాటి నుంచి నిరంతరం ఆనందం పొందటమన్నది ఆధారపడి ఉంది.

•••

సౌలభ్యం, సంరక్షణ అనేవి సద్బరీ వ్యాలీకి గీటురాళ్ళు. వ్యక్తులు ఇక్కడ సుఖంగా ఉంటారు, చిర చిర లాడుతూనో, ఒత్తిడితోనో, లేక ఆదుర్దాతోనో ఉండరు. కనుబొమలు ముడిపడి ఉండవు, కళ్ళు మబ్బుకమ్మినట్లు కాక నిర్మలంగా ఉంటాయి. మనుషులు నేరుగా చూస్తారు. ప్రతి ఒక్కరూ శ్రద్ధ తీసుకుంటారు. ఇతరుల గురించి పట్టించుకుంటారు - వారి స్నేహితులు, సహపాఠకులు, బడి సిబ్బంది, తల్లిదండ్రులు, సందర్శకులు. ఎవరికి ఏమైనా ఒక క్షణంలో ప్రతి ఒక్కరూ సహాయపడటానికి, అక్కడ ఉంటారు. బడి గురించి శ్రద్ధ తీసుకుంటారు, దాన్ని సజీవంగా, సక్రియంగా ఉంచటానికి దోహదం చేస్తారు. దాని అవసరాలని తీర్చడంలో సహాయపడతారు.

బడికి వచ్చిన ఎవరైనా ఈ అనుభూతుల్ని తప్పకపొందుతారు. అవి అంతటా ఉండి వెంటనే బోధపడతాయి.

•••

అన్నిటికీ మించి కాలం స్తంభించిందా అన్నట్లు ఉంటుంది. పనిలో పడి విద్యార్థులు వేగంగా నడుస్తారు. కాని ఎవరూ హడావిడి పడరు. గడియారాలు కొన్నే

ఉన్నాయి. గడుస్తున్న గంటల్ని గుర్తుచేసేవి ఏమీ లేవిక్కడ.

విద్యార్థులు తొందరగా కాని అలస్యంగా కాని వారికిష్టమైనప్పుడు వస్తారు, వెళతారు. ఎవరూ లేనపుడు వాళ్ళు రావాలనుకుంటే బడి తాళంచెవి వారికిస్తారు. ఈ స్థలం వాళ్ళకి నిధి కాబట్టి వారికి దాని తాళంచెవి దొరికినట్టే. ప్రతి తాళంచెవి ప్రసరింపచేసే నమ్మికకు ఎవరూ ఆశ్చర్యపడరు.

నమ్మకం కూడా అంతటా ఉంది, అన్ని చోట్లా కనిపిస్తుంది. వస్తువులకి కాపలా లేదు, తలుపులు తెరిచే ఉంటాయి, పరికరాలు ఎవరి ఆధీనంలోనూ లేకుండా అందరికీ అందుబాటులో ఉంటాయి. ఎట్లాంటి 'పిచ్చి' ప్రదేశం మా సద్బర వ్యాల్! ఎవరికైనా అవకాశం ఉంది - ప్రతి ఒక్కరూ హాజరవచ్చు. గేటు లోపలికి ప్రవేశించి మరుక్షణం ఇక్కడి ఆప్యాయత, విశ్వాసాలలో పాలుపంచుకోవచ్చు.

•••

ఇది వసతి సౌకర్యం ఉన్న బడి కానప్పటికీ, సన్నిహిత భృందంతో ఏర్పడినది కానప్పటికీ ఈ బడి ఎన్నో విధాలుగా ఒక బుల్లి సమాజం వంటిది. దూరదూరాల నుంచి వచ్చే అపరిచితులు స్నేహితుల్లా మారిపోతారు. మానుంచి ఎలాంటి ప్రోత్సాహం లేకుండానే, తల్లిదండ్రులు కాలక్రమంలో ఒకరినొకరు తెలుసుకొని స్నేహ బంధాలు అల్లుకుంటారు. బడి బయట కూడా పిల్లలు ఒకరినొకరు కలుస్తూ జీవితకాల అనుబంధాలు ఏర్పరచుకుంటారు.

బడి ఒక గ్రామం లాగా ఉంటుంది - భూత, భవిష్యత్తు కాలాలకు సంబంధించిన గ్రామం. బంధాలు స్వేచ్ఛగా ఏర్పడతాయి. ప్రతి వాళ్ళూ ఊళ్లు మారుతుంటారు. అయితే జీవిత కాలం పోషణ ఇవ్వడానికి వేర్లు చాలా లోతుగా ఉంటాయి. ఇక్కడి నుంచి పట్టభద్రులు అయిన వాళ్లు ఐదు, పది, పదిహేను సంవత్సరాల తరవాత తిరిగొస్తారు, ఇంటికొచ్చినట్టే. ఎప్పుడూ వెచ్చని ఆహ్వానం వాళ్ళకి లభిస్తుంది. వాళ్ళు మాలో భాగంగా ఉండాలనుకుంటారు, మేమూ అదే కోరుకుంటాం. దీంట్లో ఇబ్బందికరమైనది కాని, విచిత్రంగా అనిపించేది కాని ఏమీ లేదు.

భూత, వర్తమాన, భవిష్యత్తులు కలిసి బడి వాస్తవ్యుల సామూహిక స్పృహలో కరిగిపోతాయి. ఎప్పుడో జరిగిన సాహస గాధలు వింటారు. ఒక రోజు ఆ కథానాయకుడు ఇక్కడికి వచ్చి వారి గుండెల్లో దూరిపోతాడు. “మార్జ్ (Marge) ఎన్నో కథలు చెప్పిన ఫలానా నువ్వే కదూ?” అంటారు వాళ్లు. వాళ్ళు కలిసి కూచుంటారు, నేటి కథలు, పూర్వ గాధలు పంచుకుంటారు. తరవాత చాలా స్వేచ్ఛగా,

సహజ ప్రవాహంలాగా ఎవరి దారుల్లో వాళ్లు సాగిపోతారు.

•••

అయినా బడిలో భాగమవడానికి ఒక వ్యక్తి తన సొంతంలో ఏదీ మార్పుకోవలసిన అవసరం లేదు. ఎవరూ బడికి విశ్వాసపాత్రులుగా ఉండాలన్న పని లేదు, ఇక్కడి వాటితో ఏకీభవించాల్సిన అవసరం లేదు, నలుగురి అవసరాల కోసం వ్యక్తిగత కలలని వదిలివేయవలసిన అవసరం లేదు. స్వేచ్ఛాజీవులు స్వేచ్ఛగా కలిసిపోతూ, సహచరుల గౌరవం, సహకారంతో వారి వ్యక్తిగత లక్ష్యాలను చేరడానికి అవకాశాన్ని ఇస్తే కనీ వినీ ఎరుగనటువంటి అనుబంధాలనీ, నమ్మకాలనీ, స్నేహాలనీ పొందుతారన్న దానికి సద్బరీ వ్యాలీ సజీవ సాక్ష్యం. వంటకం తేలికే: ఒక భాగం స్వేచ్ఛ, ఒక భాగం అభిమానం, ఒక భాగం బాధ్యత, ఒక భాగం సహకారం, అన్నీ కలపండి, సిద్ధమయ్యేవరకూ వేచి ఉండండి. ఏ వంటవారైనా అదే విజయంతో దీనిని అనుకరించవచ్చు.

•••

బడిని ఇప్పుడు బాగా అనుభూతి చెందగలిగారా?

చివరిమాట

“తింటే రుచి తెలుస్తుంది”

ప్రతి ఒక్కరికీ సద్బర్ వ్యాలీని ఒదిలి, బయటి ప్రపంచంలోకి ఒంటరిగా వెళ్ళే సమయం వస్తుంది. తరువాత వాళ్ళ జీవితంలో ఏం జరిగిందన్నది బడి ప్రభావాన్ని తెలిపే ఒక ఆధారం.

బడి వదిలి వెళ్ళేటప్పుడు ఎక్కువమంది విద్యార్థులు హైస్కూలు డిప్లొమా తమ చేతిలో ఉండాలని కోరుకుంటారు. డిప్లొమాని ఎలా ఇవ్వాలి అన్నది బడి తెరిచిన తరువాత ఒక సంవత్సర కాలం పట్టింది.

సాధారణంగా అందరూ ఇచ్చే పద్ధతి మీద - గ్రేడ్లు, కోర్సులు, క్రెడిట్లు, విజయవంతంగా కోర్సు పూర్తి చేసిన సంవత్సరాలు - మేం డిప్లొమా ఇవ్వలేం. ఈ రకంగా “సాధించిన” వాటిని ఇక్కడ అడగం, బడి కాని విద్యార్థులు కాని వీటికి ఎటువంటి ప్రత్యేక విలువ ఇవ్వరు.

అసలు డిప్లొమా అనే ఊహ మా ఆదర్శాలకి విరుద్ధంగా అనిపించసాగింది. డిప్లొమా అనేది విద్యా సంస్థ ఇచ్చే అధికారిక ధృవీకరణ పత్రం. అదీ ఒక రకంగా వద్దనుకుంటున్న మూల్యాంకనే కదా.

●●●

చివరికి సంతృప్తికరమైన ఒక పరిష్కారాన్ని కనుగొన్నాం. దీని మూల సూత్రం సామాన్యమైందే: స్వేచ్ఛా సమాజంలోని జీవిత సవాళ్ళతో బాధ్యతాయుతంగా వ్యవహరించగల విద్యార్థుల్ని బయటికి పంపడమే మా ప్రధాన లక్ష్యం. డిప్లొమా ఇవ్వడానికి మేం ఈ లక్ష్యాన్ని వ్యవస్థీకరించాం.

పట్టాకోరుకునే విద్యార్థులు బడి సంఘం ముందు నిలబడి బయట సమాజంలో తాము బాధ్యతాయుతమైన పౌరులవడానికి సంసిద్ధులమన్న సిద్ధాంతాన్ని నిరూపించుకోవాలి. వాళ్ళు చెప్పేది వాళ్ళ సహ విద్యార్థులకు, తోటి వాళ్ళకు అర్థవంతంగా, నమ్మదగినదిగా ఉండాలి. అది వాళ్ళెలా చేస్తారన్నది వాళ్ళిష్టం; వారి భావాలకు రూపం ఇవ్వడంలో ఎలాంటి సహాయాన్నయినా కోరవచ్చు.

ఒకసారి తమ వాదన వినిపించాక సమావేశంలో ఉన్న వాళ్ళ సవాళ్ళను ఎదుర్కోవాలి. ఈ చర్చలు ఉత్తేజకరంగా ఉండొచ్చు. సమావేశం అయిపోయాక వారు చెప్పింది బాగా ఉందని వాళ్ళకి అనిపిస్తే వారు డిప్లొమాకి దరఖాస్తు చేసుకుంటారు.

బడి దాని ఆమోదానికి ఓటు చేయాలి. ఇది ఒక రకమైన మూల్యాంకనమా? అవును,

దానిని విద్యార్థి స్పష్టంగా కోరుకున్నాడు. మేం చేయగలిగిన పరిధిలోనే అది ఉంది.

డిప్లొమా పొందే విధానం చాలా కఠినమైంది. కొంత కాలం తరవాత సిబ్బంది ఒకరితో ఒకరు ఇలా అనుకుంటున్నారు, “నేను ఇటువంటి పరీక్షకు గురికానవసరం లేదని సంతోషంగా ఉంది.” కొందరు పదహారేళ్ళ చిన్న వాళ్ళు ఈ సమాలని ఎదుర్కోటానికి సిద్ధమవుతారు. అయితే సాధారణంగా పదిహేడు, పద్దెనిమిది ఏళ్ళ వయసు వారే ఇందుకు ప్రయత్నిస్తారు. ఇన్ని సంవత్సరాల్లో ఒకే ఒక వ్యక్తి బుకాయంపు ద్వారా డిప్లొమా పొందాలనుకున్నాడు. బడి ముందు ఆ పప్పులు ఉడకలేదు. అతడు డిప్లొమా లేకుండానే వెళ్లిపోయాడు. తనని తాను మోసగించుకునే ప్రయత్నాన్ని బడి వమ్ము చేసినందుకు పదేళ్ళ తరవాత మాకు అతడు ధన్యవాదాలు తెలిపాడు.

చాలా మంది విద్యార్థులు డిప్లొమా లేకుండానే బయటకీ వెళ్ళారు. మాకది తేడాయే కాదు. అర్థవంతమైన జీవితాలకి తయారుచేసేలా అంతర్గత వనరులను బడిలో సమీకరించుకోవటం ముఖ్యం.

•••

అయితే ఇప్పుడు బడికి తమ పూర్వ విద్యార్థుల వల్ల ఒక గుర్తింపు ఏర్పడింది.

ఇక్కడి నుంచి చాలా మంది కళాశాలలకు, ఇతర ఉన్నత శిక్షణలకు వెళ్ళారు. కళాశాలకు వెళ్ళాలనుకునే ఒక్క విద్యార్థి కూడా ప్రవేశం పొందకుండా ఉండలేదు. చాలా మంది వారు కోరుకున్న మొదటి కళాశాలలోనే చేరారు. మేమనుకున్నట్లుగానే కళాశాల ప్రవేశాలకు సంబంధించినంత వరకు మా సాంప్రదాయ విరుద్ధ బడి చదువు పిల్లలకు ఉపయోగపడిందే కాని అడ్డంకి కాలేదు. విద్యార్థులకి డిప్లొమా ఉన్నప్పటికీ లేనప్పటికీ ఇది నిజం!

కొంత మంది బడి నుంచి నేరుగా వృత్తుల్లోకి వెళ్ళారు. వాళ్ళు అన్ని రకాల పనులలో ఉన్నారు: ఎగ్జిక్యూటివ్లు, ఆటోమెకానిక్లు, వాద్యకారులు, చేతివృత్తులవారు, అమ్మకందారులు, సాంకేతిక నిపుణులు, డిజైనర్లు వంటివి కొన్ని ఉదాహరణలు. పై చదువులు చదవాలనుకున్న వాళ్ళు కూడా అనేక రకాలలోకి వెళ్ళారు. ఏదీ మమ్మల్ని ఆశ్చర్యపరచదు.

మా బడి నుంచి పట్టభద్రుడై ల్యాండ్స్కేపింగ్లో నైపుణ్యం పొందిన వ్యక్తిని మా ఇళ్ళని, లేదా బడిని తీర్చిదిద్దటానికి పిలవడం సంతృప్తిని కలిగించే అనుభూతి. వెన్నెముక మద్దన చికిత్స చేసే వైద్యుడుగా ఉన్న పట్టభద్రునితో చికిత్స కోసం సమయం తీసుకోవడం కూడా అంతే సంతృప్తిని ఇస్తుంది. మాలో ఒకరికి అంత్యక్రియలు సేవలు నిర్వహించే వ్యక్తి అవసరపడవచ్చు

•••

ఇక్కడ చదువుకున్న వాళ్లు జీవితంలో పొగురుబోతుతనం ప్రదర్శించకపోవడం చెప్పుకోదగిన విషయం. బడి సంబంధమైన కృత్యాల్లో అధికార తారతమ్యాలు లేకుండా ఎప్పుడూ జాగ్రత్త వహించాం. ఇక్కడ వేరు వేరు దారులేవీ లేవు. కళాశాలలో ప్రవేశానికి సన్నాహం అన్నిటి కన్నా ఉత్తమమని గాని, వాణిజ్య శిక్షణ ఒక మెట్టు తక్కువదని గానీ, వృత్తి విద్యా శిక్షణ మొద్దు బుర్రల కోసం అని కానీ ఇక్కడ ఎవరూ అనరు. మనిషి స్వేచ్ఛగా, నిజమయిన మనోవాంఛతో ఎన్నుకున్న ఏ ఆసక్తయినా ప్రయోజన కరమైనదే అని బడిలో ప్రతి విషయమూ తెలియచేస్తుంది. పైపై ఆసక్తులకి, లోతైన వాటికి మధ్య తేడా చూపిస్తాం తప్ప “ప్రయోజనకరమైనవీ” “అప్రయోజన కరమైనవీ” అని తేడాలు చూపించం.

దీని ఫలితంగా బడిలో ప్రతి ఒక్కరూ వాళ్ళేం చేస్తున్నారు అనే దానితో ప్రమేయం లేకుండా సామరస్యంగా కలిసి జీవిస్తారు. ఈ వైఖరే వారి జీవితంలో ఏ మార్గాన్ని ఎంచుకున్నారన్న దానితో సంబంధం లేకుండా, ఇతరులతో సుఖంగా ఉంచుతూ మా విద్యార్థుల్ని అనుసరిస్తుంది.

•••

మా పూర్వ విద్యార్థులు మీద చేసిన అధ్యయనాలు ఉన్నాయి. సంవత్సరాలు గడిచే కొద్దీ మరిన్ని అధ్యయనాలు కూడా చేపడతారు. మొత్తం మీద మా పూర్వ విద్యార్థులు స్వతంత్రులు, సమగ్ర వ్యక్తిత్వం గలవారు, తామేంటో తెలుసుకొని జీవిత పరమార్థాన్ని గుర్తించిన వాళ్లని ఈ అధ్యయనాలు వెల్లడి చేశాయి.

వాళ్లు ఎదుగుతున్న సంవత్సరాలను వారినుంచి లాక్కోలేదన్న అవగాహన వారినిందరినీ కలిపే ఏక సూత్రం. సద్బరీ వ్యాలీలో వారు కోరినంత కాలం వారి బాల్యాన్ని వాళ్లు కాపాడుకోగలిగారు. పిల్లలకే సాధ్యమైన అద్భుతమైన రీతిలో దానిలో అందమైన ఆకృతలను వాళ్లు అల్లుకున్నారు. వాళ్ళనలా ఉంచడమే వారికి మేం ఇచ్చిన గొప్ప బహుమానం, నిజంగా వారికి చెందిన దానిని దోచుకోకుండా మేం వారిలో ప్రతి ఒక్కరికి ఒక “సహాయక” మానవ సైన్యం చేసే దానికన్నా ఎంతో ఎక్కువ చేశాం.

వారి యవ్వనాన్ని మాతో గడిపిన పెద్ద వాళ్లకి ఇదే మా వారసత్వ ఆస్తి!

గమనిక

సంబంధిత వ్యక్తుల ఆంతరంగికతని కాపాడటానికి ఈ పుస్తకంలో ప్రస్తావించిన సద్బరీ వ్యాలీ విద్యార్థుల పేర్లన్నీ మార్చి రాశాను.

బివరికి స్వేచ్ఛ : సద్బల వ్యాలి బడి అనుభవాలు డేనియల్ గ్రీన్బర్గ్

పిల్లలు 'తాముగా ఉండటానికి' అనుమతిచ్చే ఈ అద్భుతమైన బడి కథను ఈ పుస్తకం తెలియజేస్తుంది. ఈ బడిలో పాఠ్య ప్రణాళిక లేదు, తరగతులు లేవు, గ్రేడ్లు లేవు, ఒత్తిడి లేదు, యూనిఫారం లేదు, బడి గంట లేదు, ఒక బడిని తలపించే ఇతర సంప్రదాయాలు ఏమీ ఇక్కడ లేవు. ఇక్కడ పిల్లలను బాధ్యతయుత పౌరులుగా చూస్తారు, తమ చదువు భారాన్ని వాళ్లే మోస్తారు. అడిగితే తప్పించి పిల్లలకు 'దూరంగా' ఉపాధ్యాయులు ఉంటారు. ఇక్కడ పిల్లలు తమ అంతర్గత ఆసక్తులను గుర్తించి పట్టు విడవకుండా వాటిని అనుసరిస్తారు. వాటిని వాళ్లే ఎంచుకున్నారు కాబట్టి ఎంత కష్టమైన వాటిని పరిపూర్ణంగా నేర్చుకుంటారు. ఆ విధంగా విద్యార్థులు తమ విద్యకు స్వంత రూపకర్తలు అవుతారు.

ప్రధాన ప్రసంగంలోని బడుల డొలతనాన్ని వెల్లడి చేస్తూ ఇటువంటి వింత బడులను నడిపిన సాహస వ్యక్తులు ఎప్పుడూ ఉంటూనే ఉన్నారు. అంచులలో ఉంటూనే ఇవి వ్యవస్థను వెక్కిరిస్తూ, విమర్శిస్తూ ఉన్నాయి. ఫలితంగా అందులోనూ కొన్ని చెప్పుకోదగ్గ సంస్కరణలు చోటు చేసుకున్నాయి.

ప్రత్యామ్నాయ బోధనా విధానాలకు సంబంధించిన పుస్తకాలలో ఇది మరొక ఆణిముత్యం అవుతుందనటంలో సందేహం లేదు.

- అరవింద్ గుప్తా

మంచిపుస్తకం

ISBN 978-93-83936-15-1

9 789383 936151